

БИЛТЕН

Апелационог суда у Крагујевцу

Број 1

Крагујевац, 2026. године

АПЕЛАЦИОНИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ

БИЛТЕН

**КРАГУЈЕВАЦ – година XVII
број 1/2026**

Београд

**БИЛТЕН
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ**

За Апелациони суд у Крагујевцу: Александар Блануша, *в.ф. председника суда*

ИЗДАВАЧ: Paragraf Lex д.о.о., Сремска Каменица, Нови Сад

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Александар Блануша, *в.ф. председника суда*

ЗАМЕНИК ГЛАВНОГ И ОДГОВОРНОГ УРЕДНИКА: за кривичну материју: **Радоман Спарих, судија**
за грађанску материју: **Тања Павловић Недељковић, судија**

РЕДАКЦИЈА: Судије: **Светлана Бранковић, Марија Марковић, Тања Павловић Недељковић, Слободан Петровић, Александра Прешић, Милевка Миленковић, Марина Илић и Мирјана Војиновић**

СЕКРЕТАРИ РЕДАКЦИЈЕ: за кривичну материју, **Драгана Максимовић, судијски помоћник**
за грађанску материју, **Сања Радуновић Каличанин и Марија Цимеша Фуртула, судијски помоћници**

ТЕХНИЧКИ СЕКРЕТАР: Јасмина Стојковић

ПРЕЛОМ, КОРЕКТУРА

И ДИЗАЈН: Paragraf Lex д.о.о., Сремска Каменица, Нови Сад

ИДЕЈНО РЕШЕЊЕ ОМОТА: Рада Павловић

ШТАМПАРИЈА: Београф, Нова Пазова

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34(497.11)

БИЛТЕН судске праксе / Апелациони суд у Крагујевцу ;
главни и одговорни уредник Александар Блануша. - Год. 1, бр. 1
(2010) - . - Нови Сад: Paragraf Lex, 2010- (Нова Пазова : Београф). - 21 cm

Један до два пута годишње.

Је наставак: Билтен судске праксе (Окружни суд у Крагујевцу) =

ISSN 1821-2174

ISSN 2217-2718 = Билтен судске праксе (Апелациони суд у Крагујевцу)

COBISS.SR-ID 176028940

Свако копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целине или делова текста из ове публикације представља повреду ауторског права и кривично дело (сходно одредбама чл. 215.-217. Закона о ауторском и сродним правима, и чл. 198.-202. Кривичног законика). Коришћење делова текста из овог Билтена дозвољено је сходно ауторском праву и уз сагласност издавача.

С А Д Р Ж А Ј:

Годишњи распоред послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2026. годину (пречишћен текст).....	8
--	---

ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

<i>Координатор за медије Милена Андријевић</i> Транспарентност рада судова	24
---	----

КРИВИЧНО ПРАВО

<i>Судија Александар Блануша, в.ф. председник Апелационог суда у Крагујевцу</i> Међународна правна помоћ у кривичним стварима	36
<i>Судија Радоман Спарић</i> Рокови у кривичном поступку.....	48
<i>Судија Милевка Миленковић</i> Држање опојне дроге у великој количини	59
<i>Судијски помоћник Јанко Мујић</i> Од пеналног популизма до номотехничке корекције: Члан 55а КЗ као тест пропорционалности и судијске дискреције у Нацрту ЗИД КЗ	89
<i>Полазник Правосудне академије Слободан Даковић</i> Колизија вишеструког поврата са појединим институтима Кривичног законика.....	106

СУДСКА ПРАКСА

ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА	116
СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА.....	130
МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО	130
ПРОЦЕСНО ПРАВО	170

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Судија Дејан Лукић

Опредељен захтев странке о накнади трошкова по врсти и износу
трошкова за које се тражи накнада и поступање суда244

Судија Слободан Петровић

Одговорност за штету од опасне ствари.....251

Судија Светлана Илић

Измена одлуке о висини издржавања258

Судија Зорица Радаковић

Штета – одговорност и накнада275

Адвокат Богосав Самарић

Пуноважност клаузуле забране конкуренције.....287

Судијски помоћник Тамара Ранковић Ђусић

Накнада штете због недостатка природног осветљења проузрокованог
изградњом суседне зграде292

Судијски помоћник Александра Арнаутовић

Појам и однос брачне и ванбрачне заједнице са посебним освртом
на имовинске односе партнера305

СУДСКА ПРАКСА

ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ И ОДГОВОРИ

НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА.....311

СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА.....317

ПРОЦЕСНО ПРАВО317

СТВАРНО ПРАВО326

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО335

ПОРОДИЧНО ПРАВО346

НАСЛЕДНО ПРАВО352

ИЗВРШНИ ПОСТУПАК.....361

РАДНО ПРАВО.....363

Р е п у б л и к а С р б и ј а
АПЕЛАЦИОНИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ
I СУ-2-40/25-3
23.3.2026. године
К р а г у ј е в а ц

Годишњи распоред послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2026. годину, обухвата:

Годишњи распоред послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2026. годину, бр. I СУ-2-40/25 од 27.10.2025. године, са изменама од 22.1.2026. године и 23.3.2026. године.

ГОДИШЊИ РАСПОРЕД ПОСЛОВА АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ ЗА 2026. ГОДИНУ (пречишћен текст)

I СЕДИШТЕ СУДА

Послови из надлежности Апелационог суда у Крагујевцу обављају се у седишту Апелационог суда у Крагујевцу које се налази у згради правосудних органа - Палати правде у Крагујевцу, ул. Слободе бр. 4.

Радно време Апелационог суда у Крагујевцу је од 7,30 до 15,30 часова.

II СУДСКА УПРАВА

Пословима судске управе руководи в.ф. председника Апелационог суда у Крагујевцу судија Александар Блануша.

За заменике в.ф. председника суда одређују се **судија Радоман Спарих и судија Дејан Лукић**.

Судији Радоману Спариху, првом заменику в.ф. председника суда, поред општих послова, у смислу чл. 53 ст. 4 и чл. 54 ст. 1 Закона о уређењу судова, поверавају се **посебне обавезе**, овлашћења и одговорности и то: у одсуству председника суда доноси и потписује акте судске управе који нису у искључивој – непреносивој надлежности председника суда, поступа по захтевима за изузеће и искључење судија у грађанским и кривичним стварима, врши надзор у финансијском пословању суда, стара се о спровођењу програма решавања старих предмета, прима странке и поступа по притужбама, врши надзор над радом судске писарнице и поступа по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Судији Дејану Лукићу, заменику в.ф. председника суда, поред општих послова, у смислу чл. 53 ст. 4 и чл. 54 ст. 1 Закона о уређењу судова, поверавају се **посебне обавезе**, овлашћења и одговорности и то: у одсуству председника суда доноси и потписује акте судске управе који нису у искључивој – непреносивој надлежности председника суда, поступа по захтевима за изузеће и искључење судија у грађанским и кривичним стварима, врши надзор у финансијском пословању суда, стара се о спровођењу програма решавања старих предмета, прима странке и поступа по притужбама, врши надзор над радом судске писарнице и поступа по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Заменици в.ф. председника суда су дужни да в.ф. председника суда достављају по потреби месечне извештаје о свом раду у вези са посебним овлашћењима, обавезама и одговорностима.

Посебне обавезе у складу са чл. 74 Судског пословника поверавају се:

- **судији Јелени Вилотијевић** - за надзор и обуку судијских помоћника за кривичну материју,
- **судији Зорици Игњатовић** за надзор и обуку судијских помоћника за грађанску материју,
- **судији Мирјани Трмчић** за надзор и обуку судијских помоћника за материју радних спорова.

Послове секретара суда обављаће виши саветник **Данијела Вранић**.

Послове координатора за медије, поступање по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја, уређење web site-а суда и послове у вези притужби обављаће виши саветник **Милена Андријевић**, која ће уједно мењати секретара суда у случају њеног одсуства.

III СУДСКА ОДЕЉЕЊА

Ради обављања послова оснивају се следећа одељења:

- **Кривично одељење**
- **Одељење за кривичне поступке према малолетницима**
- **Грађанско одељење**
- **Одељење за радне спорове**
- **Одељење за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року**
- **Одељење судске праксе**
- **Припремно одељење**

Од 53 судија колико је утврђено Одлуком Високог савета судства за Апелациони суд у Крагујевцу, у судска одељења Апелационог суда у Крагујевцу овим Годишњим распоредом послова распоређује се 46 судија са председником суда, колико тренутно обавља судијску функцију.

По избору недостајућег броја судија, распоред послова ће бити утврђен изменама Годишњег распореда послова за 2026. годину.

IV ПРЕДСЕДНИЦИ СУДСКИХ ОДЕЉЕЊА

Председници одељења стараће се да се послови обављају законито, тачно, једнообразно, уредно и благовремено, а ради ефикаснијег поступања, као и у случају спречености или одсутности, те послове ће обављати њихови заменици.

Председник кривичног одељења је **судија Милевка Миленковић**, а њен заменик **судија Мирјана Војиновић**.

Председник одељења за кривичне поступке према малолетницима је **судија Марина Илић**, а њен заменик **судија Мирјана Војиновић**.

Председник грађанског одељења је **судија Тања Павловић Недељковић**, а њен заменик је **судија Дејан Лукић**.

Председник одељења за радне спорове је **судија Светлана Бранковић**, а њен заменик **судија Марија Петковић**.

Председник одељења за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року је **судија Марина Илић**.

Председник одељења судске праксе је **в.ф. председника суда Александар Блануша**, а заменици су **судија Радоман Спарих** и **судија Дејан Лукић**.

V КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

V-a

У Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу распоређује се 13 судија.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у кривичном поступку формирају се следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Радоман Спарих - председник већа
2. судија Јелена Вилотијевић - члан већа
3. судија Милена Петровић - члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Милевка Миленковић - председник већа
2. судија Јовица Илић - члан већа
3. судија Јелена Вуковић - члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Марина Илић - председник већа
2. судија Ђорђе Ристић - члан већа
3. судија Звездана Поповић - члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Мирјана Војиновић - председник већа
2. судија Предраг Бошковић - члан већа
3. судија Марија Филиповић - члан већа
4. судија Александар Блануша - члан већа, с тим што се не задужује предметима

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности или спречености судија, попуна чланова већа у Кривичном одељењу вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа у том одељењу, а по потреби и члановима већа других одељења.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у Кривичном одељењу вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник Кривичног одељења.

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда за кривична дела за која је прописана казна затвора од 30 до 40 година или казна доживотног затвора, већа Кривичног одељења у складу са чл. 21 ст. 2 тач. 2 Законика о кривичном поступку ће се допуњавати судијама из следећих већа у том одељењу.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник Кривичног одељења.

V-6

Веће надлежно за одлучивање по жалбама у трећем степену

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против пресуда другостепеног суда у **трећем степену**, у складу са чл. 21 ст. 3 Законика о кривичном поступку, формира се веће у следећем саставу:

1. судија Радоман Спарих - председник већа
2. судија Милевка Миленковић - члан већа
3. судија Мирјана Војиновић - члан већа
4. судија Марина Илић - члан већа
5. судија Ђорђе Ристић - члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

У време годишњег одмора и друге оправдане одсутности или спречености судија постојећег већа у трећем степену, одсутне чланове већа замењују судије: Александар Блануша и Јелена Вилотијевић, а у случају оправдане

одсутности или спречености тих судија попуна чланова већа вршиће се тако што ће веће бити попуњавано члановима следећих већа у Кривичном одељењу, а по потреби и члановима већа других одељења.

VI - ОДЕЉЕЊЕ ЗА КРИВИЧНЕ ПОСТУПКЕ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА

Ради одлучивања у другом степену по жалбама против одлука првостепеног суда у кривичним поступцима према малолетницима формирају се следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Марина Илић - председник већа
2. судија Милена Петровић - члан већа
3. судија Јелена Вуковић - члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Радоман Спарих - председник већа
2. судија Мирјана Војиновић - члан већа
3. судија Предраг Бошковић - члан већа.

3. ВЕЋЕ

1. судија Ђорђе Ристић - председник већа
2. судија Јовица Илић - члан већа
3. судија Звездана Поповић - члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

Одељење за кривичне поступке према малолетницима у случају одсутности или спречености чланова већа, попуњаваће се по потреби са судијама из већа кривичног одељења које поседују сертификат о посебним знањима из области права детета и преступништва младих, у складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица.

VII ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

VII-a

У Грађанско одељење распоређује се 20 судија.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у грађанскоправним споровима формирају се следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Тања Павловић Недељковић - председник већа
2. судија Зорица Игњатовић - члан већа
3. судија Иванка Сретеновић - члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Дејан Лукић – председник већа
2. судија Александар Буђевац - члан већа
3. судија Владан Миољевић - члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Ана Спасић - председник већа
2. судија Александра Прешић - члан већа
3. судија Небојша Јеремић - члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Јасмина Јовановић - председник већа
2. судија Амела Бабовић Васић - члан већа
3. судија Соња Антонијевић - члан већа

5. ВЕЋЕ

1. судија Дринка Кривчевић - председник већа
3. судија Ивана Обрадовић - члан већа

6. ВЕЋЕ

1. судија Слободан Петровић - председник већа
2. судија Александра Бутулија Јанковић - члан већа
3. судија Јелена Дабић - члан већа

7. ВЕЋЕ

1. судија Светлана Илић - председник већа
2. судија Драгана Стефановић Лабан - члан већа
3. судија Зоран Дукић - члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности или спречености судија попуна чланова већа у Грађанском одељењу вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа у том одељењу, а по потреби и члановима већа других одељења.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у Грађанском одељењу вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник грађанског одељења.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник Грађанског одељења.

VII-6

Предмети из области породичног права - „Гж2“, распоређиваће се судијама Грађанског одељења, на исти начин као и остали предмети из грађанске материје: „Гж“, „Гж3“ и „Гж4“, имајући у виду да све судије Грађанског одељења имају сертификат за поступање у предметима породичног права.

VII-в

Предмети по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у споровима по Закону о заштити узбуњивача „Гж-уз“ распоређиваће се судијама Грађанског одељења на исти начин као и остали предмети из

грађанске материје, осим судији Иванки Сретеновић, имајући у виду да све судије Грађанског одељења, осим судије Иванке Сретеновић, имају сертификат о посебним знањима у вези за заштитом узбуњивача.

VII-г

Предмети по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у споровима по Закону о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за које се сумња да су нестала из породицишта у Републици Србији и који се заводе у уписник „Гж-5“, распоређиваће се у рад судијама Грађанског одељења које су стекле сертификат за поступање у овим предметима.

По предметима који се заводе у уписник „Гж-5“, одлучиваће следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Тања Павловић-Недељковић - председник већа
2. судија Амела Бабовић Васић - члан већа
3. судија Зоран Дукић - члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Дејан Лукић - председник већа
2. судија Зорица Игњатовић - члан већа
3. судија Драгана Стефановић Лабан - члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности или спречености судија, попуна чланова већа вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа.

VIII ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ

VIII –а

У Одељење за радне спорове распоређује се 12 судија.

1. ВЕЋЕ

1. судија Светлана Бранковић - председник већа
2. судија Душица Вуковић - члан већа
3. судија Јасмина Цветковић - члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Марија Петковић - председник већа
2. судија Данијела Марић - члан већа
3. судија Слободан Ивановић - члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Наташа Петровић - председник већа
2. судија Радмила Николић - члан већа
3. судија Данијела Савић - члан већа
4. судија Јасминка Вукановић - члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Марија Марковић - председник већа
2. судија Зорица Радаковић - члан већа
3. судија Мирјана Трмчић - члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности или спречености судија, попуна чланова већа у Одељењу за радне спорове вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећег већа у том одељењу, а по потреби и члановима већа других одељења.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у Одељењу за радне спорове вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник Одељења за радне спорове.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник грађанског одељења за радне спорове.

VIII-6

Предмети по жалбама изјављеним против одлука првострепеног суда у споровима по Закону о заштити узбуњивача „Гж1-уз“ распоређиваће се судијама Одељења за радне спорове на исти начин као и остали предмети из радне материје, осим судијама Јасмини Цветковић, Слободану Ивановићу и Данијели Марић, имајући у виду да све судије Одељења за радне спорове, осим судија Јасмине Цветковић, Слободана Ивановића и Данијеле Марић, имају сертификат о посебним знањима у вези за заштитом узбуњивача.

IX - ПОСТУПАЊЕ У ПРЕДМЕТИМА РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ

По жалбама против решења у поступку рехабилитације, сходно чл. 18 ст. 2 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, бр. 92/11), одлучиваће следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Дејан Лукић - председник већа
2. судија Александар Блануша - члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Марина Илић - председник већа
2. судија Ана Спасић - члан већа
3. судија Амела Бабовић Васић - члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Радоман Спарих - председник већа
2. судија Јелена Вилотијевић - члан већа
3. судија Милена Петровић - члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности или спречености судија попуна чланова већа вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа.

По жалбама против решења у поступку рехабилитације из чл. 30 ст. 1 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, бр. 92/11), а у вези чл. 6 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, бр. 33/06) поступаће веће у саставу:

1. судија Радоман Спарић – председник већа
2. судија Милена Петровић – члан већа
3. судија Ана Спасић – члан већа
4. судија Јелена Вилотијевић – члан већа
5. судија Марина Илић – члан већа

X - ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПОСТУПАЊЕ ПО ЗАХТЕВИМА ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Судије које ће, поред в.ф. председника суда, одлучивати и водити поступак по правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року на основу Закона о заштити права на суђење у разумном року („Сл. гласник РС“, бр. 40/15 и 92/23), су:

За предмете из *кривичне материје*:

- судија Марина Илић

За предмете из *грађанске материје*:

- судија Тања Павловић Недељковић

- судија Светлана Илић

За предмете из материје *радних спорова*:

- судија Данијела Савић

- судија Марија Марковић

XI - ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Одељење судске праксе сачињавају: в.ф. председника суда и његови заменици, сви председници судских одељења и њихови заменици, руководиоци судске праксе по судским одељењима и председници већа.

За руководиоце судске праксе по судским одељењима одређују се:

- **судија Радоман Спарић** - за руководиоца судске праксе у Кривичном одељењу,
- **судија Марина Илић** - за руководиоца судске праксе у Одељењу за кривичне поступке према малолетницима,
- **судије Слободан Петровић и Александра Прешић** - за руководиоце судске праксе у грађанском одељењу,
- **судија Марија Марковић** - за руководиоца судске праксе у Одељењу за радне спорове,
- **судија Марина Илић** - за руководиоца судске праксе у Одељењу за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року,
- **судија Дејан Лукић** - за руководиоца судске праксе у Грађанском одељењу у делу поступања у предметима по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у споровима по Закону о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за које се сумња да су нестала из породилишта у Републици Србији и који се заводе у уписник „Гж-5“.

Заменици руководиоца судске праксе у Кривичном одељењу, Грађанском одељењу, Одељењу за радне спорове и Грађанском одељењу у делу поступања у предметима по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у споровима по Закону о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за које се сумња да су нестала из породилишта у Републици Србији и који се заводе у уписник „Гж-5“, су председници већа по потреби и распореду који унапред сачињава председник одговарајућег одељења.

Секције одељења судске праксе помажу председнику Кривичног, односно Грађанског одељења и Одељења за радне спорове у припреми седница одељења на којима се разматрају питања из судске праксе, као и руководиоцима судске праксе у кривичној, грађанској материји и материји радних спорова у обављању послова на уједначавању судске праксе и подизању квалитета рада суда уопште.

Одељење судске праксе ће најмање једном у шест месеци вршити анализу судске праксе по судским одељењима.

Редакцијски одбор Билтена

Редакцијски одбор Билтена Апелационог суда у Крагујевцу сачињавају:

1. Главни и одговорни уредник Билтена, в.ф. председника суда судија Александар Блануша.
2. Заменици главног и одговорног уредника судије Радоман Спарић и Тања Павловић Недељковић.
3. Чланови Редакцијског одбора судије: Светлана Бранковић, Марија Марковић, Тања Павловић Недељковић, Слободан Петровић, Александра Прешаћ, Милевка Миленковић, Марина Илић и Мирјана Војиновић.

XII - ПРИПРЕМНО ОДЕЉЕЊЕ

У припремном одељењу обављаће се послови предвиђени одредбом чл. 16 Судског пословника.

У припремном одељењу ће се испитивати испуњеност процесних претпоставки за вођење поступка и одлучивања о правним лековима и на погодан начин означавати дозвољеност, благовременост и уредност жалбе, означавати датум иницијалног акта и датум изјављивања жалбе. Тако ће се већ приликом завођења предмета знати да ли се ради о старом предмету и да ли предмет треба означити и увести у програм решавања старих предмета. У кривичним предметима ће се поред испитивања напред наведених процесних претпоставки означити и рок застарелости кривичног гоњења.

Послове у припремном одељењу обављаће судијски помоћници према распореду који ће за одговарајућу материју сачињавати судије које су одређене за надзор и обуку судијских помоћника.

XIII - РАСПОРЕЂИВАЊЕ ПРЕДМЕТА

У циљу обезбеђивања подједнаке оптерећености свих судија у суду, распоређивање предмета у судским одељењима вршиће се у складу са Судским пословником, и то тако што се новопримљени предмети најпре разврставају по хитности, врсти поступка, односно правној области, а затим распоређују према астрономском рачунању времена пријема, методом случајног одређивања судије, у складу са утврђеним Годишњим распоредом

послова, применом пословног софтвера за управљање предметима, с тим да се најпре распоређује група новопримљених предмета, а затим предмети приспели у суд на други начин.

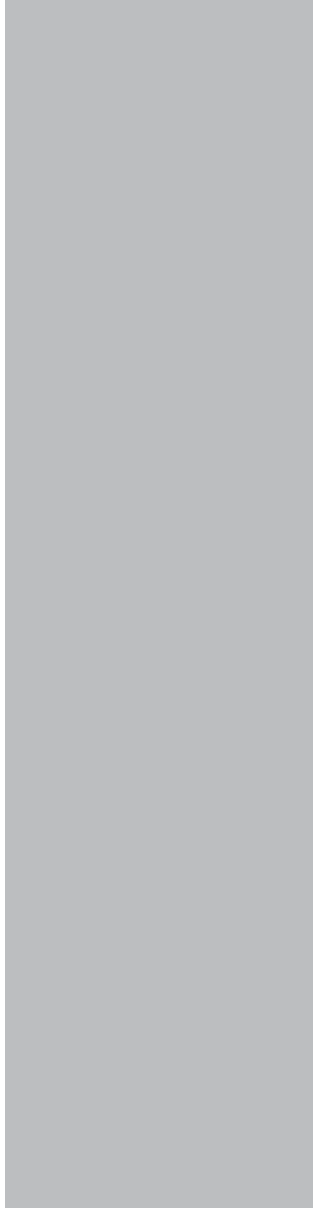
Судије су у обавези да предмете решавају према редоследу пријема у складу са законом и Судским пословником, дајући приоритет у решавању хитних предмета у смислу чл. 50 Судског пословника, а посебно предметима за кривично дело прање новца (мера 9.1. Акционог плана за спровођење препорука из Процене ризика за прање новца и Процене ризика за финансирање тероризма).

Предмети се једнако распоређују судијама, с тим што заменицима в.ф. председника суда, председницима Кривичног одељења, Грађанског одељења и Одељења за радне спорове, руководиоцима судске праксе, председницима већа у другостепеном поступку и председнику већа надлежном за одлучивање по жалбама у трећем степену прилив се умањује за 20%, само по једном основу, у складу са чл. 25 Правилника о вредновању рада судије и председника суда („Сл. гласник РС“, бр. 34/24).

В.Ф. ПРЕДСЕДНИКА СУДА

Александар Блануша

ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

Милена Андријевић¹

ТРАНСПАРЕНТНОСТ РАДА СУДОВА

УВОД

Транспарентност судова у Србији подразумева отвореност правосудних органа према јавности, укључујући објављивање судских одлука, ажурност, доступност информација о раду суда и контакт података на веб-сајтовима. Транспарентно судство је судство чији је рад доступан свим грађанима под једнаким условима и које омогућава приступ свим информацијама значајним за грађане.

Транспарентно и доступно судство један је од основних предуслова да грађани стекну поверење у правосудје, а нарочито уверење да свако има подједнаке могућности да тражи и оствари своје право пред судом. Јавност мора да има приступ информацијама о раду суда и начину доношења судских одлука, а све у циљу стицања уверења јавности да су судски поступци законити, правични и ефикасни, при чему те информације треба да буду јасне и разумљиве. Ово тим пре што на поверење јавности у правосудни систем позитивно утиче разумевање о начину функционисања судова.

Под транспарентношћу сматрамо и могућност присуства јавности суђењима, гарантовану Законом о уређењу судова, који прописује да је расправљање пред судом јавно.² Међутим, иако је почетком 2023. године, дошло до измена закона који уређују рад судова и тужилаштва, донети су нови правосудни закони, овим изменама даље није значајније уређена област транспарентности ових органа. У закону се само начелно предвиђа јавност у раду правосудних органа, међутим, јавност рада није детаљније уређена ни подзаконским актима, упркос томе што релевантни прописи предвиђају обавезу објављивања информација о правноснажно окончаним поступцима пред судом.

¹ Координатор за медије Апелационог суда у Крагујевцу

² Члан 9 став 1 Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр.10/23)

Као кључне аспекте транспарентности судова можемо издвојити пре свега доступност информација, која подразумева да веб-сајтови судова садрже све основне информације о раду суда, контакт податаке, радно време, обрасце за грађане и податке за уплату такси и томе слично. Затим, издваја се јавност рада, која подразумева омогућавање присуства јавности на суђењима и објављивање важних судских одлука, након тога проактивна транспарентност, као активно извештавање о раду судова и поверење грађана, јер већа транспарентност директно утиче на веће поверење јавности у правосудни систем.

ВАЖНОСТ ТРАНСПАРЕНТНОСТИ У РАДУ СУДОВА

Транспарентност је посебно значајна када говоримо о раду правосудних органа и приближавања њиховог рада грађанима, нарочито имајући у виду улогу судова и чињеницу да су грађани упућени на судове како би решили низ правних и животних питања. Наиме, грађанима који учествују у поступцима пред судом, као и широј јавности често су неопходне информације о раду судова, попут адресе, контакт информација, података за плаћање, надлежности суда, података о лицу задуженом за поступање по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја и сл. Стога је управо из тог разлога, важно да судови на својим интернет страницама имају доступне све ове податке, али и низ других информација, попут имена судија, распореда судница, актуелних саопштења и вести које би грађанима олакшале приступ судовима и остваривању њихових основних права. О важности обавезе органа јавне власти да свој рад учине јавним и доступним грађанима говори чињеница да и Устав Републике Србије свима гарантује право на обавештеност, тј. на „приступ подацима који су у поседу државних органа и организација којима су поверена јавна овлашћења, у складу са законом“.³

Транспарентност обухвата проактивно објављивање информација о раду органа, али и поступање по различитим упитима и захтевима грађана у најширем смислу. Дакле, транспарентност судова обухвата проактивно и реактивно деловање судова у циљу информисања јавности о раду правосудних органа, што укључује, објављивање пресуда, доступност информација од јавног значаја и јавност суђења.

³ Члан 51 став 2 Устава Републике Србије („Службени гласник РС“, бр.98/2006 и 115/21)

ПРОАКТИВНА ТРАНСПАРЕНТНОСТ У РАДУ СУДОВА

Проактивна транспарентност подразумева самоиницијативно објављивање информација о раду судова на интернет страницама, објављивање различитих саопштења за јавност, организовање конференција за новинаре, јавна иступања председника суда и других запослених итд. Судови у случају проактивне транспарентности, самоиницијативно објављују информације о свом раду, пре него што их одређено лице затражи, кроз објављивање и редовно ажурирање информатора о раду, јасне и прегледне интернет странице, објаву статистичких извештаја, годишњих извештаја и других аката који би омогућили јавности да се боље упозна са радом органа.

Анализа стања транспарентности судова и тужилаштва у Републици Србији, обухваћена је кроз истраживања која је више година заредом спроводила организација „Партнери Србија”, а која обухватају анализу нивоа проактивне и реактивне транспарентности судова и тужилаштва, као и анализу битних докумената која се односе на комуникацију правосуђа са јавношћу. Тако су резултати истраживања, спроведени током 2023. године на одређеном броју судова и тужилаштва, између осталог показали да већина судова из узорка има веб сајтове, односно приступачне интернет странице, али да постоји неуједначена пракса у погледу врсте и обима информација које се објављују на веб сајтовима правосудних органа.⁴ Дакле, резултати истраживања су показали да судови и тужилаштва нису остварили значајан напредак у области транспарентности и отворености у односу на резултате претходног истраживања, те да остаје непромењен закључак да не постоји уједначен приступ у комуникацији судова, било да се ради о информацијама које су доступне на сајтовима институција или одговарању на захтеве за приступ информацијама од јавног значаја.⁵

Такође, и анализа нивоа проактивне и реактивне транспарентности судова и тужилаштва и стратешких докумената која се односе на комуникацију правосуђа са јавношћу, спроведена од стране организације „Партнери Србија”, а која је укључила све основне и више судове и тужилаштва, у периоду током 2024. године, између осталог, показала је да и даље судови и тужилаштва нису остварили значајан напредак у области транспарентности

4 Кристина Калајић, „Анализа стања транспарентности и отворености правосудних органа“, Партнери Србија, Београд, 2023, стр.14

5 Кристина Калајић, „Анализа стања транспарентности и отворености правосудних органа“, Партнери Србија, Београд, 2023, стр.29

и отворености у односу на резултате претходног истраживања, те да остаје непромењен закључак, као и у претходном истраживању да не постоји уједначен приступ у комуникацији судова, било да се ради о информацијама које су доступне на сајтовима институција или одговарању на захтеве за приступ информацијама од јавног значаја.⁶

Дакле, произилази да су у погледу проактивне транспарентности, грађанима најчешће потребне основне информације – где се суд налази, за коју територију је надлежан, контакт телефон, е-маил адреса суда, радно време, подаци о жиро рачуну, друге информације за плаћање итд. Наравно, важно је да ове информације буду истакнуте на видљивом месту на сајту органа, или да буду посебно издвојене, или бар доступне на не више од неколико корака од почетне странице.

Имајући у виду притом и резултате наведених истраживања, потребно је поред наведеног, да судови што више раде на унапређењу праксе у домену транспарентности, да нпр. учине доступним јавности и имена и презимена судија, информације о овлашћеном лицу задуженом за поступање по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја, информације о лицу задуженом за заштиту података о личности, итд.

ТРАНСПАРЕНТНОСТ СУДОВА КРОЗ ОБЈАВЉИВАЊЕ ИНФОРМАТОРА О РАДУ

У складу са изменама и допунама Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, већина органа власти има обавезу израде информатора о раду у електронском и машински читљивом облику, који се објављује путем Јединственог информационог система информатора о раду, који води и одржава Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, у складу са упутством Повереника из члана 40. овог закона.⁷ Јединствени информациони систем информатора о раду доступан је на интернет страници Повереника.⁸

Органи власти били су дужни да испуне обавезу израде информатора о раду у Јединственом информационом систему информатора о раду, под

⁶ Ана Крстић, Кристина Обреновић и Софија Мандић, „Анализа стања транспарентности и отворености правосудних органа“, Партнери Србија, 2024, стр.32

⁷ Члан 39 став 2 Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл. гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10 и 105/21)

⁸ <https://www.poverenik.rs/sr/>, односно веб адреса: <https://informer.poverenik.rs/pristup>

претњом прекршајне одговорности, у року од годину дана од дана ступања на снагу закона, односно до 16. новембра 2022. године, у складу са Упутством за израду и објављивање информатора о раду органа јавне власти. Пре тога, обавеза објављивања Информатора о раду органа је такође постојала, али су органи на својим интернет страницама објављивали информаторе о раду.

Апелациони суд у Крагујевцу је у складу са обавезом прописаном у члану 39. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, у Јединственом информационом систему информатора о раду, сачинио и објавио сопствени информатор о раду, у законском року за извршење ове обавезе, који се редовно ажурира сваког месеца, а по потреби у случају измена у организацији и раду суда и чешће. Дакле, у складу са законом и Упутством за израду и објављивање информатора о раду органа јавне власти, редовно се врши провера тачности и потпуности података објављених у информатору и, најкасније 30 дана од настанка промене, ажурира информатор вршењем одговарајућих промена.⁹

Упутство за израду и објављивање информатора о раду органа јавне власти прописује обавезне елементе које сваки информатор о раду треба да садржи, а то су, основни подаци о органу и информатору; организациона структура, имена и податке за контакт и опис функција руководиоца организационих јединица; опис правила у вези са јавношћу рада; опис надлежности, овлашћења и обавеза; опис поступања у оквиру надлежности, овлашћења и обавеза; за колегијалне органе, податке о одржаним седницама и опис начина доношења одлука; навођење прописа које орган примењује у свом раду и прописа за чије доношење је надлежан;) навођење стратегија, програма, планова и извештаја које је донео орган; навођење аката који су у поступку припреме од стране органа; списак услуга које орган пружа заинтересованим лицима; поступак ради пружања услуга; преглед података о пруженим услугама; финансијске податке (податке о буџету, односно финансијском плану и изворима прихода); податке о јавним набавкама, укључујући план јавних набавки и списак закључених уговора о набавкама добара, услуга, радова и непокретности, са вредностима закључених уговора, датумом закључења и роком трајања; податке о државној помоћи

⁹ Члан 39 став 4 Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл. гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10 и 105/21) и Упутство за израду и објављивање информатора о раду органа јавне власти („Службени гласник РС“, број 10/22) поднаслов -Ажурирање информатора о раду, тачка 5

(са подацима о субјектима субвенција и донација и њиховим износима); податке о извршеним инспекцијама и ревизијама пословања органа; податке о исплаћеним платама, зарадама и другим примањима, укључујући податке о платама органа руковођења, односно управљања и руководиоца организационих јединица; податке о средствима рада и објектима које орган поседује, односно користи; чување носача информација; врсте информација у поседу, укључујући садржај база података и регистара којима рукује орган; врсте информација којима орган власти омогућава приступ; списак најчешће тражених информација од јавног значаја; информације о подношењу захтева, са адресама за пријем поште и електронске поште и подацима о роковима за поступање по захтеву, праву на правно средство и лицу надлежном за поступање по захтеву.¹⁰

Такође, Упутством је конкретно дефинисано да се у информатор унесе следећи основни подаци о органу јавне власти и информатору: назив, адреса седишта, матични број, порески идентификациони број и адреса електронске поште одређене за пријем електронских поднесака органа; подаци о радном времену органа јавне власти; подаци о приступачности особама са инвалидитетом објеката које орган јавне власти користи; име и контакт лица одређеног за унос података у информатор; име и контакт лица овлашћеног за поступање по захтевима за приступ информацијама од јавног значаја, односно, ако није одређено то лице, име и контакт руководиоца органа; датум израде и објављивања првог информатора о раду органа јавне власти; интернет страница органа јавне власти.¹¹ На исти начин, Упутством је јасно одређено и прецизирано шта све од података треба да садржи и сваки од осталих обавезних елемената информатора.

Дакле, имајући у виду наведено, може се рећи да је проактивни приступ информацијама на овај начин унапређен, како повећањем броја органа власти који су, у складу са законом, дужни да објављују информатор, тако и бројем информација које ће грађанима бити доступне на овај начин. Стога, објављивање информатора о раду представља један од начина за унапређивање јавности рада органа власти, у складу са законом.

¹⁰ Упутство за израду и објављивање информатора о раду органа јавне власти („Службени гласник РС“, број 10/22) поднаслов – Садржај информатора, тачка 6

¹¹ Упутство за израду и објављивање информатора о раду органа јавне власти („Службени гласник РС“, број 10/22) поднаслов – Основни подаци о органу јавне власти и информатору, тачка 7

Све ове информације грађани по први пут могу да нађу на једном месту за све органе јавне власти, на платформи Повереника – Јединствени информациони систем информатора о раду.¹² Дакле, успостављањем оваког информационог система омогућено је сваком кориснику интернета да се на једном месту упозна са информаторима о раду свих органа власти.

РЕАКТИВНА ТРАСПАРЕНТНОСТ У РАДУ СУДОВА

Реактивна транспарентност подразумева благовремено и тачно одговарање на различите упите грађана, медија и других заинтересованих лица о раду суда, а најчешће под реактивном транспарентношћу подразумевамо поступање органа јавне власти по захтевима за приступ информацијама од јавног значаја. Дакле, реактивна транспарентност се заснива на праву сваког грађанина да од органа јавне власти затражи информације о њиховом раду, што се формално чини упућивањем захтева за слободан приступ информацијама од јавног значаја. Дакле, у овом погледу, од тражилаца се очекује активније учешће како би дошли до одређених информација.

Грађанима се гарантује право на слободан приступ информацијама од јавног значаја, у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја, али упркос томе, постоје бројни проблеми у пракси. Наиме, иако је Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја, прописана процедура за остваривање права на приступ информацијама, као и процедура заштите права на слободан приступ, и даље је неопходно прецизирати и дефинисати одређена питања, која могу изазвати одређене нејасноће и проблеме у пракси. Такође, Закон предвиђа претпоставку права јавности да зна, што подразумева да тражилац није дужан да образлаже у захтеву зашто му је информација потребна, забрањена је свака дискриминација или неједнако поступање према тражиоцима, а закон такође прецизно прописује у којим ситуацијама се ово право може ограничити, као и рок за поступање по захтеву.

У погледу реактивне транспарентности, више циклуса истраживања спроведених од стране организације „Партнери Србија”, показује да је приметан помак у том погледу. Конкретно је у погледу поступања судова по захтевима за приступ информацијама од јавног значаја, примећено као

¹² <https://informator.poverenik.rs/pristup>

позитивно, то што сви судови из узорка имају лице одређено за поступање по овим захтевима, те да се може приметити значајнији напредак у односу на претходно истраживање, када је око 80% судова испуњавало овај стандард. Међутим, нема доступних информација о томе да ли су лица овлашћена за поступање по захтевима обучена да штите приватност приликом обраде информација. Чињеница да је већина судова из узорка доставила тражене информације, односно документа по захтевима за приступ информацијама, представља корак напред у смислу побољшања транспарентности и приступачности информација од јавног значаја. Међутим, поред наведеног уочено је и да је већина правосудних органа приликом достављања докумената извршила прекомерну анонимизацију, чиме се ствара привид транспарентности, тако да у овом делу има простора за унапређење и побољшање поступања у будућности.¹³

ТРАНСПАРЕНТНОСТ КРОЗ ДОНОШЕЊЕ ПЛАНА ЗА ПОВЕЋАЊЕ ПОВЕРЕЊА ЈАВНОСТИ У РАДУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ

Апелациони суд у Крагујевцу у циљу наставка континуираног рада на транспарентности и унапређењу односа са јавношћу, сваке године израђује План за повећање поверења јавности у рад Апелационог суда у Крагујевцу¹⁴, који је објављен на сајту суда. План је заснован на досадашњим искуствима из свакодневног рада суда на транспарентности и квалитетнијем представљању у јавности, а у изради Плана учествује Комисија за повећање поверења јавности у рад Апелационог суда у Крагујевцу, коју именује председник суда.

План за повећање поверења јавности у рад суда ослања се на Комуникациону стратегију Високог савета судства и судова за период од 2026-2030. године, као средство за остваривање боље комуникације судова са јавношћу, односно први системски корак у континуираном процесу унапређења односа са јавношћу, која треба да покрене темељну и целовиту надградњу комуникационог система судства у Србији у циљу побољшања разумевања и унапређења поверења јавности, а пре свега грађана, у судство. Наиме, стратегијом се наглашава да стратешка и проактивна комуникација

¹³ Ана Крстић, Кристина Обреновић и Софија Мандић, „Анализа стања транспарентности и отворености правосудних органа“, Партнери Србија, 2024, стр.32

¹⁴ <http://www.kg.ap.sud.rs/>, одељак - Јавност у раду

судова треба да осигура да сви учесници у поступку и јавност у сваком тренутку буду свесни значаја судске власти и њених напора у остваривању правде. Циљ стратешке комуникације јесте формирање јединствене комуникационе политике у свим судовима у Србији која укључује уједначено поступање и правила понашања у комуникацији, као што је између осталог, комуникација са медијима, преко усклађивања садржаја и изгледа интернет презентације судова, а све у циљу повећања транспарентности, доступности и ажурности података.¹⁵

Такође, Комуникационом стратегијом се истиче да је, поред сталног унапређивања независности судства, интегритета и стручности судија, као и квалитета и ефикасности суђења кроз стручно и одговорно поступање судија, важан елемент у остваривању транспарентности и унапређењу поверења грађана у судство, однос судова и медија. Будући да грађани процењују судство у целости у значајној мери на основу онога што прочитају и виде у медијима, неопходно је побољшање њихове сарадње, односно квалитета комуникације, како би судови уопште могли да пошаљу јавности такву поруку, да је улога судова да буду непристрасни, независни, да штите грађане и њихова права, као и да јемче да је право једнако за све и доступно свим грађанима.¹⁶

План за повећање поверења јавности у рад Апелационог суда у Крагујевцу за 2026. годину, следи циљеве дефинисане Комуникационом стратегијом Високог савета судства и судова за период од 2026-2030. године, која као кровни циљ издваја – транспарентност, при чему се потпуна транспарентност у раду Савета и судова постиже кроз отвореност и ефикасну комуникацију судског система, односно унапређење система комуникације и односа са јавношћу и медијима. Из наведеног кровног циља произилази и стратешки циљ, а то је побољшање разумевања и поверења у судство од стране јавности, медија и грађана, за чије остваривање је између осталог од велике важности проактивна и планска комуникација са јавношћу, посебно са медијима.

Имајући у виду циљеве предвиђене Комуникационом стратегијом Високог савета судства и судова за период од 2026-2030. године, План за повећање поверења јавности у рад Апелационог суда у Крагујевцу за 2026.

15 *Комуникациона стратегија Високог савета судства и судова за 2026-2030, Публикација објављена уз помоћ Мисије ОЕБС-а у Србији*

16 *Комуникациона стратегија Високог савета судства и судова за 2026-2030*

годину, као основни циљ и стратешки приоритет, дефинише постизање што већег степена транспарентности у раду суда и приближавање правде грађанима, посебно кроз унапређење система комуникације и односа са јавношћу, односно побољшање разумевања и поверења у судство од стране јавности, пре свега грађана.

План за повећање поверења јавности у рад Апелационог суда у Крагујевцу, садржи једногодишњи план активности, којим су дефинисане конкретне активности које суд спроводи, а које се приликом израде Плана за наредну годину, могу додати или мењати, у зависности од постигнутих резултата или ситуација са којима се суд суочавао током године.¹⁷

ЗАКЉУЧАК

Транспарентност органа власти представља један од кључних предуслова за адекватно функционисање државе и изградњу поверења између грађана и институција. Она нам такође омогућава да дођемо до корисних информација о раду различитих органа које су нам неопходне, да контролишемо рад органа власти, али и унапређује приступ грађана различитим институцијама.

Међутим, већина истраживања стања транспарентности у судовима, на које смо се делимично осврнули у овом чланку, указују да, иако се проактивна транспарентност побољшава и већина институција тежи транспарентности, постоји простор за побољшање информисања јавности, као и већом отвореношћу правосудног система, ради повећања поверења грађана.

У циљу постизања што већег степена транспарентности у раду судова потребно је, као што је већ наведено, радити на уједначеном поступању и правилима понашања у комуникацији у свим судовима, што обухвата комуникацију са медијима, усклађивање садржаја и изгледа интернет презентације судова, али и потребу да судови и судије буду активно укључени у преношење потпуних и истинитих информација о начину и сврси свог поступања и рада. Дакле, иако је креирање платформе „Јединствени информациони систем информатора о раду“, утицало на стандардизацију информација и формата у којима органи треба да објављују информације о свом раду, неопходно је редовно ажурирање информација о раду органа,

17 <http://www.kg.ap.sud.rs/> одељак - Јавност у раду

објављивање вести и информација које се односе на судске поступке који су у току, а нарочито за поступке за које је јавност заинтересована, односно „медијске предмете“.

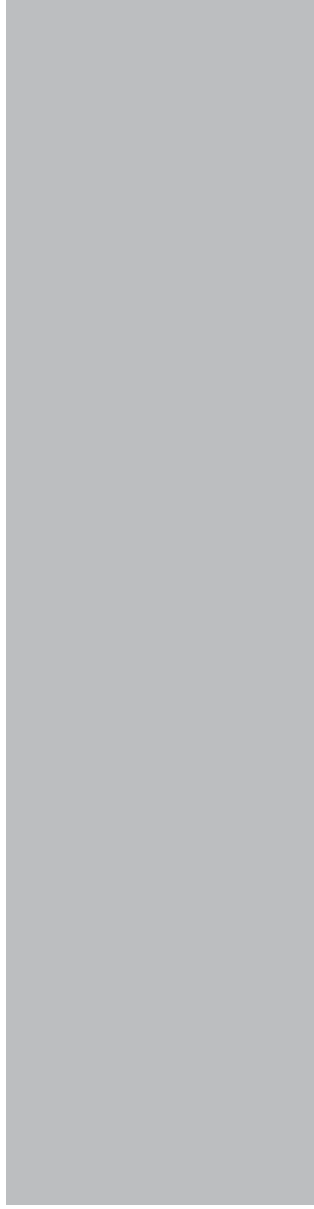
Самим тим важно је да постоји свест о чињеници да начин на који медији извештавају о судству и коментари о судовима и конкретним предметима/ пресудама директно утичу на слику судства у јавности, те да иако нису пресудан фактор, свакако имају велики значај у обликовању слике јавности о судству. Управо је поверење грађана у судску власт основа на којој почива и гради се положај судства и ауторитет судских одлука, али и руши стереотип затворености и нетранспарентности судова у Републици Србији.¹⁸

ЛИТЕРАТУРА

1. Закон о уређењу судова („Службени гласник РС“, бр.10/23)
2. Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, бр.98/2006 и 115/21)
3. Кристина Калајџић, „Анализа стања транспарентности и отворености правосудних органа“, Партнери Србија, Београд, 2023
4. Ана Крстић, Кристина Обреновић и Софија Мандић, „Анализа стања транспарентности и отворености правосудних органа“, Партнери Србија, 2024
5. Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл. гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10 и 105/21)
6. <https://informator.poverenik.rs/pristup>, сајт Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности
7. Упутство за израду и објављивање информатора о раду органа јавне власти („Службени гласник РС“, број 10/22)
8. Комуникациона стратегија Високог савета судства и судова за 2026-2030
9. <http://www.kg.ap.sud.rs/>, сајт Апелационог суда у Крагујевцу, План за повећање поверења јавности у рад Апелационог суда у Крагујевцу

¹⁸ Комуникациона стратегија Високог савета судства и судова за 2026-2030

КРИВИЧНО ПРАВО

Александар Блануша¹⁹

СПОРНА ПИТАЊА ИЗ ПРАКСЕ КРИВИЧНИХ СУДОВА

- МЕЂУНАРОДНА ПРАВНА ПОМОЋ У КРИВИЧНИМ СТВАРИМА²⁰ -

I УВОД

У наставку континуираних напора ка уједначавању судске праксе, као фактора правне сигурности грађана, аутор је нашао за сходно да овим радом укаже на спорна питања у поступцима пружања међународне правне помоћи у кривичним стварима.

Треба имати у виду да се у овим поступцима примењује закон из 2009. године, што само по себи указује на неусклађеност са изменама процесног законодавства Р. Србије из 2013. године. Довољно је (нпр.) рећи да је одређивање и укидање притвора, као једно од најзначајних питања за правну сигурност грађана, овим законом дато у надлежност истражном судији којег актуелни Законик о кривичном поступку (ЗКП)²¹ не познаје.

Сходно томе, судска пракса пред собом има веома одговоран задатак да примену овог закона прилагоди новој врсти кривичног поступка који се у битноме разликује од поступка који је био у примени у време његовог доношења, али исто тако и измењеним друштвеним приликама и међудржавним односима.

19 *В.ф. председника Апелационог суда у Крагујевцу, академик СКАНУ, Ph.D Института за друштвене, природне и техничке науке у Хонг Конгу*

20 *Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима, „Сл. гласник РС“, бр. 20/2009*

21 *„Сл. гласник РС“, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/201, 27/2021 – одлука УС и 62/2021 – одлука УС*

II СУДСКА ПРАКСА И СПОРНА ПИТАЊА

IIa УСЛОВНИ ОТПУСТ КОД ПРИЗНАЊА СТРАНЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ

У пракси другостепених судова Р. Србије уочено је захтевање бранилаца окривљених (осуђених²²), образложеним жалбеним наводима, да код примене института условног отпуста (па тиме и код одлучивања о другим правима окривљених у поступку извршења кривичних санкција) буде примењен онај закон одн. право које је повољније за окривљеног. Дакле, код доношења одлуке о условном отпусту да буде примењен закон стране државе уколико прописује блаже (повољније) услове за примену овог института.

Честа су указивања да суд и у току поступка признања стране судске одлуке треба да пази на примену блажег закона, што у основи примене овог института није спорно, али се овде мисли на закон који ће (евентуално) бити примењен у поступку извршења казне. На овим се тврдњама заснива схватање да поступак признања стране судске одлуке не може бити окончан признањем (одн. прихватањем замолнице стране државе) ако закон Р. Србије није и у том делу блажи или бар једнак закону стране државе (државе молиље). Присталице овог схватања правдају свој став тврдњом да се окривљени признањем стране судске одлуке не сме довести, у било ком погледу, у неповољнији положај у односу на онај који би имао да казну издржава у страниој држави.

Апелациони суд у Крагујевцу, дајући одговор у жалбеном поступку на овакве тврдње, казао је²³ да се поступак за условно отпуштање са издржавања казне по пресуди којом је призната страна судска одлука спроводи по одредбама закона Р. Србије, без икаквог улажења у питање који је закон за окривљеног повољнији.

22 У даљем тексту биће коришћен општи појам „окривљени“, у смислу одредбе чл. 2. ст. 1. тач. 2) ЗКП

23 Пресуда Кж1.кре 12/2025 од 17.7.2025. и решење Кж.уо 108/2020 од 29.5.2020. год.

Сходно томе, став је овог суда и да није сметња за признање стране судске одлуке чињеница да би у страниој држави окривљени раније и под блажим условима стекао право на условно отпуштање.

Коначни је закључак другостепеног суда да након признања пресуде страног суда, којом је држављанин Р. Србије осуђен у страниој држави на казну затвора, целокупан режим извршења казне једнак је режиму који се спроводи по било којој другој правноснажној пресуди домаћег суда, сходно чему се и код оцене испуњености услова за примену института условног отпуста имају применити домаћи прописи без улажења у питање (разматрање) који је закон повољнији за окривљеног.

Можда (на први поглед и без дубље анализе овог питања) наведено указивање бранилаца окривљених (у овим предметима) делује као беспредметно, међутим ако се има у виду да је институт признања стране судске одлуке установљен у интересу домаћих држављана који су правноснажно осуђени у страниој држави (погодност у виду издржавања казне у својој држави, познавања језика, близина породице...) доводи се у питање смисао примене овог института када се признањем грађанин доводи у тежу позицију од оне у којој би се нашао да признања није било.

Поред ових разлога браниоци не ретко уз Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима упућују и на Конвенцију о трансферу осуђених лица и Додатни протокол уз ову Конвенцију²⁴, као гаранте правне сигурности домаћим грађанима да неће признањем стране одлуке бити доведени у тежу позицију од оне у којој би се нашли да признања није било.

Махом се врши позивање на оне одредбе (ових прописа) које домаћем суду не дозвољавају да изрекне строжу санкцију у односу на ону која је изречена пресудом која је предмет признања, одакле се потом (широким) тумачењем изводи закључак да у погледу свих питања која се односе на санкцију, па и оних која се односе на поступак извршења, треба применити закон који је за окривљеног блажи.

Законодавства неких држава захтевају половину издржане казне као услов за подношење (мериторно разматрање) молбе за условни отпуст²⁵, док

24 Закон о потврђивању Европске конвенције о екстрадицији са додатним протоколима („Сл. лист СРЈ – Међународни уговори“, бр. 10/2001 и „Сл. гласник РС – Међународни уговори“, бр. 12/2010)

25 Нпр. у Р. Мађарској

пак наш закон захтева протек времена од две трећине²⁶, што неспорно указује да је у поступку извршења казне повољнији положај оног окривљеног који казну издржава у (тој) страни држави. Исто тако, закони се могу разликовати и по питању осталих услова (дисциплинско кажњавање и др.), а посебно је интересно питање када је условно отпуштање по закону стране државе обавезно уколико окривљени не учини какав преступ који би га овог права лишио²⁷.

Наша судска пракса (јединствено) каже да не треба улазити у питање шта је за окривљеног повољније у поступку извршења казне (или друге кривичне санкције), те се (сходно томе) не треба ни бавити (код одговора на ово питање) основним смислом института признања стране судске одлуке. Разлог је кратак и јасан - у поступку извршења казне не извршава се страна судска одлука већ пресуда суда Р. Србије којом је страна одлука призната.

У погледу оних питања којима се суд мора бавити, у поступку који претходи признању стране судске одлуке, није спорно да је став (судске праксе) да суд не може да примени закон Р. Србије који је за окривљеног неповољнији одн. строжи од закона стране државе. Међутим, то се односи само на питање строже правне квалификације и казне или пак на изрицање санкције која не постоји (па тиме није ни изречена) по закону стране државе (нпр. када је изрицање мере безбедности по нашем закону обавезно а адекватна санкција страном пресудом није изречена), али не и на било које будуће питање у смислу упоредне анализе закона (и осталих прописа) и оцено који ће закон бити повољнији ако окривљени у току издржавања казне буде поднео какву молбу или захтев (условни отпуст, спајање казни...).

Код одговора на ово питање биће веома интересно када се у пракси буде појавио случај да по нашем закону за одређено кривично дело условни отпуст уопште није допуштен, а да је то дозвољено по закону државе која је изрекла пресуду која је предмет признања.

²⁶ Чл. 46. ст. 1. КЗ

²⁷ Нпр. у САД

П6

**ОЦЕНА ПРАВИЛНОСТИ И ПОТПУНОСТИ ЧИЊЕНИЧНОГ
СТАЊА УТВРЂЕНОГ ПРЕСУДОМ СТРАНОГ СУДА**

Следеће питање, које се појавило у поступцима признања стране судске одлуке, односи се на правилност и потпуност утврђеног чињеничног стања у пресуди страног суда, одн. да ли тим питањем треба да се бави домаћи суд који даје оцену испуњености претпоставки за признање.

Како испитивање чињеничног стања није у надлежности другостепеног суда по службеној дужности овај ће се суд тим питањем бавити само поводом жалбених навода (пре свега одбране), сходно чему су и примери на које ће бити указано резултат оваквих жалбених тврдњи на које се надовезују тврдње да суд Р. Србије не може буквално страну пресуду да преточи у пресуду домаћег суда већ је у обавези да правилно и потпуно утврди чињенично стање.

Овим питањем бавио се Апелациони суд у Крагујевцу у више наврата²⁸, те је заузет став да суд Р. Србије у поступку признања стране судске одлуке мора да се држи чињеничног описа радњи за које је окривљени оглашен кривим пресудом страног суда. Сходно том чињеничном опису правно ће квалификовати радње окривљеног по нашем закону без икаквих измена одн. интервенција у утврђеном чињеничном стању.

Са неким државама Р. Србија има закључене и (билатералне) уговоре о међусобном извршавању судских одлука у кривичним стварима, па је тако у Уговору између Р. Србије и Црне Горе о међусобном извршавању судских одлука у кривичним стварима²⁹ предвиђено да суд у поступку признања стране судске одлуке није овлашћен да цени правилност чињеничног стања утврђеног пресудом страног суда, већ ће прихватањем тог чињеничног стања само правно квалификовати радње окривљеног и одмерити кривичну санкцију (ако су те радње предвиђене као кривично дело и законом Р. Србије).

Сходно овом ставу, а нарочито ако постоји и билатерални уговор, домаћи суд у поступку признања стране судске одлуке мора се држати чињеничног стања које је утврдио суд стране државе, али није везан правном квалификацијом из стране судске одлуке. Различита правна квалификација,

28 Пресуда Кж1. 329/2019 од 14.5.2019, решење Кж.кре 6/2020 од 11.6.2020, пресуда Кж.кре 15/2025 од 19.8.2025. год.

29 „Сл. гласник РС“ Међународни уговори, бр. 1 од 21.5.2010. год.

и поред одсуства интервенције у чињеничном стању, последица је (у неким случајевима) различитости бића кривичних дела по закону Р. Србије и закону државе која је донела пресуду (која је предмет признања).

Међутим, то је лако рећи али питање правне оцене дела није у пракси увек једноставно. Ова неуједначеност бића кривичних дела по домаћем и страном закону довела је у неким случајевима до озбиљних проблема у поступку признања стране судске одлуке. То је нарочито уочено код кривичних дела у вези са опојним дрогама, где нису ретки случајеви да је у чињеничном опису радњи за које је окривљени оглашен кривим (пресудом страног суда) наведено само да је окривљени опојну дрогу држао, преносио и сл. али без констатације (што код нас представља битне елементе дела) да је то учињено неовлашћено и ради стављања у промет. Правно квалификовање ових радњи нарочито добија на значају када се има у виду драстична разлика у прописаним санкцијама за кривична дела из члана 246. Кривичног законика (КЗ) и из члана 246а КЗ.

Осим тога, није ретко у судској пракси да код ових кривичних дела за (суштински посматрано) исту радњу буде у страном и нашем законодавству коришћен различит израз (појам, термин), што одбрана користи да укаже да радња за коју је окривљени оглашен кривим у страног држави не представља радњу кривичног дела по закону Р. Србије или пак (ако је наш суд ту радњу прилагодио нашем закону) да је нарушен идентитет између пресуде страног суда и наше пресуде.

Најчешће је било случајева да је окривљени оглашен кривим пресудом страног суда (само) за „поседовање опојне дроге“³⁰, али из комплетног описа противправних радњи и изречене санкције произилази да је ово „поседовање“ учињено ради продаје одн. неког другог начина стављања у промет, сходно чему је и закључак нашег суда да је реч о кривичном делу које је код нас санкционирано одредбом члана 246. став 1. КЗ, а не о кривичном делу из члана 246а став 2. КЗ. Одбрана, наравно, то не прихвата.

Такође, уочено је и да у неким страним пресудама радње окривљеног буду описане као „превожење опојне дроге“ али и овде без даљег навођења да је то учињено ради неовлашћеног стављања у промет³¹. Првостепени

30 Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж. кр 15/2025 од 19.8.2025. год.

31 Исто

судови обично цитирају (без обзира које је од наведених питања спорно) законски текст стране државе и упоређују га са текстом нашег закона како би се јасно видело да се бића кривичних дела суштински поклапају без обзира на формалну разлику у терминима и опису противправних радњи.

Неспорно је да не могу сва законодавства да имају исти законски текст, при чему се могу десити и недоследности у превођењу стране пресуде, па је суштински став наших судова да треба пажљиво сагледати комплетан чињенични опис противправних радњи за које је окривљени оглашен кривим, а не концентрисати се на једну реч која само формално може бити другачија у односу на текст нашег закона. Тек након тако студиозног приступа оцени противправних радњи за које је окривљени оглашен кривим може се извести правилан закључак о томе да ли и ком кривичном делу нашег закона одговара кривично дело за које је окривљени оглашен кривим пресудом страног суда.

Ових питања нису лишена ни друга кривична дела, где је веома интересантан пример забележен код кривичног дела недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи, и то код квалификованог облика овог кривичног дела где се као квалификаторна околност јавља појам „већи број лица“³². Овде се као спорно питање појавило да ли „већи број лица“ по ставу наше судске праксе одговара судској пракси стране државе која је донела пресуду за овај квалификовани облик дела. Од одговора на ово питање у битноме зависи правна квалификација кривичног дела, а тиме и кривична санкција (у чему је и суштина проблема, посматрано са аспекта одбране).

Ово питање је у судској пракси превазиђено тиме што наши судови примењују Правно схватање кривичног одељења Врховног суда Србије од 17.4.2006. године, да се под ову квалификаторну околност може подвести пет или више лица, с тим што је Апелациони суд у Крагујевцу навео³³ и да се појам „већи број лица“, као правни стандард, мора ценити у сваком конкретном случају према околностима кривичног дела.

Код овог кривичног дела појавило се и друго веома интересантно питање, на које је такође дао одговор Апелациони суд у Крагујевцу³⁴, и то да ли су испуњени услови за признање стране судске одлуке којом је окривљени

32 Чл. 350 ст. 3 у вези ст. 2 КЗ

33 Кж. кре 9/2025 од 18.6.2025. год

34 Исто

оглашен кривим за омогућавање недозвољеног преласка границе неке друге државе, а не границе Р. Србије.

Ово с тога што се биће кривичног дела недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи ³⁵, како у погледу основног тако и квалификованих облика, састоји у преласку одн. омогућавању преласка „границе Србије“.

Дајући одговор на жалбене тврдње којима је оспоравана правилност и законитост првостепене одлуке којом је призната страна судска одлука, Апелациони суд у Крагујевцу се изјаснио да су испуњени услови за признање стране судске одлуке без обзира што се у конкретном случају не ради о граници Р. Србије већ о „аустријско-мађарској граници“.

Овим ставом другостепени суд је изричито одбацио тврдњу одбране да по нашем кривичном законодавству радње за које је окривљени оглашен кривим страном пресудом не представљају радњу (овог) кривичног дела.

Пв

ПОСЛЕДИЦЕ НАСТУПАЊА ЗАСТАРЕЛОСТИ ИЗВРШЕЊА КРИВИЧНЕ САНКЦИЈЕ ПО ЗАКОНУ СТРАНЕ ДРЖАВЕ

Следеће питање од значаја за судску праксу, које је услед различитих схватања доспело и до заједничке седнице кривичних одељења апелационих судова, јесте да ли и које последице има наступање застарелости (кривичног гоњења или извршења кривичне санкције) по праву државе молиље у току трајања поступка признања стране судске одлуке.

Апелациони суд у Крагујевцу је код одговора на ово питање био доследан у тврдњи да је у тренутку наступања застарелости (по закону стране државе) отпала претпоставка за пружање међународне правне помоћи, па чак и у ситуацији када је до тога дошло након доношења првостепене пресуде, одн. у поступку пред другостепеним судом³⁶, без обзира што по праву Р. Србије застарелост није наступила.

³⁵ Чл. 350 КЗ

³⁶ Решење Кж1. 212/2016 од 21.3.2016. год.

Сходно овом ставу, признање стране судске одлуке зависи како од питања да ли је по нашем закону наступила застарелост тако и од питања да ли је застарелост наступила по закону стране државе.

Овај став Апелационог суда у Крагујевцу је у међувремену, и поред ранијих различитих гледишта, постао општеприхваћен код свих апелационих судова.

II ПРОЦЕСНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ИЗЈАВЉИВАЊА ЖАЛБЕ ПРОТИВ ПРВОСТЕПЕНЕ ОДЛУКЕ КОЈОМ ЈЕ ПРИХВАЋЕНО ИЗВРШЕЊЕ СТРАНЕ КРИВИЧНЕ ПРЕСУДЕ УЗ ПРЕМЕШТАЈ

Одредбама Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима уређен је и поступак извршења стране кривичне пресуде уз премештај³⁷, где је (поред осталог) наведено да држављанин Р. Србије који у страниој држави издржава кривичну санкцију која се састоји у лишењу слободе може бити премештен у Р. Србију у циљу издржавања кривичне санкције. Међу претпоставке за премештај законом је предвиђено, поред оних из члана 7. истог закона, и да ће се извршењем кривичне санкције у Р. Србији „побољшати изгледи за друштвену рехабилитацију осуђеног“, али такође (што је за окривљеног битније) и да је потребна његова сагласност за премештај.

Управо у вези ове претпоставке (да се окривљени сагласи са премештајем), појавило се у судској пракси питање процесне последице изјављивања жалбе против првостепене одлуке (којом је трансфер одређен) од стране окривљеног који је претходно дао сагласност за премештај (штавише поднео молбу да буде премештен).

Апелациони суд у Крагујевцу је у одговору на ово питање казао³⁸ да ако је окривљени против пресуде којом је усвојена замолница за извршење стране кривичне пресуде изјавио жалбу којом (сада) тражи да казну издржава у држави у којој је осуђен, има се сматрати да је одустао од молбе, одн. сагласности за извршење стране кривичне пресуде у Р. Србији, сходно чему

³⁷ Чл. 65 до чл. 69

³⁸ Решење Кж1. 1419/2015 од 3.12.2015. год.

другостепени суд не може такву пресуду да потврди без обзира што су били испуњени сви процесни услови за премештај у време када је првостепена одлука донета.

ИД ПРИЗНАЊЕ СТРАНЕ СУДСКЕ ОДЛУКЕ РАДИ СПАЈАЊА КАЗНИ

Једно од интересантних питања у судској пракси појавило се код подношења захтева браниоца окривљеног да се изврши спајање казне из пресуде страног суда са казном коју је изрекао суд Р. Србије, с тим што би том спајању претходило признање стране судске одлуке (у вези чега је бранилац поднео прворедни захтев).

Апелациони суд у Крагујевцу је заузео став³⁹ да је захтев браниоца за признање стране судске одлуке недозвољен, али уједно и поднет од неовлашћеног лица, сходно чему га у целости (по два основа) треба одбацити.

Образлажући овај став другостепени суд је казао да је међународна правна помоћ поступак који се одвија између надлежних органа различитих држава, сходно чему захтев не може поднети окривљени одн. његов бранилац, а уједно се овај захтев не може поднети ради спајања казни.

У поднетом захтеву бранилац је навео да је признање стране судске одлуке неопходно како би окривљени остварио права која по закону има у поступку спајања казни⁴⁰, те да не постоји законска сметња да се изврши спајање казни по пресудама страног и домаћег суда јер се страна пресуда након признања изједначава са домаћом пресудом у свему па и у погледу свих питања у поступку извршења.

Поред ових разлога, бранилац је инсистирао и на томе да страна пресуда након признања улази у нашу казнену евиденцију сходно чему се цени и као отежавајућа околност код одмеравања казне за ново кривично дело. Имајући то у виду, ако се захтев за признање одбије (као што на крају и јесте), произилази према закључку одбране да окривљени има само обавезе

³⁹ Решење Кж. кре 3/2022 од 4.4.2022. год.

⁴⁰ Поступак за изрицање јединствене казне, чл. 552. до 556. ЗКП

које проистичу из стране судске одлуке, а не и права која би имао да је суд прихватио да спроведе поступак признања.

Овим одбацивањем захтева окривљени је, према даљем схватању браниоца, доведен у тежу позицију и дискриминаторски положај у односу на држављане Р. Србије којима је суђено у Р. Србији.

Ово питање заслужује озбиљну анализу јер је на овај начин (очигледно) присутна дискриминација домаћих држављана по критеријуму да ли су осуђени пресудом домаћег суда или пак пресудом страног суда. Но, формално гледано, став првостепеног и другостепеног суда је правилан полазећи од одредби члана 2. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, али треба имати у виду да се не може законским текстом предвидети свака животна ситуација и да је некада нужно шире логичко и циљно тумачење законског текста у складу са суштином целокупног закона и суштином међународне правне помоћи у кривичним стварима.

Поред свега овога, другостепени суд је нашао и да је захтев поднет од стране неовлашћеног лица. У том делу није спорно да се међународна правна помоћ, па и када се односи на признање стране судске одлуке, покреће и спроводи по замолници једне од држава (држава молила и замољена држава). Међутим, окривљени није лишен права да иницира овај поступак, одн. да тражи покретање поступка како би изречену казну издржавао у својој држави или пак да му се суди у његовој држави.

Овде треба обратити пажњу на (овај) члан 2. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима у делу прописивања када се може спровести поступак међународне правне помоћи, те ценити да ли се под неки вид међународне правне помоћи може подвести овај захтев браниоца окривљеног. Поред јасно прецизираних основа за међународну сарадњу у кривичним стварима, законом је одређено и да се међународна правна помоћ може пружити и у виду осталих облика међународне правне помоћи. Сходно томе, следи питање да ли се ово што је бранилац захтевао може подвести под „остале облике“ међународне правне помоћи (како би домаћи држављанин могао, као и свако друго осуђено лице, да оствари права која му у погледу спајања казни даје закон).

Уколико се не изнађе неки „модус“ у смислу нпр. ширег тумачења наведених одредби произилази да су домаћи држављани којима је суђено

у иностранству дискриминисани у односу на грађане којима је суђено у Р. Србији, будући да из свега реченог произилази да имају само обавезе али не и права која су законом прописана за осуђена лица.

III ЗАКЉУЧАК

Услед ограниченог обима рада аутор се ограничио на ова, међу знатно више евидентираних у судској пракси, питања у вези којих је Апелациони суд у Крагујевцу заузео ставове у поступцима признања стране судске одлуке.

Намера аутора је да указивањем на спорна питања иницира стручну дискусију и евентуално измену законског текста који није усклађен за изменама процесног кривичног законодавства Р. Србије.

РОКОВИ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

НОРМАТИВНИ ОКВИР И СУДСКА ПРАКСА

Рокови у кривичном поступку представљају временске периоде у оквиру којих су суд, јавно тужилаштво и други учесници у кривичном поступку дужни да предузму одређене процесне радње. Они су један од основних процесних института кривичног поступка, јер обезбеђују његово правилно функционисање, ефикасност и економичност, као и процесну дисциплину кроз прописивање временских оквира за поступање учесника у поступку. Рокови исто тако обезбеђују сигурност странака и оштећеног, гарантујући да ће кривични поступак бити спроведен у разумном року, без неоправданих одлагања која могу угрозити права окривљеног на правично суђење и права оштећеног на ефикасно остваривање права.

У кривичном праву, поред процесних, постоје и материјалноправни рокови. Ови рокови су институт материјалног кривичног права и регулисани су Кривичним закоником. Материјалноправни рокови су, на пример, рокови за застарелост кривичног гоњења и извршења кривичне санкције, за опозив условне осуде, за рехабилитацију и слично.

Законик о кривичном поступку (ЗКП) познаје две врсте процесних рокова, преклузивне и инструктивне. Преклузивни рокови су рокови строгог карактера у оквиру којих је странци остављена могућност да предузме одређену процесну радњу, при чему се протеком таквог рока, уколико радња није предузета, трајно губи право на њено предузимање. Инструктивни рокови су рокови у оквиру којих је предвиђено да би одређена процесна радња требало да буде предузета, при чему њихово прекорачење не доводи до губитка права нити до настанка процесних последица, па радња предузета и након истека таквог рока производи правно дејство. Већина инструктивних рокова одређује поступање органа поступка, као што су рок за заказивање главног

⁴¹ *Судија Апелационог суда у Крагујевцу, заменик в.ф. председника суда и руководиоца Одељења судске праксе*

претреса или рок за писмену израду пресуде, при чему њихово кршење не производи правне последице и не омогућава оспоравање првостепене пресуде жалбом због њиховог непоштовања.

У члану 224. ЗКП, који носи наслов, Рачунање рокова, је прописано рачунање и трајање рокова. У ставу 1. наведеног члана, одређено је да рокови предвиђени овим законом не могу се продужити, осим кад то законик изричито дозвољава. Ако је у питању рок који је овим законом одређен ради заштите права одбране и других процесних права окривљеног, тај рок се може скратити ако то захтева окривљени писмено или усмено на записник пред органом поступка.

ЗКП, дакле, као правило прописује забрану продужења рокова прописаних овим законом, услед чега су ти рокови преклузивни, односно непрекорачиви, а њиховим пропуштањем странке губе могућност предузимања одређених процесних радњи, као што су изјављивање жалбе, преузимање кривичног гоњења, подношење приватне тужбе и других процесних радњи.

Један од случајева у којима је продужење рока законом изричито дозвољено прописан је чланом 274. став 3. ЗКП, према којем ће се жалба изјављена у корист окривљеног сматрати благовременом ако је поднета у року наведеном у поуци о правном леку, иако је тај рок дужи од законом прописаног. Супротно томе, жалба коју изјави јавни тужилац сматраће се неблаговременом, иако је поднета у року наведеном у поуци о правном леку у којој је погрешно назначен дужи рок од законског, уколико у конкретном случају жалба није изјављена у корист окривљеног.

Ову ситуацију треба разликовати од случаја у којем жалба по закону није дозвољена, а у правној поуци је грешком наведено да је жалба дозвољена, јер би се у таквом случају радило о успостављању рока који законом није предвиђен.

ЗКП прописује и ситуације у којима се рок може продужити на захтев странке из разлога утврђених законом. Тако, на пример, у складу са чланом 432. став 2. и 3. ЗКП, у нарочито сложеним предметима странке и бранилац могу одмах по објављивању пресуде захтевати продужење рока за жалбу, о чему одлучује председник већа решењем, а уколико усвоји захтев, рок за жалбу може бити продужен највише за 15 дана.

Рокови одређени законом ради заштите права одбране и других процесних права окривљеног, се могу скратити ако то захтева окривљени писмено или усмено на записник пред органом поступка. Тако је чланом 355. став 4. ЗКП прописано да позив оптуженом мора се доставити тако да између достављања позива и дана главног претреса остане довољно времена за припремање одбране, а најмање осам дана. За кривична дела за која се може изрећи казна затвора од десет година или тежа казна, време за припремање одбране износи најмање петнаест дана. На захтев оптуженог или на захтев тужиоца, а по пристанку оптуженог, ови рокови се могу скратити.

У члану 224. ставовима 2. и 3. ЗКП прописани су начин рачунања процесних рокова, њихове временске јединице, као и правила о почетку и трајању рока. У ставу 2. наведеног члана, одређено је да се рокови рачунају на часове, дане, месеце и године, док је у ставу 3. предвиђено да час или дан кад је достављање или саопштење извршено, односно у који пада догађај од када треба рачунати трајање рока, не урачунава се у рок, већ се за почетак рока узима први наредни час, односно дан. У један дан рачуна се 24 часа, а месец се рачуна по календарском времену.

ЗКП познаје рокове у распону од два часа до три године, при чему су најкраћи рокови, изражени у часовима, предвиђени у предистражном поступку, и то превасходно за поступање у вези са задржавањем осумњиченог, ради обезбеђивања хитности поступка. **Тако, у смислу члана 294. став 2. ЗКП**, решење о задржавању ухапшеног, односно осумњиченог лица, доноси и уручује јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција, одмах, а најкасније у року од два часа од тренутка када је осумњиченом саопштено да је задржан.

Да би лице коме је рок остављен имало рок на располагању у пуном трајању, прописано је да се у трајање рока не урачунава дан или час достављања или саопштења, односно дан када наступа догађај од кога се рачуна рок, већ се за почетак рока узима први наредни дан или час, при чему се један дан рачуна као 24 часа, а месец по календарском времену, у складу са чланом 224. став 3. ЗКП.

Рокови који су одређени у месецима или годинама завршавају се истеком оног дана последњег месеца или године који по броју одговара дану када је рок отпочео. Ако тај дан у последњем месецу не постоји, рок се завршава последњег дана тог месеца (члан 224. став 4. ЗКП).

У наставку ће бити приказани одређени ставови судске праксе и правне теорије који се односе на рачунање почетка и трајања рокова у кривичном поступку.

Поводом спорног питања да ли се почетак притвора, приликом рачунања временаведеног у притвору, рачуна од дана када је притвор одређен или од наредног дана, односно да ли се у време трајања притвора урачунава и дан лишења слободе, као и да ли је приликом одређивања притвора потребно одредити дан и час или само дан почетка притвора, према ставу Врховног касационог суда, почетак, трајање и престанак притвора рачунају се од дана и часа лишења слободе, односно хапшења, па до дана и часа пуштања на слободу, у смислу чланова 213. и 215. ЗКП.⁴²

Према ставу Кривичног одељења Врховног касационог суда, суд је овлашћен да почетак трајања притвора по решењу о продужењу притвора рачуна од дана када окривљеном притвор истиче по претходном решењу о притвору.⁴³

По становишту правне теорије и судске праксе, будући да се за почетак рока узима први наредни дан након дана у којем је наступио догађај од кога се рок рачуна, у случају када је приватни тужилац сазнао за кривично дело и његовог учиниоца, на пример, 15. фебруара, тромесечни рок за подношење приватне тужбе, у смислу члана 65. став 2. ЗКП, истиче 16. маја, при чему није од значаја број дана у појединим месецима који улазе у ток рока. Почетак овог рока, који је везан за сазнање о догађају, рачуна се од дана када је овлашћено лице, у овом случају приватни тужилац, стекло сазнање о релевантним чињеницама, а суд је дужан да утврди тачан тренутак тог сазнања.

Рок може да тече само од достављања или саопштења, које мора бити извршено прописно - уредно, јер у супротном рок не почиње да тече, стога, при рачунању рокова прво треба утврдити да ли је рок уопште почео да тече и када, а тек онда оценити да ли је протекао. Сходно томе, уколико достављање или саопштење није извршено прописно, не могу наступити правне последице у погледу тока процесних рокова, јер странка не може

⁴² Одговори кривичног одељења Врховног касационог суда на спорна правна питања нижестепених судова са седнице одржане 04.04.2014. године

⁴³ Ставови Кривичног одељења Врховног касационог суда о спорним питањима кривичних одељења апелационих судова (седница од 22.03.2021. године)

сносити штетне последице због неуредне доставе, па је суд дужан да најпре утврди уредност достављања, а тек потом да цени благовременост предузете процесне радње.

Према становишту судске праксе, достављање окривљеном сматра се правилно извршеним, будући да се у време покушаја достављања није затекао на месту достављања, те је писмено, у складу са чланом 243. став 2. ЗКП, уручено пунолетном члану његовог домаћинства, који је био дужан да га прими.⁴⁴

Исто тако према ставу судске праксе када из списка предмета произилази да је достављање писмена извршено у два наврата, а с обзиром да од момента достављања почињу да теку процесни рокови, правно је релевантно прво достављање, те рок за подношење правног лека почиње да тече од дана првог уручења одлуке.⁴⁵

У вези са благовременошћу жалбе, постављало се спорно питање од ког тренутка рок почиње да тече, односно да ли се рачуна од дана достављања пресуде, односно друге одлуке, окривљеном или браниоцу. Према ставу Врховног касационог суда, имајући у виду одредбе чланова 432, 433. и 71. тачка 5) ЗКП, право на одбрану не може се раздвајати на право окривљеног и право браниоца у било којој фази поступка, већ се мора сматрати јединственим правом ради делотворне судске заштите права окривљеног, те се жалба браниоца на пресуду, изјављена након истека рока за жалбу браниоца, а поднета у року који је још текао окривљеном, не сматра неблаговременом.⁴⁶

У погледу достављања писмена малолетнику, према ставу Врховног суда, имајући у виду да се, сходно члану 48. став 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, малолетнику не може судити у његовом одсуству, према њему се, ако је недоступан суду, не могу предузимати процесне радње, па ни достављање писмена истицањем на огласну таблу суда, при чему за начин достављања није од значаја да ли је малолетник у међувремену постао пунолетан.⁴⁷

⁴⁴ Пресуда Врховног касационог суда Кзз 518/2016 од 10.5.2016. године

⁴⁵ Пресуда Врховног касационог суда Кзз 1072/2018 од 03.10.2016. године

⁴⁶ Пресуда Врховног касационог суда Кзз 744/2018 од 26.6.2018. године

⁴⁷ Ставови Кривичног одељења ВС у вези спорних питања са заједничке седнице представника Кривичних одељења Апелационих судова одржане дана 19.11.2024. године.

Ако последњи дан рока пада на државни празник или у суботу или у недељу или у неки други дан кад државни орган није радио, рок истиче протеком првог наредног радног дана (члан 224. став 5. ЗКП). Према ставу судске праксе, правно је ирелевантно да ли рок почиње да тече у нерадне дане, па је могуће да сви дани рока, осим последњег, буду нерадни. Међутим, завршетак рока у нерадне дане није релевантан за хитне рокове који се рачунају у часовима, јер њихово продужавање до првог наредног радног дана доводи до губитка смисла жалбе, па је суд дужан да ван радног времена и у нерадне дане прима писмена у предметима у којима је обавезан да поступа. При томе одредба о продужењу рока чији последњи дан пада на празник или дан када суд не ради односи се само на радње странака, а не и на радње суда. Тако о жалби против решења о притвору у истрази у смислу члана 214. став 4. ЗКП, веће мора одлучити у року од 48 часова, без обзира на недеље и празнике. Према становишту судске праксе, у случају када странка предузме радњу пре почетка тока рока, сачекаће се истек рока. Уколико странка у току рока не понови радњу, узеоће се у обзир радња извршена пре почетка тока рока, док ће се, у случају да радњу понови, у обзир узети поновљена радња.

Према члану 225. став 1. ЗКП, када је подношење поднеска везано за рок, сматра се да је предат у року, ако је пре него што је рок истекао предат оном ко је овлашћен да га прими. Према ставу 2. истог члана, кад је поднесак упућен преко поште препорученом пошиљком или телеграфским путем, дан предаје пошти сматра се као дан предаје онеме коме је упућен. Предаја војној пошти у местима где не постоји редовна пошта сматра се као предаја пошти препорученом пошиљком.

Према судској пракси ако је изјава везана за рок упућена обичном поштанском пошиљком (писмом), онда се као време пријема узима онај дан када таква пошиљка стигне надлежном органу или суду, без обзира на то када је предата на пошти.⁴⁸

Када се не може утврдити да ли је поднесак предат благовремено, односно када у том погледу постоји сумња, мора се сматрати да је предаја благовремена. Тако је, према судској пракси, у ситуацији када је окривљени жалбу предао управи затвора, означио датум по коме би она била благовремена и тврдио да је жалбу поднео у року, док управа затвора није располагала

⁴⁸ Решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-211/25 од 03.4.2025. године

поузданим податком о тачном дану пријема жалбе, суд ће узети да је жалба благовремена.⁴⁹

Приликом сваке предаје поднеска, орган који прима поднесак дужан је да поднесак овери пријемним штампбиљем, који представља доказ о пријему. Када се поднесак предаје суду, поступак пријема регулисан је одредбама члана 162. Судског пословника. Наведеним чланом прописано је да се на сваки примерак писмена достављеног суду ставља забелешка о пријему, по правилу отиском пријемног штампбиља, уз правила о месту његовог отиска, као и да странка може унапред одштампати текст пријемног штампбиља, чију тачност запослени на пријему потврђује својим потписом.

Према члану 225. став 3. ЗКП, када је поднесак упућен електронским путем, дан и час када је уређај за електронски пренос података забележио да је поднесак упућен сматра се као дан предаје ономе коме је упућен. Дакле, код електронског подношења поднеска, меродавно је време слања које је забележио електронски систем, а не време када је суд поднесак примио или прочитао, под условом да је поднесак упућен на законом прописан начин. При томе електронски поднесак упућен суду преко законом прописаног електронског система има пуно процесно дејство и утиче на ток рокова, док обично достављање поднеска путем електронске поште, то јест обичног мејла, по правилу, не производи процесне последице.

У пракси се појавило као спорно питање да ли се навођење података о мејл адреси у заглављу изјављене жалбе, поред адресе канцеларије и броја телефона, може сматрати сагласношћу браниоца за доставу обавештења о седници већа путем електронске поште, у смислу члана 242. став 3. ЗКП.

Према одговору Врховног суда датог на заједничкој седници представника кривичних одељења апелационих судова и Врховног суда ради усаглашавања судске праксе, одржаној у Аранђеловцу, дана 31.01.2024. године, „Истицање мејл адресе у заглављу изјављене жалбе поред адресе канцеларије и броја телефона, не може се сматрати сагласношћу браниоца за доставу обавештења о седници већа преко електронске поште у смислу члана 242 став 3 ЗКП, без његове изричите сагласности за овакав вид достављања“.

⁴⁹ Решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-205/16 од 18.2.2016. године

Наиме, иако је одредбом наведеног члана омогућена достава обавештења путем електронске поште, она је условљена сагласношћу браниоца која, имајући у виду формалну природу кривичног поступка и начело правне сигурности, мора бити изричита, те само навођење мејл адресе у поднеску не представља пристанак на овакав начин достављања.

Према ставу 4. члана 225. ЗКП, окривљени који се налази у притвору може поднесак који је везан за рок дати и усмено на записник код суда који води поступак или га предати преко завода, а лице које се налази на издржавању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе може такав поднесак предати преко завода у којем је смештено. Дан кад је састављен такав записник, односно кад је поднесак предат преко завода, сматра се као дан предаје органу који је надлежан да га прими. Завод издаје окривљеном потврду о предаји поднеска.

Овом одредбом се штите процесна права лица лишених слободе (притворени и осуђени), тако што им се омогућава да рокове поштују без обзира на ограничења кретања и комуникације. На наведени начин ЗКП изједначава дан састављања записника у суду и дан предаје поднеска заводу са даном предаје надлежном суду, с обзиром да је рок испоштован оног дана када је поднесак предат заводу, а не када је поднесак стварно стигао суду.

Одредбом става 5. члана 225. ЗКП прописано је да ако је поднесак који је везан за рок, због незнања или очигледне омашке подносиоца, предат или упућен ненадлежном јавном тужиоцу или суду пре истека рока, па надлежном јавном тужиоцу или суду стигне после истека рока, сматраће се да је на време поднесен. Дакле, поднесак који је везан за рок сматра се благовременим када је, услед очигледне омашке подносиоца, у законом прописаном року предат ненадлежном органу, иако је надлежном органу достављен након истека тог рока, јер странка не може трпети штетне последице погрешног избора надлежног органа ако је процесну радњу предузела у законом одређеном року.

Одредбама члана 226. ЗКП прописан је правни институт повраћаја у пређашње стање, чија је сврха да се окривљеном, оштећеном, оштећеном као тужиоцу или приватном тужиоцу омогући остваривање процесних права која су из оправданих разлога пропустили. Заједничко обележје свих прописаних случајева јесте постојање оправданог разлога који је странку или оштећеног објективно спречио да предузме одређену процесну радњу у законом прописаном року или да присуствује рочишту, односно главном претресу.

У односу на окривљеног, повраћај у пређашње стање служи заштити права на одбрану, нарочито у случајевима пропуштања рока за изјављивање жалбе против пресуде или решења које одговара пресуди, као и изостанка са рочишта на којем се одлучује о споразуму о признању кривичног дела или о споразуму о сведочењу окривљеног.

Код оштећеног, оштећеног као тужиоца или приватног тужиоца, овај институт служи спречавању губитка процесних права услед оправданог изостанка са рочишта или главног претреса или немогућности благовременог поступања, док приватном тужиоцу повраћај у пређашње стање омогућава отклањање формалних недостатака у приватној тужби, као и у погледу прикупљања доказа, чиме се избегава строго формално поступање које би могло довести до одбацивања тужбе.

У целини, одредбе којима су прописани разлози за повраћај у пређашње стање представљају равнотежу између начела правне сигурности и начела правичности поступка, јер се повраћај допушта само у законом изричито наведеним случајевима и уз доказивање оправданости разлога, чиме се спречава његова злоупотреба.

Одредбама члана 227. ЗКП предвиђени су рокови, процесне претпоставке и дејство молбе за повраћај у пређашње стање. У ставу 1. наведеног члана прописано је да се молба подноси у року од осам дана од дана престанка сметње, чиме се почетак рока везује не за само пропуштање, већ за тренутак када је престао разлог који је онемогућио странку да благовремено поступи. На тај начин се обезбеђује реална могућност остваривања права, али се истовремено захтева и благовремено предузимање процесних радњи од стране странке након престанка сметње.

У ставу 2. члана 227. ЗКП прописана је обавеза истовременог подношења, којом се окривљени обавезује да, у случају пропуштања рока за жалбу против пресуде или решења које одговара пресуди, уз молбу за повраћај у пређашње стање истовремено поднесе и жалбу. Овакво решење има за циљ спречавање формалног и нецелиходног покретања поступка по молби, будући да суд на тај начин одмах располаже потпуним процесним материјалом и може да оцени како оправданост разлога за повраћај, тако и основаност правног средства, чиме се доприноси економичности поступка.

При томе, право на повраћај у пређашње стање, у смислу члана 226. тачка 1) ЗКП, припада искључиво окривљеном, а не и његовом браниоцу, па се овај институт не може применити у случају када је рок за изјављивање жалбе пропустио бранилац, а не окривљени, без обзира на постојање оправданих разлога за пропуштање рока.⁵⁰

Будући да су законом таксативно одређени разлози за повраћај у пређашње стање, пропуштање рока за изјављивање жалбе на решење о одређивању притвора не може бити основ за дозвољавање повраћаја у пређашње стање.⁵¹

У ставу 3. истог члана прописано је дејство молбе на извршење одлуке, односно да молба, по правилу, не задржава извршење пресуде или решења које одговара пресуди, што је последица начела правне сигурности и извршности правноснажних судских одлука. Међутим, остављањем могућности суду да одложи извршење до одлучивања о молби, уводи се процесна гаранција која омогућава заштиту окривљеног у случајевима када би извршење проузроковало последице које се не би могле отклонити накнадно.

У члану 227. став 4. ЗКП прописан је преклузивни рок од три месеца, по чијем протеку се повраћај у пређашње стање више не може тражити, чиме се уводи апсолутна временска граница за коришћење овог института. Тај рок има карактер преклузивног рока, чијим истеком право на повраћај неповратно престаје, без обзира на разлоге пропуштања, а овакво решење служи очувању сигурности правног поретка и спречавању да се правноснажне судске одлуке доводе у питање након дужег временског периода.

Одредбом члана 228. став 1. ЗКП прописана је функционална надлежност за одлучивање о молби за повраћај у пређашње стање, која зависи од врсте одлуке која се побија жалбом и органа који ју је донео. Према општем правилу, о молби за повраћај у пређашње стање одлучује председник већа или судија појединац који је донео пресуду или решење које се побија жалбом, односно решење о обустави поступка или пресуду којом се оптужба одбија. Изузетно, када је реч о молби за повраћај у пређашње стање у односу на решење о одбијању оптужбе које је донело веће из члана 21. став 4. ЗКП, о молби одлучује исто веће које је донело такву одлуку.

⁵⁰ Решење Апелационог суда у Београду Кж2 1759/19 од 24.09.2019. године

⁵¹ Решење Апелационог суда у Новом Саду Кж2 1201/21 од 20.8.2021. године

Одредбом члана 228. став 2. ЗКП прописано је да против решења којим се дозвољава повраћај у пређашње стање није дозвољена жалба, с обзиром на то да се тим решењем не одлучује коначно о правима и обавезама странака, већ се поступак враћа у стање пре пропуштања процесне радње, чиме се обезбеђује ефикасност и економичност кривичног поступка.

Сагласно члану 228. став 3. ЗКП, када је изјављена жалба против решења којим се не дозвољава повраћај у пређашње стање, првостепени суд је дужан да ту жалбу, заједно са жалбом против пресуде или решења које одговара пресуди, одговором на жалбу и целокупним списима предмета, достави непосредно вишем суду ради јединственог и истовременог одлучивања о питањима која се тичу вођења поступка и законитости побијане судске одлуке.

На крају се може закључити да одредбе ЗКП које уређују рокове, њихово рачунање и благовремену предају поднесака јасно намећу обавезу свим учесницима у поступку да са нарочитом пажњом прате истек рокова и правовремено предузимају процесне радње, јер пропуштање рокова, по правилу, утиче на остваривање и заштиту процесних права. С друге стране, институт повраћаја у пређашње стање у кривичном поступку може се применити само под строго законом прописаним условима и у изузетним случајевима оправданог пропуштања, те од учесника у поступку захтева висок степен пажње и одговорности у праћењу и поштовању процесних рокова, јер се њиме не отклања последица сваког пропуста, већ искључиво оног који закон изричито признаје и сматра оправданим.

ЛИТЕРАТУРА

Илић Г., Мајић М., Бељански С. и Трешњев А. (2016) Коментар Законика о кривичном поступку, ЈП Службени гласник,

Проф. др Тихомир Васиљевић и проф. Др Момчило Грубач (2002) *Коментар законика о кривичном поступку*, Службени гласник,

Проф. др Бранко Петрић (1988) *Коментар закона о кривичном поступку*, НИУ Службени лист СФРЈ,

Пракса Врховног касационог суда, Врховног суда и Апелационих судова, доступна на; <https://sudskapraksa.sud.rs/sudska-praksa>

Милевка Миленковић⁵²

ДРЖАЊЕ ОПОЈНЕ ДРОГЕ У ВЕЛИКОЈ КОЛИЧИНИ (норма и судска пракса)

Апстракт: У раду се дају примери из судске праксе Апелационог суда у Крагујевцу, Врховног касационог суда и Врховног суда у периоду од 2020. године закључно са 2025. годином, код кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 2 Кривичног законика, након његовог прописивања у кривичном законодавству Републике Србије. У уводним напоменама даје се хронолошки приказ нормативног оквира у коме је регулисано неовлашћено држање опојних дрога, потом се обрађују спорна питања која су се појавила у судској пракси, а односе се на примену одредбе члана 246а став 2 и 4 КЗ, прекорачење оптужбе, а међу најспорнијим је питање „велике количине“ као фактичког питања које се решава према околностима конкретног случаја. Рад је написан у циљу доприноса уједначавању судске праксе у истим или битно истим чињеничним ситуацијама.

Кључне речи: велика количина опојне дроге, повреда кривичног закона, прекорачење оптужбе.

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Законом о изменама и допунама Кривичног законика („Службени гласник РС“, број 35/2019 од 21.05.2019. године, који се примењује од 01.12.2019. године), прописан је нов облик кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а КЗ, који у ставу 2 гласи: „ко неовлашћено држи у великој количини супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се затвором од три до десет година“. Постојећи став 3 овог кривичног дела је измењен и прописано је „учинилац дела из става 1 и 2 овог члана који је открио од кога набавља опојну дрогу може се ослободити од казне“, а додат је нови став 4 који прописује да ако је учиниоцу кривичног дела из става 2 овог члана изречена казна затвора, та казна не може да се

⁵² Судија Апелационог суда у Крагујевцу и председник Кривичног одељења

изврши на начин предвиђен у члану 45 став 3 овог законика. Истовремено, остао је неизмењен став 1 наведеног члана који гласи: „ко неовлашћено држи у мањој количини за сопствену употребу супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се новчаном казном или затвором до три године, а може се ослободити од казне“.

Пре нормирања неовлашћеног држања опојне дроге у великој количини као новог кривичног дела, хронологија нормативног оквира у погледу држања опојних дрога се огледала у следећем:

- Кривични закон Социјалистичке Федеративне Републике Југославије⁵³ (у даљем тексту: КЗ СРЈ)

Инкриминација кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 245, усклађена је са ратификованим Конвенцијама из 1961. године и 1971. године⁵⁴. У овом закону постојала су два кривична дела која су за предмет имала опојну дрогу, поменуто кривично дело из чл. 245 и кривично дело омогућавање уживања опојних дрога из чл. 246 истог Закона. КЗ СРЈ није посебно санкционисао неовлашћено држање супстанци или препарата који су проглашени за опојне дроге, сем уколико је држање учињено ради продаје.

- Основни кривични закон⁵⁵ (у даљем тексту: ОКЗ)

Неовлашћено држање супстанци или препарата који су проглашени за опојну дрогу је као посебан привилеговани облик кривичног дела из чл. 245, уведен у кривичноправни систем 2003. године, у ставу 3 истог члана⁵⁶, уз измену назива кривичног дела у неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога.

- Кривични законик⁵⁷ (у даљем тексту: КЗ)

53 „Сл.лист СФРЈ“, бр.44/76, ступио на снагу 01.07.1977. године, касније измењен у Кривични закон Савезне Републике Југославије „Службени лист СРЈ“ бр.35/92 од 25.09.1992. године

54 Јединствена конвенција о опојним дрогама, донета је у Њујорку 20.03.1961. године „Сл.лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми“, бр.2/64 и Протокол о изменама и допунама ове Конвенције „Сл.лист СФРЈ – Међународни уговори“, бр.3/78 – др закон Конвенција о психотропним супстанцама из 1971.године, „Сл.лист СФРЈ“ број 40/73

55 „Службени гласник РС“ бр.39/03 од 11.04.2003. године, који је ступио на снагу 12.04.2003. године

56 „ко неовлашћено држи супстанције или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се новчаном казном или затвором до три године“ (став 3),

57 „Службени гласник РС“ бр.85/2005 од 06.10.2005. године, који је ступио на снагу 01.01.2006. године

КЗ је у чл. 246 за разлику од инкриминације у чл. 245 ОКЗ, прописао да се учинилац који држи ради сопствене употребе опојну дрогу може ослободити од казне (став 4).

- **Законом о изменама и допунама Кривичног законика од 03.09.2009. године**⁵⁸ (у даљем тексту: ЗИД КЗ) први пут је уведено као посебно кривично дело неовлашћено држање опојних дрога у члану 246а⁵⁹. Одредба члана 246 је претрпела измене, најпре у називу кривичног дела, јер је избрисана реч „држање“, и декриминализовано је неовлашћено држање опојне дроге осим из разлога коришћења за сопствену употребу и ради продаје.

- **Законом о изменама и допунама Кривичног законика од 01.12.2019. године** је поново криминализовано неовлашћено држање опојне дроге које није мотивисано сопственом употребом или даљом продајом уколико се ради о великој количини.

СПОРНА ПИТАЊА У СУДСКОЈ ПРАКСИ

1. ПРИМЕНА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА

1.1. Након прописивања овог кривичног дела у ставу 2 постојећег члана 246а КЗ, у пракси се као спорно појавило питање примене закона на радње извршене пре ступања на снагу ових измена и допуна Кривичног законика. У следећим предметима је учињена повреда кривичног закона из члана 439 тачка 2 Законика о кривичном поступку (ЗКП), јер је суд применио закон који се не може применити:

- противправне радње су учињене током 2018. године и јавни тужилац је изменио оптужницу којом је првобитно окривљеном стављено на терет кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246 став 1 КЗ и истом је ставио на терет кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 2 КЗ, за које је окривљени оглашен кривим првостепеном пресудом. У укидном решењу другостепеног суда је

⁵⁸ „Службени гласник РС“, бр. 72/09, које су ступиле на снагу 11.09.2009. године

⁵⁹ „ко неовлашћено држи у мањој количини за сопствену употребу супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се новчаном казном или затвором до три године, а може се ослободити од казне (став 1) и да се учинилац дела из става 1 овог члана, који је открио од кога набавља опојну дрогу, може ослободити од казне (став 2)“,

наведено да код оцене који је закон блажи, односно најблажи за окривљеног, првостепени суд је морао да цени која би одлука суда била донета да закон није измењен, те би у том случају могао да закључи да би била донета ослобађајућа пресуда за кривично дело из члана 246 став 1 КЗ да је јавни тужилац остао при првобитној оптужби, а да при том није успео да докаже битни елемент овог кривичног дела или би пак пресуда била осуђујућа за кривично дело из члана 246а став 1 КЗ, која је по прописаној кривичној санкцији далеко блажа од кривичног дела из члана 246а став 2 КЗ (уколико би били доказани елементи тог дела), тако да се ни у ком случају не може сматрати блажим, а нарочито не најблажим закон који је примењен од стране првостепеног суда. У конкретном случају ствар је још јаснија тиме што је јавни тужилац изменио оптужни акт тако да је суд лишен дилеме о доказаности елемената дела из члана 246 став 1 КЗ, будући да оно више не егзистира у оптужби (*АСКГ Кж1-406/20 од 25.06.2020.године*),

- првобитном оптужником јавни тужилац је окривљеном ставио на терет кривично дело из члана 246 став 1 КЗ, извршено дана 13.03.2018. године, да би на главном претресу изменио оптужни акт у погледу правне квалификације кривичног дела и окривљеног оптужио за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 2 КЗ, за које дело је оглашен кривим од стране првостепеног суда. У укидном решењу другостепеног суда је наведено да се основано у жалби браниоца окривљеног указује да у погледу кривичноправних радњи окривљеног у конкретном случају није примењен закон који је важио у време извршења кривичног дела, већ закон који је ступио на снагу након извршења кривичног дела који није блажи за окривљеног као учиниоца, већ је строжи јер предвиђа радњу извршења новог кривичног дела које није било прописано старим законом чиме је првостепеном пресудом учињена повреда кривичног закона из члана 439 тачка 2 ЗКП у вези члана 5 КЗ (*АСКГ Кж1-772/20 од 24.12.2020.године*).

О примени закона у погледу држања опојне дроге у великој количини изјаснио се и Врховни касациони суд⁶⁰, наводећи да према одредби члана 5 став 1 КЗ на учиниоца кривичног дела се примењује закон који је важио у време извршења кривичног дела, а на дан 15.03.2018. године, који је означен у оптужном акту као време извршења кривичног дела, кривично дело из члана 246а став 2 КЗ није постојало у Кривичном закону. Како одредба

60 Кж3-624/2021 од 10.06.2021.године

члана 246а став 2 КЗ инкриминише неовлашћено држање супстанце у великој количини, при чему „велика количина“ није битно обележје кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ, када је у питању радња „држање“, то је члан 246а став 2 КЗ сасвим ново кривично дело јер подразумева и обележје које није саставни део раније постојећих кривичних дела из члана 246 став 1 КЗ и члана 246а став 1 КЗ. Према томе, не постоји континуитет инкриминације радњи кривичног дела, па уколико суд нађе да нема доказа у односу на намеру продаје дроге као битног обележја кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ, може једино поступити сходно одредби члана 423 став 1 тачка 2 ЗКП.

1.2. Одредбом члана 246а став 2 КЗ је децидирано прописано да се казна затвора не може издржавати у просторијама у којима окривљени станује, међутим, судови, како првостепени, тако и другостепени, су чинили грубе превиде и изрицали да се казна затвора изврши у просторијама у којима окривљени станује, што се не може сматрати спорним правним питањем имајући у виду јасну законску норму, већ превидом који је у појединим случајевима отклањао другостепени суд, а у другим случајевима је и сам повредио кривични закон.

У једном предмету Апелациони суд, као другостепени, је отклонио наведену повреду закона и преиначио првостепену пресуду тако што је окривљеног осудио на казну затвора у трајању од 1 (једне) године и 6 (шест) месеци коју ће издржавати у заводу за извршење казне затвора уместо казне затвора у трајању од 1 (једне) године коју ће издржавати у просторијама у којима станује, без примене електронског надзора, како је то изречено првостепеном пресудом⁶¹. Међутим, у другим предметима другостепени суд је учинио повреду кривичног закона у корист окривљеног тиме што је у једном предмету преиначио првостепену пресуду и окривљеном уместо казне затвора у трајању од 1 (једне) године и 6 (шест) месеци окривљеног осудио на казну затвора у трајању од 1 (једне) године и одредио да ће се иста извршити тако што ће је осуђени издржавати у просторијама у којима станује, са применом електронског надзора⁶². Исти пропуст је учињен и када је Апелациони суд преиначио првостепену пресуду и одредио да се казна затвора у трајању од 1 (једне) године за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 2 КЗ, за које је окривљени оглашен

⁶¹ АСКГ Кж1-531/24 од 13.08.2024. године

⁶² АСКГ Кж1-498/24 од 29.07.2024. године

кривим и осуђен изреком првостепене пресуде, коју задржава као правилну, има извршити у просторијама у којима окривљени станује, без примене електронског надзора⁶³.

На учесталост оваквих повреда кривичног закона указују више одлука Врховног касационог суда којим је усвојен захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца као основан и утврђено да је правноснажним пресудама апелационих судова учињена повреда кривичног закона из члана 439 тачка 2 ЗКП у корист окривљених. У једном случају⁶⁴, утврђено је да је учињена повреда кривичног закона из члана 439 тачка 2 ЗКП у корист окривљених и наведено да је Апелациони суд у Нишу, као другостепени суд, повредио кривични закон, пре свега начин извршења казне затвора које је суд одредио није прописан чланом 45 Кривичног законика у ставу 5 и 6, јер члан 45 Кривичног законика („Службени гласник РС“, бр.35/19, који се примењује од 01.12.2019. године и који је једини важећи у време пресуђења, имајући у виду време извршења кривичног дела, не садржи став 5 и 6 већ прописује могућност издржавања казне затвора у просторијама у којима окривљени станује у ставу 3 те одредбе. При том, цитираном одредбом члана 246а став 4 КЗ је изричито и недвосмислено искључена могућност одређивања начина извршења казне затвора на начин предвиђен у члану 45 став 3 КЗ учиниоцу кривичног дела из члана 246а став 2 КЗ, за које су окривљени у конкретном случају оглашени кривим). У другом случају⁶⁵ утврђено је да је правноснажном пресудом Апелационог суда у Београду учињена повреда кривичног закона из члана 439 тачка 2 ЗКП у вези члана 246а став 4 и члана 45 став 3 КЗ у корист окривљеног, наводећи да је другостепени суд поступио супротно ограничењу прописаном одредбом члана 246а став 4 КЗ. Исту повреду кривичног закона Врховни суд је утврдио и у трећем случају у односу на пресуду Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-128/25 од 26.03.2025. године (која је претходно наведена у раду).

2. ПРЕКОРАЧЕЊЕ ОПТУЖБЕ

Питање прекорачења оптужбе се у судској пракси појавило као спорно у два облика, прво, да ли је суд прекорачио оптужбу када је окривљеног

63 АСКГ Кж1-128/25 од 26.03.2025. године

64 Пресуда Кзз-869/22 од 08.09.2022. године

65 Пресуда Кзз-235/2023 од 16.03.2023. године

огласио кривим за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ, јер је нашао да није доказано да је опојна дрога држана ради продаје, као битно обележје кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ, које му је стављено на терет, и друго, када је окривљени оптужен да је извршио кривично дело из члана 246а став 2 КЗ, а пресудом је оглашен кривим да је извршио кривично дело из члана 246а став 1 КЗ, уз додавање да је опојну дрогу држао за сопствену употребу. Врховни касациони суд, а потом и Врховни суд су у својим одлукама изразили став да се у оба случаја не ради о прекорачењу оптужбе.

2.1. Окривљени је оглашен кривим за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ уместо за кривично дело из члана 246 став 1 КЗ, за које је оптужен:

- предмет оптужења је држање опојне дроге „марихуане“ бруто масе 1.146,12 грама. У образложењу је наведено да када је реч о радњи извршења кривичног дела неовлашћено држање супстанци или препарата који су проглашени за опојне дроге, критеријум разликовања кривичног дела из члана 246а став 2 КЗ у односу на кривично дело из члана 246 став 1 КЗ је сврха држања супстанци или препарата који су проглашени за опојне дроге, па у том смислу држање због продаје представља обележје кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ. С друге стране, за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ није као обележје кривичног дела држање ради продаје, односно није релевантна сврха држања наведених супстанци или препарата већ њихова количина, а према запрећеној казни ово кривично дело представља блаже кривично дело у односу на оно инкриминисано у одредби члана 246 став 1 КЗ, с обзиром на то да је за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ прописана казна затвора у трајању од 3 до 10 година, а за кривично дело из члана 246 став 1 КЗ казна затвора у трајању од 3 до 12 година. По ставу Врховног касационог суда, побијаном пресудом није прекорачена оптужба, с обзиром да је суд на основу резултата доказног поступка ускладио чињенични опис дела са чињеничним стањем утврђеним на главном претресу, па је окривљеног, сходно овлашћењима из члана 420 став 2 ЗКП, огласио кривим за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога у саизвршилаштву из члана 246а став 2 КЗ у вези члана 33 КЗ. Наведена измена оптужног акта у изреци побијане пресуде није извршена на штету окривљених јер нису оглашени кривим за већу криминалну активност и вољу, нити је побијана пресуда измењена на њихову штету у погледу правне квалификације кривичног дела и кривичне санкције, шта више, окривљени су оглашени кривим и осуђени за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ које је блаже у односу на кривично

дело које им је оптужним актом стављено на терет⁶⁶. Идентично образложење да се не ради о прекорачењу оптужбе је садржано и у пресуди Врховног суда КЗ-794/2025 од 18.06.2025. године.

- оптужбом је окривљеном стављено на терет да је критичном приликом неовлашћено ради продаје држао 196 таблета опојне дроге Екстази чиме је извршио кривично дело из члана 246 став 1 КЗ, а побијаном пресудом је оглашен кривим да је извршио кривично дело из члана 246а став 2 КЗ, па када се има у виду да суд није везан правном оценом кривичног дела из оптужбе, да је окривљени оглашен кривим за неовлашћено држање исте количине опојне дроге која му је оптужним актом стављена на терет, а да означавање у пресуди да се ради о великој количини опојне дроге (што је фактичко питање у сваком конкретном случају) и изостављањем навода оптужења да је опојна дрога неовлашћено држана ради продаје, није нарушен објективни идентитет оптужбе и пресуде јер таквим поступком суд није прешао границе чињеничног основа оптужнице⁶⁷.

2.2. Окривљени је оглашен кривим за кривично дело из члана 246а став 1 КЗ уместо за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ, за које је оптужен:

- из законских обележја кривичних дела из члана 246а став 1 КЗ и 246а став 2 КЗ произилази да је радња извршења и једног и другог кривичног дела неовлашћено држање, као и да је објект радње исти – супстанце или препарати који су проглашени за опојне дроге. У конкретном случају предмет оптужења је било неовлашћено држање опојне дроге у великој количини, док је првостепени суд побијаном пресудом поред измена у погледу количине „у мањој количини“, додао и „за сопствену употребу“, односно „мотив“ неовлашћеног држања опојне дроге. С обзиром да одредбом става 2 члана 246а КЗ није прописана намена – „мотив“ због ког неко неовлашћено држи опојну дрогу, па самим тим иста није ни морала бити обухваћена диспозитивом оптужног акта, по ставу Врховног касационог суда додавањем те намене – за сопствену употребу, у конкретном случају суд није прекорачио оптужбу јер је остао у границама оптужбе⁶⁸.

66 КЗ-1367/2022 од 15.12.2022. године

67 КЗ-1472/2021 од 26.01.2022. године

68 КЗ-1439/2022 од 24.01.2023. године

Изражени ставови највишег суда имају утемељење у ранијем ставу заузетом поводом питања на које апелациони судови нису постигли сагласност, када је на спорно питање да ли је оптужба прекорачена уколико суд окривљеног огласи кривим за кривично дело из члана 246а став 1, уместо за кривично дело из члана 246 став 1 КЗ, које му је стављено на терет, Врховни касациони суд дао одговор да оптужба није прекорачена тиме што је суд у изреци пресуде изоставио недоказану радњу неовлашћено држање опојне дроге ради даље продаје и отклонио основ теже правне квалификације из члана 246 став 1 КЗ, а прихватањем одбране окривљеног да је опојну дрогу неовлашћено држао за сопствену употребу у чињенични опис кривичног дела у изреци пресуде унео овај елемент кривичног дела из члана 246а став 1 КЗ који није био садржан у оптужници јавног тужиоца⁶⁹.

3. ВЕЛИКА КОЛИЧИНА ОПОЈНЕ ДРОГЕ

У погледу чињенице која се количина опојне дроге има сматрати великом количином у смислу обележја кривичног дела из члана 246а став 2 КЗ, Врховни касациони суд се у својој одлуци изјаснио да не постоји општеприхваћено правно схватање о томе која тачно количина опојне дроге се сматра великом количином опојне дроге код кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 2 КЗ, већ у сваком конкретном случају, а узимајући у обзир све релевантне околности тог конкретног случаја суд цени да ли се ради о великој количини опојне дроге⁷⁰. Тиме је остао при ранијем ставу да је питање „мање количине,, опојне дроге за сопствену употребу, фактичко питање, када није имао изражен став о граничној количини опојне дроге у смислу обележја кривичних дела из члана 246 став 1 и члана 246а КЗ, будући да ова чињеница зависи од оцене суда у сваком конкретном случају⁷¹. Идентично образложење као у одлуци Врховног касационог суда, садржано је и у одлуци Врховног суда⁷².

69 Закључак са заједничког радног састанка кривичних одељења Врховног касационог суда и апелационих судова Републике Србије одржаног у циљу уједначавања судске праксе у Београду 06.07.2017. године.

70 КЗз-747/2021 од 07.07.2021. године

71 Став Кривичног одељења ВКС око спорних правних питања у вези којих није постигнута сагласност представника апелационих судова (Петроварадин-25.03.2016. године, Београд-30.06.2016. године, Ниш-30.09.2016. године и Топола (Опленец)-02.12.2016. године)

72 ВС КЗз-277/2025 од 05.03.2025. године

У даљем раду ће бити наведени примери из судске праксе како је према околностима конкретног случаја утврђивано да ли се ради о великој количини опојне дроге.

3.1. Оптужење за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ, осуда за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ

3.1.1. Опојна дрога хероин

- нето маса од **198 грама** коју су држала двојица окривљених се има сматрати великом количином (*АСКГ Кж1-685/24 од 12.11.2024. године*),

- нето маса од **46,68 грама** представља велику количину, будући да из налаза вештака судске психијатрије произилази да је код окривљеног евидентирана склоност ка злоупотреби опојних дрога која је раније достизала ниво зависности, док у време прегледа није било симптома зависности и апстиненцијалне кризе па се не може говорити о кривичном делу из члана 246а став 1 КЗ (*АСКГ Кж1-20/24 од 08.02.2024. године*).

3.1.2. Опојна дрога кокаин

- нето маса од **161,36 грама** представља велику количину, а што је првостепени суд утврдио полазећи од врсте и вредности опојне дроге, односно да се ради о прескупој дроги, да се цена по граму креће између 50 и 100 евра, уз назнаку да је количина која је пронађена и одузета од окривљеног била вредности између 8000 и 16.000 евра, окривљени је без сталног запослења, издржава се од повремених послова са зарадом од око 50.000,00 динара, а цењено је и да исти није зависник, да се никада није лечио, имајући у виду његово изјашњење о начину и учесталости конзумације, да је за годину потрошио неких 20-так грама, да би наведена количина њему била довољна за наредних осам година (*АСКГ Кж1-521/23 од 21.09.2023. године*),

- укупна нето маса од **16,46 грама** кокаина. Апелациони суд је укинуо првостепену пресуду наводећи да није у потпуности проверена одбрана окривљеног да ли је могуће узимање опојне дроге кокаин у количини и на начин како је то окривљени навео у својој одбрани (5 до 10 грама викендом, док радним данима смањује количину и после га месец дана не конзумира), при чињеници да је исти дугогодишњи конзумент опојне дроге кокаин. Према ставу првостепеног суда ради се о великој количини што произилази из налаза и мишљења комисије вештака неуропсихијатра, односно из чињенице

да окривљени није зависник од психоактивних супстанци, те да наведену опојну дрогу не користи свакодневно, а посебно имајући у виду врсту опојне дроге – кокаин, те начин и место где ју је окривљени држао тако што је скривао у доњем вешу испод панталона што по мишљењу првостепеног суда упућује на умишљај окривљеног и његову свест да држи већу количину опојне дроге која количина прелази мању наркоманску дозу која се користи за сопствену употребу у кратком периоду (*АСКГ Кж1-657/24 од 24.10.2024. године*),

3.1.3. Опојна дрога Амфетамин

- нето маса од **120,10 грама** (уз изречену меру безбедности обавезно лечење наркомана), док из налаза и мишљења вештака произилази да би доза од 5 до 7 грама Амфетамина, како је окривљени у свом исказу навео да исту конзумира, довела до екстремно нежељених дејстава по питању понашања окривљеног, а које нису биле присутне и да је количина Амфетамина коју је окривљени држао већа од његових месечних потреба (*АСКГ Кж1-116/25 од 20.03.2025. године*),

- нето маса од **172,89 грама** (уз изречену меру безбедности обавезног лечења наркомана), будући да из налаза и мишљења вештака психијатра произилази да се ова количина не може сматрати мањом количином опојне дроге намењеном за сопствену употребу, с обзиром на личне потребе окривљеног, количину и врсту опојне дроге и њено дејство на корисника. Код окривљеног је формирана зависност од опијатских психоактива, коришћење дозе од 5 грама Амфетамина у свакодневној комбинацији са блокатором и осталом терапијом, како је то окривљени покушао да представи у својој одбрани је могуће, али је мало вероватно, с обзиром на интензивна стимулативна дејства Амфетамина, те да би наведена количина довела до медицинских последица по корисника, при чему се вештак изјаснио да се код окривљеног као зависника јавља феномен да акумулира опојну дрогу (*АСКГ Кж1-653/23 од 20.11.2023. године*). Врховни суд је одбио захтев за заштиту законитости браниоца окривљеног (*ВС Кзз-457/2024 од 17.04.2024. године*), Првобитну пресуду другостепени суд је укинуо због контрадикторног налаза и мишљења у погледу тога да ли је окривљени могао на дневном нивоу конзумирати ону количину Амфетамина коју је навео у својој одбрани, односно да је дневно узимао по 5 грама исте, те у ком временском периоду би пронађена количина амфетамина задовољила његове потребе за уживањем

исте и у том контексту ће суд изнети закључак о томе да ли се она може сматрати већом или мањом количином опојне дроге (*АСКГ Кж1-225/23 од 28.04.2023. године*).

- укупна нето масе **172,89 грама**; - **390 таблета** Екстазија која у себи садрже супстанцу МДМА укупне нето масе 141,36 грама (*АСКГ Кж1-102/23 од 06.03.2023. године*),

- нето маса од **276,90 грама** амфетамина и хероин нето масе 1,34 грама (*АСКГ Кж1-73/23 од 07.02.2023. године*),

- нето масе од **65,16 грама** амфетамина и 10 таблета лека „Ксалол“ од 0,5 милиграма (уз изречену меру безбедности обавезно лечење наркомана), при чему је жалба браниоца окривљеног изјављена само на одлуку о казни (*АСКГ Кж1-428/22 од 12.07.2022. године*),

- нето маса од **56,58 грама** (*ВКС Кзз-747/2021 од 07.07.2021. године*),

3.1.4. Опојна дрога Cannabis тзв. “маријуана”

- нето маса од **395,30 грама** Cannabis, смола биљке Cannabis sativa у укупној нето маси од 2,59 грама и три шприца испуњена уљем смоле биљке Cannabis укупне запремине 5,60 мл (*АСКГ Кж1-810/24 од 15.01.2025. године*),

- нето маса од **522,73 грама** маријуане (*АСКГ Кж1-451/25 од 17.09.2025. године*),

- нето маса од **880,58 грама** и **16,05 грама** држана у саизвршилаштву тројице окривљених (према двојици поступак је правноснажно окончан). Жалба бранилаца окривљеног је оцењена као неоснована у делу где указује да је окривљени пронађену опојну дрогу Cannabis држао у мањој количини за сопствену употребу, будући да је из изведених доказа током поступка утврђено да иста није била подељена између саокривљених већ да су је у целини неовлашћено држали као заједничку својину (*АСКГ Кж1-162/25 од 03.04.2025. године*),

- бруто тежина **930,5 грама** Cannabis, а с обзиром да је првостепени суд у изреци и образложењу навео да је окривљени неовлашћено у великој количини за сопствене потребе држао опојну дрогу, првостепена пресуда је укинута (*АСКГ Кж1-778/24 од 17.12.2024. године*),

- укупна нето маса од **667,76 грама** марихуане и кокаин нето масе 0,70 грама (АСКГ Кж1-752/24 од 27.11.2024. године),

- нето маса од **490 грама** Cannabis sativa и опојне дроге Cannabis sativa нето масе **39,40 грама** коју је окривљени држао на свом радном месту и у свом стану, а путем налаза и мишљења вештака психијатријске струке код окривљеног нису евидентирани симптоми зависности од опојних дрога већ само склоност ка злоупотреби марихуане (АСКГ Кж1-623/24 од 07.11.2024. године),

- нето маса од **171,76 грама** (АСКГ Кж1-464/24 од 12.07.2024.године),

- укупна нето маса од **670 грама** (120 грама Cannabis, 20,1 грам Cannabis и 530,5 грама у папирном џаку), уз изрицање мере безбедности обавезно лечење наркомана (АСКГ Кж1-127/24 од 07.03.2024. године),

- нето маса од **517,1 грам** Cannabis sativa, окривљени конзумира опојну дрогу у количини од око 2 грама на дневном нивоу, пронађена количина би била конзумирана наредних 8-9 месеци, па наведена количина је знатно већа од количине која би могла представљати мању количину (АСКГ Кж1-429/24 од 23.07.2024. године),

- нето маса од **157,80 грама**, при чему бранилац окривљеног није изјавио жалбу (АСКГ Кж1-724/23 од 22.12.2023. године),

- нето маса од **63,69 грама** Cannabis sativa, бранилац није изјавио жалбу већ окривљени само на одлуку о казни (АСКГ Кж1-218/23 од 12.04.2023. године),

- нето маса 1.014,40 грама, укупна количина **око 1,5 кг**, код окривљеног постоји психичка зависност од употребе марихуане (АСКГ Кж1-536/23 од 04.10.2023. године),

- укупна бруто маса марихуане **око 300 грама** и кокаина од 9 грама, бранилац није изјавио жалбу (АСКГ Кж1-363/22 од 09.06.2022. године).

- нето маса од **565,08 грама...** За наведено кривично дело није битна сврха држања наведене супстанце већ њихова количина, што је у изреци првостепене пресуде јасно описано (ВКС Кзз-180/2022 од 10.03.2022. године),

- нето маса од **940,9 грама** марихуане и опојна дрога кокаин нето масе 32,31 грам... Окривљени је оглашен кривим због држања велике количине

дрогe, а у изреци се не наводи да је окривљени ту дрогу држао за сопствену употребу, па се његове радње не могу квалификовати као кривично дело из члана 246а став 1 КЗ (*BC Кзз-506/2023 од 31.05.2023. године*),

- нето маса од **370,96 грама** (*BC Кзз-277/2025 од 05.03.2025. године*),

- нето маса од **372,40 грама**... У образложењу је наведено да за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ, супротно наводима браниоца, није од значаја да ли се држи за сопствену употребу већ је важна количина супстанце проглашена за опојну дрогу, што је у изреци првостепене пресуде јасно описано (*BC Кзз-27/2024 од 25.01.2024. године*),

3.1.5. Опојна дрога Метадон

- укупна запремина од **592,00 мл**, а упоређењем одузете течности са садржином течности која је преузета са одељења психијатрије која представља дневну дозу терапије метадоном, коју окривљени добија као пацијент, утврђено је да немају исти квалитативни и квантитативни састав (*АСКГ Кж1-412/22 од 18.07.2022. године*).

3.2. Оптужење за кривично дело из члана 246 став 1 КЗ, осуда за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ

- укупна нето маса од 285,04 грама кокаина и опојна дрога Cannabis укупне нето масе 2,10 грама представљају велику количину, будући да нема јасних и несумњивих доказа да је окривљени предмете који су од њега одузети држао ради даље продаје, док првостепени суд цени да код окривљеног постоји склоност ка злоупотреби опојне дроге кокаин, међутим не прихвата да је исти наведену опојну дрогу држао ради сопствене употребе већ утврђује да се ради о великој количини опојне дроге, које разлоге прихвата и другостепени суд (*АСКГ Кж1-521/23 од 21.09.2023. године*),

- количина од 167,60 грама кокаина и 28,10 грама Cannabisа коју су двојица окривљених неовлашћено држали, а недостају други докази који би указивали на продају опојне дроге као што су списак потенцијалних купаца или контакт са неким другим лицима којима је дрога продата, празне кесице или друге амбалаже у којима би се паковала појединачне дозе намењене продаји, износ новца за који је опојна дрога продата, затечени купци, а нарочито не идентитет купаца. Такође није постојала наредба о тајном праћењу и сни-

мању комуникације између окривљених и потенцијалних купаца, што тужилаштво није ни предложило (*АСКГ Кж1-695/23 од 29.01.2024. године*),

- укупна нето маса 104,19 грама кокаина представља велику количину, а приликом претреса стана и других просторија код окривљеног нису пронађени предмети који би указивали да је опојна дрога која је од њега одузета била намењена за даљу продају, односно стављање у промет на начин како му се то оптужбом ставља на терет, па чињеница да је кокаин пронађен у 71 кесици на различитим местима у кући, у селу, која је била упакована у кесицама, теглама, платненој рукавици, у различитим грамажама, мањим или већим и у расутом стању, не доказује тврдњу да је окривљени неовлашћено куповао, преносио и држао ради стављања у промет на други начин и неовлашћено је стављао на други начин и држао спремљену за даље стављање у промет, а с обзиром да је код окривљеног констатована склоност ка злоупотреби опојне дроге кокаин, али без развоја зависности, наведена количина представља велику количину, па су оцењени као неосновани жалбени наводи да се ради о кривичном делу из члана 246а став 1 КЗ (*АСКГ Кж1-70/25 од 20.03.2025. године*),

- нето маса од 728,79 грама Амфетамина, другостепени суд је укинуо првостепену пресуду наводећи, између осталог, да се по налажењу суда да ли је окривљени предметну опојну дрогу неовлашћено држао у великој количини не може утврђивати само на основу чињеница да нема евентуалних купаца, контаката са истима и новца од евентуалне продаје, већ првостепени суд мора имати у виду где је опојна дрога пронађена, количину пронађене опојне дроге, како је опојна дрога упакована, околности под којима је извршилац затечен са опојном дрогом, а што се све мора довести у везу са налазом и мишљењем вештака специјалисте судске психијатрије из којег несумњиво произилази да се код окривљеног само запажа склоност ка злоупотреби опојних дрога марихуане и амфетамина која не достиже ниво зависности како у време предметних радњи, тако и у време прегледа (*АСКГ Кж1-789/24 од 11.12.2024. године*),

- нето масе од 69,68 грама Амфетамина за коју је окривљени оглашен кривим првостепеном пресудом за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ... Апелациони суд је укинуо првостепену пресуду указујући да код окривљеног постоји развијен синдром зависности од психоактивних супстанци, те да првостепени суд није навео јасне разлоге на основу чега је закључио да

наведена количина представља велику количину, имајући у виду признање окривљеног да је држао ради сопствене употребе (*АСКГ Кж1-844/21 од 13.12.2021. године*),

- количина од 728,79 грама Амфетамина са разблаживачем коефином представља велику количину, иако је држана за сопствену употребу јер се не може сматрати мањом количином у смислу члана 246 а став 1 КЗ. Из налаза и мишљења вештака судске психијатрије произилази да приликом психијатријског прегледа окривљеног нису евидентирани никакви симптоми апстиненцијалне кризе. По оцени, иако је опојна дрога размерена у 67 пакетића то није довољно за закључак да је размерена у сврху продаје, будући да су органи гоњења пропустили да изврше претрес стана и других просторија у којима окривљени живи како би се евентуално пронашли предмети који би указивали или дали наговештај да је управо окривљени размерио опојну дрогу и да је исту припремио за даљу продају (*АСКГ Кж1-205/25 од 19.05.2025. године*),

- количина од 900,80 грама опојне дроге Cannabis представља велику количину, имајући у виду дневне потребе окривљеног у количини од 10 до 15 цоинта дневно, односно 10 до 15 грама опојне дроге, па код окривљеног постоји склоност ка злоупотреби различитих психоактивних супстанци (*АСКГ Кж1-439/24 од 08.07.2024. године*).

3.3. Оптужење за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ, осуда за кривично дело из члана 246а став 1 КЗ

3.3.1. Окривљени су зависници од употреба опојних дрога и изречена је мера безбедности обавезног лечења наркомана

- нето маса 53,05 грама опојне дроге хероин, количина је довољна окривљеном за око 10-так дана због комплетно развијеног синдрома зависности од психоактивних супстанци из групе опијата (хероин)... У образложењу је наведено да првостепени суд правилно налази да се питање шта се сматра неовлашћеним држањем веће, односно „велике количине“ супстанци и препарата који су проглашени за опојне дроге, а шта представља неовлашћено држање у мањој количини за сопствену употребу, решава у зависности од конкретног случаја, чињеница и околности самог неовлашћеног држања (на првом месту количине) и личних својстава окривљеног у смислу личне употребе предметне опојне дроге (*АСКГ Кж1-107/22 од 24.02.2022. године*),

- нето маса 50,20 грама опојне дроге хероин (јавни тужилац није изјавио жалбу) (*АСКГ Кж1-690/23 од 24.11.2023. године*),

- нето маса 20,19 грама опојне дроге хероин која количина је према налазу и мишљењу вештака психијатријске струке окривљеном довољна за период краћи од месец дана, 3-4 недеље (*АСКГ Кж1-284/25 од 03.07.2025. године*),

- нето маса 49,14 грама опојне дроге Cannabis... У жалби јавног тужиоца је наведено, између осталог, да је утврђено да је окривљени лице које хронично злоупотребљава марихуану, али да у време извршења дела није био у акутној интоксикацији, нити је манифестовао апстиненцијалну кризу, да је осећао жудњу и потребу за набавком марихуане, а да дневна количина коју користи 5 до 6 грама марихуане није медицински немогућа, што пак није мала количина, па се не може прихватити став суда да пронађена количина представља мању количину опојне дроге, јер треба имати у виду и просечну дневну конзумацију опојне дроге и психичко стање окривљеног уколико је исти зависник од опојне дроге. Поред одбране окривљеног треба имати и друге параметре у виду и то начин и место где је окривљени држао опојну дрогу, односно да ли ју је скривао, што све упућује на умишљај окривљеног, у конкретној ситуацији опојна дрога је код њега пронађена приликом прегледа гардеробе од стране полицијских службеника и откривена је сакривена у доњем вешу. Указано је да се у пракси искристалисао став да је велика количина опојне дроге она количина која превазилази мању наркоманску дозу која се користи за сопствену употребу у кратком периоду, а која може да доведе до озбиљног нарушавања здравља, односно предозирања... Жалба је оцењена као неоснована, јер према налазу и мишљењу комисије вештака код окривљеног постоји умерена психичка зависност од опојне дроге Cannabis, ради сопствених потреба уживао је опојну дрогу у количини 5 до 6 грама дневно, те да му је одузета количина опојне дроге била довољна за 10 до 15 дана уживања (*АСКГ Кж1-793/24 од 09.12.2024. године*),

- нето маса 82,78 грама опојне дроге Cannabis, окривљена спада у категорију тешких конзументата марихуане и као таква има потребу за чешћим конзумирањем већих количина Cannabis, имајући у виду да је путовала на одмор у другу државу и да није могла да се ослони на набављање кад јој затреба, већ било неопходно испланирати потребне количине, при чему је доводећи у везу са осталим изведеним доказима, као и са одбраном окривљене, која је категорички изјавила да је предметну опојну дрогу набавила ради сопстве-

не употребе и у тој количини због одласка на годишњи одмор, правилно је утврђено да је реч о мањој количини за сопствену употребу, а не о великој количини, како тврди јавна тужба (*АСКГ Кж1-420/24 од 01.07.2024. године*),

- укупна нето количина 246,81 грама опојне дроге марихуана, код окривљеног постоји зависност од употребе опијата услед чега се у дужем временском периоду лечи и узима ординирану терапију, његове дневне потребе за опојном дрогом су веће услед болести зависности и просечно се крећу око 10 грама марихуане, па би наведена количина која је одузета од окривљеног истом била довољна за око пола месеца (*АСКГ Кж1-528/23 од 09.11.2023. године*),

- нето маса 470,90 грама опојне дроге Cannabis, Амфетамин са разблаживачем нето количине 360,70 грама и таблете Екстази нето количине 2,29 грама, путем вештачења је утврђено постојање симптома болести зависности – политоксикоманије потреба за конзумирањем опојне супстанце марихуане од 1 до 5 грама за 24 сата, 3 таблете Екстазија је за једнократну употребу, као и количина Амфетамина за вишекратну употребу... Образложено је наведено да оцена о мањој или већој (или евентуално великој) количини опојне дроге битно зависи од сваког конкретногог случаја, при чему се окривљени бранио да је наведена количина била искључиво намењена његовој употреби, што је потврђено налазом и мишљењем вештака неуропсихијатра. Опојну дрогу је набавио у наведеној количину за шта се тада наплаћује мања цена (*АСКГ Кж1-437/23 од 24.07.2023. године*),

- опојна дрога кокаин нето масе 49,47 грама и Cannabis нето масе 0,27 грама, која количина услед болести зависности би била довољна за 10-15 дана, па је реч о мањој количини опојне дроге... Јавни тужилац је у жалби навео, између осталог, да наведена количина не представља мању количину намењену сопственој употреби, будући да је општепозната чињеница да су за једнократну или краткотрајну конзумацију опојне дроге кокаин потребне јако мале количине, те да су оваквим закључивањем првостепеног суда окривљени стављени у повољнији положај, односно да им је дата прилика да одједном набаве велику количину опојне дроге, а не да у више наврата набављају мање количине чиме се смањује вероватноћа да ће и продавци дроге бити откривени (*АСКГ Кж1-243/23 од 28.04.2023. године*),

- опојна дрога Амфетамин нето масе 44,52 грама и опојна дрога кокаин нето масе 26 грама... У жалби јавног тужиоца се указује да појам велика

количина не може бити фактичко питање које ће се ценити од случаја до случаја већ мора бити прецизно дефинисан и исти у сваком конкретном случају, па наведена количина опојне дроге не може представљати мању количину опојне дроге... У образложењу другостепене одлуке је наведено да велика количина опојне дроге као конститутивни елемент кривичног дела из члана 246а став 2 КЗ неодређено је дефинисана у КЗ, тако да не постоји опште-прихваћено правно схватање о томе која је тачно количина опојне дроге, између осталих, и опојне дроге Амфетамин и кокаин се сматра великом количином опојне дроге, због чега се не може, како се то истиче у жалби јавног тужиоца, прецизно дефинисати и бити исто у сваком конкретном случају, већ да ли се ради о већој количини опојне дроге или не, утврђује се према свим чињеницама и околностима конкретног случаја. Према налазу и мишљењу вештака психијатријске струке код окривљеног је констатовано постојање свих критеријума за постојање дијагнозе синдрома зависности од наркотика, те да је дневна доза индивидуална и количина која је пронађена код окривљеног може фигурирати у периоду од око 30-так дана (*АСКГ Кж1-360/24 од 28.05.2024. године*),

- опојна дрога Амфетамин нето масе 45,50 грама, опојна дрога Cannabis – марихуана нето масе 54,10 грама, једна ручно прављена цигарета испуњена Cannabisom нето масе 0,99 грама и три таблете Дијазепама од 5 милиграма... Јавни тужилац је у жалби истакао да наведена количина различитих врста опојних дрога, у конкретном случају како објективно посматрано, тако и са аспекта окривљене, недвосмислено указује да се ради о великој количини опојне дроге... Вештак психијатар се није могла изјаснити о дневним дозама окривљене, иако је иста зависник од употребе опојних дрога Спида – Амфетамина и марихуане (*АСКГ Кж1-485/22 од 16.08.2022. године*),

- опојна дрога Cannabis нето масе 38,33 грама и 20 таблета МДМА нето масе 5,62 грама... Према наводима жалбе јавног тужиоца окривљени је држао две врсте психоактивних супстанци чиме се доказује да се ради о великој количини... Вештачењем је утврђено да је код окривљеног изражен синдром зависности од више психоактивних супстанци са присуством жеље и жудње за конзумацијом узроковане управо апстиненцијалним тегобама, али и присуством психичке зависности услед утицаја психоактивних супстанци на повећање енергије код њега. Наведена количина марихуане би окривљеном трајала највише 20-так дана, а околност увођења ванредног стања и немогућност да дође до психоактивних супстанци је окривљеног мотивисало да

набави наведену количину Cannabis и MDMA како би имао за конзумацију (АСКГ Кж1-241/22 од 15.04.2022. године),

- опојна дрога Cannabis укупне нето масе 21,81 грам и Амфетамин укупне нето масе 179,48 грама... Усвојена је жалба браниоца окривљеног и укинута првостепена пресуда којом је окривљени оглашен кривим за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ, при чему је наложено да се испита вештак психијатријске струке на околност дневних потреба окривљеног и конзумирања опојних дрога, након чега ће моћи да утврди да ли количина и врста пронађених опојних дрога објективно премашује дневне потребе окривљеног за конзумирањем предметних опојних дрога и да ли је окривљени неовлашћено држао исту у мањој количини за сопствену употребу или је наведене супстанце неовлашћено држао у великој количини (АСКГ Кж1-569/24 од 16.09.2024. године),

- опојна дрога Амфетамин нето масе 69,89 грама би према налазу и мишљењу психијатра послужила окривљеном за 10 до 20 дана, јер је код истог комплетно развијен синдром зависности од психоактивних супстанци када је користио до 5 грама Амфетамина дневно, која количина на дневном нивоу је реална и код дугогодишњег зависника сасвим могућа (АСКГ Кж1-174/21 од 18.03.2021. године),

- опојна дрога Амфетамин нето масе 69,85 грама, према налазу и мишљењу вештака психијатра у време извршења кривичног дела користио је до 5 грама Амфетамина – спида дневно и одузета количина код окривљеног би била довољна за 15 до 20 дана коришћења (АСКГ Кж1-233/21 од 13.04.2021. године),

- опојна дрога Амфетамин нето масе 69,68 грама, код окривљеног је развијен синдром зависности од психоактивних супстанци, наведена количина би била довољна за 25-30 дана јер као зависник користи до 5 грама Амфетамина дневно, што се може сматрати веродостојним податком према налазу и мишљењу вештака (АСКГ Кж1-475/21 од 08.07.2021. године).

3.3.2. Окривљени нису зависни од употребе опојних дрога већ код истих постоји склоност ка злоупотреби психоактивних супстанци

- опојна дрога хероин нето масе 22,76 грама, према налазу и мишљењу вештака окривљени је користио опојну дрогу хероин у дози од 1 до 3 грама

дневно, па би наведена количина била довољна за 15 до 30 дана (*АСКГ Кж1-17/25 од 15.01.2025. године*),

- опојна дрога хероин нето масе 13,52 грама, окривљени је користио хероин у дози отприлике 1 грам дневно, па би му наведена количина могла бити довољна за 15-так дана (*АСКГ Кж1-21/25 од 17.01.2025. године*),

- опојна дрога хероин нето масе 26 грама, која би окривљеном задовољавала потребе за период од преко 30 дана (*АСКГ Кж1-18/25 од 27.01.2025. године*),

- опојна дрога хероин укупне нето масе 50,10 грама... према ставу жалбе јавног тужиоца ова количина превазилази мању количину коју једно лице држи за сопствене потребе тим пре што суд није утврдио колике су дневне потребе окривљеног већ је олако поверовао његовој одбрани да је опојну дрогу држао за себе, те да окривљени, према мишљењу комисије вештака, није лице које је зависно од употребе опојних дрога... Правилно је утврђено путем налаза и мишљења комисије вештака да је окривљени особа склона злоупотреби психоактивних супстанци код кога нису евидентирани симптоми зависности од опојних дрога, нити симптоми апстиненцијалне кризе, те да је опојна дрога била слабија концентрација хероина јер је садржавала 6,2% психоактивне супстанце „Дијасетил-морфин“, а окривљени је према својој одбрани хероин користио више пута недељно, односно некада три дана за редом (*АСКГ Кж1-705/24 од 19.11.2024. године*),

- опојна дрога хероин укупне нето масе 37,97 грама, окривљени је оглашен кривим за кривично дело из члана 246а став 1 КЗ, Апелациони суд је укинуо првостепену пресуду упућујући на налаз и мишљење вештака специјалисте судске психијатрије који је навео да је код окривљеног евидентирана склоност ка употреби опојних дрога која је раније достизала ниво зависности, а у време прегледа није било симптома зависности и апстиненцијалне кризе, те да наводи окривљеног о количини опојне дроге коју је он конзумирао у периоду пре хапшења нису у складу са симптомима који су код њега евидентирани, односно код њега нису регистровани симптоми апстиненцијалне кризе (*АСКГ Кж1-825/22 од 23.01.2023. године*),

- опојна дрога Амфетамин нето масе 115,13 грама, коју количину је окривљени, према налазу и мишљењу вештака, могао да искористи за 30 дана (*АСКГ Кж1-760/21 од 23.11.2021. године*),

- опојна дрога Амфетамин нето масе 61,42 грама и 0,88 грама нето масе опојне дроге марихуана, према налазу и мишљењу вештака да би иста била довољна окривљеном за период од око 20 до 30 дана (*АСКГ Кж1-692/21 од 17.12.2021. године*),

- опојна дрога Амфетамин сулфат са стимулансом кофеина нето масе 25,17 грама и опојна дрога Cannabis нето масе 7,05 грама, јавни тужилац није изјавио жалбу (*АСКГ Кж1-522/22 од 10.08.2022. године*),

- опојна дрога МДМА у виду 44 целих и 12 делова таблета, према наводима жалбе јавног тужиоца наведена количина представља велику количину, при чему је потпуно небитан субјективни однос окривљеног према тој количини, односно потпуно је небитно да ли је она намењена за сопствене потребе. Само држање велике количине опојне дроге представља биће кривичног дела из члана 246а став 2 КЗ. То је у складу и са налазом и мишљењем вештака неуропсихијатра који је навео да код окривљеног нема токсикоманске зависности од опојних дрога, већ је само склон њиховој злоупотреби... Жалба је оцењена као неоснована имајући у виду налаз и мишљење вештака неуропсихијатра који је навео да је окривљени особа склона злоупотреби психоактивних супстанци из групе Амфетамина, али без клиничких знакова токсикоманске зависности од истих, међутим, могуће је узимање Амфетамина на начин и у количинама како је то окривљени истакао у својој одбрани, углавном викендом и то 5 до 10 таблета у току викенда, те да у пракси нису ретки случајеви таквог начина коришћења ове таблете (*АСКГ Кж1-10/22 од 18.01.2022. године*),

- опојна дрога Амфетамин нето масе 31,50 грама, према налазу и мишљењу вештака психијатра у последњих пет година окривљени је непрекидно на супституционој терапији и без рецидива хероинске зависности уз повремено коришћење психоактивних супстанци из групе Амфетамина, код окривљеног нема токсикоманске зависности од Амфетамина, па би ова количина окривљеном била довољна за 10 до 15 дана (*АСКГ Кж1-271/22 од 16.05.2022. године*),

- опојна дрога Амфетамин нето масе 37,64 грама... Према налазу и мишљењу вештака неуропсихијатра утврђено је да код окривљеног постоји ризична злоупотреба Амфетамина која подразумева повремено коришћење психоактивне супстанце, да је дневна доза Амфетамина индивидуална не само код различитих особа, већ и код једне особе, да дневна доза може бити

различита у различитим временским периодима и зависи од низа фактора (доступност психоактивне супстанце, квалитета исте, ранијих искустава са том супстанцом, актуелних животних околности у време конзумирања супстанце), те да ова количина представља количину за личну употребу, али да са медицинског аспекта не може да се изјасни јер је то индивидуална категорија (*АСКГ Кж1-539/22 од 01.09.2022. године*),

- опојна дрога Амфетамин укупне нето масе 70,1 грам, према налазу и мишљењу вештака медицинске струке произилази да је могуће да је предметна количина опојне дроге била намењена за сопствену употребу, који доказ је у сагласности са одбраном окривљеног који је навео начин коришћења Амфетамина (*АСКГ Кж1-403/23 од 13.07.2023. године*),

- опојна дрога Амфетамин укупне нето масе 24,53 грама, јавни тужилац није изјавио жалбу (*АСКГ Кж1-82/22 од 03.03.2022. године*),

- опојна дрога Амфетамин укупне нето масе 37,64 грама, јавни тужилац није изјавио жалбу (*АСКГ Кж1-147/23 од 15.03.2023. године*),

- опојна дрога Амфетамин са разблаживачем кофеином укупне нето масе 68,50 грама... С обзиром на дневне потребе окривљеног, чињеница да се не ради о чистој опојној дроги већ да је мешана са разблаживачем – кофеином и да је код њега манифестована склоност ка злоупотреби ове опојне дроге, сматра се мањом количином опојне дроге за сопствену употребу, а исту је, према одбрани окривљеног, користио свакодневно у количини од око 7-8 грама (*АСКГ Кж1-63/25 од 03.02.2025. године*),

- опојна дрога Амфетамин са разблаживачем кофеином укупне нето масе 38,10 грама и опојна дрога Cannabis нето масе 0,30 грама, кокаин са разблаживачем кофеином и парацетамолом нето масе 2,62 грама, према налазу и мишљењу вештака психолошке струке произилази да је окривљени опојне дроге могао користити као средство подизања расположења и самопоуздања, с обзиром на проблем са еректилном дисфункцијом, будући да нема никакво знање из области медицине па није неуобичајено да људи прибегавају разним алтернативним начинима лечења различитих здравствених тегоба (*АСКГ Кж1-673/24 од 17.10.2024. године*),

- опојна дрога Cannabis укупне нето масе 91,45 грама која би окривљеном била довољна за 20-так дана уживања, с обзиром да дневно користи 4 – 5 грама, па је оцењен као неоснован навод жалбе јавног тужиоца да опојна

дрога која је код окривљеног пронађена по свим критеријумима представља велику количину, будући да се оцена да ли се нека количина опојне дроге има сматрати малом или великом количином, оцењује у сваком појединачном случају индивидуално и зависи од навика и потреба уживаоца лично (АСКГ Кж1-629/23 од 09.11.2023. године),

- опојна дрога марихуана нето масе 13 грама... У образложењу другостепене пресуде је наведено да када се осушена биљна материја налази чак и у наведеној количини (у једној кеси или уопште на једном месту) то оставља места за одбрану да је у питању напред обезбеђена залиха, при чему Cannabis не изазива такву врсту зависности као хероин, уживаоци Cannabisа не размишљају на исти начин као зависници од хероина и код њих се може прихватити да су дрогу набавили да би се обезбедили или зато што је била доброг квалитета и слично. Биће кривичног дела за које је окривљени пресудом оглашен кривим дефинисано је кроз појам мање количине и држање за сопствену употребу, при чему нема јасног критеријума о мањој количини већ је судска пракса изградила став (АСКГ Кж1-633/20 од 24.09.2020. године),

- опојна дрога марихуана укупне нето масе 199,85 грама... У образложењу пресуде је наведено да оцена о мањој или већој (или евентуално великој) количини опојне дроге битно зависи од сваког конкретног случаја, при чему се окривљени бранио да је наведена количина била искључиво намењена његовој употреби што је потврђено налазом и мишљењем вештака неуропсихијатра (АСКГ Кж1-603/21 од 02.09.2021. године),

- опојна дрога марихуана нето масе 33,03 грама која задовољава потребе окривљеног на месечном нивоу (АСКГ Кж1-448/21 од 15.07.2021. године),

- опојна дрога Cannabis укупне нето масе 70,35 грама (АСКГ Кж1-426/21 од 12.07.2021. године),

- опојна дрога марихуана укупне нето масе 33,3 грама, окривљени је оглашен кривим за кривично дело из члана 246а став 1 КЗ, али је пресуда укинута решењем Апелационог суда указивањем да је одбрана окривљеног да је опојну дрогу критичном приликом држао ради сопствене употребе морала да буде проверена вештачењем од стране вештака медицинске струке (АСКГ Кж1-192/21 од 16.03.2021. године),

- опојна дрога марихуана у количини од 29,62 грама и уље биљке Cannabis нето масе 1,2 грама, према жалби јавног тужиоца погрешан је закључак су-

да да је окривљени себи правио залиху и да се ради о мањој количини, већ да ту опојну дрогу треба сматрати већом количином у недостатку доказа да је окривљени вршио продају наркотика... У образложењу другостепене пресуде је наведено да је првостепени суд прихватио одбрану окривљеног да је у критичном периоду користио марихуану, да је иста била намењена за сопствену употребу, а код таквог утврђења није од значаја како је била спакована (у више или мање пакетића) и где се налазила са разлога што су такве чињенице и околности, као и поседовање вагице за прецизно мерење од утицаја код оптужења да је извршилац опојну дрогу држао ради продаје, а у конкретном случају окривљеном је стављено на терет да је предметну опојну дрогу неовлашћено држао у великој количини... Што се тиче вештачења окривљеног на околност коришћења опојне дроге, његових потреба и то да ли је код њега развијена зависност од исте, узимања урина или крви на анализу на присуство психоактивних супстанци требало је бити наложено од стране јавног тужиоца који води истражни поступак, те како то није учињено суд је у склопу постојећих доказа и самог оптужења ценио одбрану окривљеног (*АСКГ Кж1-158/21 од 23.03.2021. године*),

- опојна дрога марихуана нето масе 97,34 грама која је окривљеном довољна за неколико месеци, а према ставу другостепеног суда наведена количина сама по себи не представља велику количину (*АСКГ Кж1-231/22 од 05.05.2022. године*),

- опојна дрога марихуана нето масе 131,72 грама, коју су држала двојица окривљених за сопствену употребу (окривљеном је изречена васпитна мера појачан надзор од стране органа старатељства) (*АСКГ Кж1-564/22 од 29.09.2022. године*),

- опојна дрога марихуана нето масе 360,37 грама, окривљеном је довољна за период од око месец дана, с обзиром на личне потребе окривљеног у питању је мања количина опојне дроге марихуане (*АСКГ Кж1-181/23 од 04.04.2023. године*),

- опојна дрога марихуана нето масе 90,71 грам (*АСКГ Кж1-253/23 од 05.05.2023. године*),

- опојна дрога марихуана нето масе 150,26 грама, према налазу и мишљењу вештака психијатра код окривљеног постоји склоност ка злоупотреби опојних дрога без развоја зависности, да вештак не може прецизно да

се изјасни коју количину је окривљени користио дневно, али да се с обзиром да је на нелегалном тржишту Републике Србије доступна опојна дрога марихуана различитог квалитета, тачније са различитим количинама супстанце ТХЦ који доводи до ефекта због којих се ова дрога злоупотребљава, постоји могућност да окривљени искористи количину опојне дроге наведену у одбрани за период од 7 дана, да количина варира до дана зависности до одређених психосоцијалних околности, у смислу да је можда та количина у неким стресним ситуацијама била већа (*АСКГ Кж1-175/24 од 08.03.2024. године*),

- опојна дрога Cannabis нето масе 115,36 грама, у жалби јавног тужиоца је наведено да наведена количина опојне дроге превазилази мању количину коју једно лице држи за сопствене потребе и иста по ставу јавног тужиоца очигледно представља велику количину, при чему је потпуно небитан субјективни однос окривљеног према тој количини, односно потпуно је небитно да ли је она намењена за сопствене потребе. Само држање велике количине опојне дроге представља биће кривичног дела из члана 246а став 2 КЗ, која је оцењена као неоснована (*АСКГ Кж1-116/24 од 20.02.2024. године*),

- опојна дрога Cannabis укупне нето масе 48,70 грама, према налазу и мишљењу вештака психијатра дневне потребе достижу 4-5 грама па би ова количина била довољна за 20 дана, узимајући у обзир фреквенцију коришћења (број цигарета), као и ритам узимања током дана (*АСКГ Кж1-380/25 од 11.08.2025. године*).

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 2 КЗ је ново кривично дело којим је криминализовано држање опојне дроге у великој количини и примењује се на радње извршене након 01.12.2019. године. Закон о изменама и допунама Кривичног законика („Службени гласник РС“, број 35/2019, који се примењује од 01.12.2019. године) се не може сматрати блажим законом по окривљене и не може се применити на кривична дела извршена пре овог датума.

Законодавац не даје аутентично тумачење законског израза „велика количина“, као што то није учинио ни са значењем израза „мања количина“ за сопствену употребу, што је битно обележје кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 1 КЗ, па је препуштено судској

практици да реши ово фактичко питање према свим релевантним околностима конкретног случаја.

У судској пракси су се појавили ставови који се могу сматрати начелним, односно општеважећим за све случајеве по питању количине опојне дроге која се има сматрати великом количином, па би први став био да је то она количина која сама по себи представља велику количину, а други да је то она количина опојне дроге која се не може сматрати мањом количином за сопствену употребу, у ситуацијама када се окривљени брани да опојну дрогу држи из тих мотива.

Стога је код оцене да ли је реч о великој количини релевантно шта се има сматрати мањом количином, за које питање од увођења у кривично законодавство кривичног дела из члана 246а став 1 КЗ нису усвојени опште-прихваћени ставови иако су се овим питањем бавили и теорија и пракса. Један од предлога је гласио да је то „количина потребна или неопходно потребна ради употребе лицима који злоупотребљавају супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге за кратак временски период, а највише до пет дана“. Утврђивање „потребне“ и „неопходно потребне“ количине опојне дроге би представљало фактичко питање и одговори би били различити у зависности од врсте опојне дроге и степена зависности од употребе исте или склоности ка њеној злоупотреби⁷³. Примера ради у Португалу (који се може сматрати најлибералнијом европском државом по питању политике према коришћењу опојних дрога јер је поседовање мање количине декриминализовано), не прави се разлика између тзв. лакших и тешких дрога, а „мала количина“ се одређује према количини потребној просечном кориснику за десетодневну употребу⁷⁴. Јавни тужиоци приликом оптужења и изјављивања правних лекова изражавају став да је велика количина опојне дроге она количина која превазилази мању наркоманску дозу која се користи за сопствену употребу у кратком периоду, а која може да доведе до озбиљног нарушавања здравља, односно предозирања.

Међутим, презентована судска пракса показује да овакав став често није прихваћен, поготову по питању периода у коме опојна дрога може бити ис-

⁷³ Миленковић, М., Филиповић, Т. "Држање опојне дроге (фактичка и правна питања у судској пракси), Билтен Апелационог суда у Крагујевцу 1/2019, Параграф Лекс д.о.о.

⁷⁴ Бајовић, В., „Злоупотреба опојних дрога и легитимност кривичноправне заштите“,

коришћена јер се мањом количином за сопствену употребу сматрају количине довољне за месец дана, па и неколико месеци.

Оцена да ли се ради о великој количини опојне дроге долази до значаја у различитим кривичнопроцесним ситуацијама у зависности од оптужења, односно кривичног дела које је окривљеном стављено на терет, па у ситуацијама када је окривљени оптужен за кривично дело из члана 246 став 1 КЗ и у одсуству било којих других доказа који би несумњиво указивали да се опојна дрога држи ради продаје, сама количина опојне дроге не може представљати претпоставку да се иста држи ради даље продаје, јер би то представљало увођење судских претпоставки на штету окривљеног, што је супротно претпоставци невиности и терету доказивања⁷⁵, већ се има оценити да ли се та количина може сматрати великом количином опојне дроге у смислу члана 246а став 2 КЗ. У другој процесној ситуацији, када је окривљеном стављено на терет да је извршио кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 2 КЗ, а одбрана истиче да се ради о мањој количини за сопствену употребу, потребно је утврдити да ли се ради о великој количини или мањој количини за сопствену употребу. Ова оцена се даје у сваком појединачном случају индивидуално и зависи од врсте и количине опојне дроге, навика и потреба уживаоца лично. Код окривљених који су зависни од употребе опојних дрога и код којих је индиковано изрицање мере безбедности обавезног лечења наркомана и објективно веће количине опојних дрога могу бити правно оцењене као кривично дело из члана 246а став 1 КЗ, јер могу бити искоришћене у краћем временском периоду. Код окривљених који само злоупотребљавају психоактивне супстанце и код којих се не могу утврдити дневне потребе за опојном дрогом, јер не болују од болести зависности и њихово држање опојне дроге није мотивисано задовољавањем жудње за опојном дрогом, већ могу да исту конзумирају по сопственом нахођењу, нередовно и са већим размацима између уживања, иста количина опојне дроге би им трајала у знатно дужем временском периоду него зависницима, па би било очекивано да је судска пракса заузела становиште да су у тим ситуацијама у питању велике количине. Међутим, у пракси наилазимо на потпуно супротно одлучивање и правно резонување којим је таквим окривљенима дозвољено да направе залихе опојне дроге које им могу трајати у дужем периоду, за неколико месеци, иако опојне дроге као што је марихуана стајањем

75 *Ibid*,

губе на квалитету, чиме се ствара апстрактна опасност да опојна дрога у том периоду буде стављена у промет на неки начин.

Да би се утврдило да ли је реч о великој количини опојне дроге или мањој количини за сопствену употребу неопходно је извршити вештачење од стране вештака психијатријске струке на околност употребе психоактивних супстанци који доказ се редовно изводи у скоро свим предметима који су анализирани, на предлог странака, бранилаца или по службеној дужности, изузев у мањем броју предмета што је био разлог за укидање првостепене пресуде, али је приметно да се вештаци изјашњавају и о правним питањима и дају оцену да ли се ради о мањој количини или великој количини опојне дроге, чиме излазе из оквира својих овлашћења.

Такође је приметно у образложењима првостепених и другостепених одлука да се приликом одлучивања да ли се ради о великој количини опојне дроге (у ситуацији када је окривљени оптужен за то кривично дело) цени начин на који је била спакована опојна дрога (у више или мање пакетића и где се налазила, да ли је поседована вагица за прецизно мерење и слично), које околности нису од значаја за кривично дело из члана 246а став 2 КЗ, већ за питање да ли има елемената кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ, односно да ли је опојна дрога држана ради продаје, уколико је ово кривично дело предмет оптужења.

За држање велике количине опојне дроге као битног обележја из члана 246а став 2 КЗ није нужно да је исто мотивисано сопственом употребом те уколико суд у изреци пресуде утврди да је окривљени држао велику количину опојне дроге за сопствену употребу, изрека такве пресуде може бити неразумљива. У таквим случајевима уколико је утврђено да окривљени који је завистан од употребе опојних дрога или злоупотребљава психоактивне супстанце, држи велику количину за сопствену употребу, довољно је о томе дати разлоге у образложењу пресуде, а у изреци навести законско обележје бића кривичног дела из члана 246а став 2 КЗ.

Анализа судске праксе која је базирана на томе да граничне количине опојних дрога које се држе за сопствене потребе нису прецизиране законом нити општеприхваћеним правним ставовима, показује да су врло различите чињеничне ситуације подвођене под исту правну норму, као и да су сличне чињеничне ситуације подвођене под различите правне норме, па је тако велика количина амфетамина утврђена у распону од 56,58 до 276,90 грама,

мања количина исте опојне дроге за сопствену употребу од 44,52 до 69,89 грама код зависника, а количина од 115,13 грама код лица склоног злоупотреби, велика количина марихуане је утврђена у распону од 63,69 грама до 1,5 кг, мања количина за зависника од 49,14 до 470,90 грама (уз држање и амфетамина од 360 грама), а код злоупотребе количина од 199,85 до 360 грама итд, како је то презентовано у раду. Стога се намеће закључак да је судска пракса у великој мери разуђена и доводи у питање правну сигурност, а највише из разлога што приоритетан значај приликом оцене имају индивидуалне потребе конкретног уживаоца (а не просечног уживаоца), што се може сматрати оправданим код окривљених који су зависни од употребе различитих психоактивних супстанци и истима се у кривичном поступку изриче мера безбедности обавезно лечење наркомана сходно члану 83 КЗ, али у осталим ситуацијама злоупотребе психоактивних супстанци, посебно поседовања више врста опојних дрога, потребно је имати у виду групни заштитни објекат-здравље људи, преиспитати ставове изражене кроз судске одлуке и предузети кораке ка уједначавању судске праксе.

ЛИТЕРАТУРА

Миленковић М., Филиповић Т. ”Држање опојне дроге (фактичка и правна питања у судској пракси), Билтен Апелационог суда у Крагујевцу 1/2019, Параграф Лекс д.о.о.

Бајовић В., „Злоупотреба опојних дрога и легитимност кривичноправне заштите“

ПРОПИСИ

Кривични законик („Службени гласник РС“ бр.85/2005 од 06.10.2005. године, који је ступио на снагу 01.01.2006.године, 88/2025-испр.,107/2025-испр.,72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019 и 94/2024)

ОД ПЕНАЛНОГ ПОПУЛИЗМА ДО НОМОТЕХНИЧКЕ КОРЕКЦИЈЕ

Члан 55а КЗ као тест пропорционалности и судијске дискреције у Нацрту ЗИД КЗ

Апстракт: Члан 55а Кривичног законика, којим је прописан институт вишеструког поврата представља једну од најспорнијих тачака казнене политике у савременом кривичном законодавству Републике Србије, јер помера тежиште са индивидуализације казне на формалне критеријуме везане за ранију осуђиваност. У раду се полази од тезе да је предметни институт постао парадигма пеналног популизма, као наглашено репресивне криминалополитичке тенденције, те да, у том смислу, предложено законско решење представља одређени помак набоље, али да пропорционалност и судијска дискреција још увек нису у довољној мери афирмисани. Централни део анализе усмерен је на предложене измене члана 55а у Нацрту ЗИД КЗ, које уводе прецизније рачунање прага „половине казног распона“, сужавају релевантне раније осуде критеријумом „иста или истоврсна“ и експлицитно укључују иностране пресуде у појам раније осуде. Аутор у раду указује да ове измене у одређеној мери доприносе правној извесности и делимично коригују прешироку и неадекватну примену института, али не представљају суштински одмак од основног механизма обавезног поштравања, те да превасходно попримају форму номотехничког поправљања, него суштинске реформе. Посматрано са аспекта међународних кривичноправних оквира, кроз призму стандарда пропорционалности и легалитета, указује се да претходне осуде имају ограничену улогу у одмеравању казне и да ригидни рецидивистички режими повећавају ризик несразмерних исхода и слабе легитимацију кажњавања. Закључно се предлажу *de minimis* стандарди који прецизирају појам истоврсности, уређују услове признавања иностраних

⁷⁶ Виши судијски сарадник у Апелационом суду у Крагујевцу

пресуда и уводе контролисани „вентил“ судске процене у циљу очувања пропорционалности.

Кључне речи: члан 55а КЗ; вишеструки поврат; пропорционалност казне; судијска дискреција; пенални популизам.

I УВОД

Члан 55а Кривичног законика, уведен у кривично законодавство Републике Србије ЗИД КЗ из 2019. године, одавно је прерастао оквире једне номотехничке одредбе о одмеравању казне.⁷⁷ Он је постао препознатљив симбол начина на који се казнена политика у судској пракси прелама између, са једне стране, криминалнополитичке потребе да се покаже одлучност у борби против криминалитета, посебно према повратницима, често уз коришћење терминологије која обећава брз и видљив ефекат у тој борби и са друге стране, обавезе да се кажњавање одржава у оквирима пропорционалности, индивидуализације казне и судијске дискреције, с обзиром да без тога оно противречи својој сврси прописаној одредбом члана 42. КЗ и постаје инструмент поруке, а не правде.⁷⁸ У упоредноправној литератури се тај притисак описује кроз растућу политизацију казнене политике и пенални популизам, као образац у коме кажњавање постаје доказ политичке компетентности и одговор на јавну анксиозност, уз ризик да се кривично правосуђе претвори у алат социјалног управљања, са последицама по поверење јавности и интегритет институција, укључујући правосуђе.⁷⁹

У том светлу, члан 55а КЗ је својеврсни симптом ширег социјалног феномена, али је уједно и практичан тест кохерентности и стабилности казног система, с обзиром на то да он заправо демонстрира колико

⁷⁷ Закон о изменама и допунама Кривичног законика ("Службени гласник РС", бр. 35/2019 од 21.5.2019. године)

⁷⁸ Члан 42. Кривичног законика ("Службени гласник РС", бр. 85 од 6. октобра 2005, 88 од 14. октобра 2005 - исправка, 107 од 2. децембра 2005 - исправка, 72 од 3. септембра 2009, 111 од 29. децембра 2009, 121 од 24. децембра 2012, 104 од 27. новембра 2013, 108 од 10. октобра 2014, 94 од 24. новембра 2016, 35 од 21. маја 2019, 94 од 28. новембра 2024.)

⁷⁹ Cf. Nicola Lacey, *The Prisoners' Dilemma: Political Economy and Punishment in Contemporary Democracies*, Cambridge University Press, 2008, 21-22; John Pratt, *Penal Populism*, Routledge, 2007, 2-3; David Garland, *The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society*, Oxford University Press, 2001, 195; Michael Tonry, *Thinking about Crime: Sense and Sensibility in American Penal Culture*, Oxford University Press, 2004, 52-53.

номотворац верује носиоцима правосудних функција при индивидуализацији казне у условима вишеструког рецидива, као и колико простора оставља да се казна одмери према тежини кривичног дела и степену кривике окривљеног, уместо према унапред задатом минимуму који се облигаторно примењује чим се испуне формални законски услови. У својим ранијим истраживањима о институту вишеструког поврата, поред осталог, истакао сам да 55а КЗ, када је условљен обавезним режимом кажњавања, значајно сужава судијску дискрецију у одмеравању казне, због чега може повредити принцип индивидуализације казне, док је праг “половине прописаног распона” посебно проблематичан, јер поставља високу доњу границу и производи ефекат готово аутоматизованог поопштравања казне.⁸⁰ Истовремено, међународни теоријски оквир пропорционалности упозорава да пропорционалистички модел тешко опстаје тамо где доминира *ethos* демонстрирања репресивног приступа у борби против криминалитета (енг. „*Tough on crime*“), јер је исти суштински у сукобу са идејама о парсимониčnosti и једнакости у кажњавању.⁸¹

Управо ово је преломна тачка, у којој се дебате везане за члан 55а КЗ више не свде на то да ли је законска формулација адекватно сročена, већ да ли је интенција законодавца да се овим законским изменама донекле сузи круг рецидивиста који заслужују оштрији кривичноправни третман, или је у питању само препаковавање раније казнено-популистичке логике у уреднију номотехничку форму, те се предметни рад надовезује на претходна

80 Буд. Janko Munjić, *A Critical Review of the Institute of Multiple Recidivism in the Modern Criminal Law of the Republic of Serbia: The Controversy of the Current Legal Solution and Possible Solutions*, *Kutačin Law Review*, 10(4), 2023, 788-816; Јанко Муњић, Члан 55а КЗ: Генеза, међународна поређења и потреба за изменама, *Билтен Апелационог суда у Крагујевцу*, год. XV, бр. 1/2024, 2024, 131-157; Јанко Муњић, *Када законодавац „закључа“ казну: Вишеструки поврат, измене Кривичног законика и правично одмеравање казне*, Асоцијација судијских помоћника – Правне теме, 08.01.2026. (доступно на: <https://asocijacijaasp.com/wp-content/uploads/2026/01/Janko-Munjić-Kada-zakonodavac-zakljucsa-kaznu.pdf>); приступљено 10.01.2026. године); Јанко Муњић, *NACRT ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA KRIVICNOG ZAKONIKA: Višestruki povrat i pravično odmeravanje kazne*, *Paragraf Lex*, 08.01.2026. (доступно на: <https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/130126/130126-vesti8.html>); приступљено 14.01.2026. године).

81 Cf. Gabriel S. Mendlow, *Thoughts, Crimes, and Thought Crimes*, *Michigan Law Review*, 118(5), 2020, 841-876; Jordan Wallace-Wolf, *Think Again: The Thought Crime Doctrine and the Limits of Criminal Law*, *Bowen Law Repository: Scholarship & Archives*, 2021 (доступно на: https://lawrepository.ualr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1296&context=faculty_scholarship); приступљено 05.01.2026. године); Empower Missouri, *Tough on Crime, Tough on Children – Is Tough on Everyone*, 13.08.2025. (доступно на: <https://empowermissouri.org/tough-on-crime-tough-on-children-is-tough-on-everyone/>); приступљено 04.01.2026. године); The John Howard Society of Canada, *Tough on crime is the wrong approach*, 28.02.2024. (доступно на: <https://johnhoward.ca/blog/tough-on-crime-is-the-wrong-approach/>); приступљено 04.01.2026. године); Christopher D. Cobb, *Tough on Crime Means Tough on People*, 20.01.2024. (доступно на: <https://morethanourcrimes.org/voices/tough-on-crime-means-tough-on-people/>); приступљено 05.01.2026. године).

истраживања у вези члана 55а КЗ као индикатор нормативне зрелости у контексту критеријума кохерентности, пропорционалности и судијске дискреције. Полазна претпоставка је да је пропорционалност везивна нит између материјалне правде и владавине права, јер казна мора да остане у разумној сразмери према тежини кривичног дела и кривици учиниоца, уз мандаторне захтеве извесности и предвидљивости који ограничавају државну моћ.⁸² У вези са тим, циљ рада је да пружи критичку евалуацију у контексту тога да ли предложене измене члана 55а у новом Нацрту ЗИД КЗ представљају стварни заокрет у том смислу, или се свде на номотехничке измене без суштинске корекције фундаменталних механизма.⁸³ У раду је примењен нормативно-догматски метод и метод анализе садржаја, као и упоредноправни метод у контексту компаративног упоређивања стандарда пропорционалности и легалитета, ослањајући се на релевантну инострану литературу и судску праксу која разрађује границе обавезних минимума, улогу и значај дискреције у одлучивању, као и захтеве предвидљивости и сразмерности у кажњавању.

II ПРЕТХОДНА ИСТРАЖИВАЊА И НОВА ИСТРАЖИВАЧКА ПИТАЊА

У претходним анализама одредбе члана 55а КЗ, полазна идеја је била да је предметни институт настао као одговор на проблем вишеструког поврата и на политички захтев да се према рецидивистима пошаље јасна порука о строжијем кажњавању уколико се стекну одређени законски услови, који нису били у довољној мери егзактно дефинисани, у складу са *lex certa* стандардом.⁸⁴ У том смислу, 55а је замишљен као корекција класичне индивидуализације казне кроз постављање обавезног „пода“ у виду

82 Савремени трендови у области правосудних политика указују на потребу да се казнена реакција посматра у контексту пропорционалности и људских права. Тако, OECD истиче да правосудни системи треба да обезбеде приступачност, уједначеност и фокус на стварне потребе грађана, како би се избегле прекомерно рестриктивне и неефикасне казнене политике. OECD, *OECD Framework and Good Practice Principles for People-Centred Justice*, Paris: OECD Publishing, 2021 (доступно на: <https://www.oecd.org/publications/oecd-framework-and-good-practice-principles-for-people-centred-justice-aa5031db-en.htm>, приступљено 06.01.2026. године).

83 Буд. *Paragraf Lex, NACRT ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA KRIVICHNOG ZAKONIKA - Tekst propisa*, 10.09.2025. (доступно на: <https://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/120925/120925-vest9.html>, приступљено 04.01.2026. године)

84 Буд. *фн. 4*.

половине прописаног казненог распона, чиме се суду сужава простор да у конкретном случају, на основу олакшавајућих и отежавајућих околности, дође до казне која је пропорционална кривици учиниоца и објективној тежини кривичног дела. Примарни проблем је што се у пракси показало да институт не остварује циљ који му се приписује, јер се разлика у односу на општа правила често своди на формално пооштравање, без суштинског ефекта на смањење рецидива, који би оправдао његову ре-имплементацију и домаће кривично законодавство, док истовремено производи несразмерну крутост и помера тежиште са индивидуалне процене на ранију осуђиваност. Тај заокрет је у ранијим анализама описан као ригидно решење које се *de facto* враћа ранијој, строжијој концепцији, али без добијања стварних резултата које би таква концепција морала да оправда.⁸⁵

Нормативни дефекти члана 55а КЗ нису само вредносни, већ и технички, а највише се огледају кроз аутоматизацију у виду обавезног одређивања казне у оквиру казненог распона, што је по природи ствари контекстуално. Наиме, када се минимум казне веже за половину прописаног распона, суд улази у математичку рачуницу која у пракси отвара низ дилема, нарочито у ситуацијама када је распон „неправилно“ постављен, када постоје посебни минимуми или максимуми, када се примењују правила о стицају или када се преплићу општа правила о ублажавању и границе судске дискреције. У вези са тим је указано и на потешкоће око самог одређивања половине казненог распона и на чињеницу да су се у судској пракси појављивали различити приступи, што је додатни сигнал да норма није довољно јасна, концизна и предвидива. У таквом амбијенту, овај институт престаје да буде стабилан „аутомат“ казнене политике и постаје жариште доктринарних дебата, нормативне неусаглашености и осећаја да се казна каткад одређује по шаблону, а не по мери особености конкретног случаја. Стога је указано да проблем члана 55а КЗ није само у томе што је *in abstracto* строг, већ и у чему се та строгаћа заправо огледа. Критика је била усмерена на логику која имплицитно претпоставља да се претходна осуђиваност готово сама по себи потврђује новом строжом казном, уместо да се пажња поступајућег суда усмери на кривицу окривљеног, околности извршења кривичног дела, као и на реалне циљеве и сврху кажњавања. Наглашено је да је институт потребно радикално модификовати и да постојеће решење не сме да значи аутоматско потврђивање раније осуђиваности као главног разлога за наглашено репресивни приступ у

85 *Ibid.*

кажњавању, јер такав приступ лако води одступању од начела сразмерности и потискивању индивидуализације казне.⁸⁶ То је и суштина предложених *de minimis* стандарда, јер ако се полази од претпоставке да је кривичном законодавству Републике Србије неопходна посебна реакција на вишеструки поврат, она мора бити нормативно прецизна, судски проверљива и заснована на критеријумима који чувају пропорционалност, уместо да производи једну тврду и несразмерну аритметику.⁸⁷

У том смислу, у ранијим анализама је указано на неколико неопходних модификација овог института. Прво, потребно је јасније нормативно дефинисање услова и домета примене члана 55а КЗ, тако да институт буде везан за стварно релевантне облике вишеструког рецидивизма у вршењу кривичних дела, уместо да осцилира ка екстензивној, готово рутинској примени. Друго, неопходно је ублажавање механичког ефекта „половине казненог распона“ кроз прецизније „вентиле“ судске процене, праћене стандардом образлагања који би експлицитно тражио да суд у разлозима пресуде детаљно опише зашто је баш у том случају неопходно применити појачану репресију према учиниоцу кривичног дела. Треће, неопходно је померити фокус са симболичке строгаће на мере социјалне контроле које реално утичу на рецидив, укључујући озбиљније ослањање на социјалну и професионалну реинтеграцију, јер се без тога пооштравање суштински своди на краткорочне политичке ефекте, који наносе много више штете тангираним појединцима, у односу на очекивану друштвену корист.

Одатле природно долази и веза са појмом пеналног популизма,⁸⁸ која је још у уводу означена као важан интерпретативни оквир.⁸⁹ Наиме, у домаћој литератури се члан 55а КЗ често доводи у везу са пеналним популизмом, као динамиком у којој политика кажњавања осцилира ка симболичким, ригидним решењима, нарочито када се кривично право користи као инструмент поруке, а не као инструмент прецизног управљања криминалитетом, односно његовог реалног и друштвено прихватљивог сузбијања. Џон Прат (*John Pratt*) овај

⁸⁶ *Ibid.*

⁸⁷ Cf. Vittorio Cama, „The Proportionality and Harm Principles in the European Perspective: A Comparative and Complementary Reading“, in: Lorenzo Grossio, Stefano Montaldo and Valsamis Mitsilegas (eds), *Proportionality of Criminal Penalties in EU Law*, Hart Publishing, Oxford, 2025, 74-75.

⁸⁸ Cf. Marco Pelissero, „The Influence of Proportionality of Penalties Derived from EU Law on Domestic Criminal Legislation and Sentencing“, in: Lorenzo Grossio, Stefano Montaldo and Valsamis Mitsilegas (eds), *Proportionality of Criminal Penalties in EU Law*, Hart Publishing, Oxford, 2025, 234.

⁸⁹ *Буд. фн. 3. и фн. 5.*

процес описује кроз померање пеналних политика ка „сентиментима и аспирацијама“ опште јавности, уместо ка стручним, институционалним проценама, уз јачање везе између политичара и актера који тврде да говоре „у име народа“, попут медија, анти-криминалних покрета и лобија права жртава.⁹⁰ У том смислу, пенални популизам није само опортунизам, већ образац у коме се строгоћа често доживљава као политички доказ одлучности, док се питања ефективности и пропорционалности гурају у други план. Истовремено, Прат наглашава и границе тог процеса, укључујући постојање отпора од стране судија, правника и научно-академске заједнице, што је посебно важно за домаћи контекст, јер показује где се налазе институционалне кочнице, односно механизми трансформације кривичног права у чисту симболику.⁹¹ Дејвид Гарланд (*David Garland*) указује да су савремени облици контроле криминалитета појаве попут обавезних казни, права жртава, „*law and order*“ политике и „*prison works*“ веровања постали готово уобичајени и узети „здро за готово“, те да исти представљају део драматичних промена у друштвеном одговору на криминалитет у последњих неколико деценија,⁹² које се не исцрпљују у једном закону или једној институцији, већ чине шири склоп политика, пракси и културних очекивања.⁹³ Са тог аспекта, члан 55а КЗ се може интерпретирати као локална манифестација једног ширег притиска ка строжијем, видљивијем и политички исплативијем кажњавању, при чему је кључни задатак правне анализе да покаже где су границе легитимитета таквог пооштравања и како се чува унутрашња логика кривичног права.⁹⁴

Из свега наведеног произлазе и истраживачка питања овог рада. Прво, члан 55а КЗ није споран само зато што пооштрава казнену политику, већ зато што то пооштравање постиже механичким правилом које производи неуједначеност, отвара техничке и етичке дилеме и слаби индивидуализацију при одмеравању и изрицању казни. Друго, веза анализираног института

90 *John Pratt, op. cit., 3-10.*

91 *Ibid.*

92 *David Garland, op. cit., 1-2.*

93 *David Garland, op. cit., 192-193.*

94 Сличну линију заузима и Савет Европе, чија Препорука бр. R (92) 17 о доследности у изрицању казни наглашава да казне морају бити у складу са тежином дела и личним околностима учиниоца, као и да се у што већој мери користе алтернативе лишавању слободе. Тај стандард се у домаћем контексту може разумети као подсетник да ни законодавац, нити суд, не би смели да занемаре индивидуализацију у корист политичке симболике строгости. Буд. Council of Europe, Recommendation No. R (92) 17 of the Committee of Ministers to Member States concerning consistency in sentencing. Strasbourg: Council of Europe, 1992. (доступно на: <https://rm.coe.int/16804d6ac8>, приступљено 06.01.2026. године)

са пеналним популизмом објашњава његову привлачност за оне који се опредељују за његову имплементацију, односно задржавање у кривичном систему једне земље, али истовремено демонстрира и његову слабост, јер симболичка строгаћа не даје нужно жељени ефекат у виду смањења рецидивизма и лако доводи до нежељене диспропорционалности. Треће, одрживо *de lege ferenda* решење мора истовремено да сузи и прецизира услове примене, да врати суду контролисану, образложену дискрецију и да ојача реинтегративну социјалну компоненту која је једина реална противтежа понављању криминалног понашања.

III НАЦРТ ЗИД КЗ И ИЗМЕЊЕНИ ЧЛАН 55а КЗ

ЗИДКЗ из 2019. године је, у члану 55а КЗ, у домаће кривично законодавство увео обавезни доњи праг казне код института вишеструког поврата, везан за половину распона прописане казне и два кумулативна услова о ранијим осудама и временском размаку од отпуста са издржавања казне затвора. Актуелни Нацрт ЗИД КЗ не дерогира тај механизам, већ га је модификовао, тако што је прецизирао како се рачуна половина казеног распона, тако што је сузио релевантне раније осуде додавањем критеријума “иста или истоврсна” кривична дела, и тако што је први пут нормативно дефинисао шта се сматра ранијом осудом, укључујући и осуде иностраних судова.

Табела 1. Упоредни приказ важећег члана 55а КЗ и предлога измена у Нацрту ЗИД КЗ

Елемент	Важећи члан 55а	Предлог по Нацрту ЗИД КЗ
Праг казне	изнад половине распона прописане казне	изнад половине распона, уз додатак: “ полазећи од најмање мере те казне ”
Услов ранијих осуда	раније осуде за умишљајна кривична дела	додаје се критеријум: “ иста или истоврсна ”
Појам раније осуде	није изричито дефинисан	уводи се став (2): “ ранија осуда је она утврђена правноснажном пресудом домаћег суда, односно суда стране државе ”

Момотехнички, додатак “полазећи од најмање мере те казне” има већу тежину него што на први поглед делује, јер отклања типичну рачуницу коју судови и странке различито тумаче. Ако се половина распона схвати као половина разлике између посебног максимума и посебног минимума, а затим се тај износ дода на посебни минимум прописане казне, добија се јасан доњи праг испод ког суд не сме да иде при одмеравању и изрицању казни. На пример, код запрећене казне од 2 до 12 година, половина казненог распона, рачуната полазећи од најмање мере казне, износи 7 година. Како закон захтева изрицање казне изнад те границе, минимална казна мора бити већа од 7 година, што ће у пракси, имајући у виду да се казна у оваквим ситуацијама изриче у пуним годинама и месецима, типично значити најмање 7 година и 1 месец. Пре ове нормативне интервенције, у судској пракси се могло наићи и тумачење које овај доњи праг своди на половину прописаног посебног максимума, што је давало другачији резултат и правило системску неуједначеност.⁹⁵ Додатак из новог Нацрта ЗИД КЗ зато делује као стандардизација правила рачунања, али истовремено и као сигнал да законодавац жели да тај праг буде строже везан за стварни распон казне, а не за интуитивно “преполовљавање” максимума.

У нормативном смислу, кључна новина је сужавање релевантне рецидивистичке историје кроз увођење критеријума “иста или истоврсна” кривична дела. Важеће законско решење третира вишеструки поврат као готово аутоматски окидач пооштравања казне чим су испуњени формални услови о броју ранијих осуда и времену које је протекло од отпуста са претходно издржане казне, без обзира на сродност ранијих кривичних дела са новим кривичним делом. Тиме се судијска дискреција помера са питања “да ли пооштрити” на питање “колико изнад прага”, што је суштински слабија форма индивидуализације. Предлог Нацрта ЗИД КЗ покушава да врати пропорционалност у сам улазни критеријум, јер тражи квалитативну

⁹⁵ *Да спор око „половине казненог распона” није само доктринарне природе, показује и пракса највиших судова. Наиме, Врховни касациони суд је у пресуди Кзз 602/2022 од 14.06.2022. године изричито разјаснио да тај праг представља средину између посебног минимума и посебног максимума прописане казне (разлика/2 + минимум) и да казна мора бити изречена изнад тог прага, а не у његовој висини. Исту логику Врховни суд примењује и када указује да казна изречена тачно у висини „половине казненог распона” не испуњава услов „изнад”, али да пропуст не може да се исправи ако је учињен у корист окривљеног, при чему је посебно важно што Врховни суд наглашава да промена правног схватања о рачунању казне не представља „измену закона” у смислу члана 5. КЗ, па се потреба да се рачуница јасно „закључа” у самој норми јавља као питање правне сигурности и уједначавања судске праксе. Сф. пресуда Врховног суда Кзз 416/2023 од 08.06.2023. године; пресуда Врховног касационог суда Кзз 602/2022 од 14.06.2022. године; пресуда Врховног суда Кзз 543/2024 од 09.05.2024. године*

везу између раније криминалне активности и новог деликта, макар на нивоу истоврсности, што је важан заокрет за аргумент да члан 55а КЗ треба да буде тест пропорционалности, јер рецидивизам није довољан *per se*, већ окривљени мора да показује стабилан образац сродног криминалног понашања. Цена тога је нова зона правне неизвесности, пошто термин “истоврсна” отвара простор за различите стандарде сродности, од формалног приступа по релевантној глави КЗ, до материјалног приступа по заштићеном правном добру и начину извршења кривичног дела. Свакако, предложено законско решење донекле прецизира актуелно стање ствари и у складу је са предложеним изменама на које је указано у претходним истраживањима.

Проблеми у примени ће се најчешће појавити на четири тачке. Прво, доказивање и квалификација ранијих осуда сада постаје двоструко захтевнија, јер суд више неће проверавати само број осуда и временски критеријум, већ и истоврсност кривичних дела, те ће одбрана по природи ствари инсистирати на примени рестриктивног тумачења, док ће тужилаштво и суд често тежити ширем. Друго, увођење страних пресуда у став (2) отвара практична питања идентитета учиниоца, аутентичности и превода пресуде, као и питања еквивалентности, јер иста правна квалификација кривичног дела не постоји нужно у упоредном праву. Треће, временски праг од пет година и даље остаје оштар рез, па ће се полемике у стручној јавности водити око тачке “отпуста” у ситуацијама условног отпуста, прекида извршења, урачунавања притвора, као и код спајања казни. Четврто, однос према рехабилитацији и брисању осуде постаје посебно осетљив код страних пресуда, јер домаћи суд мора имати поуздан основ да зна да ли се та осуда и даље правно “рачуна”, а Нацрт то питање не разрађује, већ га прећутно препушта општим правилима и доказним стандардима.

Прелазне ситуације и *lex mitior* ће захтевати изразито прецизан судијски *ratio* при процењивању да ли су испуњени сви услови за примену овог института, без генералних закључака унапред, зато што је предложено законско решење истовремено и рестриктивно и екстензивно, зависно

од околности конкретног случаја.⁹⁶ Ако је учинилац раније осуђиван за умишљајна дела која нису иста или истоврсна са новим делом, нови текст је по њега повољнији јер може искључити примену 55а. Ако постоје релевантне стране осуде које раније нису узимане у обзир, нови текст је строжи јер их експлицитно уводи у појам раније осуде. Ако је спор око саме “рачунице” половине распона, додатак “полазећи од најмање мере те казне” може у појединим случајевима да подигне доњи праг у односу на раније *soft law* праксе, па и то може имати кривичноправни значај у поређењу повољности закона по окривљеног. У кривичним поступцима који су у току, суд мора да примени закон који је блажи за учиниоца, по општим правилима о временском важењу кривичног законодавства и примени блажег кривичног закона, што се у судској пракси експлицитно везује за обавезу да се, кад се закон мења, изабере најповољније решење за конкретан случај.

У домаћем кривичноправном систему одмеравање казне полази од идеје индивидуализације унутар законом прописаног распона, при чему суд, сходно члану 54. КЗ, кроз оцену околности извршења кривичног дела и личности учиниоца изриче конкретну меру казне која је сразмерна тежини дела и степену кривике учиниоца. Сходно тој логици, ранија осуђиваност окривљеног је једна од релевантних околности, али она по правилу делује кроз вредновање, а не кроз унапред задату рачунску операцију.⁹⁷ Члан 55а КЗ уводи изузетак, јер у одређеним условима унапред помера минималну казну на праг изнад половине казненог распона, па суд губи уобичајени маневарски простор да казну приближи посебном минимуму онда када то налажу олакшавајуће околности карактеристичне за конкретну кривичну ствар. Стога се члан 55а КЗ не може посматрати као пуко номотехничко

96 Посебан изазов за судску праксу представљаће примена начела *lex mitior* у прелазним ситуацијама, када је кривично дело извршено пре, а суди се након ступања на снагу предложених законских измена. С обзиром на то да Нацрт истовремено уводи рестриктивне елементе (укључивање иностраних пресуда и прецизности, често строже рачунање прага половине казненог распона) али и фаворизује критеријуме (услов истоврсности), суд објективно неће моћи да заузме генерални став о повољности новог закона. Напротив, биће неопходна појединачна калкулација у сваком предмету, јер уколико окривљени има раније осуде за неистоврсна кривична дела, нови закон је очигледно блажи по њега, будући да потпуно искључује примену члана 55а КЗ. Међутим, уколико би нова номотехничка правила о рачунању распона довела до већег минималног прага у односу на досадашњу праксу, суд ће морати да образложи примену ранијег решења као повољнијег.

97 Cf. Gordana Lazetic Buzarovska, Nikola Tupanceski and Elena Mujoska, *Mandatory sentencing guidelines: The case of Macedonia*, *European Scientific Journal*, 12(22), 2016, 87-103; Душица Миладиновић-Стефановић, „Математизовање” одмеравања казне: Ефикасан метод за уједначавање судске казнене политике или неуспели експеримент?, *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, бр. 85, год. LVIII, 2019, 205-222.

правило, већ као норма која преобликује однос између правила о одмеравању казне и материјалне идеје правичне казне. Управо ту се види зашто је ова законска одредба тест судијске дискреције, јер питање више није само колика је казна “примерена” у светлу околности конкретног случаја, већ да ли је казнени систем оставио довољно простора да се та примереност уопште правно артикулише, јер, ако се тај простор исувише сузи, индивидуализација се помера са меритума на тражење изузетака и формалних услова примене, што ризикује неуједначену праксу. У том смислу, компаративне стандарде не треба посматрати као “увезена мерила”, већ као користан контролни оквир који помаже да се предметна кривичноправна норма оцени са аспекта сврсисходности и целисходности, односно по томе да ли оставља довољно простора за правично одмеравање казне.

IV МЕЂУНАРОДНИ ОКВИР

У праву ЕУ, начело пропорционалности казни је изричито прописано у члану 49(3) Повеље о основним правима ЕУ, што је постало релевантно и у контексту судске контроле у механизмима међусобног поверења.⁹⁸ Опште узев, у упоредноправној литератури и судској пракси не заступа се категоричко схватање да ранија осуђиваност повратника није разлог за њихово строже кажњавање од примарних извршилаца кривичних дела, али се императивно захтева да се строже кажњавање мора задржати у границама рационалног оправдања и сразмерности између тежине дела и степена кривице извршиоца.⁹⁹ Наиме, раније осуде могу бити релевантне, али не као аутоматски мултипликатор казне, већ као аргумент за сужавање простора за ублажавање казне или њено одмеравање у границама ближим прописаном посебном минимуму, уз јасна ограничења и домете.¹⁰⁰ Енрју вон Хирш (*Andrew von Hirsch*) и Енрју Ешворт (*Andrew Ashworth*) инсистирају да претходне осуде не смеју постати механизам који занемарује основну меру засновану на тежини конкретног дела, већ пре делују као прогресивни

98 Cf. Lorenzo Grossio, Stefano Montaldo and Valsamis Mitsilegas, „Introduction“, in: Lorenzo Grossio, Stefano Montaldo and Valsamis Mitsilegas (eds), *Proportionality of Criminal Penalties in EU Law*, Hart Publishing, Oxford, 2025, 4.

99 Andrew Ashworth and Rory Kelly, *Sentencing and Criminal Justice*, 7th ed, Oxford: Bloomsbury, 284-292.

100 *Ibid.*

губитак олакшања у оквиру иначе пропорционалног распона казни.¹⁰¹ У том оквиру се и рецидивистички режими тумаче као тест доследности кривичног система, јер се “*premium*” за претходну осуђиваност може оправдати само ако не подрива индивидуализацију казне и не доводи до осуда које су очигледно изван уобичајеног пропорционалног односа.¹⁰² Предочени оквир представља добар компаративни стандард за члан 55а КЗ, пошто имплицира да је решење у мерљивим ограничењима и у простору за судску процену *ex aequo et bono*, а не у реторици „оштрине“ и драконског кажњавања.¹⁰³

Други стуб међународног оквира је легалитет, предвидљивост казне и забрана ретроактивног погоршања кроз извршење или обрачун. У предмету *Del Rio Prada v. Spain* Суд је нагласио да држава не може представити као пуко питање извршења меру која у стварности мења домет казне на штету осуђеног, ако је последица продужетак лишења слободе у односу на оно што је било разумно предвидљиво у време извршења дела.¹⁰⁴ У предмету *Scoppola v. Italy* Суд је утврдио да се, када после извршења кривичног дела закон измени у корист учиниоца, мора применити блажи кривични закон, јер је начело *lex mitior* саставни део заштите из члана 7 ЕКЉП.¹⁰⁵ Наведени кривични предмети су релевантни за прелазне ситуације код измене члана 55а КЗ, јер домаћи законодавац и судска пракса морају да раздвоје правила чисто процесне или техничке природе, од правила која објективно утичу на домаћај казне и на режим који је за окривљеног повољнији.

Као компаративни контрапункт, амерички “*three strikes*” систем показује шта се дешава кад се рецидивизам претвори у ригидну архитектуру са минималним простором за судску корекцију, па пропорционалност постаје спорадичан и изузетно висок праг. У предмету *Solem v. Helm* Суд је повукао црту када је резултат рецидивистичког режима била казна очигледно несразмерна кривичном делу које је оцењено као једно од „најпасивнијих“ ненасилних

101 Andrew von Hirsch and Andrew Ashworth, *Proportionate Sentencing: Exploring the Principles*, Oxford University Press, 2005, 149-153.

102 Ibid.

103 UNODC у својим извештајима о правосудној и затворској реформи наглашава да је прекомерна ослањеност на казне затвора често контрапродуктивна, те да одрживе реформе морају тежити интеграцији људских права, превенцији и ресоцијализацији унутар кривичноправног система. Вид. UNODC, *Justice and Prison Reform Programme – Overview*. Vienna: United Nations, 2024. (доступно на: <https://www.unodc.org/unodc/justice-and-prison-reform/index.html>, приступљено 06.1.2026. године).

104 ECtHR (GC), *Del Rio Prada v. Spain*, no. 42750/09, 21 October 2013, §§ 89, 117.

105 ECtHR (GC), *Scoppola v. Italy* (No. 2), no. 10249/03, 17 September 2009, § 109.

деликата, уз чињеницу да су и раније осуде окривљеног биле за кривична дела без елемената насиља.¹⁰⁶ Насупрот томе, у *Ewing v. California* Суд наглашава да је избор *incapacitation* и *deterrence* као циљева рецидивистичког режима питање законодавне политике, док у *Lockyer v. Andrade* додатно сужава домет судске интервенције, јер контролу пропорционалности резервише за изузетне случајеве.¹⁰⁷ Европска линија упозорења на ретроактивно „затезање“ режима лишавања слободе посебно је видљива у предмету *M. v. Germany*, где је проблем настао када је накнадном законском изменом дерогиран дотадашњи максимум трајања превентивног задржавања, која измена је примењена на подносиоца, па је мера у пракси произвела тежи ефекат од оног који је био предвидљив у време извршења дела.¹⁰⁸ У вези са тим у виду треба имати и *policy* аргумент, те, како то Тонри (*Michael Tonry*) указује, да су политички привлачне, али круте и симболичке, казнене политике често неефикасне, производе неправичне исходе и подривају јавну перцепцију правичности система, јер служе као демонстрација политичке одлучности за широке народне масе, а не као средство рационалне контроле криминалитета.¹⁰⁹ Слично, Лејси (*Nicola Lacey*) указује да оштри заокрети у казненој политици често проистичу из логике краткорочних изборних подстицаја и медијске конкуренције, што доводи до потискивања стручне експертизе и слабљења институционалне легитимације система.¹¹⁰

V ЗАКЉУЧАК

Предложене измене члана 55а у Нацрту ЗИД КЗ представљају пре свега номотехничку корекцију постојећег режима, а не суштински одмак у политици кажњавања. Оне уклањају део практичних нејасноћа и уводе одређену дисциплину у рачунање доњег прага кажњавања, сужавају улазни критеријум додавањем услова „иста или истоврсна“, при чему експлицитно уређују појам раније осуде укључивањем страних пресуда. Међутим, основни механизам остаје исти, а то је да се санкционисање и даље помера

106 *U.S. Supreme Court, Solem v. Helm*, 463 U.S. 277 (1983), 296-297.

107 *Bud. U.S. Supreme Court, Ewing v. California*, 538 U.S. 11 (2003), 29-30; *U.S. Supreme Court, Lockyer v. Andrade*, 538 U.S. 63 (2003), 71-76.

108 *ECtHR (GC), M. v. Germany*, no. 19359/04, 17 December 2009, §§ 123-137.

109 *Michael Tonry, op. cit.*, 9-25.

110 *Nicola Lacey, op. cit.*, 56-65.

ка аутоматизованом поштравању у горњој граници прописаног казненог распона, а судијска дискреција се претежно своди на одређивање казне изнад унапред задатог доњег прага, уместо да суд има пуну контролу над индивидуализацијом казне у границама пропорционалности. Управо зато предложена законска измена делује као делимична корекција законског текста, која не решава проблеме због којих је ова законска одредба нормативно и вредносно контроверзна. У том смислу, рад је одговорио на три истраживачка питања. Прво, показано је да спорност одредбе члана 55а КЗ не произлази само из њене апстрактне стројине, већ из механичког начина на који успоставља доњи праг казне и потискује њену индивидуализацију, што у пракси подстиче неуједначеност и оштре полемике о условима примене ове законске одредбе. Друго, пенално-популистичка логика објашњава политичку привлачност оваквих репресивних режима, али истовремено открива њихову слабост, јер симболичка строга не гарантује мањи рецидив и повећава ризик несразмерних исхода. Треће, одрживо законско решење захтева прецизније услове примене, контролисану судску процену и јасно ослањање на мере социјалне реинтеграције као једину реалну противтежу понављању криминалног понашања.

Из овога следе конкретни закључци који су употребљиви и за судску праксу и за законодавца у контексту евентуалне даље номотехничке модификације предметне законске одредбе. Прво, додатак који прецизира рачунање половине казненог распона повећава правну извесност, али ће у прелазним ситуацијама захтевати строгу примену блажег кривичног закона, јер ефекат може бити и повољнији и неповољнији у зависности од околности конкретне кривичне ствари. Стандарди ЕСЉП о легалитету казне и забрани ретроактивног погоршања кривичноправног положаја окривљеног налажу да се свака законска одредба која реално утиче на домаћај лишења слободе окривљеног третира као материјалноправно релевантна, а не као пуко техничко питање. Друго, увођење критеријума “иста или истоврсна” кривична дела представља најважнији квалитативни помак, јер враћа тежиште са голе претходне осуђиваности на образац сродног криминалног понашања, али ће без додатних интерпретативних стандарда довести у питање начело *lex certa* отворити простор за неуједначену примену, те је рационално да судска пракса, иако формално није извор кривичног права у домаћем кривичноправном систему, кроз образложења судских одлука, стабилизује критеријум истоврсности ослањајући се на заштићено добро

и природу радње извршења кривичног дела, уместо на формалну сродност правних квалификација између кривичних дела за која је окривљени раније осуђен и за која се терети у конкретном случају. Треће, укључивање страних пресуда може повећати кохерентност казнене политике према међународном рецидивизму, али је нормативно одрживо само ако се у пракси инсистира на поузданом идентитету учиниоца, еквивалентности дела и јасном статусу рехабилитације учинилаца кривичних дела, јер у супротном постоји ризик да се члан 55а КЗ претвори у механизам који “увезену” осуђиваност аутоматски претвара у домаће пооштравање казне. Четврто, и поред наведених корекција, остаје инхерентни несклад између облигаторности примене члана 55а КЗ и пропорционалистичког модела одмеравања казне, у вези са чим упоредноправни стандарди указују да претходне осуде имају ограничену улогу и да је њихово место најчешће у прогресивном сужавању простора за попустљивост, а не у аутоматском премештању казне у горњу зону распона прописане казне, без свеобухватног сагледавања и вредновања конкретних особености дате кривичне ствари. Пети закључак је по карактеру *policy*, али је и кривичноправно релевантан. Наиме, што је законска норма ригиднија, то се она мора тумачити рестриктивније, те произвољна тумачења дугорочно слабе предвидљивост и легитимацију кажњавања, при чему треба имати у виду да претерана ригидност често производи лоше исходе и слабу легитимацију казне, а то је управо ризик кривичноправног режима који се ослања на формални статус повратника као доминантан сигнал при опредељењу за његов строжи третман.

Сходно томе, у раду је предложен пакет *de minimis* стандарда, као минимални нормативни оквир за предвидљиву и сразмерну примену члана 55а КЗ. Прво, потребно је нормативно прецизирати стандард истоврсности, макар кроз везивање за исто или блиско заштићено добро и упоредиву природу радње, уз обавезу суда да тај закључак децидирано образложи у пресуди. Друго, код иностраних пресуда треба експлицитно имплементирати услов еквивалентности дела и доказ о правноснажности пресуде, као и јасан режим у погледу рехабилитације, тако да се избегне аутоматизам у контексту третмана иностраних пресуда које немају поуздан домаћи пандан. Треће, треба размотрити имплементацију једног контролисаног “вентила” судске процене, било кроз могућност одступања од примене члана 55а КЗ у изузетним околностима уз посебно образложење и јасне критеријуме, било кроз претварање обавезног минимума казне на коју се може осудити

окривљени који испуњава законске услове за примену ове казне, у снажну претпоставку која се може оборити у ситуацијама када би примена члана 55а КЗ очигледно водила несразмерној казни. Овако конципиран вентил је у суштини *in bonam partem* корекција ради очувања пропорционалности, али његова примена мора бити уско нормативно уређена како не би произвела правну несигурност и неједнакост у кажњавању.¹¹¹ Суштина предложених измена је да се услови примене члана 55а КЗ учине јасним и предвидљивим, како би се смањио простор за неуједначену судску праксу и очувала индивидуализација казне. Зато суд, када примењује ову законску одредбу, треба изричито да прикаже како је утврдио праг из закона и зашто су у конкретном случају испуњени услови истоврсности и релевантне сличности претходних осуда, при чему суд, у прелазном периоду, треба да упореди важеће и ново решење и примени повољније за учиниоца. Тако члан 55а КЗ остаје мера правичне казнене политике, а не законски механизам који суштински потискује дискрециону судијску оцену и доводи до очигледно несразмерних осуда.

111 Cf. Marco Pelissero, "The Influence of Proportionality of Penalties Derived from EU Law on Domestic Criminal Legislation and Sentencing", in: Lorenzo Grossio, Stefano Montaldo and Valsamis Mitsilegas (eds), *Proportionality of Criminal Penalties in EU Law*, Hart Publishing, Oxford, 2025, 244.

Слободан Даковић¹¹²

КОЛИЗИЈА ВИШЕСТРУКОГ ПОВРАТА СА ПОЈЕДИНИМ ИНСТИТУТИМА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА

УВОД

Законом о изменама и допунама Кривичног законика (Службени гласник РС, бр. 35/2019 од 21. маја 2019. године), који је ступио на снагу 1. децембра 2019. године, у кривичноправни систем Републике Србије, одредбом члана 55а наведеног законика уведен је институт вишеструки поврат, за који се слободно може рећи да представља најзначајнију измену Кривичног законика у последње две деценије, имајући у виду последице које носи по учиниоце кривичних дела у погледу висине одмеравања казне затвора.

У погледу правних система који познају овај институт, свакако најнеповољније законодавство према вишеструким повратницима је оно које постоји у Сједињеним Америчким Државама. Оно у највећој мери ограничава овлашћења суда у домену одмеравања казне, јер предвиђа обавезно изрицање казне доживотног затвора за трећу осуду (three strikes and you're out). Постоји на федералном нивоу и у већини савезних држава и углавном се захтева да треће дело буде неко озбиљније дело са елементима насиља, мада има примера да то треће дело може да буде и сасвим лакши деликт. Нарочит пример драконског кажњавања вишеструког повратника представља решење које од 1994. године постоји у Калифорнији, која је била међу првим државама које су усвојиле наведени модел. Закон је предвидео да учинилац који је раније једном осуђен за дело са елементима насиља, или други озбиљни деликт, за ново дело буде кажњен двоструком мером казне за ново дело, а уколико је учинилац већ два пута осуђиван онда је казна за ново дело најмање двадесет пет година.¹¹³

¹¹² Полазник Правосудне академије, Gmail: dakovic91@gmail.com

¹¹³ Иван Ђокић – Кривичноправно реаговање на вишеструки поврат, Архив за правне и друштвене науке, Београд, 3-4, 2019, стр.73-74.

Историјски посматрано, вишеструки поврат не представља новину у нашем кривичном праву. У нашем послератном праву овај институт је уведен 1959. године, и то изменама и допунама Кривичног законика ФНРЈ из 1951. године (Службени лист ФНРЈ број 13/51), а био је прописан и Кривичним законом СФРЈ из 1976. године (Службени лист СФРЈ, број 44/76). Кривични законик из 2005. године, није садржао одредбе о вишеструком поврату, међутим као што је већ речено, последњим изменама и допунама из 2019. године, на иницијативу Министарства унутрашњих послова, поново је чланом 55а Кривичног законика уведен овај институт. Дакле, одредбом члана 55а Кривичног законика је прописано да за кривично дело учињено са умишљајем, за које је прописана казна затвора, суд ће изрећи казну изнад половине распона прописане казне, под следећим кумулативно прописаним условима: ако је учинилац раније два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање једну годину и ако од дана отпуштања учиниоца са издржавања изречене казне до извршења новог кривичног дела није протекло пет година. Услови који се односе на раније извршено кривично дело, односно на раније осуде јесу: 1) да је учинилац раније најмање два пута осуђиван; 2) да је осуђиван на казну од најмање једну годину затвора и 3) да су кривична дела за која је осуђиван учињена са умишљајем. Услови који се тичу новог кривичног дела за које се учиниоцу суди јесу: 1) да је за то кривично дело прописана казна затвора и 2) да је учињено са умишљајем. Услов који се односи на временски интервал, захтева да није протекло пет година од дана отпуштања учиниоца са издржавања раније казне до извршења новог кривичног дела.¹¹⁴

КОЛИЗИЈА ВИШЕСТРУКОГ ПОВРАТА СА ОДРЕДБАМА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА КОЈЕ ПРОПИСУЈУ ДА СЕ УЧИНИЛАЦ МОЖЕ ОСЛОБОДИТИ ОД КАЗНЕ ИЛИ ДА МУ СЕ КАЗНА МОЖЕ УБЛАЖИТИ

Поред бројних недоумица које је вишеструки поврат унео у домаће кривично право и судску праксу, а тичу се пре свега начина израчунавања

¹¹⁴ Зоран Стојановић, *Коментар Кривичног законика Девето измењено и допуњено издање, ЛП „Службени гласник“, 2019, стр. 283.*

половине распона прописане казне¹¹⁵, да ли се рок од пет година од дана отпуштања учиниоца са издржане казне до дана извршења новог кривичног дела, односи на отпуштања са издржавања било које казне, дакле и оне краће од једне године или само казне затвора у трајања од најмање једне године¹¹⁶, те да ли има места његовој примени у ситуацији када је за ново кривично дело алтернативно прописана и новчана казна уз казну затвора¹¹⁷, један од проблема је и његова колизија са одредбама Кривичног законика, а које прописују да се учинилац може ослободити од казне или да му се казна може ублажити.

Наиме, Кривични законик у бројним одредбама прописује да се учинилац може ослободити од казне или да му се казна може ублажити, и то у случајевима као што су прекорачење граница нужне одбране из члана 19. став 3. КЗ, прекорачење граница крајње нужде из члана 20. став 3. КЗ, дело учињено под дејством неодољиве силе или претње из члана 21. став 3. КЗ, дело учињено услед битно смањене урачунљивости из члана 23. став 3. КЗ, дело учињено у отклоњивој правној заблуди из члана 29. став 3. КЗ, дело учињено у покушају из члана 30. став 2. КЗ, дело учињено у неподобном покушају из члана 31. КЗ, итд. Поред наведеног, и у посебном делу Кривичног законика предвиђене су одредбе које представљају факултативни основ за ослобађање од казне, као нпр. у одредби члана 246. став 6. КЗ, која прописује да се учинилац дела из став 1. до 5. овог члана који открије од

115 Правни став утврђен на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда одржаној 11.7.2022. године - Распон прописане казне представља размак од минималне казне затвора која је прописана за одређено кривично дело до максималне казне затвора прописане за то дело а половина распона из члана 55а став 1. КЗ представља средњи број у том низу бројева и може се израчунати тако што се од максимума прописане казне одузме минимум исте, та разлика подели са 2, а потом се на тај резултат дода минимална казна.

116 Правни став утврђен на седници Кривичног одељења Врховног суда одржаној 21.9.2023. године - Одмеравање казне затвора предвиђено чланом 55а Кривичног законика примењује се ако је учинилац пре извршења кривичног дела за које му сада суди два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на казну затвора у трајању од најмање 1 године и ако потом од дана отпуштања са издржавања те изречене казне од најмање 1 године до извршења новог кривичног дела за које се суди, није протекло 5 година.

117 Правни став утврђен на седници Кривичног одељења Врховног суда одржаној 25.3.2024. године - Одредбе о вишеструком поврату из члана 55а КЗ се примењују само ако је за одређено кривично дело прописана казна затвора и када суд изриче казну затвора. Када је за одређено кривично дело алтернативно прописана новчана казна или казна затвора (кривично дело крађа из члана 203. КЗ, кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 1. КЗ и др.), суд може окривљеног осудити на новчану казну и тада не долази у обзир примена члана 55а КЗ. Међутим, уколико суд одлучи да изрекне казну затвора, тада ће применити одредбу члана 55а КЗ, ако су за то испуњени законски услови.

кога набавља опојну дрогу може ослободити од казне, или у одредби члана 319. став 3 КЗ која прописује да учинилац дела из става 1. овог члана који откривањем групе или организоване криминалне групе или на други начин спречи извршење кривичних дела предвиђених у ставу 1. овог члана, казниће се затвором до три године, а може се и ослободити од казне.

Одредбом члана 55. Кривичног законика, која регулише „обичан поврат“, у ставу 1. је прописано да ако је учинилац кривичног дела учињеног са умишљајем раније осуђен за умишљајно кривично дело, суд ће ту околност узети као отежавајућу, ако од раније осуде или издржане казне није протекло пет година, док је ставом 2. истог члана прописано да у случају из става 1. овог члана, суд не може изрећи казну испод границе прописане законом или блажу врсту казне, изузев ако закон предвиђа да се казна може ублажити или ако закон предвиђа да се учинилац може ослободити од казне, а суд га не ослободи од казне.

Одредбом члана 55а Кривичног законика је прописано да за кривично дело учињено са умишљајем, за које је прописана казна затвора, суд ће изрећи казну изнад половине распона прописане казне, под следећим условима:

- 1) ако је учинилац раније два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање једну годину;
- 2) ако од дана отпуштања учиниоца са издржавања изречене казне до извршења новог кривичног дела није протекло пет година.

Анализом наведених одредби, уочава се да је законодавац у ставу 2. цитираног члана 55. Кривичног законика јасно предвидео, да и поред тога што је учинилац раније осуђен за умишљајно кривично дело, суд ипак може учиниоцу ублажити казну испод законом прописаног минимума када буду испуњени услови за примену неког од института из општег дела Кривичног законика који омогућава суду да учиниоцу ублажи казну или га ослободи од казне, или ако је испуњен услов за факулативно ослобађање од казне из посебног дела Кривичног законика. Оваквом формулацијом одредбе, законодавац је „обичан поврат“ ускладио са наведеним институтима, омогућивши њихову примену.

Међутим, иста формулација је изостала приликом нормирања вишеструког поврата, чиме је практично овај институт уведен као нека врста *lex specialis* у односу на одредбе Кривичног законика, које прописују да се учинилац може

ослободити од казне или да му се казна може ублажити. Дакле, законодавац је овај институт, конципирао на начин да својом императивном природом, дерогира остале одредбе, како из општег дела, тако и посебног дела Кривичног законика, а које дакле омогућавају да суд учиниоцу кривичног дела ублажи казну или га ослободи од казне, када су за то испуњени услови.

СУДСКА ПРАКСА

У овом делу рада изложићемо поједине кривичне предмете у којима је поред услова за примену вишеструког поврата, било услова и за ослобађање од казне или ублажавања казне услед постојања неког од института из општег дела и посебног дела Кривичног законика.

Апелациони суд у Крагујевцу у пресуди Кж1-482/23 од 21.08.2023. године¹¹⁸, у кривичном поступку против окривљеног Д.Д., због продуженог кривичног дела тешка крађа у покушају из члана 204. став 1. тачка 1. КЗ у вези члана 30. и члана 61. КЗ, наводи да жалбени наводи браниоца окривљеног којима се указује да олакшавајуће околности на страни окривљеног, као и његово понашање током поступка, оправдавају изрицање блаже кривичне санкције, нису од утицаја на другачију одлуку суда, јер се у суштини свде на сопствену оцену околности које су од значаја за одмеравање казне, при чему, овај суд налази да, супротно предлогу браниоца окривљеног, није могуће изрицање блаже кривичне санкције, имајући у виду да су испуњени законски услови за примену одредбе члана 55а Кривичног законика, те да је казна одмерена од стране првостепеног суда у конкретном случају минимална, па је жалба браниоца окривљеног оцењена као неоснована.

Апелациони суд у Крагујевцу у пресуди Кж1-118/23 од 02.03.2023. године¹¹⁹, у кривичном поступку против окривљеног В.М., због кривичног дела тешка крађа у покушају из члана 204. став 1. тачка 1. КЗ у вези члана 30. КЗ, образлаже да налази да првостепени суд није правилно применио одредбу члана 55а КЗ, у делу који се односи на одмеравање висине казне, с обзиром да распон прописане казне представља размак од минималне казне затвора која је прописана за одређено кривично дело до максималне казне затвора прописане за то дело, док половина распона из члана 55а

¹¹⁸ Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-482/23 од 21.08.2023. године

¹¹⁹ Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-118/23 од 02.03.2023. године

КЗ, представља средњи број у том низу бројева, и може се израчунати тако што се од максимума прописане казне одузме минимум исте, та разлика подели са 2, а потом се на тај резултат дода минимална казна, али имајући у виду да јавни тужилац није изјавио жалбу, Апелациони суд није могао да преиначи првостепену пресуду у делу одлуке о казни, јер би то било на штету окривљеног.

Пресудом Вишег суда у Јагодини К-7/23 од 21.12.2023. године, окривљени А.А., је оглашен кривим због кривичног дела убиство у покушају у прекорачењу нужне одбране из члана 113. Кривичног законика у вези члана 30. и члана 19. став 3. Кривичног законика и осуђен на казну затвора у трајању од 3 (три) године. Испитујући одлуку о казни у првостепеној пресуди, која се побија како жалбом јавног тужиоца, тако и жалбом браниоца окривљеног, Апелациони суд је нашао да је првостепени суд, приликом одмеравања врсте и висине кривичне санкције окривљеном ценио све околности које, у смислу члана 54. Кривичног законика, утичу на то да казна буде већа или мања, па је правилно као олакшавајуће околности на страни окривљеног ценио да је окривљени кривично дело извршио у стању смањене урачунљивости, али не битно, док је као отежавајућу околност правилно ценио његову ранију осуђиваност, те чињеницу да од последње издржане казне затвора у трајању од 2 (две) године и 6 (шест) месеци до извршења предметног кривичног дела није прошло 5 година, па је првостепени суд, имајући у виду чињеницу да је дело остало у покушају и да је учињено у прекорачењу нужне одбране, окривљеном ублажио казну и осудио га на казну затвора у трајању од 3 (три) године, у коју му је урачунао време provedено у притвору, налазећи да ће се и тако ублаженом казном остварити сврха кажњавања. Међутим, по налажењу Апелационог суда, првостепени суд је повредио кривични закон, и то одредбу члана 439. став 1. тачка 3. Законика о кривичном поступку, како се то жалбом јавног тужиоца основано указује, на тај начин што није применио одредбу члана 55а Кривичног законика, за чију примену су испуњени законски услови, а којом је предвиђено да ће суд, у случају вишеструког поврата, изрећи казну изнад половине распона прописане казне. Имајући у виду да је окривљени побијаном пресудом оглашен кривим за кривично дело учињено са умишљајем, за које дело је прописана казна затвора, а из казнене евиденције за окривљеног произилази да је исти више пута осуђиван за кривична дела учињена са умишљајем на казне затвора преко једне године, те да је са издржавања затворске казне по пресуди Основног суда

у Лесковцу К-930/13 од 18.10.2013. године, отпуштен 05.10.2017. године, а предметно кривично дело је извршио 16.08.2022. године, од дана отпуштања са издржавања поменуте казне до извршења предметног кривичног дела није протекло пет година. С тим у вези, како је цитирана одредба императивног карактера, то је првостепени суд исту морао да примени и окривљеном изрекне казну затвора изнад половине распона прописане казне, због чега је Апелациони суд, усвајањем жалбе јавног тужиоца у делу одлуке о казни, преиначио побијану пресуду и окривљеног А.А. за кривично дело убиство у покушају у прекорачењу нужне одбране из члана 113. Кривичног законика у вези члана 30. и члана 19. став 3. Кривичног законика осудио на казну затвора у трајању од 10 (десет) година и 1 (један) месец, у коју му се урачунава време проведено у притвору, почев од 17.08.2022. године, када је лишен слободе, па надаље, до упућивања окривљеног у завод за извршење казне затвора, а најдуже док не истекне време трајања казне, која казна је, и по оцени Апелационог суда, нужна и довољна да се у односу на окривљеног постигне сврха кажњавања, у оквиру опште сврхе изрицања кривичних санкција из члана 4. став 2. и члана 42. Кривичног законика.¹²⁰

Даље, Апелациони суд у Крагујевцу у пресуди Кж1-653/23 од 20.11.2023. године¹²¹, образлаже да се неосновано жалбом браниоца окривљеног указује да је првостепени суд пропустио да примени одредбу члана 246а став 3. КЗ и окривљеног ослободи од казне или му исту ублажи јер је открио лице од кога је набавио опојну дрогу, из разлога што су у конкретном случају испуњени услови за обавезну примену института вишеструког поврата из члана 55а КЗ, с обзиром да је окривљени раније осуђиван више од два пута због умишљајних кривичних дела на казне затвора у трајању од најмање једне године, док је предметно кривично дело извршио у периоду краћем од пет година од дана отпуштања са издржавања казне по ранијој осуди, а одредбе о вишеструком поврату су императивног карактера за разлику од одредбе члана 246а став 3. КЗ, која је факултативног карактера и исцрпљује се у овлашћењу суда да размотри могућност да ослободи од казне учиниоца кривичног дела који открије од кога набавља опојну дрогу.

¹²⁰ Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-126/2024 од 28.2.2024. године

¹²¹ Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-653/23 од 20.11.2023. године

Истог става је и Апелациони суд у Нишу, који у пресуди Кж1-70/2022 од 26.01.2022. године¹²² образлаже да како је за предметно кривично дело тешка крађа у покушају и у саизвршилаштву из члана 204. став 1. тачка 1. у вези члана 30. и 33. Кривичног законика прописана казна затвора у трајању од једне до осам година, то распон прописане казне у конкретном случају износи седам година, док је половина распона у конкретном случају три године и шест месеци (по старом ставу ВКС) те с обзиром да је окривљени осуђен на казну затвора у трајању од 4 (четири) године, дакле преко половине распона који је прописан одредбом члана 55а Кривичног законика, то се жалбени наводи јавног тужиоца оцењују као неосновани.

Дакле, судска пракса је, за сада таква, да судови за кривична дела, када су испуњени услови да се примене институти који омогућавају ублажавање казне или ослобађање од казне, од којих је најчешће у питању покушај неког кривичног дела или ситуација када учинилац открије од кога је набавио опојну дрогу, изричу казне изнад половине распона прописане казне, са образложењем да није могуће ублажити кривичну санкцију, јер су испуњени законски услови за примену одредбе члана. 55а Кривичног законика.

Овакво решење, бар по мишљењу аутора овог рада, није најбоље имајући у виду да су различити кривичноправни догађаји, некада је нпр. танка линија између нужне одбране и прекорачења граница нужне одбране, када су остварени сви услови за напад и одбијање напада (одбрану), сходно члану 19. КЗ, осим услова који захтева да је одбрана „неопходно потребна“¹²³. То је интензивно прекорачење, односно интензивни екцес одбране, где нема „сразмере између интензитета“ (средства и начина) напада и интензитета одбране у заштити свог добра или добра другог лица¹²⁴. Према томе, посматрајући кроз пример прекорачења нужне одбране, било би неправедно и супротно сврси кажњавања, учиниоца који је раније нпр. два пута осуђиван због тешке крађе на казне затвора у трајању од једне године, за прекорачење граница нужне одбране код нпр. кривичног дела убиство применом одредби из члана 55а КЗ, када је бранио свој живот и тело, осудити на казну затвора у трајању од најмање десет година и један месец, без могућности ублажавања

¹²² Пресуда Апелационог суда у Нишу Кж1-70/22 од 26.01.2022. године

¹²³ Зоран Стојановић, Коментар Кривичног законика Девето измењено и допуњено издање, ЈП „Службени гласник“, 2019, стр. 123.

¹²⁴ Анита Б. Илић Антанасијевић, докторска дисертација „Ублажавање казне у Републици Србији, Правни факултет Универзитета у Нишу, 2020, стр. 237.

казне, а док се учинилац код кога нису испуњени услови за примену вишеструког поврата, а који је извршио исто кривично дело под истим условима, може чак и ослободити од казне, чиме се заправо, лица у сличним животним ситуацијама могу довести у битно различит кривичноправни положај. Неспорно да учинилац коме се може ублажити казна, нема терет раније осуђиваности као лице код кога су испуњени услови за примену вишеструког поврата, али разлика у казнама које прете овим лицима за исто кривично дело је драстична.

Неко средње решење, које би помирило интенцију законодавца у смислу заощтравања казнене политике и усклађивања вишеструког поврата са осталим претходно наведеним одредбама из општег и посебног дела Кривичног законика, могло би да буде прописивање да учиниоцу кривичног дела код кога су испуњени услови да се примени институт вишеструког поврата, али су истовремено испуњени и услови да се ослободи од казне или да се према њему ублажи казна, да се казна према таквим учиниоцима може ублажити у односу на неку границу која је испод половине прописаног распона из члана 55а КЗ.

Наиме, предлог је да када су истовремено испуњени услови да се према учиниоцу примени и вишеструки поврат и нека од одредби из општег или посебног дела Кривичног законика које омогућавају да се учинилац ослободи од казне, да суд мора таквом учиниоцу изрећи казну затвора изнад једне четвртине прописаног распона из члана 55а КЗ, док у ситуацији када су истовремено испуњени услови да се према учиниоцу примени и вишеструки поврат, и услови да се према њему ублажи казна, суд мора изрећи казну затвора изнад једне трећине прописаног распона из члана 55а КЗ. Сматрамо да би овакво решење, иако захтева мало више „математике“, било далеко праведније од постојећег у погледу сврхе кажњавања учиниоца и пре свега остваривање праведности и сразмерности између учињеног дела и тежине кривичне санкције.

ЗАКЉУЧАК

Као што смо могли да видимо, поновно увођење института вишеструки поврат у наш кривичноправни систем изазвао је бројне недоумице, што је било и логично, с обзиром на чињеницу да се ради о правном решењу које више него било које у новијој историји утиче на казнену политику и

везује руке судијама приликом одмеравања казне, када су испуњени услови за његову примену. Можемо рећи да је судска пракса на већину спорних питања одговорила на мање или више успешан начин и утемељила пут којим треба примењивати вишеструки поврат, остаје још да се размисли о питању његове колизије са другим правним институтима, посебно у оквиру општег дела Кривичног законика, за које је најбоље решење свакако законодавна интервенција.

ЛИТЕРАТУРА

- Иван Ђокић – Кривичноправно реаговање на вишеструки поврат, Архив за правне и друштвене науке, Београд, 3-4, 2019.
- Зоран Стојановић, Коментар Кривичног законика Девето измењено и допуњено издање, ЈП „Службени гласник“, 2019.
- Анита Б. Илић Антанасијевић, докторска дисертација „Ублажавање казне у Републици Србији, Правни факултет Универзитета у Нишу, 2020

ОДЛУКЕ

- Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-482/23 од 21.08.2023. године
- Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-118/23 од 02.03.2023. године
- Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1-126/2024 од 28.2.2024. године
- Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-653/23 од 20.11.2023. године
- Пресуда Апелационог суда у Нишу Кж1-70/22 од 26.01.2022. године

ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА

ЗАКЉУЧЦИ СА ЗАЈЕДНИЧКИХ РАДНИХ САСТАНАКА КРИВИЧНИХ ОДЕЉЕЊА ВРХОВНОГ СУДА И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ОДРЖАНИХ У ЦИЉУ УЈЕДНАЧАВАЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ у току 2024. године и 2025. године

(БЕОГРАД, 19. новембар 2024. године)

I

Од стране Врховног суда на постављена спорна правна питања у вези којих апелациони судови нису постигли сагласност дати су следећи одговори:

1. Питање: „Надлежност у поступку принудне наплате трошкова кривичног поступка.”

Одговор: Сходно одредби члана 276. став 2. ЗКП да се трошкови кривичног поступка принудно наплаћују у корист буџета Републике Србије, по службеној дужности, те одредбама члана 3. став 1. и члана 4. став 4. Закона о извршењу и обезбеђењу и члану 40. Закона о судским таксама, решење о извршењу трошкова кривичног поступка доноси суд, односно судија који је поступао у кривичном предмету у првом степену и доставља то решење јавном извршитељу, кога одреди председник суда, заједно са одлуком о трошковима кривичног поступка и доказом да је та одлука достављена извршном дужнику, који у остављеном року није извршио обавезу, а извршитељ доставља решење о извршењу дужнику и даље спроводи поступак извршења према закону којим се уређује извршење и обезбеђење.

2. Питање: „Да ли треба браниоцу окривљеног признати награду за састав захтева за накнаду трошкова кривичног поступка?”

Одговор: Браниоцу припада награда за састав захтева за накнаду трошкова кривичног поступка, јер је то изричито предвиђено одредбама

Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката („Сл. гласник РС”, бр. 43/23), осим ако се ради о очигледној злоупотреби права.

3. Питање: „Да ли треба признати награду за одбрану окривљеног или заступање оштећеног од стране адвоката уколико је у току дана предузето више процесних радњи и исти је присуствовао саслушању окривљеног и испитивању оштећеног и сведока, о чијем саслушању су сачињени посебни записници?”

4. Питање „Да ли се у поступцима према малолетним учиниоцима кривичних дела испитивање више сведока у једном дану у континуитету сматра јединственом процесном радњом или се сматра да је предузето више процесних радњи, а у том смислу, да ли се у случају када је у једном дану у континуитету испитивано више сведока награда адвокату који је присуствовао испитивању сведока досуђује за сваког испитаног сведока појединачно, у смислу одредбе Тарифног броја 2. тачка 5. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката или испитивање више сведока представља јединствену процесну радњу у погледу које се адвокату досуђује једна награда увећана за сваки започет сат?”

Обједињен одговор: Уколико је у току истог дана предузето више процесних радњи, којима је бранилац присуствовао, о чему су сачињени посебни записници, браниоцу припада пуна награда за прву радњу, која се увећава за по 50 % од те награде за другу и сваку наредну појединачну процесну радњу и то на основу Тарифног броја 2. став 5. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката („Сл. гласник РС», бр. 43/23).

5. Питање: „У ситуацији када је НН лице засновало ванбрачну заједницу са малолетником, при чему против тог лица није покренут кривични поступак, да ли у ситуацији када малолетник пријави мајку НН лица као свог ванбрачног партнера, која живи са њима у заједници, за кривично дело насиље у породици из члана 194. Кривичног законика, против ње може да се покрене кривични поступак за то дело?”

Одговор: У ситуацији када је НН лице засновало ванбрачну заједницу са малолетником, при чему против тог лица није покренут кривични поступак и када малолетник пријави мајку НН лица као свог ванбрачног партнера, која живи са њима у заједници, за кривично дело насиље у породици из члана

194. КЗ против ње се може покренути кривични поступак због тог кривичног дела.

6. Питање: „Да ли је против решења које је донето у смислу члана 29. Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, којим је одређено да осуђени остатак казне затвора издржи у заводу за извршење казне затвора, дозвољена жалба, у ком року и ко је функционално и стварно надлежан да одлучује о жалби и да ли жалба задржава, односно одлаже извршење решења?”

Одговор: Против решења из члана 29. став 2. Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, којим је одређено да осуђени остатак казне затвора издржи у заводу за извршење казне затвора дозвољена је жалба, која се подноси у року од 3 дана од дана достављања решења, другостепеном суду који о жалби против решења одлучује у седници већа и која одлаже извршење решења.

II

Врховни суд је размотрио усаглашене ставове апелационих судова на питања:

1. Питање: „Да ли браниоцу по службеној дужности треба досудити и исплатити трошкове кривичног поступка, односно награду и трошкове који су настали пред судом правног лека у случају укидања првостепене пресуде?”

Усаглашени став апелационих судова који је **прихватио** и Врховни суд:

Уколико бранилац постављен по службеној дужности пред другостепеним судом поднесе захтев за накнаду трошкова за приступ на седницу или претрес пред другостепеним судом, исти суд ће донети одлуку којом ће му досудити тражене трошкове, а ако након тога донесе одлуку којом укида првостепену пресуду и враћа предмет на поновно суђење, уз ту одлуку ће доставити и решење којим је браниоцу по службеној дужности исплаћена накнада трошкова за приступ, да би се исто прикључило „попису трошкова поступка» о којима ће првостепени суд одлучити у поновљеном јединственом поступку.

2. Питање: „Пошто се, према одредби члана 54. став 3. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица писмена малолетнику не могу достављати истицањем на

огласну таблу суда, на који начин ће се малолетнику доставити писмена у ситуацији када су и законски заступник и малолетник недоступни суду и у вези са тим, да ли се у ситуацији када малолетник у међувремену постане пунолетан њему могу достављати писмена преко огласне табле суда?”

Усаглашени став апелационих судова који је **прихватио** и Врховни суд:

Како се сходно одредби члана 48. став 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, не може судити малолетнику који је одсутан то се према њему не може предузети било која процесна радња, с тим да је за доставу писмена без утицаја чињеница да ли је малолетни учинилац постао пунолетан.

(НИШ, 28. фебруар 2025. године)

I

Од стране Врховног суда на постављена спорна правна питања у вези којих апелациони судови нису постигли сагласност дати су следећи одговори:

1. Питање: „Да ли су испуњени објективни услови за рехабилитацију у ситуацији када је ново кривично дело учињено пре почетка рока који је законом дефинисан као рок од дана када је казна извршена, застарела или опроштена?”

Одговор: У ситуацији када је лице осуђено за ново кривично дело учињено пре почетка законом предвиђеног рока за рехабилитацију по осуди на коју се односи рехабилитација, тада се ради о судској рехабилитацији лица које је више пута осуђивано, па ће суд на основу члана 100. КЗ испитати да ли су испуњени услови за рехабилитацију из члана 98. и 99. КЗ, у погледу сваког кривичног дела за које је окривљени осуђен.

У ситуацији када се тражи законска рехабилитација за једну осуду, а против осуђеног лица је у току кривични поступак за ново кривично дело учињено пре отпочињања рока предвиђеног за законску рехабилитацију, тада на основу члана 570. став 2. ЗКП, нису испуњени услови за законску рехабилитацију, јер је према осуђеном у току кривични поступак за кривично дело учињено пре истека рока предвиђеног за законску рехабилитацију.

У ситуацији када је поднета молба за судску рехабилитацију једне осуде, суд ће испитати испуњеност услова за рехабилитацију из члана 99. став 1. КЗ, а околност да је против осуђеног у току кривични поступак за ново кривично дело учињено пре почетка рока за судску рехабилитацију, цениће у склопу околности из члана 99. став 2. КЗ, након чега ће одлучити да ли ће молбу за рехабилитацију одбити или усвојити.

2. Питање: „Да ли Основно јавно тужилаштво о трошковима поступка који настану пред тим органом, у ситуацији када је подигнут оптужни предлог, одлучује наредбом или решењем?”

Одговор: Јавни тужилац о трошковима кривичног поступка који настану пред тим органом у ситуацији када је поднет оптужни предлог одлучује решењем.

3. Питање: „Кад осуђени премине на издржавању казне затвора, да ли решење о обустави поступка доноси Кв веће или референт који га је упутио на издржавање?”

Одговор: Без обзира што Законик о кривичном поступку и Закон о извршењу кривичних санкција ниједном одредбом изричито не одређује доношење решења о обустави извршења казне затвора у случају смрти осуђеног, из одредбе члана 139. став 2. Закона о извршењу кривичних санкција и сходне примене члана 20. ЗКП произилази да треба донети решење о обустави извршења казне затвора и то од стране суда који је надлежан за извршење кривичних санкција.

4. Питање: „Да ли у поступку који се води поводом молбе за условни отпуст осуђеног може да учествује јавни тужилац који је претходно поступао у првостепеном кривичном поступку?”

Одговор: Јавни тужилац који је поступао у првостепеном кривичном поступку може да учествује у поступку који се води поводом молбе за условни отпуст, јер се изјашњење тужиоца у том поступку не може уподобити одлучивању у смислу члана 37. став 1. тачка 4) ЗКП.

5. Питање: „Да ли ће суд одбити или одбацити захтев за накнаду трошкова који је поднет од стране окривљеног односно изабраног браниоца, браниоца по службеној дужности, оштећеног, односно пуномоћника оштећеног, пуномоћника по службеној дужности, уколико није истакнут у завршној

речи или такав захтев, уколико је делимично или у целости основан, треба усвојити?”

Одговор: Оштећени и пуномоћник оштећеног захтев за накнаду трошкова кривичног поступка треба да истакну до завршетка главног претреса.

Окривљени и бранилац захтев за накнаду трошкова треба да истакну до завршетка главног претреса, а захтев за накнаду трошкова који настану пред судом правног лека истаћи ће у правном леку или до завршетка јавне седнице или претреса, уколико су одржани. Уколико суд правног лека осуђујућу пресуду преиначи тако што обустави кривични поступак или оптужбу одбије или окривљеног ослободи од оптужбе и одлучи да трошкови поступка падају на терет буџетских средстава суда, у том случају пресуда суда правног лека је правни основ из кога произлази право окривљеног за накнаду трошкова целокупног кривичног поступка који је тој одлуци претходио, у ситуацији када окривљени и бранилац нису истицали захтев за исплату трошкова у кривичном поступку или нису имали могућност да такав захтев истакну.

Бранилац по службеној дужности и пуномоћник малолетног оштећеног (члан 154. ЗМ) и посебно осетљивог сведока (члан 103. ЗКП) имају право на накнаду трошкова кривичног поступка без обзира када су истакли захтев.

6. Питање: „Да ли се казна затвора у просторијама у којима окривљени станује може заменити казном затвора у заводу, уколико осуђени након правноснажности пресуде којом је осуђен промени адресу пребивалишта или боравишта, тако да на новој адреси нису испуњени услови за извршење казне (технички услови, непостојање сагласности власника стана)?”

Одговор: Казна затвора у просторијама у којима окривљени станује може се заменити казном затвора у заводу уколико осуђени након правноснажности пресуде којом је осуђен без сагласности органа чијом одлуком је одређено спровођење извршења казне промени адресу пребивалишта или боравишта, тако да на новој адреси нису испуњени услови за извршење казне.

II

Врховни суд је размотрио усаглашене ставове апелационих судова на питања:

1. Питање: „Да ли треба досудити трошкове кривичног поступка оштећеном који је имао пуномоћника из реда адвоката у ситуацији када је оптуженом изречена мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, јер је извршио дело у стању неурачунљивости?”

Усаглашени став апелационих судова који је **прихватио** и Врховни суд:

У датој ситуацији оштећени нема право на накнаду трошкова кривичног поступка насталих ангажовањем пуномоћника из реда адвоката из буџетских средстава суда, јер ови трошкови не спадају у трошкове из чл. 265. ст. 1. ЗКП који падају на терет буџетских средстава суда у случају доношења ослобађајуће или одбијајуће пресуде или обуставе поступка.“

2. Питање: „Да ли се обавезно примењује члан 55а. Кривичног законика када су испуњени услови за примену тог члана, у ситуацији када истовремено постоји законски основ за ублажавање казне?”

Усаглашени став апелационих судова који је **прихватио** и Врховни суд:

Када су испуњени услови за примену члана 55а. КЗ на учиниоца кривичног дела се обавезно примењује тај члан, па и у ситуацији када постоје услови за ублажавање казне затвора, пошто одредбом члана 55а. КЗ нису прописани никакви изузеци.

(КРАГУЈЕВАЦ, 9. јун 2025. године)

I

Од стране Врховног суда на постављена спорна правна питања у вези којих апелациони судови нису постигли сагласност дати су следећи одговори:

1. Питање: „Да ли поступање судије у доношењу мериторне одлуке у првостепеном и другостепеном поступку представља разлог за његово изузеће у поступку доношења одлуке о судској рехабилитацији?”

Одговор: Поступање судије у доношењу мериторне одлуке у првостепеном и другостепеном поступку не представља разлог за изузеће у поступку за доношење одлуке о судској рехабилитацији, у смислу члана 37. став 1. тачка 4. ЗКП.

2. Питање: „Да ли је дозвољена жалба пуномоћника јемца на решење суда којим је одбијен његов предлог за укидање јемства?”

Одговор: Није дозвољена жалба пуномоћника јемца на решење суда којим је одбијен његов предлог за укидање јемства.

3. Питање: „Да ли суд може окривљеног да ослободи од казне на основу члана 58. став 1. КЗ уколико су испуњени законски услови за вишеструки поврат прописани чланом 55а. КЗ?”

Одговор: У ситуацији када су испуњени услови за примену члана 55а. КЗ, а истовремено постоји законски основ за ослобођење од казне, окривљени се може ослободити од казне.

4. Питање: „Да ли треба применити члан 55а. КЗ у ситуацији када је учинилац раније најмање два пута осуђен за кривично дело учињено са умишљајем на затвор од најмање једну годину, а кривично дело учињено са умишљајем за које му се тренутно суди је извршио док се налазио на издржавању казне затвора на коју је претходно осуђен?”

Одговор: У ситуацији када је учинилац раније најмање два пута осуђен за кривично дело учињено са умишљајем на затвор од најмање једну годину, а кривично дело учињено са умишљајем за које му се тренутно суди је извршио док се налазио на издржавању казне затвора на коју је претходно осуђен, има услова за примену члана 55а. КЗ.

5. Питање: „Ко сноси трошкове кривичног поступка настале у полицији у ситуацијама када је постављен бранилац по службеној дужности или је у питању изабрани бранилац, а ради се о малолетним учиниоцима кривичних дела?”

Одговор: У поступцима према малолетним учиниоцима кривичних дела трошкове браниоца по службеној дужности који су настали у полицији сноси тај орган, док су трошкови изабраног браниоца у предистражном поступку трошкови кривичног поступка о којима одлучује суд.

6. Питање: „Који је посебан минимум и максимум новчане казне у одређеном износу за кривична дела за која је кумулативно прописана казна затвора до пет година и новчана казна (на пример кривично дело утаја из члана 207. став 3. у вези става 1. КЗ или кривично дело превара из члана 208. став 1. КЗ), када суд одлучи да учиниоцу изрекне условну осуду, имајући у

виду чињеницу да условна осуда није казна већ мера упозорења, дакле да је у конкретном случају новчана казна једина казна на коју се учинилац осуђује, а да одредбама члана 50. став 3. КЗ, није прописан распон новчане казне за кривична дела за која се може изрећи казна затвора до пет година?”

Одговор: Кад суд учиниоцу за кривична дела за која је кумулативно прописана казна затвора до 5 година и новчана казна, изрекне условну осуду, новчану казну ће путем аналогije одмерити применом одредбе члана 50. став 3. тачка 5. КЗ, којом је прописана новчана казна у износу од најмање 100.000,00 динара за кривично дело за које се може изрећи казна затвора до 3 године.

II

Врховни суд је размотрио усаглашене ставове апелационих судова на питања:

1. Питање: „Уколико осуђени не плати имовинску корист на коју је обавезан у остављеном року да ли поступак принудне наплате иницира првостепени суд или сама Дирекција за управљање одузетом имовином?”

Усаглашени став апелационих судова који је **прихватио** и Врховни суд:

Уколико осуђени не плати имовинску корист на коју је обавезан у остављеном року поступак принудне наплате по одлуци о одузимању имовинске користи треба да иницира Државно правобранилаштво које штити интересе Републике Србије.

*Приредила судија Милевка Миленковић
Председник Кривичног одељења*

ОДГОВОРИ КРИВИЧНОГ ОДЕЉЕЊА АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА ВИШИХ СУДОВА СА ЊЕГОВОГ ПОДРУЧЈА

ЗАКЉУЧЦИ

Усвојени на седници Кривичног одељења
Апелационог суда у Крагујевцу
одржаној дана 13.05.2025. године

I

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу усвојило је одговоре на спорна правна питања око којих се кривична одељења виших судова са подручја овог суда **нису усагласила**:

1. „Да ли у поступцима за замену казне затвора осуђеном у казну затвору коју би издржавао у просторијама у којима станује уз примену или без примене мере електронског надзора, затим за пуштање осуђеног на условни отпуст, за изрицање јединствене казне, те за рехабилитацију, странка дужна да уз поднету молбу или захтев достави правноснажне и извршне одлуке на које се позива у молби или захтеву или суд наведене одлуке може да прибави и по службеној дужности?“

Став Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу дат **једногласно**:

Суд може и по службеној дужности да прибави одлуке на које се странка позива у свом захтеву/молби и не може такав поднесак да одбаци као неразумљив.

2. „Да ли треба применити чл. 55а. КЗ у ситуацији када је учинилац раније најмање два пута осуђен за кривично дело учињено са умишљајем на затвор од најмање једну годину, а кривично дело учињено са умишљајем за које му се тренутно суди је извршио док се налазио на издржавању казне затвора на коју је претходно осуђен?“

Став Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу дат једногласно:

Нема места примени члана 55а. КЗ у ситуацији када је учинилац раније најмање два пута осуђен за кривично дело учињено са умишљајем на затвор од најмање једну годину, а кривично дело учињено са умишљајем за које му се тренутно суди је извршио док се налазио на издржавању казне затвора на коју је претходно осуђен, уколико нису испуњени услови из тог члана у односу на другу казну.

3. „Да ли постоји битна повреда кривичног поступка у случају када овлашћени тужилац поднесе суду оптужни акт не уносећи битне елементе кривичног дела у смислу чл. 22. КЗ, а поступајући судија пре заказивања главног претреса тужиоцу не врати оптужни акт на уређење у складу са чл. 501. ст. 1. у вези чл. 500. ЗКП већ закаже и одржи главни претрес на коме овлашћени тужилац ни до завршетка главног претреса не измени оптужни акт, не дода изостављене битне елементе кривичног дела па суд након спроведеног поступка донесе ослобађајућу пресуду због недостатка битних елемената, а у складу са чл. 423. ст. 1. тач. 1. ЗКП?”

Став Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу дат једногласно:

Не постоји битна повреда одредаба кривичног поступка у случају када овлашћени тужилац поднесе суду оптужни акт не уносећи битне елементе кривичног дела у смислу чл. 22. КЗ, а поступајући судија пре заказивања главног претреса тужиоцу не врати оптужни акт на уређење у складу са чл. 501. ст. 1. у вези чл. 500. ЗКП, већ закаже и одржи главни претрес на коме овлашћени тужилац ни до завршетка главног претреса не измени оптужни акт, односно не дода изостављене битне елементе кривичног дела па суд након спроведеног поступка донесе ослобађајућу пресуду због недостатка битних елемената, у складу са чл. 423. ст. 1. тач. 1. ЗКП.

4. „Ко сноси трошкове кривичног поступка настале у полицији у ситуацијама када је постављен бранилац по службеној дужности или је у питању изабрани бранилац, а ради се о малолетним учиниоцима кривичних дела?”

Став Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу дат једногласно:

У поступцима против малолетних учинилаца кривичних дела, трошкове како браниоца по службеној дужности, тако и изабраног браниоца, који су настали у полицији, сноси тај орган.

5. „Да ли треба применити чл. 55а. КЗ, у ситуацији када је учинилац раније два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање годину дана, иако од дана отпуштања учиниоца са издржавања јединствене казне (која је спојена Кв пресудом) до извршења новог кривичног дела није протекло пет година?“,

Став Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу дат једногласно:

У ситуацији када је учинилац раније два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање годину дана, а од дана отпуштања учиниоца са издржавања јединствене казне (која је спојена Кв пресудом) до извршења новог кривичног дела није протекло пет година, треба применити члан 55а. КЗ, под условом да се до јединствене казне у трајању од најмање годину дана (по Кв пресуди) није дошло спајањем казни затвора у краћем трајању.

6. „Уколико је у поступку према малолетном учиниоцу кривичних дела законски заступник малолетника ангажовао браниоца, па се по завршетку поступка малолетник опунолети, те као пунолетно лице поднеском захтева од суда да му се исплате трошкови за ангажованог браниоца, да ли ће суд донети решење да се трошкови исплате њему или ће захтев одбацити као захтев поднет од неовлашћеног лица, а сходно Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, решењем трошкове досудити само законском заступнику (малолетног учиниоца који се опунолетио) и то ако он поднесе захтев?“,

Став Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу дат једногласно:

Захтев поднет од стране малолетног учиниоца дела који се у међувремену опунолетио треба одбацити као захтев поднет од стране неовлашћеног лица, те да је у таквим случајевима потребно да захтев за исплату трошкова за ангажованог браниоца буде поднет од стране законског заступника.

7. „С обзиром на то како је одредбама чл. 176. ст. 1. Закона о пореском поступку и пореској администрацији прописана радња извршења кривичног

дела, да ли ово кривично дело чини онај који производе који се у складу са законом сматрају акцизним производима држи и без утврђивања да ли то чини ради продаје или онај који те производе држи ради продаје?“

Став Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу дат **једногласно:**

Кривично дело из чл. 176. ст. 1. Закона о пореском поступку и пореској администрацији чини онај ко производе који се у складу са законом сматрају акцизним производима држи ради продаје.

8. „Који је посебан минимум и максимум новчане казне у одређеном износу за кривична дела за која је кумулативно прописана казна затвора до пет година и новчана казна (нпр. кривично дело утаја из чл. 207. ст. 3. у вези ст. 1. КЗ или кривично дело превара из чл. 208. ст. 1. КЗ), када суд одлучи да учиниоцу изрекне условну осуду, имајући у виду чињеницу да условна осуда није казна већ мера упозорења, дакле да је у конкретном случају новчана казна једина казна на коју се учинилац осуђује, а да одредбама чл. 50. ст. 3. КЗ, није прописан распон новчане казне за кривична дела за која се може изрећи казна затвора до пет година?“

Став Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу дат **једногласно:**

Када суд учиниоцу за кривична дела за која је кумулативно прописана казна затвора до пет година и новчана казна, изрекне условну осуду, новчану казну ће путем аналогije одмерити применом одредбе чл. 50. ст. 3. тач. 5. КЗ, којом је прописана новчана казна у износу од најмање 100.000,00 динара за кривична дела за која се може изрећи казна затвора до три године.

II

Виши судови са подручја Апелационог суда у Крагујевцу су се **усагласили** поводом следећих спорних правних питања:

1. „Питање извођења доказа по службеној дужности?“

Усаглашен став виших судова:

„О наведеном спорном правном питању изјаснио се Апелациони суд у Крагујевцу дописом I-Су-7-6/23 од 19.10.2023. године.“

Кривично одељење Апелационог суда је једногласно одлучило да се о овом питању неће поново изјашњавати.

2. „Да ли су испуњени услови за одмеравање казне осуђеном лицу из чл. 62. ст. 1. КЗ, када осуђени није започео са издржавањем казне по ранијим пресудама, нити може накнадно доћи до започињања издржавања казне по ранијим пресудама услед наступања апсолутне застарелости извршења казне или ако је током издржавања једне казне наступила апсолутна застарелост, те је истог дана обустављено започето извршење казне затвора?“.

Усаглашен став виших судова:

„У односу на постављено спорно правно питање постоји одлука Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1/25 од 21.01.2025. године и у току је поступак доношења одлуке након поменутог укидног решења, тако да се о томе неће изјашњавати.“

Кривично одељење Апелационог суда је једногласно одлучило да се о овом питању неће изјашњавати, с обзиром да је реч о конкретном предмету који је још увек у раду.

НАПОМЕНА: Након што су остали апелациони судови оспорили дате одговоре на питања под **I, редни број 2, 4 и 8**, Апелациони суд у Крагујевцу је ова питања кандидовао за заједничку седницу ради усаглашавања судске праксе и разматрана су на заједничкој седници одржаној у Крагујевцу 09.06.2025. године као **4, 5 и 6 питање**, на која је Врховни суд дао одговоре.

***Приредила судија Милевка Миленковић,
Председник Кривичног одељења***

СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

БИТАН ДОПРИНОС САИЗВРШИОЦА КРИВИЧНОГ ДЕЛА УБИСТВО (члан 113 Кривичног законика у вези члана 30 Кривичног законика)

Код битног доприноса извршењу кривичног дела убиство из члана 113 КЗ другом радњом потребно је да у време извршења дела саизвршилац учини радњу којом се омогућава његово извршење услед чега је нужно утврдити тачно место лишења живота оштећеног и међусобни положај непосредног извршиоца и оштећеног.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Пожаревцу 2К-16/22 од 08.11.2024.године, окривљени У. С. и В. С. оглашени су кривим да су извршили кривично дело убиство у саизвршилаштву из чл.113 у вези чл.33 КЗ и осуђени на казне затвора у трајању од по 10 (десет) година, у које казне им се има урачунати време проведено у притвору почев од 30.05.2022. године па надаље, које ће издржавати по правноснажности пресуде.

У жалби браниоца окривљених се наводи да се из образложења првостепене пресуде не утврђује на основу којег (којих) доказа суд закључује да су окривљени планирали и организовали ово кривично дело, да су ступили у контакт са НН лицем и да су са њим постигли договор да то лице оштећеног лиши живота, као и да суд није навео ни из којих доказа је утврђено да су окривљени ово лице увели у просторије фарме ради лишавања живота оштећеног, те да ово лице без њих не би могло да уђе у просторије фарме јер су сви саслушани сведоци сведочили да се могло ући, јер ту није било паса.

По налажењу Апелационог суда, цитирани наводи жалбе браниоца окривљеног су основани.

Сходно одредби чл. 33. КЗ, саизвршилаштво постоји ако више лица учествовањем у радњи извршења са умишљајем или из нехата заједнички изврше кривично дело, или остварујући заједничку одлуку другом радњом са умишљајем битно допринесу извршењу кривичног дела.

Неспорна је чињеница да код саизвршилаштва предузете радње морају објективно имати осетан значај за остварење кривичног дела и морају бити у тесној вези са радњом извршења. Извршилац кривичног дела је сваки окривљени који на бази споразума о подели улога у заједничком извршењу дела остварује свој део у процесу извршења дела који му је додељен, при чему само извршење дела хоће као своје и као заједничко. Код битног доприноса извршењу кривичног дела другом радњом потребно је да у време извршења дела саизвршилац учини било коју радњу којом се омогућава његово извршење.

Имајући у виду дати налаз и мишљење вештака специјалисте судске медицине, те чињеницу да је изостало вештачење комисије вештака састављене од вештака трасолога, балистичара и специјалисте судске медицине путем кога би било могуће утврдити тачно место извршења кривичног дела, односно лишења живота покојног оштећеног, на основу постојећих материјалних трагова констатованих увиђајним документацијама и међусобни положај непосредног извршиоца кривичног дела и оштећеног у моменту задобијања повреда насталих испалењем два пројектила из ватреног оружја, то су за сада потпуно нејасни закључци првостепеног суда да се битан допринос лишавању живота оштећеног састоји у томе да су обоје окривљених у просторије фарме „Б. С.“ у Драговцу у којима је оштећени повремено боравио, „увели“ њима познато лице које је оштећеног лишило живота, односно који су им „омогућили несметани улазак у те просторије“, јер је остало нејасно и неразјашњено, путем вештачења од стране вештака одговарајућих струка и довођењем у везу са криминалистичко техничком документацијом, место лишења живота оштећеног, а везано са тим и могућност приступа том месту.

(пресуда Вишег суда у Пожаревцу 2К-16/22 од 08.11.2024.године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-31/25 од 20.02.2025.године).

***Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу***

УБИСТВО НА МАХ У ПОКУШАЈУ **(члан 115 у вези члана 30 Кривичног законика)**

Држањем обема рукама и замахивањем најмање четири пута металном шипком – пајсером дужине 90 цм која представља опасно средство подобно да тело тешко повреди и здравље тешко наруши ка виталном делу тела, односно у пределу главе оштећеног који је подигао руке како би заштитио главу, и задавањем више удараца у пределу главе и обе руке, што је за последицу имало наношење тешке телесне повреде у виду отвореног прелома десне лактице у доњем делу по типу смрскавања и раздерно нагњечне ране у предњој трећини леве половине теменог предела, након чега је спречен у даљем физичком нападу на оштећеног, поступајући у стању јаке раздражености у које је доведен без своје кривице, психичким злостављањем од стране оштећеног, остварени су сви субјективни и објективни елементи кривичног дела убиство на мах у покушају из члана 115 у вези члана 30 Кривичног законика.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Пожаревцу 2К-10/24 од 17.12.2024. године, окривљени В. Ж. је оглашен кривим да је извршио кривично дело убиство на мах у покушају из чл.115 у вези чл.30 КЗ и осуђен је на казну затвора у трајању од 1 (једне) године, коју ће издржати по правноснажности пресуде када буде лишен слободе.

Побијајући првостепену пресуду због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и с тим у вези повреде кривичног закона, у жалби се наводи да се у конкретном случају не ради о кривичном делу за које је оптужени осуђен већ о кривичном делу тешка телесна повреда из чл.121 ст.1 КЗ, из разлога што је оштећени задобио тешку телесну повреду у виду отвореног прелома леве надлактице, док је повреда на глави – раздерно нагњечна рана у предњој трећини леве половине теменог предела могла настати ударом о зид, а не од удараца пајсером, па умишљај оптуженог није био да лиши живота, већ да му нанесе тешку телесну повреду.

Правилно је, између осталог, утврђено да је окривљени из возила узео једну металну шипку – пајсер дужине 90 цм која представља опасно средство подобно да тело тешко повреди и здравље тешко наруши, те држећи исту обема рукама најмање четири пута замахнуо ка виталном делу тела, односно

у пределу главе оштећеног који је видевиши ово почео да се повлачи према кући, те га је више пута ударио у пределу главе и обе руке које је оштећени подигао како би заштитио главу и тако му нанео тешке телесне повреде у виду отвореног прелома десне лактице у доњем делу по типу смрскавања, раздерно нагњечну рану у предњој трећини леве половине теменог предела, крвни подлив у пределу десне подлактице и огуљотину пругастог облика на споју средње и доње трећине лактичне стране леве подлактице које дело није довршио јер је наиласком сина оштећеног, сведока С. Д., који им је пришао те ухватио за руке оптуженог са намером да му одузме металну шипку из руке и даљим повлачењем око исте оптуженог спречио у даљем физичком нападу на оштећеног, након чега се дао у бекство. Такође, правилно је утврђено, што се жалбом не побија, да је окривљени радње предузео у стању јаке раздражености у које је доведен без своје кривице злостављањем од стране оштећеног у виду психичке злоставе, односно упорног праћења оптуженог уз негодовање приликом одласка из куће оштећеног због одустанка од пружања услуга, који облици злоставе су у већем делу и у садејству са постојањем болести дијабетеса који утиче на смањење толеранције на излагање фрустративним околностима довели до стварања стања јаке раздражености.

(пресуда Вишег суда у Пожаревицу 2К.бр.10/24 од 17.12.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-91/25 од 18.03.2025. године).

*Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

СУБЈЕКТИВНО БИЋЕ КРИВИЧНОГ ДЕЛА ЛАЖНО ПРИЈАВЉИВАЊЕ (члан 334 став 1 Кривичног законика)

Директан умишљај на страни окривљеног је неопходан за кривично дело лажно пријављивање из члана 334 став 1 КЗ, јер у случају постојања сумње да је од стране одређеног лица учињено кривично дело које се гони по службеној дужности, иста искључује постојање знања да то лице није учинилац кривичног дела.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крушевцу 4К-215/24 од 13.06.2024. године, окривљени З. М. је ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело лажно пријављивање из чл.334 ст.1 КЗ.

Пресудом Вишег суда у Крушевцу Кж1-20/25 од 21.03.2025. године, делимичним усвајањем жалбе Основног јавног тужиоца у Крушевцу, преиначена је пресуда Основног суда у Крушевцу 4К-215/24 од 13.06.2024. године, тако што је окривљени З. М. оглашен кривим да је извршио кривично дело лажно пријављивање из чл.334 ст.1 КЗ и изречена му је условна осуда, тако што му је утврђена казна затвора у трајању од 3 (три) месеца и истовремено одређено да се она неће извршити уколико окривљени за време проверавања од 1 (једне) године, рачунајући од дана правноснажности пресуде, не учини ново кривично дело.

Виши суд у Крушевцу је као другостепени суд, након одржаног претреса, донео пресуду Кж1-156/24 од 29.11.2024. године у којој је окривљеног огласио кривим да је кривично дело лажно пријављивање из чл.334 ст.1 КЗ извршио на штету оштећеног Г. И. из Крушевца, на тај начин што је у пријави навео да је он донео са ратишта арсенал оружја, изостављајући оштећеног Д. И. и наводе из диспозитива оптужења да оштећени има пуне кофе бомби, на коју пресуду жалбу није изјавио јавни тужилац, па је у поновном поступку, након укидања наведене пресуде од стране Апелационог суда у Крагујевцу, као суда трећег степена, предмет разматрања другостепеног суда на поновном претресу било кривично дело извршено само на штету оштећеног Г. И.

По оцени Апелационог суда, одбрана окривљеног није демантована осталим изведеним доказима, већ је потврђена исказом сведока И. И., поднетом пријавом од 01.11.2021. године и фотографијама у које је суд трећег степена извршио увид, па је иста прихваћена у делу да је мотив подношења пријаве Полицијској управи било тражење заштите због предузетих радњи од стране Д. И. када је исти са пиштољем дошао у његово двориште и поломио дворишни инвентар. Обзиром да је током поступка неспорно утврђено да је окривљени имао основаног разлога да верује да је оштећени Д. И. извршио кривично дело на његову штету, да је пријава поднета у циљу заштите његових интереса, те да је у истој окривљени изнео претпоставку да је оштећени Г. И., који је био на ратишту на Косову 1999. године, донео оружје са ратишта, а оружје је у протеклих 10 година више пута одузимао од Д. И., то се

основано жалбом окривљеног и његовог браниоца указује да није доказано да је окривљени на субјективном плану поступао са директним умишљајем, односно да је имао свест и знање да дело за које се гони по службеној дужности није учинило лице које се лажно пријављује, будући да је окривљени сумњао да оружје које је неспорно постојало потиче са ратишта, а која сумња искључује постојање знања да дело није учинило лице које се пријављује.

Стоји чињеница да је у пријави изнета једна неистинита чињеница да је арсенал оружја донео оштећени Г. И. са ратишта, јер иста током поступка ничим није потврђена, међутим, иста није од утицаја на постојање субјективног бића предметног кривичног дела, односно директног умишљаја на страни окривљеног који је неопходан за кривично дело лажно пријављивање из чл.334 ст.1 КЗ, јер у случају постојања сумње да је од стране одређеног лица учињено кривично дело које се гони по службеној дужности, сумња која нема реалног основа или сумња која има реалног основа, искључује постојање знања да то лице није учинилац кривичног дела.

Следствено томе, Апелациони суд, као суд трећег степена је, усвајањем жалби окривљеног и његовог браниоца, на основу чл.423 тач.2 ЗКП, ослободио од оптужбе окривљеног да је учинио кривично дело лажно пријављивање из чл.334 ст.1 КЗ, на начин на који је оптужен диспозитивом оптужног предлога јавног тужиоца, полазећи од тога да је током поступка већ утврђено да подношењем пријаве против оштећеног Д. И. нису доказани елементи предметног кривичног дела.

(пресуда Вишег суда у Крушевцу Кж1-20/25 од 21.03.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж3-7/25 од 16.07.2025. године).

*Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА НА ШТЕТУ ОКРИВЉЕНОГ (члан 439 тачка 3 Законика о кривичном поступку у вези члана 55а Кривичног законика)

Када је окривљени пре извршења кривичног дела за које му се суди осуђен само једном за кривично дело учињено са умишљајем на казну затвора у трајању од 30 година, а други пут на казну затвора у трајању

од једне године након извршења предметног кривичног дела, нису испуњени законски услови из члана 55а тачка 1 Кривичног законика.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару К-12/25 од 26.09.2025.године, окривљени М. У. је оглашен кривим да је извршио кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из чл.348 ст.4 у вези ст.1 КЗ и осуђен је на казну затвора у трајању од 7 (седам) година и 1 (један) месец, уз урачунавање времена проведеног у притвору.

Испитујући првостепену пресуду у погледу одлуке о казни поводом жалби окривљеног и његовог браниоца, у смислу чл. 451 ст.1 тач.2 ЗКП, јер је жалба изјављена због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и повреде кривичног закона, Апелациони суд налази да је првостепени суд приликом доношења одлуке о врсти и висини казне, у смислу чл. 54 КЗ, ценио све околности које су од утицаја да казна буде мања или већа, па је правилно окривљеном од олакшавајућих околности ценио његову животну доб, а од отежавајућих околности његову ранију осуђиваност. Међутим, приликом доношења одлуке о врсти и висини казне, првостепени суд је повредио кривични закон на штету окривљеног (чл.439 тач.3 ЗКП), на шта се суштински посматрано основано указује изјављеним жалбама тиме што је нашао да су остварени услови за примену института вишеструког поврата из чл. 55а Кривичног законика, будући да је утврђено да је окривљени осуђиван пресудом Врховног суда Србије Кж1-2197/09 од 20.10.2009. године на казну затвора у трајању од 30 година и пресудом Основног суда у Сјеници К.бр.34/23 од 18.04.2024. године на казну затвора у трајању од 1 године, а да је са издржавања казне затвора по пресуди Врховног суда Србије Кж1-2197/09 од 20.10.2009. године отпуштен на основу решења о условном отпусту Вишег суда у Новом Пазару Куо.бр.75/18 од 26.12.2018. године, те да је кривично дело које је предмет овог кривичног поступка извршио дана 06.10.2023. године, пре него што је протекло 5 година од момента отпуштања са издржавања напред наведене казне.

Имајући у виду да је окривљени кривично дело извршио дана 06.10.2023. године, а да је пресудом Основног суда у Сјеници К.бр. 34/23 од 18.04.2024. године осуђен на казну затвора у трајању од 1 године, након извршења

предметног кривичног дела, а да је пре извршења кривичног дела осуђен само једном за кривично дело учињено са умишљајем на казну затвора у трајању од 30 година, то нису испуњени законски услови из чл.55а тач.1 КЗ, јер окривљени пре извршења предметног кривичног дела, односно раније није два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање једну годину. Осим тога, основано се жалбом браниоца окривљеног указује да окривљеном у изречену казну затвора није урачунат и екстрадициони притвор, па је Апелациони суд делимичним усвајањем жалби окривљеног и његовог браниоца у делу који се односи на повреду кривичног закона везано за одлуку о казни и у погледу урачунавања притвора, преиначио првостепену пресуду и одлучио на начин као у изреци ове пресуде, окривљеног осудио на казну затвора у трајању од 2 (две) године и 6 (шест) месеци, налазећи да је иста адекватна тежини кривичног дела и степену кривице окривљеног, и да ће се истом у свему остварити сврха кажњавања прописана одредбом чл. 42 КЗ у оквиру опште сврхе прописивања кривичних санкција прописана чл.4 ст.2 КЗ, у коју је урачунато време проведено у притвору од 19.07.2024. године до 09.01.2025. године, као и време проведено у екстрадиционом притвору од 25.04.2024. године до 19.07.2024. године, према подацима који се налазе у списима предмета, сходно чл.63 ст.1 КЗ.

(пресуда Вишег суда у Новом Пазару К.бр.12/25 од 26.09.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-614/25 од 09.12.2025. године)

*Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ТЕШКО ДЕЛО ПРОТИВ ЗДРАВЉА ЉУДИ

**(члан 259 став 4 Кривичног законика у вези члана 256 став 3
у вези става 1 Кривичног законика)**

Производ се не може сматрати штетним у смислу кривичног дела тешко дело против здравља људи у ситуацији када је исти конзумиран на непрописан и/или неуобичајен начин, односно упркос видно истакнутој забрани таквог коришћења.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крушевцу 4К-622/24 од 13.03.2025. године, окривљени А.А., из Крушевца оглашен је кривим да је извршио кривично дело тешко дело против здравља људи из чл. 259. ст. 4. КЗ у вези чл. 256. ст. 3. у вези ст. 1. КЗ, за које је осуђен на казну затвора у трајању од 6 (шест) месеци, која ће се извршити у просторијама у којима окривљени станује са применом електронског надзора и обавезан да сноси трошкове кривичног поступка. Оштећени Б.Б., из Крушевца упућен је на парнични поступак ради остваривања имовинскоправног захтева.

Окривљеном је оптужним актом стављено на терет да је у предузећу „ВВ“ ДОО из Крушевца, у урачунљивом стању, свестан да може учинити дело, али је олако држао да до тога неће доћи, свестан забрањености дела, чије је извршење хтео, као одговорно лице тог предузећа, производио ради продаје и ставио у промет штодљиве производе и то, лосион после бријања „Libero“, запакован у бочици запремине 125 ml, који производ је на основу уговора о купопродаји закљученог дана 13.05.2020. године од Трговинско-комисионе радње „ГГ“ Крушевац купио Окружни затвор Крушевац, па је четири комада овог лосиона запремине од по 125 ml задужио сада покојни осуђеник Д.Д., из Крушевца и које лосионе је затим попио, да би код њега наступила смрт непосредно услед тровања метил алкохолом, јер је физичко-хемијском анализом више узорака лосиона „Libero“, утврђено да се у њима налази метил алкохол у концентрацијама које се крећу од 23,11% до 48,63%, која количина је далеко већа од максимално дозвољене концентрације у производу спремом за употребу од 5%.

Апелациони суд је, на одржаном претресу, између осталог, извео доказ који је првостепени суд одбио да изведе и то, вршењем увида у оригинал декларације – етикете која се налази на бочици лосиона „Libero“, коју је предао бранилац окривљеног, па је из поменутог доказа утврдио да се на предметним лосионима налази етикета на којој је, поред осталог, латиничним писмом било назначено: „Начин употребе: сипати потребну количину лосиона за бријање на дланове и нанети на обријану површину коже“, а испод тога: „Само за спољну употребу. Не пити и не гутати. У случају додира са очима испрати са доста воде.“

По даљем налажењу Апелационог суда, изведеним доказима током поступка није утврђено да предметни лосион „Libero“ представља шткодљив производ у смислу овог кривичног дела. Није спорно да је исти уместо етил алкохола, који је назначен на његовој етикети као део хемијског састава производа, заправо садржао метил алкохол у концентрацијама од 23,11% до 48,63%, које количине су веће од максимално дозвољене концентрације у производу спремном за употребу од 5%, према одредбама Правилника о козметичким производима („Службени гласник РС“, број 60/19 од 28.08.2019. године). Та чињеница, међутим, поменутом производу не даје а priori својство шткодљивог производа као елемента бића овог кривичног дела, јер да би се говорило о шткодљивости неког производа, она мора да се манифестује у оквиру његове редовне конзумације, код потрошача који тај производ употребљава на начин који је прописан или произилази из природе самог производа, другим речима који је у складу са његовом редовном наменом, а сам производ притом садржи недостатке који су од штетног утицаја на здравље. С тим у вези, јавни тужилац током поступка није доказао да би овакав хемијски састав конкретног производа (лосиона после бријања), у случају његове редовне, спољашње употребе, односно на начин који је предвиђен, уобичајен и на самом производу јасно назначен, изазвао штетну последицу по здравље у виду смрти корисника производа. Другим речима, не може се говорити о његовој штетности у ситуацији када је исти конзумиран на непрописан и неуобичајен начин, односно упркос видно истакнутој забрани таквог коришћења, па још и у тако великој количини (четири бочице од по 125 ml), а како је то несумњиво учињено у овом случају. С обзиром да је предметни лосион садржао упутство за употребу (искључиво спољашњу), са изричитим упозорењем да се исти не пије и не гута, дакле да се не конзумира као пиће, те имајући у виду и да је сада пок. оштећеном као одраслој мушкој особи морала бити позната редовна намена тог производа и начин његовог коришћења, то по оцени овог суда није доказано, не само да је производ шткодљив у смислу овог кривичног дела, већ ни да је окривљени био свестан да потрошачи његовог производа могу исти искористити на начин на који је то учинио сада пок. оштећени и у тој количини, али је олако држао да до тога неће доћи, те да је тиме поступао са свесним нехатом у односу на последицу дела.

Због свега наведеног, Апелациони суд је, усвајањем жалбе браниоца окривљеног, преиначио првостепену пресуду и окр. А.А., на основу одредбе

чл. 423. тач. 2. ЗКП, ослободио од оптужбе за кривично дело тешко дело против здравља људи из чл. 259. ст. 4. КЗ у вези чл. 256. ст. 3. у вези ст. 1. КЗ.

(пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-257/25 од 08.10.2025. године и пресуда Основног суда у Крушевцу 4К-622/24 од 13.03.2025. године)

*Сентенцу приредио Никола Станојевић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

УСЛОВНИ ОТПУСТ

Када је урачунавањем временаведеног у притвору и/или на мери забрана напуштања стана, осуђени издржао 2/3 изречене казне, суд се може упустити у разматрање поднете молбе за условни отпуст, без обзира што осуђени није ступио на њено издржавање.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Краљеву Куо-79/25 од 08.12.2025. године, одбачена је као недозвољена молба осуђеног А.А., из Краљева за његово пуштање на условни отпуст, по пресуди Вишег суда у Краљеву 1К-40/24 од 21.05.2025. године, преиначеној пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-332/25 од 17.10.2025. године.

У образложењу првостепеног решења се, између осталог, наводи да је осуђени преко свог браниоца Вишем суду у Краљеву поднео молбу за условни отпуст по наведеној пресуди дана 05.12.2025. године, у којој истиче да му је остало да издржи још 8 дана затворске казне, те да је добио позив Ик-148/25 од 26.11.2025. године да се дана 22.12.2025. године јави у Окружни затвор у Краљеву, ради издржавања остатка казне, као и да је првостепени суд након увида у списе предмета утврдио да осуђени још увек није ступио на издржавање казне затвора, а до сада је издржао више од 2/3 изречене казне, с обзиром да му је у њу урачунато време проведено у притвору и на мери забрана напуштања стана уз примену електронског надзора; међутим, тиме је испуњен само један од услова за подношење молбе за условни отпуст, па како осуђени још увек није започео са издржавањем казне затвора, за сада се не могу испитати околности из чл. 46. КЗ и чл. 567. ЗКП, због чега је молбу одбацио као недозвољену.

По налажењу Апелационог суда, суд се може упустити у разматрање молбе за условни отпуст и испуњеност услова прописаних чл. 46. КЗ и чл. 567. ЗКП, када је осуђени урачунавањем времена проведеног у притвору и/или на мери забрана напуштања стана издржао 2/3 изречене казне, без обзира што није ступио на њено издржавање и иста се не може само због тога сматрати недозвољеном, па су потпуно нејасни разлози првостепеног суда о чињеницама које су од значаја за одлуку о поднетој молби, због чега се не може испитати законитост и правилност побијаног решења, те је било нужно исто укинати и предмет упутити првостепеном суду на поновно одлучивање.

(решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж-уо-237/25 од 18.12.2025. године и решење Вишег суда у Краљеву Куо-79/25 од 08.12.2025. године)

*Сентенцу приредио Никола Станојевић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРЕСТАНАК ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ОСУДЕ (члан 101 Кривичног законика)

На престанак правне последице осуде која се огледа у губитку одређених дозвола или одобрења која се дају одлуком државног органа или органа локалне самоуправе, не примењују се услови прописани за престанак правне последице која се односи на забрану стицања одређеног права.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Крагујевцу Кв-321/25 од 05.12.2025. године, одбијен је као неоснован захтев браниоца осуђеног А.А., из Крагујевца за престанак правне последице осуде у односу на пресуду Вишег суда у Крагујевцу К-440/10 од 31.01.2013. године, преиначену пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1955/13 од 22.08.2013. године.

Из списка предмета произилази да је осуђени А.А., пресудом Вишег суда у Крагујевцу К-440/10 од 31.01.2013. године, преиначеном пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1955/13 од 22.08.2013. године, оглашен кривим због кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога у саизвршилаштву из чл. 246. ст. 2. КЗ у вези чл. 33. КЗ, за које је осуђен на казну затвора у трајању од 8 (осам) месеци, уз изрицање мере

безбедности одузимање предмета и то, опојне дроге марихуана, коју казну је издржавао у Окружном затвору у Крагујевцу, у периоду од 18.09.2014. године до 10.03.2015. године (када је условно отпуштен са издржавања казне затвора по правноснажном решењу Вишег суда у Крагујевцу Куо-15/15 од 27.02.2015. године, са датумом истека услова 01.05.2015. године). Даље, из списка произилази да је решењем Коморе медицинских сестара и здравствених техничара Србије број 24-2/2024 од 06.02.2024. године, на основу чл. 181. ст. 2. у вези чл. 185. ст. 1. тач. 4. и ст. 3. Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС“, број 25/2019) и чл. 11. Правилника о ближим условима за издавање, обнављање или одузимање лиценце члановима Комора здравствених радника („Службени гласник РС“, број 76/2022), одбијен захтев број 18235 од 29.12.2023. године за обнављање лиценце број 027378/2016 издате 20.12.2016. године са периодом важења од 7 година, односно до 20.12.2023. године, који је поднео члан Коморе А.А., медицински техничар, уписан у именик чланова Коморе који води огранак Крагујевац са идентификационим бројем ОКГ 11100780, због неиспуњења законских услова за обнављање лиценце до брисања осуде у складу са Кривичним закоником.

Чланом 181. ст. 1. Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС“, број 25/2019), прописано је да издавање, обнављање и одузимање лиценце здравственим радницима јесте поступак који спроводи надлежна комора, ради утврђивања стручне оспособљености здравствених радника за обављање здравствене делатности, затим одредбом чл. 183. ст. 1. тог закона да након истека периода важења лиценце из чл. 182. ст. 4. и 5. овог закона, свака наредна лиценца издаје се по поступку за обнављање лиценце, прописаним овим законом и прописима донетим за спровођење овог закона, а ст. 2. тог члана да здравствени радник подноси надлежној комори захтев за обнављање лиценце најкасније 60 дана пре истека рока на који је лиценца издата, док је чл. 185. ст. 1. тач. 4. истог закона, прописано да комора по службеној дужности привремено одузима лиценцу здравственом раднику ако је правноснажном судском одлуком осуђен за умишљајно кривично дело на казну затвора од шест месеци или тежу казну, односно на казну затвора за кривично дело против здравља људи, док је ст. 3. тог члана прописано да привремено одузимање лиценце из разлога утврђеног у ст. 1. тач. 4. овог члана може трајати до брисања осуде у складу са Кривичним закоником.

Чланом 11. ст. 1. Правилника о ближим условима за издавање, обнављање или одузимање лиценце члановима Комора здравствених радника („Служ-

бени гласник РС“, број 76/2022), прописано је, да је у поступку одлучивања о захтеву за обнављање лиценце надлежна комора дужна да по службеној дужности утврди да није наступио неки од разлога за одузимање лиценце утврђених чл. 185. Закона о здравственој заштити, а ст. 2. тог члана да, у случају да надлежна комора здравствених радника у поступку из ст. 1 овог члана утврди по службеној дужности да је наступио неки од разлога за одузимање лиценце дефинисан законом, надлежна комора здравствених радника неће здравственом раднику обновити лиценцу.

Полазећи од цитираних прописа и имајући у виду да је осуђени А.А., поменутом правноснажном пресудом осуђен на казну затвора у трајању од осам месеци, што је услов из чл. 185. ст. 1. тач. 4. Закона о здравственој заштити за привремено одузимање лиценце здравственом раднику, те да је сходно наведеном Правилнику надлежна комора здравствених радника дужна да у поступку одлучивања о захтеву за обнављање лиценце по службеној дужности утврди да није наступио неки од разлога за одузимање лиценце утврђених чл. 185. Закона о здравственој заштити, па у случају да утврди да је неки од тих разлога наступио неће здравственом раднику обновити лиценцу, при чему Комора својим решењем осуђеном није обновила лиценцу управо због неиспуњења законских услова за обнављање лиценце, по налажењу Апелационог суда, у конкретном случају ради се о таквој правној последици осуде, наступилој доношењем Закона о здравственој заштити (дакле, након што је осуђеном издата лиценца којом је стекао право да обавља здравствену делатност), која се огледа у губитку одређених права, с обзиром да се у поступку по захтеву за обнављање лиценце испитује да ли има места њеном обнављању или одузимању, па самим тим и губитку права на обављање здравствене делатности, а на коју врсту правних последица осуде се не примењују услови и рокови из одредаба чл. 96. ст. 3. и чл 101. КЗ.

Због свега наведеног, жалба браниоца осуђеног, којом се у суштини указује да се у конкретном случају ради о правној последици осуде која се састоји у забрани стицања одређених права, те да су испуњени законски услови за њен престанак, оцењена је као неоснована.

(решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-52/26 од 23.01.2026. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Кв-321/25 од 05.12.2025. године)

*Сентенцу приредио Никола Станојевић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

СУДСКА РЕХАБИЛИТАЦИЈА (члан 99 став 2 Кривичног законика)

Приликом оцене испуњености околности прописаних одредбом члана 99 став 2 Кривичног законика, суд је дужан, да у ситуацији када је пресудом за коју се тражи рехабилитација оштећено лице упућено на парнични поступак, ради остваривања имовинскоправног захтева, утврди да ли је окривљени према својим могућностима надокнадио штету коју је проузроковао кривичним делом.

Из образложења:

Виши суд у Крагујевцу решењем Кв. 228/25 од 09.01.2026. године, усвојио је молбу за давање судске рехабилитације осуђеног П.Ђ., па је одређено да се из казнене евиденције бришу осуда по пресуди Вишег суда у Крагујевцу К-55/2019 од 14.01.2020. године која је правноснажна 02.06.2020. године и осуда по пресуди Основног суда у Крагујевцу К-987/20 од 27.01.2021. године, која је правноснажна 25.05.2021. године.

Апелациони суд је закључио да је правилно првостепени суд нашао да су у конкретном случају испуњени услови из члана 98 КЗ, међутим, што се тиче оцене околности из члана 99 став 2 КЗ (којим је прописано да ће суд дати рехабилитацију ако нађе да је осуђено лице својим владањем заслужио рехабилитацију и ако је према својим могућностима надокнадило штету проузроковану кривичним делом, при чему је суд дужан да у узме у обзир и све друге околности од значаја за давање рехабилитације, а посебно природу и значај дела), ту се по оцени Апелационог суда основано жалбом јавног тужиоца указује да првостепени суд не даје разлоге у погледу природе и значаја извршених кривичних дела за која је П.Ђ., осуђен наведеним пресудама, као и о томе да ли је осуђени према својим могућностима надокнадио штету проузроковану кривичним делом. Наиме, имајући у виду да је пресудом Основног суда у Крагујевцу К-987/20 од 27.01.2021. године, између осталог, оштећена Д.Ђ., упућена на парнични поступак ради остваривања имовинскоправног захтева, то је првостепени суд био у обавези да изврши провере, односно утврди да ли је оштећена Д.Ђ., покренула парнични поступак ради

остваривања наведеног имовинско правног захтева, а како би утврдио да ли је окривљени према својим могућностима надокнадио штету коју је проузроковао кривичним делом.

(решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-41/26 од 21.01.2026. године и решење Вишег суда у Крагујевцу Кв.228/25 од 09.01.2026. године)

*Сентенцу приредила Јелена Дванајичак
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

СУДСКА РЕХАБИЛИТАЦИЈА ЛИЦА КОЈЕ ЈЕ ВИШЕ ПУТА ОСУЂИВАНО

Молбу за судску рехабилитацију лица које је више пута осуђивано треба одбацити у ситуацији када је реч о осуђеном према којем је применом одредби о стицају изречена јединствена казна затвора у трајању дужем од 5 (пет) година, јер су спојене казне изгубиле своју самосталност.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Чачку Кв-129/25 од 08.12.2025. године, одбачена је заједничка молба бранилаца осуђеног А.А., за судску рехабилитацију осуђеног по правноснажној пресуди Вишег суда у Чачку К-39/10 од 16.07.2010. године.

Из образложења побијаног решења даље произилази да је осуђени А.А., правноснажном пресудом Вишег суда у Чачку К-39/10 од 16.07.2010. године, оглашен кривим због кривичног дела крађа оружја и дела борбеног средства из чл. 414 ст. 2 у вези ст. 1 Кривичног законика, па му је тај суд применом одредбе чл. 60 ст. 1 Кривичног законика, за предметно кривично дело утврдио казну затвора у трајању од 3 (три) године и 6 (шест) месеци, а затим узео као правилно утврђену јединствену казну затвора у трајању од 2 (две) године и 6 (шест) месеци по пресуди Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-130/10 од 29.03.2010. године, којом је преиначена пресуда Окружног суда у Чачку К-163/08 од 16.05.2009. године, због кривичних дела разбојништво из чл. 206 ст. 1 Кривичног законика, противправно лишење слободе из чл. 132 ст. 1 Кривичног законика и недозвољено држање оружја и експлозивних материја из чл. 348 ст. 1 Кривичног законика, те га осудио на јединствену казну затво-

ра у трајању од 5 (пет) година и 6 (шест) месеци, у коју казну му се урачунава време проведено у притвору.

По налажењу Апелационог суда, правилно је првостепени суд одбацио заједничку молбу бранилаца за судску рехабилитацију осуђеног А.А., у складу са одредбама чл. 99 ст. 1 Кривичног законика и чл. 574 ст. 1 тач. 2 Законика о кривичном поступку, будући да, у ситуацији када се молба односи на лице које је више пута осуђивано на појединачне казне затвора испод 5 (пет) година (осуђени А.А., два пута, пресудама Окружног суда у Чачку К-163/08 од 16.05.2009. године, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-130/10 од 29.03.2010. године и Вишег суда у Чачку К-39/10 од 16.07.2010. године), при чему је према осуђеном, применом одредби о стицају изречена јединствена казна затвора у трајању дужем од 5 (пет) година, што је у конкретном случају, молбу за судску рехабилитацију треба одбацити јер су спојене казне изгубиле своју самосталност.

*(решење Вишег суда у Чачку Кв-129/25 од 08.12.2025. године и
решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-858/25 од 24.12.2025. године)*

*Сентенцу приредила Милена Матановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗАМЕНА НОВЧАНЕ КАЗНЕ

Новчана казна не може бити замењена казном затвора у ситуацији када је претходно постојала молба осуђеног за плаћање новчане казне у ратама о којој суд није одлучио.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Параћину Кв-140/25 од 11.06.2025. године, осуђеном А.А., из села Доња Мутница, Општина Параћин, новчана казна у износу од 150.000,00 (сто педесет хиљада) динара, на коју је осуђен правноснажном пресудом Основног суда у Параћину К-154/24 од 18.06.2024. године, замењена је казном затвора у трајању од 150 (сто педесет) дана, рачунајући за сваких започетих 1.000,00 динара неплаћене новчане казне по један дан казне затвора, а на основу чл. 51 ст. 2 Кривичног законика.

Из образложења даље произилази да је првостепени суд, дана 03.06.2025. године, утврдио да у евиденцији контролника наплате новчаних казни не постоји уплата осуђеног А.А., на име новчане казне по пресуди Основног суда у Параћину К-154/24 од 18.06.2024. године. Како осуђени није исплатио поменућу новчану казну у остављеном року од 3 (три) месеца од дана правноснажности пресуде, првостепени суд је, применом одредбе чл. 51 ст. 2 Кривичног законика, новчану казну заменио казном затвора, тако што је за сваких започетих 1.000,00 динара новчане казне одредио један дан затвора, уз напомену да ће суд, сходно одредби чл. 51 ст. 3 Кривичног законика, обуставити започето извршење казне уколико осуђени исплати новчану казну у целости.

Међутим, по налажењу Апелационог суда, основано се жалбом осуђеног указује да првостепени суд није дао јасне разлоге када је донео одлуку о замени новчане казне казном затвора, а имајући у виду да из списка предмета произилази да је осуђени дана 17.12.2024. године, поднео молбу насловљену на Основни суд у Параћину да му се одобри плаћање новчане казне у ратама, и то у пет једнаких месечних рата, у износима од по 30.000,00 динара, о којој молби суд није одлучио до доношења побијаног решења, па је, имајући наведено у виду, првостепено решење уважавањем жалбе осуђеног морало бити укинато и предмет упућен првостепеном суду на поновно одлучивање.

*(решење Основног суда у Параћину Кв-140/25
од 11.06.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-430/25 од 30.06.2025. године)*

*Сентенцу приредила Милена Матановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ДЕЈСТВО ПОТЕРНИЦЕ НА ЗАСТАРЕЛОСТ

Расписивањем потернице прекида се релативна застарелост извршења казне и у том случају то може трајати до наступања апсолутне застарелости.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Крушевцу Кв-106/25 од 19.08.2025. године, одбијен је, као неоснован, захтев браниоца осуђеног А.А., из Београда, за утврђивање наступања релативне застарелости извршења казне затвора осуђеном у трајању од 2 (две) године и 6 (шест) месеци, на коју је осуђен пресудом Вишег суда у Крушевцу К-29/18 од 10.07.2019. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-773/19 од 26.11.2019. године.

Из списка предмета произилази да је бранилац поднео захтев ради утврђивања наступања релативне застарелости извршења казне затвора у трајању од 2 (две) године и 6 (шест) месеци, будући да је последња предузета радња у циљу извршења казне наредба за расписивање потернице од 29.12.2020. године, односно допис суда достављен Министарству правде од 31.08.2021. године, након чега није предузета ниједна нова радња у циљу извршења казне, чиме је протекао рок од три године, односно рок за наступање релативне застарелости у конкретном случају.

По налажењу Апелационог суда, релативна застарелост прекинута је издавањем наредбе за расписивање потернице ради извршења предметне казне затвора, па како се застарелост извршења казне прекида сваком радњом надлежног државног органа, што подразумева и рад полиције, која суштински свакодневно поступа по расписаној потерници, а што представља радњу трајног карактера, која у том случају свакодневно прекида наступање релативне застарелости извршења казне, све до наступања апсолутне застарелости, што је у конкретном случају 26.11.2025. године, то се неосновано жалбом браниоца указује супротно.

Апелациони суд указује на разлику између дејства потернице у односу на застарелост извршења казне и на њено дејство у односу на застарелост кривичног гоњења, имајући у виду да, када је реч о застарелости извршења казне затвора, о чему је у конкретном случају реч, расписивањем потернице прекида се релативна застарелост извршења казне и у том случају то може трајати до наступања апсолутне застарелости.

***(решење Вишег суда у Крушевцу Кв-106/25 од 19.08.2025. године и
решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-599/25 од 08.09.2025. године)***

***Сентенцу приредила Милена Матановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ ОПОЈНИХ ДРОГА

(Члан 246а став 1. Кривичног законика)

Количина од 0,61 грама нето масе опојне дроге Cannabis је очигледно неподобна да би је три лица неовлашћено држала у мањој количини за сопствене потребе.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Јагодини К.39/24 од 16.07.2025. године, окривљени А.А., на основу одредбе члана 423. тачка 2. Законика о кривичном поступку (ЗКП), ослобођен је од оптужбе да би радњама ближе описаним у изреци побијане пресуде извршио кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. Кривичног законика (КЗ). Истом пресудом одређено је да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда.

Апелациони суд налази да је правилан закључак првостепеног суда на страни 22. образложења побијане пресуде да се не може са потребним степеном извесности утврдити да ли су окривљени А.А., А.Б. и А.Ц., неовлашћено држали ради продаје пакетић од 0,61 грама нето масе опојне дроге Cannabis, или су исти неовлашћено држали у мањој количини за сопствену употребу, те да ли су сва тројица окривљених или само неки од њих били у притежању овог пакетића (имајући у виду да није обављено вештачење ради утврђивања ДНК трагова на изузетој кесици у којој се налазила предметна опојна дрога), те су супротни жалбени наводи јавног тужиоца оцењени неоснованим.

Из истих разлога, неосновано се жалбом јавног тужиоца указује да је нејасно због чега првостепени суд окривљеног А.А., није огласио кривим за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 1. КЗ, у ситуацији када је нашао да нема довољно доказа да је окривљени А.А., заједно са окривљенима А.Б., и А.Ц., држао ради продаје пакетић од 0,61 грама нето масе опојне дроге Cannabis. Наиме, осим тога што током првостепеног поступка није на поуздан начин утврђено који окривљени су били у притежању предметног пакетића, односно да ли је окривљени А.А., био у поседу истог и имао свест о томе да се пакетић са опојном дрогом кривично приликом налазио у моторном возилу, те да ли је управо окривљени А.А., пакетић одбацио кроз прозор са сувозачеве стране (тим пре што се овај

окривљени налазио на задњем седишту моторног возила), овај суд налази да је количина од 0,61 грама нето масе опојне дроге Cannabis очигледно неподобна да би је три лица неовлашћено држала у мањој количини за сопствене потребе, те у конкретном случају није било могућности за издвајање чињеничног стања у односу на оно описано у оптужници јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Јагодини Ктo.бр.35/17 од 04.09.2019. године.

*(пресуда Вишег суда у Јагодини К.39/24 од 16.07.2025. године
и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-463/25 од 30.09.2025. године)*

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

УСЛОВНИ ОТПУСТ (Члан 46. Кривичног законика)

Казна затвора која се извршава у просторијама у којима окривљени станује, уз примену електронског надзора, у смислу члана 45. став 3. КЗ, не представља погодност за окривљеног, већ модалитет извршења казне затвора који, сам по себи, није од утицаја на основаност молбе осуђеног за пуштање на условни отпуст.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Јагодини Куо.бр.28/25 од 03.09.2025. године, усвојена је молба за пуштање на условни отпуст осуђеног АА, па се исти условно отпушта са издржавања казне затвора у трајању од 1 (једне) године, за коју је одређено да се има извршити тако што ће је осуђени издржавати у просторијама у којима станује, уз примену електронског надзора, на коју је осуђен пресудом Основног суда у Јагодини Спк.бр.4/23 од 24.10.2023. године, под условом да до истекна казне и то дана 29.11.2025. године, не учини ново кривично дело, при чему је одређено да ће суд опозвати условни отпуст уколико осуђени, док је на условном отпусту, учини једно или више кривичних дела за која је изречена казна затвора преко једне године.

По оцени Апелационог суда, првостепени суд је, супротно жалбеним наводима јавног тужиоца којима се, између осталог, наводи да је осуђеном дата довољна погодност тиме што му је омогућено да казну затвора издржава у просторијама у којима станује, као и да би пуштање на условни отпуст не-

гативно утицало на процес ресоцијализације осуђеног, јер он не би схватио озбиљност казне, те да би се таквим примером негативно утицало на друге потенцијалне учиниоце кривичних дела, правилно ценио извештај Управе за извршење кривичних санкција Београд бр. 25-01-05611/2023-01-4562/9 од 11.08.2025. године, на основу кога је, поред осталог, утврдио: да је почетак издржавања казне 29.11.2024. године, а да је истек казне предвиђен за 29.11.2025 године, да осуђени није раније осуђиван и да нема података о новим кривичним поступцима, да осуђени додељена права није злоупотребавао и да нису евидентирани прекршаји просторних и временских ограничења од стране осуђеног, да је осуђени исказао примерено понашање које се огледало у поштовању правила и коректном односу са повереничком службом, те да је предметни извештај позитиван.

Притом, имајући у виду остатак казне коју осуђени има издржати и околности наведене у извештају, а пре свега досадашње владање осуђеног током издржавања казне затвора у просторијама у којима станује, уз примену електронског надзора, Апелациони суд налази да се основано може очекивати да осуђени неће извршити ново кривично дело док траје условни отпуст.

(решење Основног суда у Јагодини Куо.бр.28/25 од 03.09.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кжуо-176/25 од 16.09.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

УСЛОВНИ ОТПУСТ (Члан 46. Кривичног законика)

Осуђени може бити условно отпуштен иако није ефективно ступио на издржавање казне затвора.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Ужицу Куо број 21/25 од 22.07.2025. године, усвојена је молба за пуштање на условни отпуст осуђеног А.А., па се исти условно отпушта са издржавања казне затвора у трајању од 1 (једне) године и 6 (шест) месеци у коју му је урачунато време проведено у притвору од 02.07.2022. године до 26.09.2023. године, на коју је осуђен пресудом Вишег суда у Ужицу К број 4/24 од 15.11.2024. године, која је преиначена пресудом

Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-41/25 од 17.04.2025. године у делу правне квалификације кривичног дела и одлуке о казни, под условом да до истекна казне не учини ново кривично дело, при чему је одређено да ће суд опозвати условни отпуст уколико осуђени учини једно или више кривичних дела за која је изречена казна затвора преко једне године док је на условном отпусту, као и да жалба задржава извршење решења.

Апелациони суд је имао у виду жалбене наводе јавног тужиоца којима се указује да је извештај Управе за извршење кривичних санкција, Окружног затвора у Ужицу Пр. 78/22 од 11.06.2025. године недовољно образложен, али је исте оценио неоснованим, имајући у виду да осуђени није ни ступио на издржавање казне затвора на коју је осуђен пресудом Вишег суда у Ужицу К број 4/24 од 15.11.2024. године, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-41/25 од 17.04.2025. године, те околности попут степена ризика од вршења новог кривичног дела и успешности у извршавању програма поступања, из објективних разлога, нису ни могле бити цењене у наведеном извештају. Притом, имајући у виду остатак казне који осуђени има издржати након урачунавања притвора (до дана 03.11.2025. године) и околности наведене у извештају, а пре свега досадашње владање осуђеног у притвору, Апелациони суд налази да се основано може очекивати да осуђени неће извршити ново кривично дело док траје условни отпуст.

(решење Вишег суда у Ужицу Куо број 21/25 од 22.07.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кжуо-149/25 од 28.07.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРЕИСПИТИВАЊЕ ПРОГРАМА ПОСТУПАЊА (Члан 32. став 2. Правилника о третману, програму поступања, разврставању и накнадном разврставању осуђених лица)

Одредбом члана 32. став 2. Правилника о третману, програму поступања, разврставању и накнадном разврставању осуђених лица прописано је да се програм поступања мења у складу са проценом понашања осуђеног, степеном његове сарадње у реализацији програма, постигнутим резултатима и околностима које могу настати током извршења казне, као и да се преиспитује најмање једном на сваких годину дана за изречене казне затвора од три до

десет година, те постоји могућност да се преиспитивање програма врши и раније, у зависности од постигнутих резултата у реализацији програма.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Краљеву Куо. 42/25 од 09.07.2025. године, одбијена је, као неоснована, молба браниоца осуђеног А.А., за његово пуштање на условни отпуст са издржавања казне затвора у трајању од 3 (три) године и 5 (пет) месеци, на коју је осуђен пресудом Вишег суда у Краљеву СПК. 9/22 од 10.11.2022. године, због кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. Кривичног законика (КЗ).

У жалби и допуни жалбе браниоца осуђеног се, поред осталог, истиче: да је одредбом члана 32. став 2. Правилника о третману, програму поступања, разроставању и накнадном разврставању осуђених лица прописано да се програм поступања преиспитује најмање једном на сваких годину дана за изречене казне преко три до десет година затвора, те да даље напредовање осуђеног физички није могуће пре истека казне затвора на коју је осуђен, као и да је наступила законска рехабилитација осуђеног у односу на раније осуде.

Међутим, по налажењу Апелационог суда, поменути жалбени наводи браниоца осуђеног нису од утицаја на другачију одлуку имајући у виду ранију осуђиваност осуђеног и околност да још увек има места за његово напредовање у повољнију третманску групу. У том смислу, и поред тога што је у извештају Управе за извршење кривичних санкција КПЗ Ниш бр. 701-18-238/25-02/1 од 25.06.2025. године наведено да је извештај позитиван, правилан је закључак првостепеног суда на страни 5. образложења побијаног решења да се примена института условног отпуста, за сада, не може сматрати оправданом.

Апелациони суд је оценио, као неосноване, супротне жалбене наводе браниоца осуђеног, имајући у виду да из одредбе члана 32. став 2. Правилника о третману, програму поступања, разврставању и накнадном разврставању осуђених лица произилази да се програм поступања мења у складу са проценом понашања осуђеног, степеном његове сарадње у реализацији програма, постигнутим резултатима и околностима које могу настати током извршења казне, као и да се преиспитује најмање једном на сваких годину дана за из-

речене казне затвора од три до десет година, дакле постоји могућност да се преиспитивање програма врши и раније, у зависности од постигнутих резултата у реализацији програма.

(решење Вишег суда у Краљеву Куо. 42/25 од 09.07.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кжуо-144/25 од 23.07.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**КРИВИЧНО ДЕЛО НАПАД НА СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ
У ВРШЕЊУ СЛУЖБЕНЕ ДУЖНОСТИ
(члан 323 став 3 у вези става 1 Кривичног законика)**

Да би постојало кривично дело напад на службено лице у вршењу службене дужности из члана 323 став 3 у вези става 1 Кривичног законика, неопходно је на поуздан начин утврдити да ли су и коју службену дужност нападнута службена лица критичном приликом вршила.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Јагодини 2К. бр. 193/24 од 08.11.2024. године, окривљени А.А., оглашен је кривим због кривичног дела напад на службено лице у вршењу службене дужности из члана 323 став 3 у вези става 1 Кривичног законика (КЗ) и осуђен на казну затвора у трајању од 1 (једне) године и 3 (три) месеца коју ће издржати по правноснажности пресуде.

По налажењу Апелационог суда потпуно су нејасни разлози првостепеног суда о чињеницама које су предмет доказивања, да је окривљени дана 19.06.2024. године и 20.06.2024. године, реметио јавни ред и мир и да су полицијски службеници, као службена лица и то: А.Б., А.Ц. и А.Д., због ремећења јавног реда и мира обављали послове јавне безбедности.

Наиме, ове чињенице првостепени суд утврђује само на основу исказа полицијских службеника ПУ Јагодина – ПС Рековац (А.Б., А.Ц. и А.Д.), чије исказе у целости прихвата, иако у списима предмета има и писаних доказа и то за догађај који се одиграо дана 20.06.2024. године – службена белешка МУП РС – Дирекција полиције – ПУ Јагодина – ПС Рековац, број

ЕДД 317876/24 од 20.06.2024. године, затим допис Центра за социјални рад од 20.06.2024. године и допис Завода за смештај одраслих лица, број: 03-сл од 20.06.2024. године.

Стога, у недостатку материјалних доказа на основу којих би се са потребним степеном извесности утврдило коју су службену дужност вршила службена лица (полицијски службеници), критичном приликом дана 19.06.2024. и дана 20.06.2024. године, то је за сада и чињенично стање непотпуно утврђено како се то основано истиче и у жалби браниоца окривљеног и није могуће извести несумњив закључак да ли се у инкриминисаним радњама окривљеног стичу сва законска обележја бића кривичног дела напад на службено лице у вршењу службене дужности из члана 323 став 3 у вези става 1 КЗ.

(пресуда Основног суда у Јагодини 2К. бр. 193/24 од 08.11.2024. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-80/25 од 18.03.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

КРИВИЧНО ДЕЛО НЕДОЗВОЉЕНА ПРОИЗВОДЊА, ДРЖАЊЕ, НОШЕЊЕ И ПРОМЕТ ОРУЖЈА И ЕКСПЛОЗИВНИХ МАТЕРИЈА (члан 348 Кривичног законика)

Намера и лично својство окривљеног нису битна обележја бића кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348 Кривичног законика.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Јагодини К.бр.12/23 од 29.11.2024. године, окривљени А.А., оглашен је кривим због кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези става 1. Кривичног законика (КЗ) и осуђен на казну затвора у трајању од 6 (шест) месеци, за коју је одређено да ће је издржати по правноснажности пресуде, када буде лишен слободе.

Намера није битно субјективно обележје предметног кривичног дела, те жалбени наводи браниоца окривљеног А.Б., да намера овог окривљеног није

била управљена на употребу оружја, већ да је пиштољ дао окривљеном А.А., ради преправке – хромирања, нису од утицаја на суд о кривници окривљеног А.Б.

Такође, неосновани су жалбени наводи браниоца окривљеног А.А., да је лично својство извршиоца од значаја за правну квалификацију предметног кривичног дела, имајући у виду да исто по природи ствари није кривично дело чије је битно обележје да је његов извршилац лице које поседује одговарајуће лично својство, од чега би зависило и постојање самог кривичног дела, а не питање правне квалификације.

(пресуда Вишег суда у Јагодини К.бр.12/23 од 29.11.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-115/25 од 16.04.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НЕУРАЧУНЉИВОСТ **(члан 23 Кривичног законика)**

Уколико је налазом вештака констатовано да је окривљени у време извршења кривичног дела имао епилептички напад, исти је дужан да се изјасни да ли је окривљени, с обзиром на ту чињеницу, био способан да схвати значај свога дела и управља својим поступцима.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Горњем Милановцу 2К бр. 31/24 од 24.03.2025. године, окривљени А.А., је на основу одредбе члана 423 тачка 1 Законика о кривичном поступку (ЗКП), ослобођен од оптужбе да би радњама ближе описаним у тачкама 1. и 2. извршио кривична дела угрожавање јавног саобраћаја из члана 289 став 1 Кривичног законика (КЗ) и изазивање опште опасности из члана 278 став 3 у вези става 1 КЗ. Истом пресудом је одређено да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда, а мал. оштећени А.Б., је упућен на парнични поступак ради остваривања имовинскоправног захтева.

Апелациони суд налази да је првостепени суд правилно ценио налаз и мишљење вештака неуропсихијатра од 12.07.2024. године, допуну налаза

од 03.03.2025. године, као и његово усмено изјашњење на главном претресу одржаном дана 24.03.2025. године и на основу истих утврдио да окривљени А.А., од 1999. године, тачније од своје дванаесте године болује од епилепсије, која се дефинише као пароксизмални и пролазни поремећај функције мозга који настаје нагло и престаје спонтано и да за период напада постоји делимична или потпуна амнезија, те да у време епилептичког напада окривљени није способан да схвати значај свог дела и да управља својим поступцима, односно неурачунљив је. Даље, из основног, допунског налаза и усменог објашњења вештака неуропсихијатра, између осталог произилази да особа која има тај напад није свесна својих поступака, али да може делимично да перципира своју околину и да привидно изгледа да су те радње свесне. Напад који се десио окривљеном је био краткотрајни, обично настаје нагло, неочекивано, без претходних симптома и може трајати 3 до 5 минута, па и 10.

Имајући у виду напред наведено мишљење вештака неуропсихијатра, правилно првостепени суд примењује одредбу члана 23 став 1 КЗ, којом је прописано да није кривично дело оно дело које је учињено у стању неурачунљивости и правилно налази да се не може применити одредба члана 24 став 1 КЗ, јер окривљени није себе довео у стање у којем није могао да схвати значај свог дела и да управља својим поступцима, о чему је дао јасне и недвосмислене разлоге на странама 10 и 11 образложења побијане пресуде.

Стога, како предметна дела за која је окривљени оптужен по закону нису кривична дела, јер је окривљени био неурачунљив, а јавни тужилац није предложио примену мере безбедности, то је правилно првостепени суд применио кривични закон, када је окривљеног на основу одредбе члана 423 тачка 1 ЗКП, ослободио од оптужбе, па жалбени наводи јавног тужиоца којима се првостепена пресуда побија и због повреде закона су оцењени, као неосновани.

*(пресуда Основног суда у Горњем Милановцу 2К бр. 31/24
од 24.03.2025. године и пресуда Апелационог
суда у Крагујевцу Кж1-255/25 од 28.05.2025. године)*

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗАМЕНА НОВЧАНЕ КАЗНЕ **(члан 51 став 2 Кривичног законика)**

Одредба члана 51 став 2 Кривичног законика је императивне природе и иста прописује обавезну замену новчане казне која није плаћена у одређеном року казном затвора.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Ужицу Кв.бр.262/25 (К.бр.460/24) од 17.09.2025. године, осуђеном А.А., новчана казна у одређеном износу од 100.000,00 (сто хиљада) динара, која му је изречена правноснажном пресудом Основног суда у Ужицу К.бр.460/24 од 28.10.2024. године, замењена је казном затвора у трајању од 100 (сто) дана.

Жалбом осуђеног А.А., се указује да се тренутно налази на издржавању казне затвора по пресуди Основног суда у Ужицу К.бр.460/24 од 28.10.2024. године, којом је осуђен на казну затвора у трајању од 2 (две) године и 6 (шест) месеци, у коју му је урачунато време проведено у притвору, као и на новчану казну у износу од 100.000,00 (сто хиљада) динара, те да је директно из притвора спроведен на издржавање казне затвора и да од тада не остварује никакве приходе, при чему има супругу и троје малолетне деце, који се издржавају од дечијег додатка и повремене дневнице коју његова супруга заради. Из наведених, објективних разлога је предложио да суд укине ожалбено решење и продужи му рок за плаћање изречене новчане казне.

По налажењу Апелационог суда наводи жалбе осуђеног А.А., нису од утицаја на другачију одлуку првостепеног суда, с обзиром да суду није остављено на оцену да ли ће или не, неплаћену новчану казну заменити казном затвора јер је одредба члана 51. став 2. Кривичног законика императивне природе, односно прописује обавезну замену новчане казне која није плаћена у одређеном року казном затвора. Имајући у виду наведену законску одредбу, којом је регулисан начин на који ће се извршити изречена новчана казна у случају да осуђено лице исту не плати у року који одређен

за плаћање новчане казне, наводи жалбе осуђеног да из објективних разлога није био у могућности да плати изречену новчану казну, оцењени су као неосновани.

*(решење Основног суда у Ужицу Кв.бр.262/25 (К.бр.460/24)
од 17.09.2025. године и решење Апелационог суда
у Крагујевцу Кж2-677/25 од 15.10.2025. године)*

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

КРИВИЦА

(члан 21 Кривичног законика)

У ситуацији када анамнестички подаци упућују на постојање епилепсије (падајуће болести) код окривљеног, поступајући суд је дужан да са посебном пажњом цени наводе одбране да је код окривљеног наступио епилептични напад и његову урачунљивост.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Јагодини Кв.бр. 126/25 од 13.05.2025. године, потврђена је оптужница јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Јагодини Кт.бр. 13/25 од 08.04.2025. године, поднета против окривљеног А.А., због кривичног дела тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297. став 2. Кривичног законика (КЗ) у вези са чланом 289. став 1. КЗ.

Првостепени суд је побијаним решењем потврдио оптужницу јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Јагодини Кт.бр. 13/25 од 08.04.2025. године, са образложењем да је стање ствари у предмету довољно разјашњено, из којег разлога није потребно наредити допуну истраге, нити прикупљање нових доказа, као и да докази који су прикупљени током фазе преткривичног истражног поступка дају довољно основа за закључак да постоји оправдана сумња да је окривљени А.А., извршио кривично дело које је предмет оптужбе, односно да оправдана сумња у конкретном случају произилази из материјалних доказа наведених на странама 2-4. образложења побијаног решења, те да у конкретном случају није потребно боље разјашњење ствари како би се испитала основаност предметне оптужнице.

По налажењу Апелационог суда, у образложењу побијаног решења не дају се, за сада, одговарајући и прихватљиви разлози за одлуку суда да је било места потврђивању оптужнице јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Јагодини Кт.бр. 13/25 од 08.04.2025. године, односно да прикупљени докази дају довољно основа за закључак да постоји оправдана сумња да је окривљени А.А., извршио кривично дело тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297. став 2. КЗ у вези са чланом 289. став 1. КЗ, на начин описан у диспозитиву оптужног акта јавног тужиоца, те да у конкретном случају није потребно боље разјашњење ствари да би се испитала основаност оптужнице и да није потребно да се истрага допуни.

У вези са тим, а имајући у виду да се окривљени изјаснио да претпоставља да је критичном приликом добио епилептични напад, јер од детињства болује од епилепсије, као и да се оштећена мал. А.Б., изјаснила да је окривљени критичном приликом нагло почео да убрзава возило и да су му лица која су се налазила у возилу све време говорила да смањи брзину и да успори, али да им окривљени на то није одговорио, већ је наставио да се креће истом брзином, као и да јој је познато да окривљени има здравствених проблема и да се ради о обољењу епилепсије, те да из налаза и мишљења комисије вештака неуропсихијатријске струке А.Ц., и А.Д., од 27.12.2024. године произилази да анамнестички подаци упућују на постојање епилепсије (падајуће болести) код окривљеног, Апелациони суд налази да је првостепени суд дужан да са посебном пажњом цени околност да ли изведени докази указују да је код окривљеног критичном приликом наступио епилептични напад, како тврди одбрана. Ово тим пре што је у налазу и мишљењу комисије вештака неуропсихијатријске струке А.Ц., и А.Д., од 27.12.2024. године наведено да марихуана снижава конвулзивни праг и повећава епилептичку спремност организма, док се окривљени у својој одбрани изјаснио да је исту конзумирао дан раније.

*(решење Вишег суда у Јагодини Кв.бр. 126/25 од 13.05.2025. године и
решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-375/25 од 12.06.2025. године)*

*Сентенцу приреди Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНА ПРОИЗВОДЊА И СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ ОПОЈНИХ ДРОГА (члан 246 став 1 Кривичног законика)

У диспозитиву оптужног акта којим се више окривљених терете да су извршили кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. Кривичног законика (КЗ), у саизвршилаштву у вези члана 33. КЗ, морају бити детаљно описане противправне радње окривљених, као и улога коју је свако од њих појединачно имао у извршењу кривичног дела.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Чачку Кв.бр.27/25 од 05.05.2025. године, потврђена је оптужница јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Чачку Кт.бр.2/25 од 25.03.2025. године, поднета против окривљених А.А., А.Б. и А.Ц., због кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. Кривичног законика (КЗ), у саизвршилаштву у вези члана 33. КЗ.

Имајући у виду одредбе члана 246. став 1. КЗ и члана 33. КЗ, Апелациони суд налази да се основано заједничком жалбом бранилаца окривљеног А.Ц., и жалбама бранилаца окривљених А.А., и А.Б., указује да у диспозитиву оптужнице јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Чачку Кт.бр.2/25 од 25.03.2025. године нису описане радње окривљених А.А., А.Б. и А.Ц., као ни улога коју је свако од њих појединачно имао у извршењу кривичног дела које им се наведеним оптужним актом ставља на терет. Такође, у диспозитиву предметног оптужног акта нису описана битна обележја саизвршилаштва из члана 33. КЗ, у смислу заједничког извршења кривичног дела које подразумева постојање свести о заједничком деловању, или битног доприноса извршењу кривичног дела остваривањем заједничке одлуке, које би подразумевало и постојање извршилачке воље на страни саизвршилаца.

***(решење Вишег суда у Чачку Кв.бр.27/25 од 05.05.2025. године и
решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-326/25 од 23.05.2025. године)***

***Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

ЗАСТАРЕЛОСТ ИЗВРШЕЊА ЈЕДИНСТВЕНЕ КАЗНЕ **(члан 103 Кривичног законика)**

Рок застарелости извршења јединствене казне се рачуна од датума правноснажности пресуде којом је иста изречена, док се дужина рока застарелости утврђује у односу на висину изречене јединствене казне затвора.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Ужицу Кв. бр. 39/25 (2К бр. 304/12) од 30.06.2025. године, одбачен је захтев осуђеног А.А., за понављање кривичног поступка од 10.02.2024. године, у односу на правноснажне пресуде Основног суда у Сомбору 1К.бр. 116/14 од 09.09.2014. године и Основног суда у Крагујевцу 1К.бр. 2355/13 од 30.09.2015. године.

По налажењу Апелационог суда, правилно је првостепени суд одбацио захтев осуђеног за понављање кривичног поступка од 19.02.2024. године, у односу на правноснажне пресуде Основног суда у Сомбору 1К.бр. 116/14 од 09.09.2014. године и Основног суда у Крагујевцу 1К.бр. 2355/13 од 30.09.2015. године, имајући у виду да у конкретном случају нису испуњени законски услови за понављање кривичног поступка, у смислу одредбе члана 475. став 1. тачка 4. ЗКП, о чему је на странама 3. и 4. образложења побијаног решења дао детаљне, јасне и аргументоване разлоге, које прихвата и овај суд и на исте упућује.

Наиме, правноснажна пресуда Основног суда у Сомбору 1К.бр. 116/14 од 09.09.2014. године је ушла у састав правноснажне пресуде Основног суда у Ужицу Кв.бр. 257/16 од 11.01.2017. године, док је правноснажна пресуда Основног суда у Крагујевцу 1К.бр. 2355/13 од 30.09.2015. године ушла у састав правноснажне пресуде Основног суда у Ужицу Кв.бр. 94/17 од 28.04.2017. године, што је првостепени суд правилно констатовао и посебно образложио на страни 2. последњи пасус образложења побијаног решења, док је на страни трећој дао јасне и довољне разлоге о томе да нису испуњени законски услови из члана 475. став 1. тачка 4. ЗКП, за понављање кривичног поступка у односу на правноснажну пресуду Основног суда у Ужицу Кв.бр. 208/20 од 28.12.2020. године, којом је осуђеном изречена јединствена казна

затвора у трајању од 20 (двадесет) година, с обзиром да је иста донета правилном применом одредаба чланова 552-556. ЗКП, што је потврђено и пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1.бр. 45/21 од 21.01.2021. године.

Поред тога, правилан је закључак првостепеног суда на страни 3. последњи пасус образложења побијаног решења да није наступила апсолутна застарелост извршења казне затвора у односу на правноснажне пресуде Основног суда у Сомбору 1К.бр. 116/14 од 09.09.2014. године и Основног суда у Крагујевцу 1К.бр. 2355/13 од 30.09.2015. године, имајући у виду да исте више не егзистирају самостално, већ су, пре него што је наступила апсолутна застарелост извршења казни по овим пресудама, у неправу поновљеном кривичном поступку више пута спајане и коначно сублимиране у јединствену казну затвора у трајању од 20 (двадесет) година која је осуђеном изречена правноснажном пресудом Основног суда у Ужицу Кв. бр. 208/20 од 28.12.2020. године, при чему се рок застарелости извршења казне по наведеној пресуди има рачунати од датума њене правноснажности (21.01.2021. године), док се дужина рока застарелости има утврдити у односу на висину изречене јединствене казне затвора, о чему је првостепени суд дао јасне разлоге, које прихвата и овај суд.

*(решење Основног суда у Ужицу Кв. бр. 39/25 (2К бр. 304/12)
од 30.06.2025. године и решење Апелационог
суда у Крагујевцу Кж2-468/25 од 14.07.2025. године)*

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

УСЛОВНИ ОТПУСТ **(члан 46 Кривичног законика)**

Суд не може дискреционо ценити да ли је осуђени коме је утврђен средњи степен ризика и још увек се налази у третманској групи Б1 завода остварио максималан напредак у третману, у ситуацији када се из извештаја КПЗ не може утврдити да ли је програм испуњења индивидуалних циљева у потпуности окончан или је још увек у току.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Краљеву Куо. 8/25 од 26.02.2025. године, одбијена је молба за пуштање на условни отпуст осуђеног А.А., са издржавања казне затвора по правноснажној пресуди Вишег суда у Краљеву К. 4/21 од 14.05.2021. године, преиначеној пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1.540/21 од 03.08.2021. године, као неоснована.

По налажењу Апелационог суда, основано се жалбом осуђеног указује да је првостепено решење донето уз битну повреду одредаба кривичног поступка, будући да су потпуно нејасни разлози због којих је првостепени суд молбу осуђеног за пуштање на условни отпуст по правноснажној пресуди Вишег суда у Краљеву К. 4/21 од 14.05.2021. године, преиначеној пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1.540/21 од 03.08.2021. године одбио, као неосновану.

Имајући у виду извештај Управе за извршење кривичних санкција Казнено – поправног завода у Нишу број 701-18-54/2025-02/1 од 07.02.2025. године, из којег се не може закључити да ли је програм испуњења индивидуалних циљева у потпуности окончан или је још увек у току, основано се жалбеним наводима осуђеног суштински указује да се завод није изјаснио о степену испуњености програма поступања, сходно обавези из члана 47 став 2 Закона о извршењу кривичних санкција, односно није се децидирано изјаснио на околност да ли је осуђени максимално напредовао у третману. Стога, нејасни су разлози првостепеног суда у побијаном решењу, којима се тврди да околност да је осуђеном утврђен средњи степен ризика и да се још увек налази у третманској групи Б1 завода, значе да он није остварио максималан напредак у третману, због чега је, по налажењу Апелационог суда, побијано решење донето уз битну повреду одредаба кривичног поступка и исто је морало бити укинато.

***(решење Вишег суда у Краљеву Куо. 8/25 од 26.02.2025. године и
решење Апелационог суда у Крагујевцу Кжуо-57/25 од 19.03.2025. године)***

***Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

**КРИВИЧНО ДЕЛО НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ НА
СПОРТСКОЈ ПРИРЕДБИ ИЛИ ЈАВНОМ СКУПУ
(члан 344а став 1 Кривичног законика)**

Клупа за резервне играче се, у смислу одредбе члана 2 став 7 Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, сматра делом спортског терена.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Јагодини К.бр.54/23 од 27.05.2025. године, окривљени А.А., оглашен је кривим због кривичног дела насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу из члана 344а став 1. Кривичног законика (КЗ) и изречена му је условна осуда, тако што му је утврђена казна затвора у трајању од 6 (шест) месеци, уз истовремено одређење да се казна неће извршити уколико окривљени у року од 2 (две) године рачунајући од дана правноснажности пресуде не изврши ново кривично дело.

Апелациони суд налази да се основано жалбом браниоца окривљеног првостепена пресуда побија због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 11. ЗКП, указивањем да је изрека ожалбене пресуде неразумљива, те је иста морала бити укинута, у смислу одредбе члана 458. став 1. ЗКП.

Одредбом члана 2. став 7. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама је прописано да је спортски терен, у смислу овог закона, простор на коме се обавља спортска активност (спортска игра, такмичење), као и простор до гледалишта.

Имајући у виду цитирану законску одредбу, неразумљив је део изреке побијане пресуде у коме је наведено да је окривљени „најпре у 38. минуту првог полувремена ушао на спортски терен“. Ово из разлога што је окривље-

ни, како је то наведено и у изреци пресуде, учесник спортске приредбе – представник фудбалског клуба, те се у том својству критичном приликом већ налазио на спортском терену и то на клупи за резервне играче.

(пресуда Вишег суда у Јагодини К.бр.54/23 од 27.05.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-328/25 од 21.07.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**КВАЛИФИКОВАНИ ОБЛИК КРИВИЧНОГ ДЕЛА
НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ
(члан 344 став 2 у вези става 1 Кривичног законика)**

Малолетник је у односу на радњу извршења која се састоји у вршењу насиља према оштећеном и дрском и безобзирном понашању и последицу дела, која се састоји у значајнијем угрожавању спокојства грађана, поступао са директним умишљајем, док је у односу на лаке телесне повреде које су приликом вршења насилничког понашања нанете оштећеном, малолетник поступао из нехата – био је свестан да оштећеном може нанети лаке телесне повреде али је олако држао да до тога неће доћи, чиме је извршио квалификовани облик кривичног дела насилничко понашање из члана 344 став 2 у вези става 1 КЗ.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Крагујевцу Км-52/25 од 22.04.2025. године, према малолетном А.А., из Аранђеловца, на основу члана 14 став 2 тачка 3 и члана 78 став 3 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, изречена је васпитна мера посебне обавезе да се оспособљава за занимање које одговара његовим способностима и склоностима, те је одређено да изречена посебна обавеза може трајати годину дана, с тим да суд може исту изменити или обуставити, док траје њено извршење. Истим решењем малолетник је упозорен да, уколико не испуни посебну обавезу, иста може бити замењена другом посебном обавезом, односно, васпитном мером.

Из законског описа бића кривичног дела насилничко понашање из члана 344 став 1 КЗ произлази да су битна обележја овог кривичног дела – радња извршења које се може састојати у предузимању неке од алтернативно прописаних делатности: грубом вређању, злостављању другог, вршењу насиља према другом, изазивању туче, дрском или безобзирном понашању и последица дела која се може састојати или у значајнијем угрожавању спокојства грађана или у тежем ремећењу јавног реда и мира. Квалификовани облик овог кривичног дела – члан 344 став 2 КЗ, поред осталог, постоји, када је при извршењу основног облика дела из става 1 истог члана, неком лицу нанесена лака телесна повреда. Наношење лаке телесне повреде неком лицу, као квалификаторна околност постоји када је ова повреда нанета неком лицу према коме је насиље било управљено или према неком другом лицу. Код тежег облика радње извршења кривичног дела насилничко понашање, окривљени према наношењу лаке телесне повреде, као квалификаторном елементу, треба да поступа са нехатом.

Имајући у виду претходно наведено, као и да у конкретном случају произлази да је малолетни А.А., у односу на радњу извршења која се састоји у вршењу насиља према оштећеном Б.Б., и дрском и безобзирном понашању и последици дела, која се састоји у значајнијем угрожавању спокојства грађана, поступао са директним умишљајем, док је у односу на лаке телесне повреде које су приликом вршења насилничког понашања нанете оштећеном Б.Б., (прелом ребара са десне стране, о чему је претходно било речи), малолетник поступао из нехата – био је свестан да оштећеном може нанети лаке телесне повреде, али је олако држао да до тога неће доћи, па је по налажењу Апелационог суда, у конкретном случају, првостепени суд правилно правно квалификовао кривичноправне радње малолетника као кривично дело насилничко понашање из члана 344 став 2 у вези става 1 КЗ, с обзиром да се у описаним радњама овог малолетника стичу законска обележја квалификованог облика предметног кривичног дела.

(пресуда Вишег суда у Крагујевцу Км-52/25 од 22.04.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кжм1-145/25 од 15.01.2026. године.)

**Сентенцу приредила Ања Стевановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу**

**КРИВИЧНО ДЕЛО НЕОВЛАШЋЕНО ДРЖАЊЕ
ОПОЈНИХ ДРОГА
(члан 246а став 2 Кривичног законика)**

Када из правилно и потпуно утврђеног чињеничног стања произилази да је окривљени држао опојну дрогу у мањој количини намењеној сопственој употреби, стичу се сва законска обележја кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 1 КЗ, па је суд овлашћен да и мимо предлога јавног тужиоца, изврши измену правне квалификације из оптужног акта и огласи окривљеног кривим за блаже кривично дело.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу 9К-707/25 од 06.10.2025. године, окривљени М.Д., оглашен је кривим да је радњама ближе означеним изреком побијане пресуде извршио кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 1 Кривичног законика (КЗ), за које дело му је првостепени суд изрекао условну осуду, тако што му је утврдио казну затвора у трајању од 6 (шест) месеци и истовремено одредио да се утврђена казна према окривљеном неће извршити уколико за време од 2 (две) године, од дана правноснажности пресуде не изврши ново кривично дело.

Жалбом јавног тужиоца се указује, поред осталог, да је првостепени суд погрешно утврдио чињенично стање, погрешно ценећи изведене доказе и у складу са тим изводећи погрешан закључак када је изменио правну квалификацију кривичног дела и окривљеног огласио кривим за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 1 КЗ, тј. за блаже кривично дело од оног које му је оптужницом стављено на терет. На тај начин је суд, по ставу жалбе, у конкретном случају применио одредбу закона која се не може применити, чиме је повредио кривични закон у корист окривљеног, а што је све произашло из погрешно утврђеног чињеничног стања.

Претходно наведени жалбени наводи јавног тужиоца, по налажењу Апелационог суда, оцењени су неоснованим. Наиме, по налажењу Апелационог суда, правилно је првостепени суд нашао да се у радњама окривљеног стичу сва обележја кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 1 КЗ, односно да је реч о неовлашћеном држању опојне дроге у мањој количини за сопствене потребе, те је на правилан начин утврдио све чињенице и околности самог неовлашћеног држања, тим пре

што је првостепени суд доказе који су изведени у току поступка правилно ценио, како појединачно, тако и довођењем у везу са другим доказима и о томе дао довољне и јасне разлоге у образложењу побијане пресуде, па је, с тим у вези, правилно и потпуно утврдио чињенично стање и нашао да изведени докази у конкретном случају упућују на извесност у погледу учиниоца кривичног дела и његове кривице, имајући у виду да је окривљени у својој одбрани навео да је тачно да је у његовој кући нађена опојна дрога али да је иста намењена личној употреби, да користи од 2 до 5 грама дневно опојне дроге „Cannabis“ (марихуане), у зависности од расположења, да исту користи двадесет година.

По налажењу Апелационог суда, неспорно је да количина опојне дроге пронађене код окривљеног, представља правни стандард који одговара термину „мања количина“, а што даље условљава постојање правне квалификације кривичног дела по члану 246а став 1. КЗ, имајући у виду да наведена количина представља количину која би задовољила потребе окривљеног у краћем временском периоду, будући да исти предметну опојну дрогу користи како би се успавао (2 – 5 грама марихуане дневно), односно како би остао будан (3,198 грама амфетамина), као и то да је наведену количину ове две врсте опојне дроге купио како би обезбедио количину која му је потребна за одређени временски период, а што је првостепени суд у потпуности прихватио. Претходно наведено побија жалбене наводе јавног тужиоца којима се истиче да се у конкретном случају ради о великој количини опојне дроге, самим тим о погрешној квалификацији кривичног дела извршеној од стране првостепеног суда, тим пре што јавни тужилац, током трајања кривичног поступка, није имао примедбе на одбрану окривљеног, у делу фактичког држања наведених супстанци.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу, 9К-707/25 од 06.10.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1-600/25 од 02.12.2025. године)

***Сентенцу приредила Драгана Максимовић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

ПРОЦЕСНО ПРАВО

ЗАПИСНИК О ПРЕТРЕСАЊУ СТАНА (члан 158 став 3 Законика о кривичном поступку)

Чињеница да је уместо једног службеног лица које је вршило претрес стана без наредбе суда записник потписало друго службено лице које није присуствовало претресу не чини тај записник неподобним за доказивање већ се може говорити о релативној незаконитости доказа, при чему ће се према околностима конкретног случаја ценити да ли је наведени недостатак од утицаја на законитост предузетог претреса, као и на доказе који из тог претреса проистичу.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару К.бр.23/24 од 09.10.2024.године, окривљени Ј.Б., је оглашен кривим да је извршио кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл.246 ст.1 КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 4 (четири) године и кривично дело недо-зволена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних мате-рија из чл.348 ст.1 КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 3 (три) месеца и новчана казна у одређеном износу од 100.000,00 (стохиљада) динара, па је окривљени осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 4 (четири) године и 1 (један) месец и на новчану казну у одређеном износу од 100.000,00 (стохиљада) динара, коју је дужан да плати у року од 3 (три) месеца од дана прав-носнажности пресуде, а уколико окривљени не плати изречену новчану казну у остављеном року, суд ће исту заменити казном затвора и то тако што ће за сваких започетих 1.000,00 динара новчане казне одредити један дан казне затвора.

Иако се у изјављеним жалбама бранилаца окривљеног не нумерише битна повреда одредаба кривичног поступка из чл.438 ст.2 тач.1 ЗКП, из садржине жалби произилази да се првостепена пресуда побија из разлога што је засно-вана на незаконитим доказима и то на записницима о претресању стана од 20.02.2024. године и 21.02.2024. године, при чему и потврде о одузетим пред-метима представљају плод отровног дрвета јер су саставни део ових записника

Имајући у виду хронологију предузетих радњи полиције на откривању кривичних дела, обезбеђивању трагова и проналаску учинилаца кривичних

дела, претрес стана чији је држалац окривљени Ј.Б., у улици Стевана Немање извршен је без наредбе суда ради непосредног хапшења учиниоца кривичног дела и том приликом је сачињен записник о претресању стана који је потписао окривљени, где је претресање започето у 9,20 часова, а завршено у 9,35 часова, након чега је окривљени лишен слободе и донето решење о задржавању, које околности упућују на несумњив закључак да је претресање стана у коме је окривљени Ј.Б., држалац у свему извршено у складу са законом, без наредбе суда, ради непосредног хапшења учиниоца кривичног дела. Чињеница да је уместо једног службеног лица које је вршило претрес стана записник потписало друго службено лице које није присуствовало претресу не чини тај записник неподобним за доказивање већ се може говорити о релативној незаконитости доказа, при чему је суд правилно оценио да наведени недостатак у записнику није од утицаја на законитост предузетог претреса стана, као и на доказе који из тог претресања проистичу (пронађена опојна дрога „кокаин“ у количини од 0,4 грама и један метак који је функционално исправан и представља муницију).

Што се тиче записника о претресању стана од 20.02.2024.године, односно куће у изградњи у насељу Шестово, до ког претреса је дошло такође без наредбе суда ради непосредног хапшења учиниоца кривичног дела, којом приликом је пронађена опојна дрога одузета од окривљеног А.Н., по потврди о привремено одузетим предметима, који је оглашен кривим за кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога у помагању из чл.246 ст.1 КЗ у вези чл.35 КЗ, према споразуму о признању кривичног дела, исти представља законит доказ имајући у виду целину поступања полицијских службеника, те чињеницу да окривљени Ј.Б., на кога је окривљени А.Н., очигледно указивао, није пронађен приликом претреса куће у изградњи, већ тек сутрадан у јутарњим часовима на другој локацији. Такође, чињеница да је и записник о претресању стана потписало друго овлашћено службено лице, а не лица која су заиста учествовала у претресу стана, што је првостепени суд правилно утврдио, не чини наведени доказ незаконитим, како се то неосновано истиче у жалбама бранилаца окривљеног.

(пресуда Вишег суда у Новом Пазару К.бр.23/24 од 09.10.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кжс1-5/25 од 12.03.2025. године).

*Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗАКОНИТОСТ ПРЕТРЕСА ВОЗИЛА **(члан 156 Законика о кривичном поступку)**

Када су у записнику о претресању возила садржани сви подаци од значаја за утврђивање законитости претреса возила, да је претресање возила извршено по наредби суда која је предата окривљеном, у присуству два пунолетна грађана, при чему окривљени није оспорио садржину записника о претресању возила, будући да је исти потписао без примедби, чињеница да недостају потписи овлашћених службених лица чији су подаци наведени у записнику и записничара не чини тај записник неподобним за доказивање већ се може говорити о релативној незаконитости доказа.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Краљеву 1К-1/25 од 23.04.2025.године, окривљени Ж.Б., је оглашен кривим да је учинио кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246 став 1 КЗ и осуђен је на казну затвора у трајању од 4 (четири) године, у коју казну му се урачунава време проведено у притвору почев од 08.05.2024. године до 18.10.2024. године, као и време проведено на извршењу мере забрана напуштања стана уз примену електронског надзора од 08.10.2024. године па надаље.

Жалбом браниоца окривљеног се првостепена пресуда побија и због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438 став 2 тачка 1 ЗКП, навођењем да су записник о претресању и извештај о форензичком прегледу лица места незаконити докази, јер нису потписани од стране лица која су га сачинила и била наводно присутна на увиђају, а самим тим су незаконити и потврда о одузетој марихуани, фотографије са претресања и вештачење да ли се ради о опојним дрогама које нису дозвољене у промету.

По оцени Апелационог суда, као другостепеног, у наведеном записнику су констатовани сви подаци од значаја за утврђивање законитости претреса возила и то да је претресање возила извршено по наредби суда која је предата окривљеном, у присуству два пунолетна грађана, при чему окривљени није оспорио садржину записника о претресању возила, будући да је исти потписао без примедби, па чињеница да недостају потписи овлашћених службених лица чији су подаци наведени у записнику и записничара, не чини тај записник неподобним за доказивање већ се може говорити о

релативној незаконитости доказа, при чему наведени недостатак није од утицаја на законитост предузетог претреса возила, као и на доказе који из тог претресања проистичу (пронађена опојна дрога марихуана у нето количини од 24.427,17 грама), тим пре што су окривљени (без примедби) и овлашћено службено лице О.Ђ., потписали потврду о привремено одузетим предметима Ку.број ЕВ 257/24 од 08.05.2024. године, којом су одузети набројани предмети кривичног дела пронађени приликом претресања возила и прегледа лица Ж. Б., па је жалба браниоца окривљеног оцењена као неоснована у том делу.

(пресуда Вишег суда у Краљеву 1К-1/25 од 23.04.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-276/25 од 18.07.2025. године).

*Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ИНДИЦИЈА ПРИСУТНОСТИ ОКРИВЉЕНОГ НА ЛИЦУ МЕСТА

Отисак папиларних линија средњег прста леве руке окривљеног пронађен на горњем делу улазних врата продавнице представља индицију присутности на лицу места, при чему закључивање помоћу индиција не може оставити никакву разумну сумњу да је окривљени извршио кривично дело у време, место и на начин како му је то стављено на терет оптужним актом.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Пожаревцу 89К-490/24 од 14.04.2025. године, окривљени И. С. је оглашен кривим да је извршио кривично дело тешка крађа из члана 204 став 1 тачка 1 КЗ и осуђен је на казну затвора у трајању од 1 (једне) године и 6 (шест) месеци, коју ће издржати по правноснажности пресуде када буде лишен слободе.

По оцени Апелационог суда, као другостепеног, основано се жалбом браниоца окривљеног указује да је једини доказ на основу кога је донета осуђујућа пресуда отисак папиларних линија средњег прста леве руке окривљеног пронађен на горњем делу улазних врата продавнице који свакако представља индицију присутности на лицу места. У одсуству непосредних доказа дозвољено је закључивање на основу индиција (посредних

доказа), али тако да се помоћу индиција утврди такав чињенични скуп који искључује могућност другачијег чињеничног утврђења и чињеничноправног закључивања о тој одлучној чињеници. Другим речима, закључивање помоћу индиција не може оставити никакву разумну сумњу да је окривљени извршио кривично дело у време, место и на начин како му је то стављено на терет оптужним актом, јер у случају постојања сумње применом принципа *in dubio pro geo* нужно је донети пресуду у корист окривљеног.

Уверење суда да окривљени никада није улазио у предметну продавницу до извршења кривичног дела није утемељено на изведеним доказима, а противно је и животної логици јер уколико окривљени има намеру да изврши тешку крађу обијањем продавнице када иста буде затворена, није противно начелу логике да оде у продавницу која је у релативној близини места на којем је изводио радове са сведоцима како би се уверио у локацију продавнице, начин уласка, снабдевеност робом и остало, а у циљу процене могућности извршења кривичног дела, како би након тога подстрекао другог извршиоца на извршење кривичног дела или му само пренео тражене информације или у договору са тим лицем или лицима извршио кривично дело. Такође, остаје могућност и да је само стицајем околности као купац оставио своје биолошке трагове на вратима приликом уласка у продавницу ради куповине. Следствено томе, закључивање путем индиција према околностима конкретног случаја дозвољава могућност и другачијег чињеничног утврђења него што је то учињено изреком побијане пресуде у којој је утврђено да је управо окривљени обијањем извршио крађу на штету оштећеног Б.А., тиме што је деловао подесним предметом на прекрет на улазна врата и иста на тај начин насилно отворио, ушао у унутрашњост продавнице, одузео робу и удаљио се у непознатом правцу, услед чега су разлози првостепеног суда о чињеницама које су предмет доказивања, односно о окривљеном као учиниоцу предметног кривичног дела, потпуно нејасни и за другостепени суд неприхватљиви.

(пресуда Основног суда у Пожаревицу 89К.бр.490/24 од 14.04.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-316/25 од 25.07.2024. године).

***Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу***

НЕЗАКОНИТ ДОКАЗ (члан 16 Законика о кривичном поступку)

Извештај БИА по својој садржини представља обавештајне податке који се односе на ширу слику стања организованог криминала у земљи до којих се дошло на оперативан начин који подразумева да се оваква обавештења не прикупљају по правилима Законика о кривичном поступку који пружа процесне гаранције окривљеном које му обезбеђују право на правично суђење, па се иста могу користити само у оперативне сврхе као неформални докази стечени по прописима и правилима Службе безбедности, а не по прописима процесног закона о извођењу доказа.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Пожаревцу 2К-5/23 од 23.10.2024. године, у изреци под I, окривљени Д.А., је оглашен кривим да је извршио кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348 став 3 у вези става 2 и 1 КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 2 (две) године и 6 (шест) месеци, окривљени Б.А., Д.А., М.К. и В.Д., да су извршили кривично дело тешко убиство из члана 114 став 2 у вези члана 114 став 1 тачка 5 КЗ у вези члана 33 КЗ, за које је окривљеном Д.А., утврђена казна затвора у трајању од 1 (једне) године и 6 (шест) месеци, па је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 3 (три) године и 8 (осам) месеци, у коју се урачунава време проведено у притвору и време проведено на издржавању мере забрана напуштања стана, окривљени Б. А. је осуђен на казну затвора у трајању од 2 (две) године, у коју му се урачунава време проведено у притвору, окривљени В.Д. и М.К., су осуђени на казне затвора у трајању од по 1 (једне) године и 2 (два) месеца, у које им је урачунато време проведено у притвору.

На претресу пред другостепеним судом сви браниоци окривљених су сагласно предложили да се из списка предмета издвоји као незаконит доказ извештај БИА СП, бр.12-108807/1 од 08.09.2021. године, јер исти у својој суштини представља оперативну информацију о стању криминалитета на територији Републике Србије које се могу и морају по питању дозвољености њиховог коришћења у доказном поступку пред судом третирати исто као оперативна информација МУП-а, на који начин су остали при жалбеним наводима из свих изјављених жалби (изузев браниоца, адвоката Момчила

Минића), да је првостепена пресуда захваћена битном повредом одредаба кривичног поступка из члана 438 став 2 тачка 1 ЗКП.

Након изјашњења јавног тужиоца Апелационог јавног тужилаштва у Крагујевцу који се противио издвајању наведеног доказа као незаконитог, Апелациони суд, као другостепени, је, на основу одредбе члана 450 став 6 ЗКП (који прописује да ће се одредбе о главном претресу пред првостепеним судом сходно примењивати у претресу пред другостепеним судом) у вези члана 407 ЗКП, издвојио из списка предмета извештај БИА СП, бр.12-108807/1 од 08.09.2021. године, као незаконит доказ из следећих разлога:

Наведени извештај који носи ознаку „строго поверљиво“ је достављен заменику јавног тужиоца јавног тужилаштва у Пожаревцу на основу члана 282 ЗКП у вези са захтевом јавног тужилаштва у Пожаревцу Кт.44/21-203 од 26.08.2021. године. Одредбом члана 282 ЗКП, који регулише поступање јавног тужиоца по кривичној пријави (у глави XV – предистражни поступак), прописано је да ако јавни тужилац из саме кривичне пријаве не може оцени-ти да ли су вероватни наводи пријаве или ако подаци у пријави не пружају довољно основа да може одлучити да ли ће спровести истрагу или ако је на други начин сазнао да је извршено кривично дело, јавни тужилац може између осталог, поднети захтев државним и другим органима и правним лицима да му пружа потребна обавештења (тачка 3 става 1).

Одредбом члана 2 Закона о безбедносно – информативној агенцији је прописано да агенција обавља послове који се односе на заштиту безбедности Републике Србије и откривање и спречавање делатности усмерених на подрицање или рушење Уставом утврђеног поретка Републике Србије, истраживање, прикупљање, обраду и процену безбедносно – обавештајних података и сазнања од значаја за безбедност Републике Србије, информисање надлежних државних органа о тим подацима, као и друге послове одређене законом. Одредбом члана 12 истог закона је прописано да припадници Агенције распоређени у посебне организационе јединице из члана 6 овог закона у откривању, праћењу, документовању, спречавању, сузбијању и пресецању делатности организације и лица усмерених на вршење организованог криминала и кривичних дела са елементом иностраности, унутрашњег и међународног тероризма и најтежих облика кривичних дела против човечности и међународног права и против Уставом утврђеног поретка и безбедности Републике, примењују овлашћења утврђена законом и другим прописима које примењују овлашћена

службена лица и радници на одређеним дужностима Министарства надлежног за унутрашње послове, у складу са прописима о унутрашњим пословима.

Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције у члану 2 прописује на која кривична дела се закон примењује, а у члану 3 су таксативно наведена кривична дела за која поступају државни органи надлежни за сузбијање организованог криминала и тероризма, а то су, између осталог, кривична дела из члана 2 тачка 1, 2 и 5 овог Закона (прописана у тачки 1 овог члана). Код кривичних дела на која се закон примењује (члан 2), под тачком 1 су прописана кривична дела организованог криминала, под тачком 2 кривична дела убиство представника највиших државних органа (члан 310 КЗ) и кривично дело оружане побуне (члан 311 КЗ), а под тачком 5 кривично дело тероризам (члан 391 КЗ), кривично дело јавно подстицање на извршење терористичких дела (члан 391а КЗ), кривично дело врбовање и обучавање за вршење терористичких дела (члан 391б КЗ), кривично дело употреба смртоносне направе (члан 391в КЗ), кривично дело уништење и оштећење нуклеарног објекта (члан 391г КЗ), кривично дело финансирање тероризма (члан 393 КЗ) и кривично дело терористичко удруживање (члан 393а КЗ).

Из списка предмета произилази да је неспорно да је Врховни касациони суд решењем Кс-1/2022 од 20.01.2022. године за вођење кривичног поступка против окривљених Б. А. и других због кривичног дела удруживање ради вршења кривичних дела из члана 346 став 5 у вези става 1 КЗ и других, по оптужници Вишег јавног тужиоца у Пожаревцу Кто-24/21-203 од 04.10.2021. године, као стварно и месно надлежан суд одредио Виши суд у Пожаревцу, а из образложења поменутог решења произилази да је наводима диспозитива поменуте оптужнице окривљенима стављено на терет вршење кривичних дела из члана 346 став 5 у вези става 1 КЗ, због постојања оправдане сумње да су били припадници групе у смислу одредбе члана 112 тачка 22 КЗ, а не организоване криминалне групе у смислу одредаба члана 112 тачка 35 КЗ и члана 2 став 1 тачка 33 ЗКП.

Извештај БИА Сп-12-108807/1 од 08.09.2021. године, по својој садржини представља обавештајне податке који се односе на ширу слику стања организованог криминала у Републици Србији и у истом се помињу 63 лица која су, по мишљењу БИА-е, укључени у извршење конкретних кривичних дела у Републици Србији у периоду од 2000. године па надаље, због чега овакав из-

вештај носи ознаку „строго поверљиво“, а саме чињенице у овом извештају представљају низ информација и индиција, па такав извештај БИА-е нема доказну снагу исправе из члана 138 ЗКП, односно исправе у смислу члана 112 став 26 КЗ, у коме је прописано да се исправом сматра сваки предмет који је подобан или одређен да служи као доказ какве чињенице која има значај за правне односе, као и рачунарски податак.

С обзиром да је до потребних обавештења – информација БИА дошла на оперативан начин који подразумева да се оваква обавештења не прикупљају по правилима Законика о кривичном поступку, који пружа процесне гаранције окривљеном које му обезбеђују право на правично суђење, исте се могу користити само у оперативне сврхе, као неформални докази стечени по прописима и правилима службе безбедности, а не прописима ЗКП-а о извођењу доказа. Пресуда кривичног суда се може засновати само на формалним доказима који су изведени у кривичном поступку од стране суда и по прописима ЗКП-а, који садржи гаранције за обезбеђење њене законитости и правилности, па стога обавештења прикупљена од стране службе безбедности не могу бити докази у кривичном поступку, јер ако би неформални докази ушли у поступак и имали исту вредност као формални докази прикупљени од правосудних органа у прописаној форми уз процесне гаранције, онда би значило да све те форме и гаранције немају значаја, иако је већина њих предвиђена у самом Уставу. У конкретном кривичном поступку који се води против окривљених за кривична дела која се не могу подвести под кривична дела организованог криминала, тероризма и друга кривична дела против представника власти, ово правило да оперативна сазнања немају квалитет доказа не би смело да трпи изузетке јер би тиме дошло до повреде права на правично суђење, те би била доведена у питање правичност расправе у којој окривљени не могу са успехом да оспоравају веродостојност индиција изнетих у извештају прикупљених на основу оперативних сазнања, а које би читањем извештаја у коме су садржане, у смислу члана 138 ЗКП, добиле снагу чињеница.

Будући да је реч о доказу који је сам по себи и по начину прибављања у супротности са Законом о кривичном поступку, из разлога који су претходно наведени, Апелациони суд, као другостепени, је на претресу издвојио наведени извештај као незаконит доказ на коме се не може заснивати судска одлука у конкретної кривичноправној ствари и на тај начин је отклонио битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438 став 2 тачка 1 ЗКП,

којом је била захвећана првостепена пресуда, а нашта се основано указивало изјављеним жалбама.

(пресуда Вишег суда у Пожаревицу 2К.бр.5/23 од 23.10.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-30/25 од 23.07.2025 .године).

*Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

УНИШТЕЊЕ ДОКАЗНОГ МАТЕРИЈАЛА ПРИБАВЉЕНОГ ПОСЕБНИМ ДОКАЗНИМ РАДЊАМА (члан 163 Законика о кривичном поступку)

Уколико је материјал добијен применом посебних доказних радњи, према извештају суда који је издао наредбу за примену посебних доказних радњи тајног праћења и снимања, уништен, а потом су транскрипти пресретнутих разговора по основу наведених наредби изведени као доказ пред другим судом, нужно је разјаснити како је дошло до употребе материјала као резултата посебних доказних радњи.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Крагујевцу 1К-15/21 од 27.01.2025.године, окривљени С.Ђ., М.Р., Н.К., И.Р., Б.Р. и Ж.Б., су оглашени кривим да су извршили кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246 став 1 у вези члана 33 КЗ, а окривљени М.Р., и да је извршио кривично дело фалсификовање новца из члана 241 став 4 КЗ, за које му је утврђена као појединачна казна затвора у трајању од 5 (пет) месеци, а за кривично дело из члана 246 став 1 у вези члана 33 КЗ му је утврђена казна затвора у трајању од 3 (три) године и 2 (два) месеца, па су осуђени и то окривљени М.Р., на јединствену казну затвора у трајању од 3 (три) године и 6 (шест) месеци, окривљени С.Ђ., на казну затвора у трајању од 4 (четири) године и 6 (шест) месеци, окривљени Н.К., на казну затвора у трајању од 3 (три) године и 6 (шест) месеци, окривљени И.Р., на казну затвора у трајању од 3 (три) године, окривљени Б.Р., на казну затвора у трајању од 3 (три) године, а окривљени Ж.Б., на казну затвора у трајању од 3 (три) године и 6 (шест) месеци, а свима окривљенима је урачунато време проведено у притвору.

Одредбом члана 163 ЗКП је регулисано поступање са прикупљеним материјалом насталим применом посебних доказних радњи, те, између осталог, ако јавни тужилац изјави да га неће користити у поступку, односно да против осумњиченог неће захтевати вођење поступка, судија за претходни поступак ће донети решење о уништењу прикупљеног материјала (став 1), материјал се уништава под надзором судије за претходни поступак који о томе саставља записник (став 2, друга реченица).

У образложењу побијане пресуде цитирани су транскрипти пресретнутих разговора по основу наведених наредби и прочитани извештаји МУП, СБПОК, Одељење за сузбијање организованог кријумчарења опојних дрога 03/2-3-1 „О“ СТР-пов-230-524/18 од 31.01.2019.године, о примени посебне доказне радње тајног праћења и снимања (по наредби судије за претходни поступак Посебног одељења Вишег суда у Београду Пов.По1-32/19 од 14.01.2019.године) и од 02.04.2019.године о примени посебне доказне радње тајног праћења и снимања (по наредби судије за претходни поступак Посебног одељења Вишег суда у Београду Пов.По1-258/19 од 11.02.2019.године), иако је у допису Вишег суда у Београду, Посебно одељење за организовани криминал наведено да је материјал, применом посебних доказних радњи, уништен, па је остало нејасно и неразјашњено на који начин је исти коришћен у кривичном поступку на предлог јавног тужиоца уколико је исти уништен. Ово тим пре што у списима предмета који је достављен Апелационом суду у Крагујевцу, као другостепеном суду, постоје ЦД-и са снимцима спровођења посебних доказних радњи под пословним бројем СТР.Пов-253/18, Кти-26/19 и ознаком „оригинал“ који се односе на наредбе суда под пословним бројевима Пов.По1-745/19, Пов.По1-3520/18, Пов.По1-2403/18, Пов.По1-3351/18 и Пов.По1-3348/18, из чега произилази да нису садржани оригинални ЦД-ови по наредбама Пов.По1-258/19, Пов.По1-32/19 и Пов.По1-3350/18, из ког разлога је било нужно разјаснити како је дошло до употребе материјала као резултата посебних доказних радњи пред првостепеним судом, иако је исти уништен пред судом који је издао наредбе за примену ових посебних доказних радњи, од чега би зависила и оцена да ли се ради о незаконитим доказима у смислу члана 84 ЗКП, које је нужно издвојити из списка предмета.

(пресуда Вишег суда у Крагујевцу 1К.бр.15/21 од 27.01.2025 .године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-329/25 од 15.08.2025. године).

***Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу***

ДОКАЗНА ВРЕДНОСТ ПОТВРДЕ О ПРИВРЕМЕНО ОДУЗЕТИМ ПРЕДМЕТИМА (члан 150 Законика о кривичном поступку)

Потврда о привремено одузетим предметима коју је окривљени потписао без примедби не мора нужно довести до закључка да је окривљени свесно и вољно држао муницију чије набављање и држање није дозвољено грађанима, односно да је исту држао као своју или бар као туђу, услед чега је нужно проверити одбрану окривљеног.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Аранђеловцу 6К-73/22 од 28.05.2025.године, изреком под II, окривљени Б.П.Т., је на основу члана 423 тачка 2 ЗКП, ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348 став 2 у вези става 1 КЗ.

Правилно је утврђено путем изведених доказа у виду извештаја о форензичком прегледу лица места ПС Аранђеловац Кт.206-45/2022 од 24.02.2022. године и криминалистичко техничке документације ПС Аранђеловац Кт.206-45/2022 од 24.02.2022. године, као и потврде о привремено одузетим предметима ПС Аранђеловац 8749/2022 од 23.02.2022. године, између осталог, да је извршен претрес стана у улици Светосавска бб, како спратног дела, тако и приземног дела куће, да у приземни део куће воде улазна врата испод степеница који је физички одвојен од спратног дела куће, да се на крају ходника приземног дела куће са десне стране налазе врата од просторије у којој је у пластичној кутији на ормару наведене просторије пронађена спорна муниција, да је сведок Д.П., потврдио да је био члан Специјалне јединице СУП-а Ђаковица од 1997. године до 2000. године, да се раздуживао у СУП Ђаковица, који је тада био дислоциран у Јагодини и да су приликом раздуживања остали у његовој торби ови меткови који су били намењени за време рата и да их је његова бивша супруга ставила у један ормар у улици Светосавској где је живео од 1999. године до 2015. године, а што је потврдила и сведок М.Т., додајући да су патрони од ловачке пушке од њеног деде и оца који су били ловци, да је њен деда живео у приземљу до 2015-2016. године, а да сада тај део користе као оставу, чиме је у потпуности поткрепљена одбрана окривљеног. Имајући у виду да је путем налаза и мишљења вештака за ба-

листику, ватрено и хладно оружје др Маринка Петровића утврђено да два бојева метка калибра 7,62 мм х 39 мм и маневарски метак 7,9 мм спадају у тзв. војну муницију коју користе оружане јединице безбедности, то су жалбени наводи јавног тужиоца којима се инсистира да је било нужно проверити исказ сведока Д.П., на околност да ли је заиста био припадник специјалних јединица СУП-а Ђаковца без утицаја на одлуку суда.

Стоји чињеница да је окривљени потписао потврду о привремено одузетим предметима ПС Аранђеловац 8749/2022 од 23.02.2022. године без примедби, међутим, правилан је закључак првостепеног суда да је потврда једини доказ о чињеници државине одређене ствари, те да су изведени докази на главном претресу поткрепили одбрану окривљеног да није свесно и вољно држао муницију чије набављање и држање није дозвољено грађанима, односно да исте није држао као своје или бар као туђе.

Жалбом јавног тужиоца се даје само сопствена оцена изведених доказа другачија од оцене коју је дао првостепени суд и потенцира доказна вредност потписане потврде о привремено одузетим предметима, о чему је првостепени суд дао довољне и јасне разлоге које у свему прихвата и Апелациони суд, као другостепени, па је жалба јавног тужиоца изјављена на ослобађајући део пресуде оцењена као неоснована.

(пресуда Основног суда у Аранђеловцу 6К.бр.73/22 од 28.05.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-401/25 од 15.09.2025. године)

*Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ВЕШТАЧЕЊЕ ОПОЈНЕ ДРОГЕ ПО ЗАХТЕВУ ПОЛИЦИЈСКЕ УПРАВЕ (члан 117 став 1 Законика о кривичном поступку)

Записник о вештачењу опојне дроге није незаконит доказ у ситуацији када је вештачење одређено по захтеву полицијске управе уз састављање службене белешке јавног тужиоца којом је констатовано да је током дежурства дао усмену наредбу полицији да се пронађена биљна материја достави НЦКФ ради вештачења.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу 12К-288/24 од 04.06.2025. године, окривљени Ђ.Ћ., оглашен је кривим да је извршио кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 2 КЗ и осуђен је на казну затвора у трајању од 1 (једне) године, коју ће издржати по правноснажности пресуде у заводу за извршење казни.

Апелациони суд, као другостепени, налази да је жалба браниоца окривљеног у погледу учињене битне повреде одредаба кривичног поступка неоснована. Наиме, из садржине цитираних навода жалбе произилази да је став жалбе да је првостепени суд читањем извео као доказ записник о вештачењу сачињен од стране Националног центра за криминалистичку форензику у Нишу од 17.05.2022.године, иако је исти незаконит доказ јер је вештачење одређено по захтеву Полицијске управе, а не јавног тужиоца, чиме се суштински указује на битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438 став 2 тачка 1 ЗКП. Међутим, како је одредбом члана 117 став 1 ЗКП, која регулише одређивање вештачења, прописано да орган поступка по службеној дужности или на предлог странке или браниоца одређује вештачење писаном наредбом, а ако постоји опасност од одлагања вештачење се уз обавезу састављања службене белешке може и усмено одредити, првостепени суд је према стању у списима предмета правилно утврдио да је јавни тужилац сачинио службену белешку Ктр.бр.2027/22 од 27.04.2022. године, којом је констатовано да је током дежурства дао усмену наредбу ОКП Крагујевац да се пронађена биљна материја код осумњиченог достави НЦКФ ради вештачења. Будући да је МУП РС ПУ Крагујевац, Одељење криминалистичке полиције, Одсек за сузбијање општег криминала дописом број Итд-18359/2022 од 27.04.2022. године доставио извештај Основном јавном тужилаштву Крагујевац у коме је, између осталог, наведено да је након догађаја од 21.04.2022. године у 00,00 часова, када је у улици Краља Александра I Карађорђева број 82, код окривљеног затеченог у возилу пронађена биљна материја за коју се основано сумња да представља психоактивну контролисану супстанцу cannabis, а касније утврђена бруто маса 1,4 грама, извршен претрес стана и других просторија које користи окривљени коме је издата потврда о уласку у стан и друге просторије, о чему је обавештена ОЈТ Весна Остојић и која се изјаснила да се биљна матрија проследи на вештачење, а кривична пријава да се проследи у редовном поступку, то је неосновано указивање у жалби да

је обављено вештачење супротно одредбама процесног закона и да самим тим представља незаконит доказ.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу 12К.бр.288/24 од 04.06.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-451/25 од 17.09.2025. године).

*Сентенцу приредила Милевка Миленковић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ИЗРИЦАЊЕ ЈЕДИНСТВЕНЕ КАЗНЕ (члан 552 Законика о кривичном поступку)

Околност да је једна од правноснажних пресуда чије се преиначење тражи накнадно ушла у састав Кв пресуде, не представља разлог за одбијање захтева за изрицање јединствене казне, уколико су испуњени услови за спајање казни по преосталој правноснажној пресуди и поменутој Кв пресуди.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу Кв-430/25 од 19.05.2025. године, одбијен је као неоснован захтев осуђеног А.А., из Крагујевца за изрицање јединствене казне преиначењем правноснажних пресуда Основног суда у Крагујевцу и то: К-1458/16 од 18.10.2017. године (преиначена пресудом Вишег суда у Крагујевцу Кж1-82/18 од 27.03.2018. године) и К-341/21 од 10.11.2022. године (преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-127/23 од 01.03.2023. године).

У образложењу побијане пресуде се наводи да је из извештаја референта за извршење кривичних санкција Основног суда у Крагујевцу од 08.05.2025. године, утврђено да је пресуда Основног суда у Крагујевцу К-1458/16 од 18.10.2017. године системом спајања ушла у пресуду Основног суда у Крагујевцу Кв-517/18 од 14.08.2018. године, те више не егзистира самостално, па због тога нису испуњени услови из чл. 552. ЗКП да се осуђеном изрекне јединствена казна затвора по пресудама Основног суда у Крагујевцу К-1458/16 од 18.10.2017. године и К-341/21 од 10.11.2022. године.

По налажењу Апелационог суда, основано се жалбом браниоца осуђеног суштински указује да су овако дати разлози о чињеницама које су од значаја за одлуку о поднетом захтеву осуђеног потпуно нејасни, с обзиром да окол-

ност, да је једна од правноснажних пресуда чије се преиначење тражи ушла у састав Кв пресуде, не представља аргументиран разлог за одбијање захтева, уколико су испуњени услови за спајање казни по преосталој правноснажној пресуди и поменутој Кв пресуди, у конкретном случају по правноснажним пресудама Основног суда у Крагујевцу Кв-517/18 од 14.08.2018. године и К-341/21 од 10.11.2022. године, а о чему се у побијаној пресуди уопште не наводе разлози, укључујући када је осуђени извршио кривично дело по правноснажној пресуди Основног суда у Крагујевцу К-341/21 од 10.11.2022. године, а када је започео издржавање казне по пресуди тог суда Кв-517/18 од 14.08.2018. године, па је она, усвајањем жалбе браниоца осуђеног, морала бити укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновно одлучивање.

(решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-343/25 од 28.07.2025. године и пресуда Основног суда у Крагујевцу Кв-430/25 од 19.05.2025. године)

*Сентенцу приредио Никола Станојевић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ ОДУЗИМАЊЕ ПРЕДМЕТА (члан 535 став 1 Закона о кривичном поступку)

У ситуацији када је јавни тужилац одбацио кривичну пријаву, јер не постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности, нису испуњени услови из чл. 535. ст. 1. Закона о кривичном поступку да се том лицу од стране ванпретресног већа изрекне мера безбедности одузимање предмета.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Пожаревцу 2Кв-123/25 од 16.10.2025. године, одбијен је као неоснован предлог јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Пожаревцу Кт-15/25-201 од 06.10.2025. године, за изрицање мере безбедности одузимање предмета осуђеном А.А., из Обреновца, који се тренутно налази на издржавању казне затвора у КПЗ Пожаревац – Забела.

По оцени Апелационог суда, жалбени наводи јавног тужиоца су неосновани, будући да је првостепени суд правилно имао у виду да је чл. 535. ст. 1. ЗКП прописано да ће се предмети чије је одузимање по кривичном закону неопходно ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала,

одузети и када се кривични поступак не заврши пресудом којом се оптужени оглашава кривим или решењем о изрицању мере безбедности обавезно психијатријско лечење, а да је у конкретном случају кривична пријава против осуђ. А.А., одбачена и кривични поступак против њега није покренут у смислу чл. 7. ЗКП, којим је прописано да се кривични поступак покреће доношењем наредбе о спровођењу истраге, потврђивањем оптужнице којој није претходила истрага, доношењем решења о одређивању притвора пре подношења оптужног предлога у скраћеном поступку, одређивањем главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку или одређивањем главног претреса у поступку за изрицање мере безбедности обавезно психијатријско лечење.

Како у конкретном случају из списка предмета произилази да је јавни тужилац Вишег јавног тужилаштва у Пожаревцу решењем Кт-15/25-201 од 03.10.2025. године, одбацио кривичну пријаву против А.А., јер не постоје основи сумње да је извршио кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава из чл. 39. Закона о спречавању допинга у спорту, нити које друго кривично дело за које се гони по службеној дужности, то је правилно првостепени суд оценио да у овом случају нису испуњени услови за одузимање предмета у смислу чл. 535. ст. 1. ЗКП.

(решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-722/25 од 30.10.2025. године и решење Вишег суда у Пожаревцу 2Кв-123/25 од 16.10.2025. године)

*Сентенцу приредио Никола Станојевић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

САСЛУШАЊЕ МАЛОЛЕТНИКА У СВОЈСТВУ ОСУМЊИЧЕНОГ

Полиција нема овлашћења да саслушава малолетника у својству осумњиченог.

Из образложења:

Основни суд у Краљеву пресудом К.бр. 165/2021 од 04.09.2025. године, окривљеног М.М., огласио је кривим да је извршио продужено кривично дело тешка крађа из члана 204 став 1 тачка 1 у вези члана 61 Кривичног законика (КЗ и осудио га на казну затвора у трајању од 1 (једне) године.

У образложњу побијане пресуде првостепени суд је навео да је чињенично стање предметне кривичноправне ствари утврдио, између осталог, и из исказа осумњичених малолетних Б.Б., А.С. и Р.В. датих пред ПУ Краљево.

По оцени Апелационог суда, а како је одредбом члана 60 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица предвиђено да полиција једино и искључиво има право да од малолетника прикупља обавештења у присуству родитеља, усвојιοца, односно староца малолетника и да то обавља полицајац за малолетнике који је стекао посебна знања из области права детета и преступништва младих, те да нико нема овлашћења да саслушава малолетника у својству осумњиченог, нити малолетник у кривичном поступку може имати својство осумњиченог, окривљеног, оптуженог или осуђеног лица, то је нејасно навођење првостепеног суда да је чињенично стање предметне кривичноправне ствари утврдио, између осталог, и из исказа осумњичених малолетних Б.Б., А.С. и Р.В. датих пред ПУ Краљево.

*(пресуда Основног суда у Краљеву К.бр.165/2021 од 04.09.2025.
године и решење Апелационог суда у Крагујевцу
Кж1-569/25 од 04.12.2025. године).*

*Сентенцу приредила Јелена Дванајишчак
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРИТВОР ПРЕМА МАЛОЛЕТНИКУ

(члан 67 став 6 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица)

Када је према малолетном лицу првостепени поступак окончан изрицањем васпитне мере упућивање у васпитну установу истом не може бити одређен притвор.

Из образложења:

Виши суд у Јагодини решењем Квм.бр. 37/25 од 21.08.2025. године, према малолетном С.Т., на основу члана 67 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, одредио је притвор из законског разлога прописаног одредбом члана 211 став 1 тачка 1

Законика о кривичном поступку (ЗКП), у трајању од најдуже месец дана, те одређено да ће се исти рачунати од дана и часа када малолетни буде лишен слободе.

Из образложења побијаног решења и списка предмета, произилази да је решењем Вишег суда у Јагодини Км.бр. 14/24 од 31.10.2024. године, према малолетном С.Т., изречена васпитна мера упућивање у Васпитну установу – Завод за васпитавање деце и омладине у Књажевцу, које решење је правноснажно дана 23.12.2024. године.

Жалбом браниоца малолетног С.Т., указује се да је погрешно закључио првостепени суд да према малолетном С.Т., на основу одредбе члана 67 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, треба одредити притвор из законских разлога прописаних чланом 211 став 1 тачка 1 ЗКП.

Одредбом члана 67 став 6 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, прописано је да притвор према малолетнику може трајати најдуже 6 месеци, када се према њему изрекне васпитна мера упућивање у васпитно поправни дом или казна малолетничког затвора. Када се има у виду наведена законска одредба, те чињеница да је према малолетном С.Т., првостепени поступак окончан изрицањем васпитне мере упућивање у васпитну установу (дакле, није му изречена васпитна мера упућивање у васпитно – поправни дом, нити казна малолетничког затвора), то је Апелациони суд нашао да у конкретном случају нема законских основа за одређивање притвора према малолетном С.Т. Имајући у виду напред наведено, Апелациони суд је преиначио првостепено решење, тако што је малолетнику укинуо притвор, сходно цитираној законској одредби, те одбио предлог јавног тужиоца за одређивање притвора малолетном С.Т.

(решење Вишег суда у Крагујевцу Квм.37/25 од 21.08.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кжм2-17/25 од 04.09.2025. године).

*Сентенцу приредила Јелена Дванајић-чак
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОДУЗИМАЊЕ ПРЕДМЕТА (члан 535 Законика о кривичном поступку)

Одузимање предмета на основу члана 535. ЗКП је могуће само у случају када је кривични поступак покренут у смислу члана 7. ЗКП, а не и ако је кривична пријава одбачена, осим ако се ради о одлагању кривичног гоњења.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Пожаревцу Кв. 124/25 од 16.10.2025. године, одбијен је као неоснован предлог јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Пожаревцу Кт. 13/25-208 од 13.10.2025. године, за изрицање мере безбедности одузимање предмета осуђеном П.В., из Чачка, који се тренутно налази на издржавању казне затвора у КПЗ Пожаревац – Забела.

По оцени Апелационог суда у Крагујевцу, изнети жалбени наводи су неосновани, будући да је првостепени суд правилно имао у виду да је чланом 535 став 1 ЗКП, прописано да ће се предмети чије је одузимање по кривичном закону неопходно ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала, одузети и када се кривични поступак не заврши пресудом којом се оптужени оглашава кривим или решењем о изрицању мере безбедности обавезно психијатријско лечење, а да је у конкретном случају кривична пријава против В.П., одбачена и кривични поступак против њега није покренут у смислу члана 7 ЗКП, којим је прописано да се кривични поступак покреће доношењем наредбе о спровођењу истраге, потврђивањем оптужнице којој није претходила истрага, доношењем решења о одређивању притвора пре подношења оптужног предлога у скраћеном поступку, одређивањем главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку или одређивањем главног претреса у поступку за изрицање мере безбедности обавезно психијатријско лечење.

Како у конкретном случају из списка предмета произилази да је јавни тужилац Вишег јавног тужилаштва у Пожаревцу решењем Кт-13/25-208 од 13.10.2025. године, одбацио кривичну пријаву против В.П., јер не постоје основи сумње да је извршио кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава из члана 39. Закона о спречавању допинга у спорту, нити које друго кривично дело за које се гони по службеној

дужности, то је правилно првостепени суд оценио да у овом случају нису испуњени услови за одузимање предмета у смислу члана 535 став 1 ЗКП.

Апелациони суд је имао у виду жалбене наводе јавног тужиоца којима се указује на судску праксу везану за одузимање предмета применом члана 535. став 1. ЗКП у случају одбацивања кривичне пријаве у смислу члана 283. став 3. ЗКП, па је оценио да су исти без утицаја на правилност одлуке у овом поступку, будући да се одредба члана 283. ЗКП односи на одлагање кривичног гоњења тзв. опортунитет, а у конкретном случају је кривична пријава против В. П. одбачена на основу члана 284. став 1. тачка 3. ЗКП, зато што не постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности.

(решење Апелационог суда у Крагујевцу Кжс1-717/25 од 29.10.2025. године и решење Вишег суда у Пожаревцу Кв-124/25 од 16.10.2025. године).

*Сентенцу приредила Марија Караклић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

УВИЂАЈ МЕСТА - ДВОРИШТА ОКРИВЉЕНОГ (члан 136 Законика о кривичном поступку)

Службена лица полиције овлашћена су да у предистражном поступку изврше увиђај сваког места на коме се могу пронаћи трагови или предмети кривичног дела, па тако и увиђај у дворишту куће у којој окривљени станује, и на коју се односила наредба о претресању стана и других просторија.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Јагодини К.бр. 24/24 од 25.03.2025. године у тачки 1. изреке, окривљени А.А., је оглашен кривим да је извршио кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. Кривичног законика (КЗ), и осуђен на казну затвора у трајању од 3 (три) године, коју ће издржати по правноснажности пресуде, када буде лишен слободе.

Жалбом браниоца окривљеног првостепена пресуда се, између осталог, побија због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став

2. тачка 1. ЗКП, указивањем да се заснива на доказу на коме се по одредбама овог законика не може заснивати. Наиме, дана 14.09.2023. године полицијски службеници ПУ Јагодина су извршили претрес стана и других просторија окривљеног А.А., и сачинили записник, а потом и потврду о привремено одузетим предметима, при чему из садржине исказа сведока Б.Б. и В.В., произилази да је претресу дворишта – потока присуствовао само један сведок, и то Б.Б., док други сведок В.В., због здравствених проблема није присуствовао претресу задњег дела дворишта – потока, што наведени претрес чини незаконитим доказом, као и друге доказе који произилазе из незаконитог претреса.

Из списка предмета, тачније записника о претресању стана и других просторија Кпп.пов.бр. 82/23 од 14.09.2023. године произилази да су полицијски службеници ПУ Јагодина по наредби судије за претходни поступак Вишег суда у Јагодини Кпп.пов.бр. 82/23 од 14.09.2023. године извршили претресање породичне куће са двориштем у месту Мишевић бб, у државини окривљеног АА. Констатовано је у записнику, између осталог, да је пронађено пет биљака висине од 150 до 300 цм, налик биљкама канабис, испод куће, на плацу, као и да је једна пвц кеса у којој се налазила сасушена биљна метерија налик на опојну дрогу канабис – марихуана, пронађена на плацу поред пластеника, остали предмети пронађени су у кући или помоћним објектима.

Одредбом члана 156. став 1. ЗКП је прописано да после предаје наредбе о претресању, држалац стана и других просторија или лице на коме ће се претресање предузети позива се да добровољно преда лице, односно предмете који се траже, док је одредбом става 7. истог члана прописано да претресању присуствују два пунолетна грађанина као сведоци који ће се пре почетка претресања упозорити да пазе на ток претресања, као и да имају право да пре потписивања записника о претресању ставе своје приговоре на веродостојност садржине записника.

Затим, одредбом члана 136. став 1. ЗКП је прописано да се увиђај места предузима на месту кривичног дела или другом месту на којем се налазе предмети или трагови кривичног дела.

Одредбом члана 286. став 1. ЗКП је прописано да ако постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности, полиција је дужна да предузме потребне мере да се пронађе учинилац кривичног дела, да се учинилац или саучесник не сакрије или не побегне, да се открију и обезбеде трагови кривичног дела и предмети који могу послужити

као доказ, као и да прикупи сва обавештења која би могла бити од користи за успешно вођење кривичног поступка.

Одредбом члана 99. став 1. Закона о полицији је прописано да кад полицијски службеник сазна за извршење кривичног дела, прекршаја или другог догађаја поводом којег је потребно непосредним опажањем утврдити или разјаснити чињенице, овлашћен је да обезбеди место догађаја до доласка службеног лица одговарајућег органа, изврши увиђај или реконструкцију догађаја, применом криминалистичко тактичких и форензичких метода и средстава.

Дакле, у складу са наведеним одредбама ЗКП и Закона о полицији, овлашћена службена лица полиције имала су овлашћења да у предистражном поступку изврше увиђај сваког места на коме се могу пронаћи трагови или предмети кривичног дела, па тако и увиђај у дворишту куће у којој окривљени станује, и на коју се односила наредба о претресању стана и других просторија. Према томе, супротно жалбеним наводима браниоца окривљеног, биљке пронађене у дворишту окривљеног (плацу) нису пронађене доказном радњом претресањем стана и других просторија из члана 155-158 ЗКП да би се уопште разматрало питање присуства два пунолетна грађанина као сведока, већ су прибављене радњом увиђаја места из члана 136. став 1. ЗКП, која доказна радња је у свему законито изведена у оквиру предузимања доказне радње претресање стана и других просторија, јер се ради о доказној радњи која захтева мањи степен процесних гаранција од доказне радње претресање стана и других просторија, па се жалбом браниоца окривљеног првостепена пресуда неосновано побија због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 1. ЗКП.

(пресуда Вишег суда у Јагодини К.бр. 24/24 од 25.03.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-244/25 од 22.05.2025. године)

***Сентенцу приредио Слободан Даковић
Полазник Правосудне академије***

ПРЕКОРАЧЕЊЕ ОПТУЖБЕ ИЗМЕНОМ КВАЛИФИКАЦИЈЕ ТЕЛЕСНЕ ПОВРЕДЕ

(члан 438 став 1 тачка 9 Законика о кривичном поступку)

Суд је тиме што је у изреку пресуде унео тежу квалификацију телесних повреда оштећеног, тешке телесне повреде опасне по живот уместо „обичне“ тешке телесне повреде, прекорачио оптужбу, иако је дело које се окривљеном ставља на терет у изреци пресуде правно квалификовало као лакше кривично дело.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару К.39/24 од 08.05.2025. године, окривљени А.А., је оглашен кривим да је извршио кривично дело убиство на мах у покушају из члана 115. у вези члана 30. Кривичног законика (КЗ), и осуђен на казну затвора у трајању од 1 (једне) године, у коју казну му се урачунава време проведено у притвору.

Основано се у заједничкој жалби бранилаца окривљеног А.А., наводи да је побијаном пресудом прекорачена оптужба и тиме учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9. ЗКП, а због тога се, за сада, не могу прихватити чињенични, а ни правни закључци првостепеног суда на којима се побијана пресуда заснива, тако да је укидање побијане пресуде било нужно.

Оптужницом јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Новом Пазару Кт.бр. 39/24 од 08.10.2024. године, окривљеном А.А., је стављено на терет кривично дело убиство у покушају из члана 113. у вези члана 30. КЗ, у време, на месту и на начин ближе описан у предметној оптужници, те је између осталог наведено, да повреде које је оштећени задобио од стране окривљеног представљају тешке телесне повреде, где последица лишења живота оштећеног Б.Б., није наступила услед благовремене лекарске интервенције.

На главном претресу од 09.04.2025. године, испитан је вештак др В.В., који је поред осталог, навео да у вези са квалификацијама повреда, најпрецизнија процена тежине би била да се у конкретном случају ради о такозваним граничним повредама, а то значи на граници између тешких телесних повреда и опасних тешких телесних повреда по живот, посебно када се ради

о повреди у левом подлопатичном пределу, односно повреди на левој бочној страни грудног коша, међутим како у одредбама Кривичног законика не постоји гранична повреда, параметри због којих се одлучио да је у питању обична тешка телесна повреда, детаљно су наведени под тачком 3. мишљења. Осим тога, током прегледа оштећеног Б.Б., који је лично обавио 13.09.2024. године, вештак је сазнао да код њега не постоје никакве последице задобијених повреда у смислу дуготрајног и тешког оштећења здравља.

За разлику од диспозитива оптужнице, првостепени суд је изреком побијане пресуде утврдио је окривљени извршио кривично дело убиство на мах у покушају из члана 115. у вези члана 35. КЗ, те између осталог навео да повреде код оштећеног не прелазе оквир тешких телесних повреда, и које су, с обзиром на њихову бројност, и с обзиром на то да су нанете у пределу виталних органа, представљале опасност за лишење живота, а која последица није наступила услед лекарске интервенције.

По оцени Апелационог суда, оваквом изменом чињеничног стања у погледу степена повреда које је оштећени задобио, првостепени суд је изашао из граница оних чињеница и околности на којима се оптужба заснива и окривљеног А.А., огласио кривим за лакше кривично дело, али за теже повреде (тешка телесна повреда опасна по живот) које му оптужницом нису стављене на терет, нити утврђене налазом и мишљем вештака судске медицине др В.В. Имајући у виду наведено, по налажењу овог суда, побијана првостепена пресуда је донета уз битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9. ЗКП, јер је изреком пресуде оптужба прекорачена.

(пресуда Вишег суда у Новом Пазару К.39/24 од 08.05.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-369/25 од 29.07.2025. године)

*Сентенцу приредио Слободан Даковић
Полазник Правосудне академије*

ИЗМЕНА СУДСКЕ ОДЛУКЕ НА ШТЕТУ ОКРИВЉЕНОГ (члан 4 став 2 Законика о кривичном поступку)

Правноснажна пресуда којом је окривљени, страни држављанин, осуђен на казну затвора за коју је одређено да ће се извршити у просторијама у којима станује не може се изменити на штету окривљеног применом одредбе члана 278. став 2. ЗКП само зато што је замољена држава,

иначе држава у којој окривљени има пребивалиште и чији је држављанин, одбила замолиницу којом је тражено признање и извршење пресуде домаћег суда.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Новом Пазару Кв. 201/25 од 16.09.2025. године, одлучено је да осуђени Е.Ц., из Баћа, Општина Рожај, Црна Гора, који је осуђен правноснажном пресудом Вишег суда у Новом Пазару К-29/23 од 12.07.2024. године, због кривичиног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348 став 4 у вези са ставом 1 Кривичног законика (КЗ), има издржавати казну затвора у трајању од 6 (шест) месеци у одговарајућем казнено-поправном заводу у Републици Србији.

Наиме, бранилац жалбом указује да је неспорно да осуђени Е.Ц., живи у Црној Гори, да нема пријављено пребивалиште нити боравиште у Републици Србији, што су околности које су биле познате и приликом изрицања казне затвора, али је нејасно зашто се првостепени суд позвао на одредбу члана 278 став 2 ЗКП, којом је прописано да, ако се у току извршења појави сумња у погледу тумачења судске одлуке о томе одлучује суд који је донео правноснажну одлуку. Ово стога што у конкретном случају није било никакве сумње да је осуђени страни држављанин и да нема пребивалиште ни боравиште у Србији, а ипак му је изречена казна затвора коју ће издржавати у просторијама у којима станује уз примену електронског надзора.

Првостепени суд је изреком првостепеног решења одредио да осуђени Е.Ц., казну затвора у трајању од 6 (шест) месеци на коју је осуђен правноснажном пресудом Вишег суда у Новом Пазару К-29/23 од 12.07.2024. године и за коју је одређено да ће се извршити тако што ће је осуђени издржавати у просторијама у којима станује уз примену мере електронског надзора, има издржати у одговарајућем казнено – поправном заводу у Републици Србији. Првостепени суд се у образложењу решења позвао на одредбу члана 76 став 2 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, на одредбу члана 21 став 2 Уговора између Црне Горе и Републике Србије о међусобном извршењу судских одлука у кривичним стварима, као и на одредбу члана 278 став 2 ЗКП, која прописује да ако се у току извршења појави сумња у погледу тумачења судске одлуке, о томе одлучује суд који је донео правноснажну

одлуку, наводећи да је решењем Вишег суда у Бијелом Пољу Кв-30/25 од 26.02.2025. године, одбијена замолница тог суда за признање и извршење правноснажне пресуде Вишег суда у Новом Пазару К-29/23 од 12.07.2024. године, да осуђени Енес Џудевић нема пријављено пребивалиште, ни бора-виште у Републици Србији, те да је зато одређено да осуђени казну затвора у трајању од шест месеци има издржати у одговарајућем казнено-поправном заводу.

Одредбом члана 4. став 2. ЗКП је прописано да правноснажна судска одлука не може бити измењена на штету окривљеног, док је одредбом члана 29 став 1 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера, прописано да у случају да осуђени самовољно напусти просторије у којима станује једном у трајању преко шест часова или два пута у трајању до шест часова, повере-ничка служба о томе без одлагања обавештава суд који је донео првостепену пресуду, док је ставом 2 истог члана прописано да ће по пријему тог обавеш-тења судија појединац суда који је донео првостепену пресуду без одлагања, а најкасније у року од 24 часа донети решење да осуђени остатак казне затвора издржи у заводу за извршење казне затвора и наређује издавање потернице.

Имајући наведено у виду, потпуно су нејасни разлози побијаног решења којима првостепени суд одређује да осуђени казну затвора у трајању од шест месеци по правноснажној пресуди Вишег суда у Новом Пазару К-29/23 од 12.07.2024. године, има издржавати у одговарајућем казнено – поправном заводу у Републици Србији, уз позивање на одредбу члана 278 став 2 ЗКП, а из разлога што је Виши суд у Бијелом Пољу одбио признање и извршење наведене правноснажне пресуде. Ово посебно ако се има у виду да је прво-степеним решењем суд суштински изменио правноснажну одлуку на штету окривљеног, при чему је сасвим друго питање извршења казне затвора у кућ-ним условима, које се спроводи у складу са одговарајућим одредбама Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера и Правилника о начину извршења казне затвора у просторијама у којима осуђени станује.

Дакле, првостепени суд није могао да одреди да ће се казна затвора изре-чена правноснажном пресудом извршити на начин тежи по осуђеног, приме-

ном члана 278. став 2. ЗКП, јер би то било супротно члану 4. став 2. ЗКП, па је зато овај суд уважавањем жалбе браниоца осуђеног укинуо првостепено решење.

*(решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-668/25 од 15.10.2025. године
и решење Вишег суда у Новом Пазару Кв-201/25 од 16.09.2025. године)*

*Сентенцу приредила Марија Караклић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

МЕРА ЗАБРАНЕ НАПУШТАЊА БОРАВИШТА

Приликом укидања мере забране напуштања боравишта, суд мора да одлучи и о налогу да се окривљени повремено јавља одређеном државном органу, ако је такав налог уз меру одређен.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Јагодини К-29/25 од 25.12.2025. године, према окривљенима А.А. и Б.Б, обојица из Параћина, укинуте су мере забране напуштања боравишта, које су према окривљенима одређене решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Јагодини Кпп-9/24 од 03.06.2024. године, последњи пут продужене решењем Вишег суда у Јагодини Кв-348/25 од 04.11.2025. године.

По налажењу Апелационог суда, основано се првостепено решење жалбом јавног тужиоца побија због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 438 ст. 1 тач. 11 Законика о кривичном поступку, указивањем да је изрека побијаног решења неразумљива, а неразумљивост изреке се огледа у томе што је у истој наведено да се укидају мере забране напуштања боравишта које су окривљенима одређене, док нема речи о обавези јављања Полицијској станици у Параћину, а ово имајући у виду да је решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Јагодини Кпп-9/24 од 03.06.2024. године којим су према окривљенима одређене мере забране напуштања боравишта, као и решењима којима су те мере касније продужаване, окривљенима наложено да се сваког 1-ог у месецу јављају Полицијској станици у Параћину, у смислу одредбе чл. 199 ст. 2 Законика о кривичном поступку.

С тим у вези, како је одлучивање о поменутој пратећој обавези јављања надлежном државном органу од значаја за правну сигурност, у смислу да ли су окривљени и даље обавезни да поступају по датом налогу, а надлежни државни орган да прати испуњење истог, при чему побијаним решењем првостепени суд укида само изречене мере забране напуштања боравишта, не одлучујући и о овој обавези јављања надлежном државном органу, то је, и по налажењу овог суда, а како се то основано истиче у жалби јавног тужиоца, изрека побијаног решења неразумљива.

*(решење Вишег суда у Јагодини К-29/25 од 25.12.2025. године и
решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-69/26 од 30.01.2026. године)*

*Сентенцу приредила Милена Матановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

СТВАРНА НАДЛЕЖНОСТ СУДА (члан 32 Законика о кривичном поступку)

Надлежност суда не опредељује правна квалификација кривичног дела већ његова радња, будући да суд није везан правном квалификацијом, већ чињеничним описом дела.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Аранђеловцу 4К бр. 88/24 од 08.09.2025. године, поменути суд се огласио стварно ненадлежним за поступање у кривичном предмету К-88/24 против окривљеног А.А. из Аранђеловца, због кривичног дела тешка крађа из чл. 204 ст. 2 у вези ст. 1 Кривичног законика, по оптужном акту јавног тужиоца Основног јавног тужилаштва у Аранђеловцу Кто-58/24 од 25.04.2024. године, прецизираним актом Кто-58/24 од 05.09.2025. године и одлучено је да се по правноснажности решења, списи предмета доставе Вишем суду у Краљеву, Посебно одељење за сузбијање корупције, као стварно и месно надлежном суду

Из образложења побијаног решења произилази да је окривљеном А.А., стављено на терет извршење кривичног дела тешка крађа из чл. 204 ст. 2 у вези ст. 1 Кривичног законика. Даље произилази да се окривљени прецизираним оптужним актом терети да је, поред осталог, „у својству магационера присвојио робу која му је била поверена на раду као магационеру у намери

да њеним присвајањем прибави себи противправну имовинску корист”, из ког чињеничног описа јасно произилазе сва битна обележја кривичног дела проневера у обављању привредне делатности из чл. 224 ст. 2 у вези ст. 1 Кривичног законика.

Имајући наведено у виду, те чињеницу да је одредбом чл. 2 ст. 1 тач. 4 Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције, прописано да се поменути Закон примењује ради откривања кривичног гоњења и суђења за кривична дела против привреде, међу којим кривичним делима је и кривично дело проневера у обављању привредне делатности из чл. 224 ст. 2 у вези ст. 1 Кривичног законика, то је правилно првостепени суд, и по оцени овог суда, нашао да није стварно надлежан за поступање у овом кривичном предмету, већ је за поменуто кривично дело стварно и месно надлежан Виши суд у Краљеву, Посебно одељење за сузбијање корупције, будући да суд није везан правном квалификацијом кривичног дела, већ чињеничним описом дела.

(решење Основног суда у Аранђеловцу 4К бр. 88/24 од 08.09.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-640/25 од 26.09.2025. године)

*Сентенцу приредила Милена Матановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОБУСТАВА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА УСЛЕД НАСТУПАЊА АПСОЛУТНЕ ЗАСТАРЕЛОСТИ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

Уколико у току поступка наступи апсолутна застарелост кривичног гоњења, а главни претрес је отпочео, судеће веће треба да одлучи да се главни претрес одржи како би се донела пресуда којом се одбија оптужба (чл. 422 Законика о кривичном поступку).

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Јагодини Кв-267/25 од 22.08.2025. године, у ставу I, обустављен је кривични поступак против окривљеног А.А., из села Дубока, Град Јагодина, по оптужници јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Јагодини Ктo-2/21 од 19.02.2021. године, због кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а ст. 1 Кривичног законика, услед наступања

апсолутне застарелости кривичног гоњења, док је ставом II изреке, према окривљеном укинут притвор, одређен решењем Вишег суда у Јагодини Кв-114/22 од 26.04.2022. године.

Из образложења побијаног решења произилази да је за предметно кривично дело прописана казна затвора до 3 (три) године, док је одредбом чл. 103 ст. 1 тач. 5 Кривичног законика прописано да се кривично гоњење не може предузети кад протекне три године од извршења кривичног дела за које се по закону може изрећи казна затвора преко једне године, док је чл. 104 ст. 6 истог законика, прописано да застарелост кривичног гоњења настаје у сваком случају кад протекне двоструко време које се по закону тражи за застарелост кривичног гоњења, па је првостепени суд, полазећи од цитираних законских одредби, нашао да је дана 20.08.2025. године протекло двоструко време које се по закону тражи за застарелост кривичног гоњења, односно да је наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења, услед чега је одлучио као у ставу I изреке побијаног решења и обуставио поступак према окривљеном А.А., док је у ставу II према истом укинуо притвор.

По налажењу Апелационог суда, у конкретном случају, веће из чл. 21 ст. 4 Законика о кривичном поступку решењем је обуставило кривични поступак против окривљеног А.А., услед наступања апсолутне застарелости кривичног гоњења, иако је, у смислу одредбе чл. 383 ст. 1 Законика о кривичном поступку, судеће веће требало да одлучи да се главни претрес одржи како би се донела пресуда којом се одбија оптужба (чл. 422 Законика о кривичном поступку), будући да је главни претрес у овој кривичноправној ствари отпочео, па је побијано решење укинато и предмет упућен првостепеном суду на поновно одлучивање.

(решење Вишег суда у Јагодини Кв-267/25 од 22.08.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-609/25 од 11.09.2025. године)

*Сентенцу приредила Милена Матановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОДРЕЂИВАЊЕ / ПРОДУЖЕЊЕ ПРИТВОРА

Једном када суд донесе решење о одређивању притвора, сваки наредни акт у вези са његовим трајањем јесте продужење притвора, а не ново одређивање.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Чачку Кв-64/25 од 13.06.2025. године, одређен је притвор против окривљеног А.А., на основу чл. 216 у вези чл. 211 ст. 1 тач. 4 Законика о кривичном поступку, који може трајати до правноснажности пресуде Вишег суда у Чачку К-16/24 од 26.05.2025. године, односно до упућивања окривљеног на издржавање кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе, а који притвор се има рачунати од дана и часа лишења слободе окривљеног. Истим решењем је одређено да жалба не задржава извршење решења.

Првостепени суд је, поступајући по предлогу јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Чачку, као и по службеној дужности у смислу чл. 216 ст. 2 Законика о кривичном поступку, а имајући у виду и налог из укидног решења Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-384/25 од 11.06.2025. године, нашао да стоје разлози за одређивање притвора против окривљеног А.А., из законског разлога прописаног одредбом чл. 211 ст. 1 тач. 4 Законика о кривичном поступку, због чега је побијаним решењем одредио притвор против окривљеног, који може трајати до правноснажности пресуде Вишег суда у Чачку К-16/24 од 26.05.2025. године, односно до упућивања окривљеног на издржавање кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе, а који притвор се има рачунати од дана и часа лишења слободе окривљеног.

Међутим, по налажењу Апелационог суда, разлози првостепеног суда због чега одређује притвор окривљеном А.А., су потпуно нејасни, имајући у виду да је притвор против окривљеног први пут одређен решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Чачку Кпп-5/24 од 26.04.2024. године, које је остављено на снази решењем Кв-55/24 од 28.05.2024. године, а затим је више пута продужаван, те решењем Вишег суда у Чачку К-16/24 од 26.05.2025. године притвор је укинут и одређена мера забрана напуштања стана, уз примену електронског надзора, али како поменуто решење о укидању притвора није постало правноснажно, будући да је укинута решењем Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-384/25 од 11.06.2025. године, то у конкретном случају није било места одређивању, већ продужењу притвора. Ово из разлога што ако је притвор већ одређен, исти се продужава а не одређује поново, што значи да једном када суд донесе решење о одређивању притвора, сваки наредни акт у вези са његовим трајањем јесте продужење притвора, а

не ново одређивање, па је потпуно нејасно зашто је првостепени суд донео одлуку којом је одредио притвор против окривљеног, услед чега није могуће испитати законитост и правилност побијаног решења.

(решење Вишег суда у Чачку Кв.бр.64/25 од 13.06.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-403/25 од 23.06.2025. године)

*Сентенцу приредила Милена Матановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРЕНОШЕЊЕ МЕСНЕ НАДЛЕЖНОСТИ

Правни разлози који онемогућавају поступање судија у одређеној кривичној ствари јесу учествовање у доношењу мериторне одлуке или постојање разлога за њихово обавезно изузеће, у смислу одредбе чл. 37 ст. 1 Законика о кривичном поступку.

Из образложења:

Апелационом суду у Крагујевцу достављени су списи предмета Основног суда у Сјеници К-195/25, ради решавања о предлогу Основног суда у Сјеници К-195/25 од 08.01.2026. године, за преношење месне надлежности, у кривичном поступку против окривљеног А.А., из Сјенице, због продуженог кривичног дела лажно представљање из чл. 329 ст. 1 Кривичног законика у реалном стицају са кривичним делом посебни случајеви фалсификовања исправе из чл. 356 ст. 1 тач. 4 у вези чл. 355 ст. 2 Кривичног законика, са образложењем да ниједан судија Основног суда у Сјеници не може да поступа у конкретном предмету, имајући у виду да тај суд броји укупно 5 судија, укључујући и председника суда, па како су судије Сеид Рожајац, Саша Ђошић и Љубодраг Вучковић чинили састав већа које је одлучивало о захтеву окривљеног А.А., за морално задовољење у вези са одређивањем притвора који му је био одређен у предметном поступку, судија Самира Ченгић је поступала као судија за претходни поступак и одлучивала о одређивању и укидању притвора против окривљеног, док, када је у питању председник Основног суда у Сјеници – судија Алмира Машовић, између ње и окривљеног је у току парнични поступак пред Основним судом у Сјеници,

то је предложено одређивање другог стварно и месно надлежног суда који ће поступати у предметном поступку.

Из списка предмета произилази да је решење о одређивању и укидању притвора као судија за претходни поступак донела судија Самира Ченгић. С друге стране, веће у саставу судије Сеида Рожајца, као председника већа и судија Саше Ђошића и Љубодрага Вучковића, као чланова већа, донело је решење Основног суда у Сјеници Кв-72/25 од 18.11.2025. године, којим је одбијен, као неоснован, захтев за морално задовољење окривљеног А.А., у вези са притвором који му је био одређен у предметном поступку.

Имајући у виду да у конкретном случају судије Сеид Рожајац, Саша Ђошић и Љубодраг Вучковић, доношењем решења Основног суда у Сјеници Кв-72/25 од 18.11.2025. године, нису учествовали у доношењу мериторне одлуке, нити наведено представља разлог за њихово обавезно изузеће, у смислу одредбе чл. 37 ст. 1 Законика о кривичном поступку, у ком случају би постојали правни разлози који онемогућавају поступање у одређеној кривичној ствари, то, по оцени овог суда, у Основном суду у Сјеници постоји могућност да се формира веће из чл. 21 Законика о кривичном поступку за поступање у предметном поступку, па у наведеном случају нема места примени чл. 32 ст.1 поменутог законика.

(пресуда Основног суда у Сјеници К-195/25 од 08.01.2026. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кжр-1/26 од 09.01.2026. године)

*Сентенцу приредила Милена Матановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗАКОНИТОСТ ДОКАЗА **(члан 16 став 1 Законика о кривичном поступку)**

Решење о продужењу хитне мере за заштиту од насиља у породици може се користити као доказ у кривичном поступку, ако је издато од стране надлежног органа и у законом прописаном поступку, те као такво представља исправу, у смислу одредбе члана 2. став 1. тачка 26. ЗКП у вези члана 138. ЗКП, која је подобна да служи као доказ какве чињенице у кривичном поступку.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Краљеву Кж1. 73/24 од 25.11.2024. године, усвајањем жалбе јавног тужиоца Основног јавног тужилаштва у Краљеву, преиначена је пресуда Основног суда у Краљеву 50К.бр. 159/23 од 17.05.2024. године, тако што је окривљени А.А., оглашен кривим због кривичног дела насиља у породици из члана 194. став 1. (КЗ) и изречена му је условна осуда, тако што му је утврђена казна затвора у трајању од 3 (три) месеца, за коју је одређено да се неће извршити под условом да окривљени у року од 1 (једне) године од дана правноснажности пресуде не учини ново кривично дело.

Апелациони суд налази да су неосновани жалбени наводи окривљеног да је решење о продужењу хитне мере за заштиту од насиља у породици НП бр. 437/20 од 23.12.2020. године незаконит доказ, будући да је предметно решење издато од стране надлежног органа и у законом прописаном поступку, и као такво представља исправу, у смислу одредбе члана 2. став 1. тачка 26. ЗКП у вези члана 138. ЗКП, која је подобна да служи као доказ какве чињенице у предметном кривичном поступку, као и то да су наведеним решењем према окривљеном продужене хитне мере привремено удаљење из стана и привремена забрана контактирања и приласка жртвама насиља – оштећеној А.Б., и мал. А.Ц., која је одређена наредбом ПУ Краљево ПУ1-5755/20 од 22.12.2020. године.

***(пресуда Вишег суда у Краљеву Кж1. 73/24 од 25.11.2024. године
и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж3-1/25 од 18.03.2025. године)***

***Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

**ТРОШКОВИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА
(Члан 267 Законика о кривичном поступку)**

Суд трећег степена, сходно одредби члана 267. ЗКП, одлучује само о издацима који су настали пред тим органом, а не и о осталим трошковима кривичног поступка који су настали пред судовима нижих инстанци.

Из образложења:

Решењем Апелационог суда у Крагујевцу Кж3-7/25 од 13.10.2025. године су досуђени трошкови кривичног поступка окривљеном А.А., у износу од 47.000,00 динара, који ће бити исплаћени на рачун браниоца окривљеног А.А., у року од 60 (шездесет) дана од дана правноснажности решења, из буџетских средстава суда.

По налажењу Апелационог суда, правилно је суд трећег степена досудио окривљеном на име присуства браниоца – адвоката претресу пред Апелационим судом у Крагујевцу одржаном дана 16.07.2025. године, износ од 35.000,00 динара, као и на име трошкова превоза сопственим возилом на релацији Крушевац-Крагујевац-Крушевац за долазак на поменути претрес износ од 12.000,00 динара, што укупно чини износ од 47.000,00 динара, на име трошкова кривичног поступка насталих пред Апелационим судом, као судом правног лека.

Такође, правилно је суд трећег степена окривљеном досудио трошкове кривичног поступка само на име издатака који су настали пред тим органом (награда на име одбране од стране браниоца на претресу пред тим судом и накнада трошкова превоза на име доласка браниоца поменути претрес), док о преосталом делу захтева није одлучивао, с обзиром на то да је реч о трошковима кривичног поступка који су настали пред судовима нижих инстанци.

Стога су, жалбени наводи браниоца окривљеног којима се указује да је Апелациони суд требало да досуди и трошкове на име састава жалби, и то два пута у износу од по 60.000,00 динара, оцењени су као неосновани, и истима се не доводи у сумњу законитост и правилност побијаног решења.

***(решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж3-7/25 од 13.10.2025. године
и решење Апелационог суда у Крагујевцу КЖ2-728/25 од 03.11.2025. године)***

***Сентенцу приредио Јанко Мујић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

ЗАКОНИТОСТ ДОКАЗА (члан 16 став 1 Законика о кривичном поступку)

Налаз и мишљење вештака је законит доказ, ако је при његовој изрази коришћен исказ сведока који је касније издвојен из списка предмета, а тај исказ се не односи на чињенице које су предмет доказивања.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Горњем Милановцу 1К. бр. 23/24 од 05.09.2025. године, оглашен је кривим окривљени А.А., због кривичног дела тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл. 297. ст. 1. у вези чл. 289. ст. 1. Кривичног законика и осуђен је на казну затвора у трајању од 8 (осам) месеци, за коју је одређено да је окривљени има издржати по правноснажности пресуде, на тај начин што не сме напуштати просторије у којима станује, осим у случајевима прописаним законом који уређује извршење кривичних санкција, без примене мере електронског надзора.

Испитујући побијану пресуду у оквиру основа, дела и правца побијања истакнутим у жалби, сходно одредби члана 451. став 1. ЗКП, Апелациони суд је најпре ценио жалбене наводе браниоца окривљеног А.А., да је побијана пресуда захваћена битном повредом одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 1. ЗКП, јер је заснована на доказима на којима се по одредбама ЗКП не може заснивати, а с обзиром на друге доказе није очигледно да би без ових доказа била донета иста пресуда. У том смислу, бранилац у жалби истиче да су налаз и мишљење вештака саобраћајне струке од 23.08.2021. године и налаз и мишљење вештака судске медицине од 23.03.2021. године незаконити докази, у смислу одредаба члана 16. став 1. ЗКП и члана 84. став 1. ЗКП, јер су исти засновани на исказу сведока АБ датом на записнику ОЈТ у Горњем Милановцу Кт.бр. 184/20 од 29.01.2021. године, који је правноснажно издвојен из списка предмета решењем Основног суда у Горњем Милановцу К.бр. 130/21 од 09.03.2022. године.

Апелациони суд је овакве жалбене наводе браниоца окривљеног оценио, као неосноване, налазећи да побијана пресуда није захваћена битном повредом одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 1. ЗКП, те да доказна вредност и квалитет налаза и мишљења вештака саобраћајне струке од 23.08.2021. године и налаза и мишљења вештака судске медицине од 23.03.2021. године није доведена у питање због тога што је на исказ сведока

Мирјане Нешковић дат на записнику ОЈТ у Горњем Милановцу Кт.бр. 184/20 од 29.01.2021. године правноснажно издвојен из списка предмета решењем Основног суда у Горњем Милановцу К.бр. 130/21 од 09.03.2022. године. Ово из ралога, што се вештак децидирано изјаснио да би његов налаз био исти и да није користио исказ овог сведока. Са друге стране, повреде које је оштећени А.Ц., критичном приликом задобио утврђују се и из медицинске документације на име оштећеног и допунског налаза и мишљења вештака специјалисте судске медицине од 12.09.2022. године, из чега произилази закључак да наведени докази нису од таквог значаја да без њих не би била донета иста пресуда, те су супротни жалбени наводи браниоца неосновани.

*(пресуда Основног суда у Горњем Милановцу
1К. бр. 23/24 од 05.09.2025. године и пресуда Апелационог суда
у Крагујевцу Кж1-591/25 од 02.12.2025. године)*

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗАКОНИТОСТ ДОКАЗА **(члан 16 став 1 Законика о кривичном поступку)**

Исказ сведока који је у претходном поступку поступао као бранилац окривљеног, на околност поступања полицијских службеника према окривљеном, није незаконит доказ, у смислу одредбе члана 93. став 1. тачка 3. ЗКП, јер се бранилац није изјашњавао о ономе што му је окривљени као своме браниоцу поверио.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Брусу 1К. бр. 143/2021 од 09.10.2024. године, окривљени А.А., оглашен је кривим због кривичног дела из члана 204 став 2 у вези става 1 Кривичног законика (КЗ) и осуђен на казну затвора у трајању од 5 (пет) година, коју да издржи по правноснажности пресуде.

Бранилац у жалби не конкретизује због чега налази да је исказ сведока А.Б., припадника ПС Брус, у конкретном случају незаконит доказ, изузев паушалних навода да је овај сведок по природи професије заинтересован за осуду окривљеног, које наводе овај суд није могао прихватити. Са друге стране, сведок А.Ц., се изјашњавао на околност поступања полицијских службе-

ника према окривљеном приликом испитивања у претходном поступку, при чему се није изјашњавао о другим околностима које му је окривљени тада поверио, тако да се не ради о лицу које је искључено од дужности сведочења, у смислу одредбе члана 93 став 1 тачка 3 ЗКП.

(пресуда Основног суда у Брусу 1К. бр. 143/2021 од 09.10.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-141/25 од 11.04.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОБАВЕЗНА ОДБРАНА **(члан 85 став 4 Законика о кривичном поступку)**

Окривљени у случају обавезне одбране мора на главном претресу бити саслушан у присуству браниоца по службеној дужности на околност да ли пристаје да га бранилац заступа или жели да се брани сам.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Јагодини 2К. бр. 97/23 од 05.02.2025. године, окривљени А.А., оглашен је кривим због кривичног дела превара из члана 208 став 3 у вези става 1 Кривичног законика (КЗ) и осуђен на казну затвора у трајању од 8 (осам) месеци, која ће се извршити тако што ће је окривљени издржавати у просторијама у којима станује уз примену електронског надзора.

Испитујући побијану пресуду у оквиру основа, дела и правца побијања истакнутим у жалби, сходно одредби члана 451 став 1 ЗКП, Апелациони суд налази да се основано жалбом браниоца по службеној дужности окривљеног А.А., указује да је првостепена пресуда захваћена битном повредом одредаба кривичног поступка из члана 438 став 2 тачка 3 ЗКП, из разлога што је првостепени суд током главног претреса неправилно применио одредбу члана 85 став 4 ЗКП, што је било од одлучног утицаја на доношење законите и правилне пресуде, а због чега је побијана пресуда морала бити укинута, у смислу одредбе члана 458 став 1 ЗКП.

У конкретном случају, окривљени је оглашен кривим за кривично дело превара из члана 208 став 3 у вези става 1 КЗ, док се увидом у списе предмета утврђује да је суд окривљеном на главном претресу одржаном дана 05.02.2025.

године, појаснио да у конкретном случају нема процесних услова за одржавање предметног главног претреса, имајући у виду да уредно позвани бранилац по службеној дужности окривљеног није присутан због одлуке АКС о обустави рада, али да се окривљени изјаснио да жели да се брани сам у овом поступку, да је свестан обавезне одбране у овом предмету, како из разлога што је у притвору, тако и из разлога што се ради о кривичном делу за које је забрањена казна до осам година, али да изричито одбија постављеног браниоца по службеној дужности и жели да се брани искључиво сам, те да одбија да разговара са браниоцем по службеној дужности, да се изричито противи да бранилац присуствује радњама у поступку и изнесе завршну реч, као и да се изричито противи да бранилац по службеној дужности изјави редовни правни лек у овом поступку на првостепеној пресуду и предузима све радње у овом поступку.

Имајући у виду цитиране материјалноправне одредбе и прописану казну за кривично дело за које је окривљени оглашен кривим, Апелациони суд наводи да је првостепени суд на главном претресу неправилно применио предметне одредбе материјалног права, што је довело до повреде права одбране и било од одлучног утицаја на правилност и законитост побијане пресуде, због чега је првостепена пресуда захваћена битном повредом одредаба кривичног поступка из члана 438 став 2 тачка 3 ЗКП.

Наиме, стоји чињеница да се окривљени на наведеном главном претресу изјаснио да жели да се брани сам, да се изричито противи да бранилац присуствује радњама у поступку, изнесе завршну реч, односно изјави редовни правни лек.

Међутим, телеолошким (циљним) тумачењем одредбе члана 85 став 4 ЗКП, дакле утврђивањем правог значења ове правне норме, долази се до закључка да је окривљени у конкретном случају морао бити саслушан у присуству браниоца по службеној дужности да ли пристаје да га овај заступа или жели да се брани сам. Ово из разлога што је предметном одредбом категорички прописано да окривљени у случају обавезне одбране мора бити саслушан у присуству браниоца по службеној дужности, док је главни претрес од 05.02.2025. године одржан у одсуству неопходних процесних услова, с обзиром на то да је бранилац по службеној дужности из објективних разлога био онемогућен да истом присуствује.

Имајући у виду наведено, по налажењу Апелационог суда, у предметној кривичној ствари није испоштовано начело контрадикторности и право окривљеног на одбрану. Самим тим, из претходно наведених разлога, исказ окривљеног да у потпуности признаје извршење кривичног дела за које је оглашен кривим се, за сада, не може прихватити као веродостојан за доношење осуђујуће пресуде, док је закључак првостепеног суда да у конкретном случају има места доношењу пресуде без образложења, преурањен.

(пресуда Основног суда у Јагодини 2К. бр. 97/23 од 05.02.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-166/25 од 08.04.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРЕСУДА БЕЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА (члан 428 став 6 Законика о кривичном поступку)

Констатације да је пресуда израђена без образложења и разлог због кога је тако поступљено, сходно одредби члана 428 став 6 ЗКП, треба навести у образложењу, а не у изреци пресуде.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Јагодини 2К. бр. 97/23 од 05.02.2025. године, окривљени А.А., оглашен је кривим због кривичног дела превара из члана 208 став 3 у вези става 1 Кривичног законика (КЗ) и осуђен на казну затвора у трајању од 8 (осам) месеци, која ће се извршити тако што ће је окривљени издржавати у просторијама у којима станује уз примену електронског надзора. У изреци пресуде је такође наведено да је пресуда урађена без образложења, сходно одредби члана 429 став 1 тачка 2 Законика о кривичном поступку (ЗКП).

У вези са жалбеним наводима браниоца окривљеног, Апелациони суд указује да побијана пресуда није одговорила императивним захтевима прописаним одредбом члана 429 став 1 тачка 2 ЗКП, због тога што је иста састављена на методолошки непрописан начин, с обзиром на то да су констатације да је иста из-

рађена без образложења и разлог због кога је тако поступљено наведене у изреци побијане пресуде, а не у образложењу, сходно одредби члана 428 став 6 ЗКП.

(пресуда Основног суда у Јагодини 2К. бр. 97/23 од 05.02.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-166/25 од 08.04.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НЕЗАКОНИТ ДОКАЗ **(члан 84 Законика о кривичном поступку)**

Околност да вештак није положио заклетву, у смислу члана 114. став 3. ЗКП, сама по себи, није разлог да се доказ издвоји из списка предмета, као незаконит.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Чачку 1 К бр.172/20 од 26.03.2025. године, издвојен је из списка предмета налаз и мишљење вештака А.А., златара – проценитеља од 25.05.2020. године, као незаконит доказ, при чему је одређено да ће исти по правноснажности решења бити стављен у посебан омот и запечаћен и бити остављен код судије за претходни поступак.

Првостепени суд је у образложењу побијаног решења навео да је одлуку о издвајању доказа – налаза и мишљења вештака А.А., златара – проценитеља од 25.05.2020 године, као незаконитог, донео јер А.А., није регистрован као стални судски вештак надлежан за вештачења вредности накита, односно предмета од злата, а да из списка предмета произилази да А.А., није положио заклетву ни пред надлежним јавним тужиоцем, нити пред судом на главном претресу.

Одредбом члана 114. став 3. ЗКП је прописано да ако за одређену врсту вештачења постоје вештаци са списка сталних вештака, други вештаци се могу одредити само ако постоји опасност од одлагања или ако су стални вештаци спречени или ако то захтевају друге околности.

Са тим у вези, другостепени суд налази да је првостепени суд дужан да на главни претрес позове А.А., и захтева од њега да пре вештачења положи заклетву, у смислу одредбе члана 119. став 1. ЗКП, и да га, након што положи

заклетву, испита на околности везане за вредност накита за који постоји оправдана сумња да га је окривљена у критичном периоду одузела из станова оштећених, о чему је дао писани налаз и мишљење дана 25.05.2020. године, а након тога, уколико нађе да постоје недостаци у налазу и мишљењу вештака, првостепени суд ће по потреби, по службеној дужности или на предлог странака, поступити у складу са одредбом члана 124. ЗКП.

*(решење Основног суда у Чачку 1 К бр.172/20 од 26.03.2025. године
и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-331/25 од 26.05.2025. године)*

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ПРУЖАЊЕ
МЕЂУНАРОДНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ
(члан 7 став 1 тачка 1 Закона о међународној правној
помоћи у кривичним стварима)**

Претпоставка за пружање међународне правне помоћи у кривичним стварима је да кривично дело поводом кога се захтева пружање међународне правне помоћи представља кривично дело по закону Републике Србије.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Ужицу Кв-17/25 од 18.02.2025. године, исти суд се огласио стварно ненадлежним за поступање у поступку изручења правосудним органима Сједињених Америчких Држава окривљеног А.А., по молби Амбасаде Сједињених Америчких Држава број 028/25 од 24.01.2025. године, ради кривичног гоњења у кривичном поступку због кривичног дела превара путем жице, радија или телевизије (3 тачке) из главе 18 Законика Сједињених Држава, одељак 1343 и кривичног дела прање новчаних инструмената из главе 18 Законика Сједињених Држава, одељак 1956 (а) (1) (В) (i), при чему је одређено да по правноснажности решења списи предмета буду достављени Вишем суду у Београду – Посебно одељење за борбу против високотехнолошког криминала, као стварно и месно надлежном суду.

Одредбом члана 23 став 3 Закона о уређењу судова прописано је да је Виши суд, поред осталог, надлежан да води поступак за изручење окривљених и

осуђених лица, пружа међународну правну помоћ у поступцима за кривична дела из своје надлежности, извршава кривичну пресуду иностраног суда и одлучује о признању и извршењу страних судских и арбитражних одлука, док су одредбом члана 7 став 1 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, предвиђене претпоставке за пружање међународне правне помоћи. Даље, одредбом члана 3 тачка 2 Закона о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала је прописано да се овај закон примењује ради откривања, кривичног гоњења и суђења за кривична дела против интелектуалне својине, имовине, привреде и правног саобраћаја, код којих се као објекат или средство извршења кривичних дела јављају рачунари, рачунарске системи, рачунарске мреже и рачунарски подаци, као и њихови производи у материјалном или електронском облику, ако број примерака ауторских дела прелази 2000 или настала материјална штета прелази износ од 1.000.000,00 динара. Такође, одредбом члана 301 став 1 Кривичног законика (КЗ) је прописано да кривично дело рачунарска превара врши онај ко унесе нетачан податак, пропусти уношење тачног податка или на други начин прикрије или лажно прикаже податак и тиме утиче на резултат електронске обраде и преноса података у намери да себи или другом прибави противправну имовинску корист и тиме другом проузрокује имовинску штету.

Имајући у виду цитиране одредбе наведених материјалноправних прописа, по оцени Апелационог суда, разлози првостепеног суда на страни 6. паусус четврти образложења побијаног решења због којих налази да је окривљени основано сумњив да је учинио кривична дела из области високотехнолошког криминала, потпуно су нејасни.

Наиме, у радњама окривљеног А.А., наведеним у молби за његово изручење (која је Министарству правде Републике Србије – Сектор за међународну сарадњу и стратешко планирање упућена нотом Амбасаде Сједињених Америчких Држава број 028/25 од 24.01.2025. године), а које су ближе описане на странама 3-5. образложења побијаног решења, по оцени Апелационог суда, нису садржана битна објективна обележја бића кривичног дела која би упућивала на надлежност Вишег суда у Београду – Посебно одељење за борбу против високотехнолошког криминала, у смислу одредбе члана 3 тачка 3 Закона о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала.

Ово из разлога што овај суд налази да кривично дело превара путем жице, радија или телевизије (3 тачке) из главе 18 Законика Сједињених Држава, одељак 1343, због кога се између осталог тражи међународна помоћ у предметној кривичној ствари, не представља кривично дело по закону Републике Србије, тј. у конкретном случају не постоји идентитет између наведеног кривичног дела и кривичног дела рачунарска превара из члана 301 став 1 КЗ (како то првостепени суд на страни 6. пасусу трећем образложења побијаног решења неправилно закључује), будући да из чињеничног описа не произилази да су објекат извршења кривичног дела превара путем жице, радија или телевизије (3 тачке) из главе 18 Законика Сједињених Држава, одељак 1343 била средства описана у члану 3 тачка 3 Закона о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала, нити да је окривљени инкриминисане радње предузимао посредством истих.

Самим тим, у конкретном случају нема места успостављању стварне и месне надлежности Вишег суда у Београду – Посебно одељење за борбу против високотехнолошког криминала, у смислу одредаба чланова 10 и 11 Закона о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала, те је ожалбено решење морало бити укинута.

*(решење Вишег суда у Ужицу Кв-17/25 од 18.02.2025. године
и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-149/25 од 04.03.2025. године)*

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОБАВЕЗНА ОДБРАНА

(члан 74 став 1 тачка 7 Законика о кривичном поступку)

Окривљени мора имати браниоца ако се против њега води кривични поступак за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења – од подношења предлога за изрицање такве мере, па до доношења одлуке из чл. 526 ст. 2 и 3. Законика о кривичном поступку или до правноснажности решења о изрицању мере обавезног психијатријског лечења.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Ужицу Кв. бр. 74/25 од 21.08.2025. године, одбијен је, као неоснован, предлог Специјалне затворске болнице у Београду за измену мере безбедности обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, која је окривљеном А.А., изречена решењем Вишег суда у Ужицу К.бр. 2/21 од 30.06.2021. године, у меру безбедности обавезно психијатријско лечење на слободи.

Против наведеног решења жалбу је изјавио бранилац по службеној дужности окривљеног А.А., због битне повреде одредаба кривичног поступка и непотпуно утврђеног чињеничног стања, са предлогом да Апелациони суд укине побијано решење и предмет упути првостепеном суду на поновно одлучивање.

Апелациони суд указује да је одредбом чл. 74 ст. 1 тач. 7 Законика о кривичном поступку прописано да окривљени мора имати браниоца ако се против њега води кривични поступак за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења – од подношења предлога за изрицање такве мере, па до доношења одлуке из чл. 526 ст. 2 и 3. Законика о кривичном поступку или до правноснажности решења о изрицању мере обавезног психијатријског лечења, док је окривљеном А.А., мера безбедности обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи изречена решењем Вишег суда у Ужицу К. бр. 2/21 од 30.06.2021. године, које је потврђено решењем Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 637/21 од 02.09.2021. године, те је наведена одлука правноснажна, а због чега у конкретном случају није било потребе за обавезном одбраном окривљеног, у смислу одредбе чл. 74 ст. 1 тач. 7 Законика о кривичном поступку, у поступку за измену мере безбедности.

(решење Вишег суда у Ужицу Кв. бр. 74/25 од 21.08.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-594/25 од 04.09.2025. године)

***Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

ТРОШКОВИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА **(члан 262 став 2 Законика о кривичном поступку)**

Браниоцу окривљеног припада право на накнаду трошкова кривичног поступка на име присуства седници већа другостепеног суда уколико је исте потраживао на тој седници већа.

Из образложења:

Решењем Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-204/25 од 18.08.2025. године, одбијен је, као неоснован, захтев браниоца А.А., за накнаду трошкова кривичног поступка насталих пред Апелационим судом у Крагујевцу у предмету Кж1-204/25.

Супротно изнетим наводима браниоца окривљене, по оцени Апелационог суда, правилно је другостепени суд одбио, као неоснован, захтев браниоца окривљене А.А., за накнаду трошкова кривичног поступка насталих пред Апелационим судом у Крагујевцу у предмету Кж1-204/25, налазећи да у конкретном случају нису испуњени услови прописани одредбом члана 262 став 2 ЗКП да се о трошковима кривичног поступка одлучи посебним решењем. Ово из разлога што је, како то правилно закључује другостепени суд на страни 2. пасус трећи образложења побијаног решења, браниоцу окривљене била позната висина насталих трошкова у овом кривичном предмету, али бранилац исте није потраживао на седници већа Апелационог суда у Крагујевцу, одржаној дана 05.05.2025. године, при чему бранилац окривљене ни у захтеву за накнаду трошкова кривичног поступка, нити у изјављеној жалби, није указао на евентуалне сметње које су му објективно онемогућиле да трошкове кривичног поступка потражује на наведеној седници већа другостепеног суда.

***(решење Апелационог суда у Крагујевцу
Кж1-204/25 од 18.08.2025. године и решење
Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-586/25 од 02.09.2025. године)***

***Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

УПУЋИВАЊЕ ОПТУЖЕНОГ НА ИЗДРЖАВАЊЕ КАЗНЕ ЗАТВОРА (члан 430 Законика о кривичном поступку)

Оптужени који је, у смислу одредбе члана 430. став 1. ЗКП, захтевао да буде упућен на издржавање казне затвора пре правноснажности пресуде, од поднетог захтева може одустати, у ком случају се исти има одбацити као недозвољен.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Крушевцу К 17/25 од 14.08.2025. године, окривљени А.А., упућен је на издржавање казне затвора пре правноснажности пресуде Вишег суда у Крушевцу К 17/25 од 12.08.2025. године, којом је оглашен кривим због кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246 став 1 Кривичног законика и продуженог кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348 став 4 у вези става 1 Кривичног законика у вези члана 61 став 4 Кривичног законика и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 15 (петнаест) година, у коју му је урачунато време проведено у притвору, почев од 30.01.2024. године, па до упућивања окривљеног у завод за извршење кривичних санкција, при чему је одређено да се по правноснажности побијаног решења окривљени има упутити у надлежну установу ради издржавања наведене казне затвора.

Из списка предмета произилази да је окривљени дана 13.08.2025. године поднео захтев Вишем суду у Крушевцу за упућивање на издржавање казне затвора пре правноснажности пресуде Вишег суда у Крушевцу К 17/25 од 12.08.2025. године, а из разлога што дуго времена проводи у притворској јединици, те су му јако ограничене могућности за функционисање.

У жалби окривљени истиче да је побијано решење примио доста раније него што је очекивао, те да је заборавио да се против њега води кривични поступак пред Основним судом у Крушевцу, а због чега би ранијим ступањем на издржавање казне био доведен у тежи положај, у смислу спровођења из другог града на суђења, као и да му је једноставније да сачека „евентуалну“ правноснажност пресуде Вишег суда у Крушевцу К 17/25 од 12.08.2025. године у притвору, а самим тим и завршетак кривичног поступка пред Основним судом у Крушевцу.

Код оваквог стања ствари, Апелациони суд је нашао да је окривљени одустао од поднетог захтева за упућивање на издржавање казне затвора пре правноснажности пресуде Вишег суда у Крушевцу К 17/25 од 12.08.2025. године, те да је исти као такав недозвољен, сходно одредби члана 430 став 1 Законика о кривичном поступку, а због чега је побијано решење преиначено, у смислу одредбе члана 467 став 4 Законика о кривичном поступку.

(решење Вишег суда у Крушевцу К 17/25 од 14.08.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-581/25 од 27.08.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

СПАЈАЊЕ КАЗНИ

(члан 544 став 3 Законика о кривичном поступку)

Захтев осуђеног за изрицање јединствене казне затвора се, сходно одредби члана 544. став 3. ЗКП, не може одбацити као недозвољен.

Из образложења:

Решењем Вишег суда Јагодини Кв. бр. 144/25 од 19.05.2025. године, одбачен је као недозвољен захтев осуђеног А.А., за изрицање јединствене казне по правноснажним пресудама Вишег суда у Јагодини и то К.бр. 33/19 од 01.11.2019. године и К.бр. 11/23 од 05.03.2024. године.

У образложењу побијаног решења се наводи да је осуђени А.А., првостепеном суду поднео захтев за изрицање јединствене казне по правноснажним пресудама Вишег суда у Јагодини и то К.бр. 33/19 од 01.11.2019. године и К.бр. 11/23 од 05.03.2024. године и да је решењем Вишег суда у Јагодини Кв.бр. 8/25 од 22.01.2025. године захтев одбијен, као неоснован, па имајући у виду да осуђени захтевом од 24.04.2025. године тражи спајање казни по истим пресудама у погледу којих је донета правноснажна одлука, првостепени суд налази да захтев осуђеног треба одбацити.

По оцени Апелационог суда, одредбом чл. 554. ст. 3. ЗКП, изричито је прописано да ће суд пресудом одбити или усвојити захтев за изрицање јединствене казне. Како је у конкретном случају осуђени АА поднео захтев за изрицање јединствене казне затвора по предметним правноснажним пресу-

дама, то није било места доношењу решења о одбацивању захтева као недо-
звољеног, с обзиром да таква одлука није предвиђена цитираном одредбом
закона.

Апелациони суд је имао у виду да је решењем Вишег суда у Јагодини
Кв.бр. 8/25 од 22.01.2025. године одбијен, као неоснован, захтев осуђеног
за изрицање јединствене казне по правноснажним пресудама Вишег суда у
Јагодини и то К.бр. 33/19 од 01.11.2019. године и К.бр. 11/23 од 05.03.2024.
године. Но, другостепени суд налази да та околност није била од утицаја
на обавезу првостепеног суда да о захтеву осуђеног одлучи мериторно пре-
судом, о чему ће првостепени суд водити рачуна приликом одлучивања о
поднетом захтеву.

*(решење Вишег суда Јагодини Кв. бр. 144/25 од 19.05.2025. године
и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-389/25 од 13.06.2025. године)*

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (члан 438 став 2 тачка 3 Законика о кривичном поступку)

**Битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2.
тачка 3. ЗКП састоји у непримењивању или неправилном примењивању
релевантних одредаба Законика о кривичном поступку на главном
претресу, а не материјалноправних одредаба.**

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Крушевцу К 14/25 од 04.09.2025. године, која је
објављена дана 09.09.2025. године, окривљена А.А., оглашена је кривом због
кривичног дела убиство на мах из члана 115. Кривичног законика, у покушају у
вези члана 30. Кривичног законика и осуђена је на казну затвора у трајању од 2
(две) године, у коју казну јој се има урачунати време проведено у притвору, почев
од 10.02.2025. године до упућивања у установу за издржавање казне затвора,
док је окривљени А.Б., оглашен кривим због кривичног дела насиље у породици
из члана 194. став 5. Кривичног законика и осуђен је на казну затвора у трајању
од 3 (три) месеца и новчану казну у одређеном износу од 100.000,00 (стохиљада)
динара, који износ је обавезан да уплати у року од 3 (три) месеца од дана прав-

носнажности пресуде, уз одређење да ће, ако окривљени не плати новчану казну у остављеном року, иста бити замењена казном затвора, тако што ће се за сваких 1.000,00 (хиљаду) динара новчане казне одредити један дан затвора.

Жалбом браниоца окривљене А.А., се истиче да је првостепена пресуда захваћена битном повредом одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 3. ЗКП, с обзиром да првостепени суд на главном претресу није применио одредбу члана 19. став 3. Кривичног законика, те да је неправилно применио одредбе чланова 54-57. Кривичног законика, што је било од одлучног утицаја на доношење законите и правилне пресуде.

Апелациони суд је овакве жалбене наводе браниоца окривљене А.А., оцењују, као неосноване, имајући у виду да битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 3. ЗКП састоји у непримењивању или неправилном примењивању неке од релевантних одредаба Законика о кривичном поступку, док се бранилац у жалби позива на неправилну примену материјалноправних одредаба прописаних Кривичним закоником.

(пресуда Вишег суда у Крушевцу К 14/25 од 04.09.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1н-547/25 од 13.11.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ИСКЉУЧЕЊЕ ОД ДУЖНОСТИ СВЕДОЧЕЊА (члан 9 став 1 тачка 3 Законика о кривичном поступку)

Бранилац, у смислу одредбе члана 93. став 1. тачка 3. ЗКП, није искључен од дужности сведочења уопште, већ само у односу на оно што му је окривљени као свом браниоцу поверио.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару К. бр. 29/24 од 08.09.2025. године, на основу одредби члана 423 тачка 2 Законика о кривичном поступку (ЗКП), окривљени А.А., ослобођен је од оптужбе да је радњама ближе описаним у изреци побијане пресуде извршио кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246 став 1 Кривичног законика, при чему је одређено да трошкови кривичног поступка у односу на овог

окривљеног падају на терет буџетских средстава суда. Истом пресудом, окривљени А.Б., оглашен је кривим због кривичног дела „недозвољено“ држање опојних дрога из члана 246а став 1 Кривичног законика и осуђен је на новчану казну у одређеном износу од 50.000,00 динара, коју је дужан да плати у року од 30 дана од дана правноснажности пресуде, а ако је не плати у наведеном року суд ће новчану казну заменити казном затвора, тако што ће за сваких 1.000,00 динара новчане казне одредити један дан затвора.

Апелациони суд налази да се основано жалбом јавног тужиоца указује да је преураћен закључак првостепеног суда да изузев признања окривљеног А.А., на записнику о саслушању осумњиченог ПУ Нови Пазар Ку.бр. 55994/23 од 04.11.2023. године нема других доказа да је окривљени извршио предметно кривично дело и да исто не може бити довољан доказ да би се на њему засновала осуђујућа пресуда. Ово из разлога, што се ваљаност и квалитет признања окривљеног у преткривичном поступку могу испитати само сагледавањем свих релевантних околности под којима је исто дато, те је у циљу извођења несумњивог закључка у том смислу, било неопходно у својству сведока испитати браниоца по службеној дужности, адвоката А.Ц., у чијем присуству је признање окривљеног А.А., дато. У вези са тим, нејасни су разлози првостепеног суда на страни 6. пасус други образложења ожалбене пресуде због којих је одбио испитивање браниоца окривљеног по службеној дужности у својству сведока, с обзиром на то да предложени сведок, у смислу одредбе члана 93 став 1 тачка 3 ЗКП, није искључен од дужности сведочења уопште, већ само у односу на оно што му је окривљени као свом браниоцу поверио, док нема процесних сметњи које би онемогућиле да се предложени сведок изјасни о томе да ли је са окривљеним обавио поверљив разговор пре него што је окривљени дао одбрану пред ПУ Нови Пазар, као и о другим околностима због којих првостепени суд налази да је дато признање у довољној мери оповргнуто одбраном окривљеног пред ВЈТ Нови Пазар и на главном претресу, односно да је исто у супротности са другим изведеним доказима.

(пресуда Вишег суда у Новом Пазару К. бр. 29/24 од 08.09.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-613/25 од 15.12.2025. године)

***Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

ОБАВЕЗНА ОДБРАНА
(члан 72 Законика о кривичном поступку)

Суд мора испитати да ли је окривљеном у претходном поступку пружена делотворна одбрана од стране браниоца по службеној дужности, уколико се укаже сумња у вези тога, а како би се на поуздан начин утврдило да ли је признање окривљеног у претходном поступку дато у складу са стандардима прописаним одредбом члана 88. ЗКП.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Пожаревцу – Судска јединица Кучево I-81 К 431/2024 од 01.09.2025. године, окривљени А.А., оглашен је кривим због кривичног дела тешка крађа из члана 204. став 4. у вези става 1. Кривичног законика (КЗ) и осуђен на казну затвора у трајању од 2 (две) године, у коју му се има урачунати време задржавања у вези кривичног дела, и то од 16.11.2022. године у 07,00 часова до 17.11.2022. године у 17,00 часова.

Апелациони суд налази да се основано жалбом браниоца указује да првостепени суд није дао јасне разлоге о томе да ли је окривљеном у претходном поступку пружена стручна, савесна и благовремена одбрана од стране браниоца по службеној дужности – сведока А.Ц., те да ли је приликом саслушања у полицији и тужилаштву био поучен о својим законским правима из члана 68. и 69. ЗКП, односно да ли је бранилац по службеној дужности у свему поступила у складу са својим дужностима прописаним одредбом члана 72. ЗКП. Ово из разлога, што је окривљени у својој одбрани на главном претресу навео да са сведоком А.Ц., није ништа разговарао о предмету, већ да је она све време ћутала и да га је једино питала да ли се каје, док се сведок А.Ц., у свом исказу изјаснила да је била присутна у својству браниоца по службеној дужности када је окривљени саслушаван од стране сведока А.Д., и А.Е., у ПС Кучево, али да је на саслушање окривљеног дошла када је оно већ било у току, тако да претходно са окривљеним није обавила поверљив разговор, те да је само прочитала записник, који је окривљени пред њом прочитао и потписао, при чему је сведок изјавила да је била присутна и приликом саслушања окривљеног пред јавним тужиоцем, када њих двоје такође нису обавили поверљив разговор и да не памти да ли му је постављала питања када је саслушаван од стране јавног тужиоца. Са друге стране, из исказа полицијских службеника – сведока А.Д. и А.Е. произилази да је окривљени

приликом саслушања у ПС Кучево поучен о својим законским правима из члана 68. и 69. ЗКП, те да је он пре саслушања обавио поверљив разговор са браниоцем по службеној дужности. Код оваквог стања ствари, Апелациони суд налази да се, за сада, не може са сигурношћу констатовати да је у претходном поступку у свему поступљено у складу са одредбама чланова 68-72. ЗКП, због чега је неопходно са посебном пажњом испитати да ли је признање окривљеног у претходном поступку дато у складу са стандардима прописаним одредбом члана 88. ЗКП, што је у побијаној пресуди изостало.

*(пресуда Основног суда у Пожаревицу – Судска јединица Кучево
I-81 K 431/2024 од 01.09.2025. године и решење
Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-587/25 од 27.11.2025. године)*

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРЕТРЕСАЊЕ СТАНА И ДРУГИХ ПРОСТОРИЈА У КОЈИМА СТАНУЈЕ ОКРИВЉЕНИ (члан 156 став 7 Законика о кривичном поступку)

Сведок доказне радње претресање стана и других просторија у којима станује окривљени мора пажљиво пратити цео ток претресања.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Јагодини К.бр.28/23 од 13.08.2025. године, окривљени А.А., оглашен је кривим да је извршио кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 2 Кривичног законика и осуђен је на казну затвора у трајању од 2 (две) године. Истом пресудом окривљеном је изречена мера безбедности одузимање предмета, ближе наведених у потврди о привремено одузетим предметима ПС Параћин број 60782/2022 од 22.11.2022. године. Такође, окривљени је обавезан да Вишем суду у Јагодини, на име паушала, уплати износ од 7.000,00 динара, у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде, под претњом извршења, при чему је одређено да трошкови кривичног поступка падају на терет окривљеног, о чијој висини ће суд одлучити посебним решењем, након правноснажности пресуде.

Апелациони суд налази да се основано жалбом браниоца окривљеног указује да је побијана пресуда захваћена битном повредом одредаба

кривичног поступка из члана 438 став 2 тачка 1 ЗКП, тврдњом да се побијана пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама Законика о кривичном поступку не може заснивати, а да, с обзиром на друге доказе, није очигледно да би без овог доказа била донета иста пресуда.

Одредбом члана 156 став 7 ЗКП прописано је да претресању присуствују два пунолетна грађанина као сведоци, који ће се пре почетка претресања упозорити да пазе на ток претресања, као и да имају право да пре потписивања записника о претресању ставе своје приговоре на веродостојност садржине записника.

У конкретном случају, сведок А.Б., се у свом исказу датом на главном претресу одржаном дана 03.10.2024. године изјаснила да се налазила у соби у оквиру куће, где су били и полицајци који су вршили претрес, који су јој рекли да је њено присуство потребно да би посведочила да га није полиција малтретирали или подметнула “нешто”, при чему је појаснила да није ишла са њима из просторије у просторију, нити је била у дворишту док је вршен претрес, те да јој је полицајац рекао да може да седи у тој соби и да не мора да излази, као и да је видела да су пронађене неке куглице, да су јој показане, али да се она у то не разуме и да не зна шта је пронађено. Такође, сведок А.Ц., се у свом исказу датом на главном претресу одржаном дана 21.06.2024. године изјаснио да је на претресу било више полицијских службеника, које је он у својству сведока пратио приликом претреса, те да је био присутан и други сведок, али да је она све време била у кући.

Сходно наведеном, из исказа сведока А.Б. и А.Ц. произилази да сведок А.Ц. није у целости пратила ток претреса, у смислу одредбе члана 156 став 7 ЗКП, па стога, како би се у конкретном случају са потребним степеном извесности утврдило да ли се записник о претресању стана и других просторија окривљеног ПС Параћин од 22.11.2022. године може користити као доказ у кривичном поступку, у поновном поступку је неопходно испитати полицијске службенике који су спроводили претрес просторија у којима борави окривљени А.А., а на околност да ли је сведок А.Ц., током целог тока спроведеног претреса у просторијама у којима окривљени станује, у својству сведока претреса, пратила полицијске службенике током њиховог кретања у свим просторијама и дворишту објекта у коме окривљени станује, или је, како то у својим исказима тврде сведоци А.Б. и А.Ц, она током претреса се-

дела у једној од соба, те да су јој тек након спроведеног претреса полицијски службеници показали предмете које су критичном приликом пронашли.

(пресуда Вишег суда у Јагодини К.бр.28/23 од 13.08.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-477/25 од 08.10.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОБАВЕЗА ОДРЖАВАЊА ПРИПРЕМНОГ РОЧИШТА (члан 346 став 3 Законика о кривичном поступку)

Не постоји апсолутна обавеза одржавања припремног рочишта у редовном кривичном поступку, с обзиром да је одредбом члана 346. став 3. ЗКП прописано да ће председник већа наредбом одредити главни претрес ако је оптужница подигнута за кривично дело за које је прописана казна затвора до дванаест година и ако сматра да с обзиром на прикупљене доказе, спорна чињенична и правна питања или сложеност предмета одржавање припремног рочишта није потребно.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Крушевцу К 17/25 од 12.08.2025. године, окривљени А.А., оглашен је кривим због кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. Кривичног законика, за које кривично дело му је утврђена казна затвора у трајању од 8 (осам) година и продуженог кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези става 1. Кривичног законика у вези члана 61. став 4. Кривичног законика, за које кривично дело му је утврђена казна затвора у трајању од 7 (седам) година и 6 (шест) месеци, па је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 15 (петнаест) година, у коју му се има урачунати време проведено у притвору, почев од 30.01.2024. године, до упућивања у Завод за извршење кривичних санкција.

Жалбом браниоца окривљеног се указује да је првостепена пресуда захваћена битном повредом одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 3. ЗКП, јер првостепени суд, по виђењу браниоца, у току главног претреса није применио одредбу члана 346. ЗКП, што је било одлучног

утицаја на доношење законите и правилне пресуде. Наиме, бранилац истиче да се сходно овој одредби припремно рочиште мора увек одржати, као и да је неодржавање истог било одлучног утицаја на доношење побијане пресуде.

Апелациони суд налази да су неосновани жалбени наводи браниоца окривљеног којима се указује да је првостепена пресуда захваћена битном повредом одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 3. ЗКП, имајући у виду да је одредбом члана 346. став 3. ЗКП прописано да ће председник већа наредбом одредити главни претрес ако је оптужница подигнута за кривично дело за које је прописана казна затвора до дванаест година и ако сматра да с обзиром на прикупљене доказе, спорна чињенична и правна питања или сложеност предмета одржавање припремног рочишта није потребно. Притом, овај суд налази да неодржавање припремног рочишта у конкретном случају није имало одлучни значај на доношење законите и правилне пресуде, због чега су супротни жалбени наводи браниоца оцењени, као неоснован.

(пресуда Вишег суда у Крушевцу К 17/25 од 12.08.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-474/25 од 08.10.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ДИПЛОМАТСКИ ИМУНИТЕТ КАО ПРОЦЕСНА СМЕТЊА ЗА ВОЂЕЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

**(члан 31 став 1 Бечке конвенције у вези члана 307 став 4
ЗКП и члана 381 став 1 Законика о кривичном поступку)**

Сходно одредби члана 31. став 1. Бечке конвенције, дипломатски агент ужива имунитет од кривичног судства државе код које је акредитован искључиво док је на тој функцији, те након престанка својства дипломатског агента не постоје процесне сметње за наставак кривично гоњења окривљеног, у смислу члана 307. став 4. ЗКП, односно за суђење окривљеном у одсуству, у смислу члана 381. став 1. ЗКП.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Рашкој К.бр.51/25 од 30.06.2025. године, окривљени А.А. (коме се суди у одсуству), оглашен је кривим због кривичног дела тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297. став

4. у вези члана 289. став 3. у вези става 1. Кривичног законика и осуђен је на казну затвора у трајању од 3 (три) године. Истом пресудом окривљеном је изречена мера безбедности забрана управљања моторним возилом „Б“ категорије на територији Републике Србије у трајању од 1 (једне) године.

Апелациони суд је оценио, као неосноване, жалбене наводе браниоца којима се првостепена пресуда побија због повреде кривичног закона, налазећи да је кривични закон у конкретном случају правилно примењен.

Наиме, одредбом члана 29. Бечке конвенције о дипломатским односима од 18.04.1961. године („Сл. лист СФРЈ“ – додатак 2/64) је прописано да је личност дипломатског агента неприкосновена, да он не може бити подложен никаквом облику хапшења или притварања, као и да ће се држава пријема према њему односити са дужним поштовањем и да ће предузети све разумне мере да спречи нападе на његову личност, слободу или достојанство. Одредбом члана 31. Бечке конвенције је, поред осталог, прописано да дипломатски агент ужива имунитет од кривичног судства државе код које се акредитује, да дипломатски агент није у обавези да сведочи, као и да имунитет дипломатског агента од судства државе код које се акредитује не ослобађа дипломатског агента од судства државе која акредитује.

Из дописа Министарства спољних послова Републике Србије бр. 882-2/15 од 25.03.2015. године произилази да је окривљени био носилац дипломатске личне карте број САД – 1203, која је, уз уредно евидентирање свих накнадних промена у статусу и рангу (супруг аташеа; аташе, први секретар, а потом и саветник), важила до 23.03.2016. године, те да је окривљени раније одјављен из евиденције дипломатског протокола, и то дана 25.02.2015. године, од када не ужива привилегије и имунитет у Републици Србији, тј. тог дана му је престао статус дипломатског агента. У том смислу, иако се окривљени након извршења кривичног дела позвао на имунитет – статус дипломатског агента, у време суђења није било процесних сметњи за кривично гоњење окривљеног, те је правилно поступио првостепени суд када је по спроведеном доказном поступку и оценом изведених доказа окривљеног А.А., огласио кривим за кривично дело тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297. став 4. у вези члана 289. став 3. у вези става 1. Кривичног законика. Ово из разлога што је имунитет окривљеног у време извршења кривичног дела по природи ствари био релативан, и, као такав, је представљао процесну сметњу која је привремено спречавала вођење кривичног поступка, док

га је окривљени уживао, у смислу члана 307. став 1. тачка 2. ЗКП (у том светлу треба тумачити и одредбу члана 31. став 1. Бечке конвенције, тј. да дипломатски агент ужива имунитет од кривичног судства државе код које је акредитован, искључиво док је на тој функцији, а не трајно, што је одлика апсолутног имунитета). Међутим, након престанка својства дипломатског агента, нису постојале процесне сметње за наставак кривично гоњења окривљеног, у смислу члана 307. став 4. ЗКП, односно за суђење окривљеном у одсуству, у смислу члана 381. став 1. ЗКП, због чега су супротни жалбени наводи браниоца окривљеног оцењени неоснованим.

Апелациони суд је ценио и жалбене наводе браниоца којима се указује да је чињенично стање погрешно утврђено, имајући у виду да се окривљени у кривичној пријави позвао на имунитет – статус дипломатског агента, те да се против њега није могао водити кривични поступак. Ово из разлога што су одредбом члана 284. став 1. ЗКП прописани разлози за одбацивање кривичне пријаве, док имунитет окривљеног у конкретном случају, како је претходно наведено, не представља околност која трајно искључује кривично гоњење окривљеног, у смислу одредбе члана 284. став 1. тачка 2. ЗКП, већ се радило о процесној сметњи за наставак кривичног поступка, која је отпала дана 25.02.2015. године, када је окривљеном престало својство дипломатског агента.

(пресуда Основног суда у Рашкој К.бр.51/25 од 30.06.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-440/25 од 17.09.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НАДЛЕЖНОСТ ЗА ВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА (члан 45 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица)

За поступак према малолетнику месно је надлежан, по правилу, суд његовог пребивалишта, а ако малолетник нема пребивалиште или оно није познато онда суд боравишта, при чему се поступак може спровести и пред судом места извршења кривичног дела, односно пред судом на

чијем подручју се налази завод или установа за извршење кривичних санкција у којој се малолетник налази, ако је очигледно да ће се поступак пред тим судом лакше спровести.

Из образложења:

Решењем Ким.бр. 30/25 од 13.05.2025. године, Виши суд у Јагодини огласио се месно ненадлежним за вођење кривичног поступка према сада пунолетном А.А., због кривичног дела неовлашћено коришћење туђег возила из члана 213. став 1. Кривичног законика (КЗ), по захтеву за покретање припремног поступка Вишег јавног тужилаштва у Јагодини Ктм-89/25 од 20.04.2025. године и одредио је да списи предмета, по правноснажности тог решења, буду достављени Вишем суду у Зајечару, као стварно и месно надлежном суду.

Испитујући побијано решење у оквиру основа, дела и правца побијања истакнутим у жалбама, у смислу одредбе члана 467. став 1. ЗКП, Апелациони суд налази да се основано жалбама јавног тужиоца и браниоца сада пунолетног А.А., указује да је неправилан закључак првостепеног суда да је Виши суд у Јагодини месно ненадлежан за вођење кривичног поступка према сада пунолетном А.А., због кривичног дела неовлашћено коришћење туђег возила из члана 213. став 1. КЗ, по захтеву за покретање припремног поступка Вишег јавног тужилаштва у Јагодини Ктм.бр.89/25 од 20.04.2025. године.

Наиме, из списка предмета, поред осталог, произилази да је јавни тужилац Вишег јавног тужилаштва у Јагодини поднео захтев за покретање припремног поступка Ктм.бр.89/25 од 20.04.2025. године, због кривичног дела неовлашћено коришћење туђег возила из члана 213. став 1. КЗ. Кривично дело које се сада пунолетном А.А., ставља на терет извршено је у Параћину, коју територију по месној надлежности покрива Виши суд у Јагодини, а сада пунолетни А.А., је поводом предметног кривичног дела испитан пред судијом за малолетнике Вишег суда у Јагодини, у присуству браниоца по службеној дужности, а испитивању је присуствовала и представница Центра за социјални рад. Надаље, сада пунолетни А.А., је пред судијом за малолетнике Вишег суда у Јагодини изјавио да непријављено борави у Параћину, али да има намеру да то промени, те жељу да живи са дедом у Ћуприји. Поред тога, представница Центра за социјални рад, изјавила је да јој је позната ситуација

са породицом сада пунолетног АА, да су му родитељи ускратили родитељско старање, а да исти, до текуће године, није имао проблематично понашање.

Имајући наведено у виду, као и одредбу члана 45. став 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, којом је прописано да је за поступак према малолетнику месно надлежан, по правилу, суд његовог пребивалишта, а ако малолетник нема пребивалиште или оно није познато онда суд боравишта, при чему се поступак може спровести и пред судом места извршења кривичног дела, односно пред судом на чијем подручју се налази завод или установа за извршење кривичних санкција у којој се малолетник налази, ако је очигледно да ће се поступак пред тим судом лакше спровести, то је Виши суд у Јагодини, код чињенице да сада пунолетни А.А., има пребивалиште у селу Х, нашао да је целисходно да се поступак према сада пунолетном А.А., спроведе пред Вишим судом у Зајечару, као стварно и месно надлежним судом.

По налажењу Апелационог суда, основано се жалбама јавног тужиоца и браниоца сада пунолетног А.А., указује да је неправилан закључак првостепеног суда да је у конкретном случају целисходно да се кривични поступак према сада пунолетном А.А., спроведе пред Вишим судом у Зајечару, а не пред Вишим судом у Јагодини. Наиме, стоји чињеница да сада пунолетни АА има пријављено пребивалиште у Х, међутим из списка предмета произилази да исти већ дуже време борава на територији општине Параћин и да има намеру да пријави пребивалиште на територији општине Ћуприја (А.А. је дана 07.05.2025. године постаопунолетно лице), да су оштећени и сведоци лица из те средине, као и да је представник Центра за социјални рад у потпуности упознат са породичном ситуацијом малолетног, па Апелациони суд налази да чињеница да је пребивалиште малолетног на територији другог суда није довољан разлог да се поступак спроведе пред Вишим судом у Зајечару, имајући у виду све околности о којима је било речи, а наша се основано указује и жалбама јавног тужиоца и браниоца сада пунолетног А.А.

Имајући у виду наведено, Апелациони суд је, применом одредбе члана 467. став 4. ЗКП, преиначио првостепено решење, тако што је Виши суд у Јагодини оглашен стварно и месно надлежним за вођење кривичног поступка према сада пунолетном АА, због кривичног дела неовлашћено коришћење

туђег возила из члана 213. став 1. КЗ, по захтеву за покретање припремног поступка јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Јагодини Ктм.бр.89/25 од 20.04.2025. године.

(решење Вишег суда у Јагодини Ким.бр. 30/25 од 13.05.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кжм2-11/25 од 18.06.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**УПОЗНАВАЊЕ СА САДРЖИНОМ ОПТИЧКОГ СНИМКА
(члан 303 став 1 Законика о кривичном поступку
у вези члана 405 став 2
Законика о кривичном поступку)**

Јавни тужилац је дужан да окривљеном и његовом браниоцу омогући да се упознају са садржином оптичког или тонског снимка или електронског записа током истраге, а користе се као доказ у кривичном поступку, те да их након тога позове да у одређеном року ставе предлог за предузимање одређених доказних радњи.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Чачку Кв.бр.328/25 од 27.10.2025. године, потврђена је оптужница јавног тужиоца Основног јавног тужилаштва у Чачку Ктм.бр.224/25 од 09.10.2025. године, поднета против окривљеног А.А., због кривичног дела напад на службено лице у вршењу службене дужности из члана 323. став 3. у вези става 1. Кривичног законика.

Првостепени суд је побијаним решењем потврдио оптужницу јавног тужиоца Основног јавног тужилаштва у Чачку Ктм.бр.224/25 од 09.10.2025. године, са образложењем да је предметна оптужница састављена у складу са одредбом члана 332. ЗКП, јер иста нема недостатака и садржи све прописане елементе, као и да докази који су прикупљени током фазе истражног поступка дају довољно основа за закључак да постоји оправдана сумња да је окривљени А.А., извршио кривично дело које је предмет оптужбе, односно да оправдана сумња у конкретном случају произилази из материјалних доказа наведених на страни 2. пасус други образложења побијаног решења,

те да у конкретном случају није потребно боље разјашњење ствари како би се испитала основаност предметне оптужнице.

Одредбом члана 323. став 3. у вези става 1. Кривичног законика је прописано да кривично дело напад на службено лице у вршењу службене дужности врши онај ко нападне или прети да ће напасти службено лице у вршењу послова јавне или државне безбедности.

Одредбом члана 303. став 1. ЗКП је прописано да је јавни тужилац дужан да осумњиченом који је саслушан и његовом браниоцу омогући да у року довољном за припремање одбране размотре списе и разгледају предмете који служе као доказ, као и да се, у случају да је више лица осумњичено за кривично дело, разматрање списа и разгледање предмета који служе као доказ може одложити док јавни тужилац не саслуша последњег осумњиченог који је доступан, док је одредбом члана 303. став 2. ЗКП прописано да ће, након разматрања списа и разгледања предмета, јавни тужилац позвати осумњиченог и његовог браниоца да у одређеном року ставе предлог за предузимање одређених доказних радњи.

Имајући у виду цитиране законске одредбе, Апелациони суд налази да се основано жалбом браниоца окривљеног А.А., указује да је јавни тужилац на сопствени начин интерпретирао видео записе са сигурносних камера, иако из списка предмета произилази да исти нису репродуковани сходном применом одредбе члана 405. став 2. ЗКП, као и да инкриминисане радње окривљеног А.А., нису на јасан начин доведене у везу са видео записима са сигурносних камера.

Поред тога, Апелациони суд налази да се основано жалбом браниоца указује да у предметном кривичном поступку није поступљено у складу са обавезом прописаном одредбом члана 303. став 1. и 2. ЗКП, с обзиром да се из списка предмета не може утврдити да је јавни тужилац окривљеном и његовом браниоцу, након саслушања окривљеног, омогућио да разгледају списе предмета и предмете који служе као доказ, односно да их је након тога позвао да у одређеном року ставе предлог за предузимање одређених доказних радњи, а како то налаже цитирана законска одредба.

(решење Основног суда у Чачку Кв.бр.328/25 од 27.10.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-744/25 од 10.11.2025. године)

***Сентенцу приредио Јанко Муџић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

ПРИТВОР ПРОТИВ ОКРИВЉЕНОГ
(члан 211 став 1 тачка 2 Законика о кривичном поступку)

При оцени да ли и даље стоји законски разлог за продужење притвора против окривљеног из члана 211. став 1. тачка 2. ЗКП, поступајући суд мора са дужном пажњом ценити да ли је окривљени имао својство кривичнопроцесне странке у тренутку када су сведоци испитани у фази истраге.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Јагодини Кв.бр.310/25 од 24.09.2025. године, одбијен је предлог ВЈТ Јагодина Ктн.бр.33/25 од 23.09.2025. године да се против окривљеног А.А., продужи притвор из законских разлога прописаних одредбом члана 211. став 1. тачка 1, 2. и 3. Законика о кривичном поступку (ЗКП).

Апелациони суд налази да се основано жалбом јавног тужиоца указује да првостепени суд није дао јасне разлоге због чега налази да у конкретном случају не стоји законски разлог продужење притвора против окривљеног из члана 211. став 1. тачка 2. ЗКП. Наиме, првостепени суд у погледу овог законског разлога за продужење притвора наводи да су сведоци А.Б. и А.Ц., испитани у току истраге, тако да су престале околности које указују да ће осумњичени ометати поступак утицањем на њих. Увидом у списе предмета, утврђује се да су сведоци А.Б. и А.Ц., на записнику о испитивању сведока ВЈТ Јагодина Ктн.бр.2/20 од 01.10.2020. године испитани у истрази која се водила против Н.Н. осумњиченог, због постојања основа сумње да је извршио кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези става 1. и 2. Кривичног законика у стицају са кривичним делом изазивање опште опасности из члана 278. став 4. у вези става 1. Кривичног законика. У том смислу, основано се жалбом јавног тужиоца указује да окривљени А.А., у време када су ови сведоци испитани није имао својство кривичнопроцесне странке, те да сведоци нису могли бити испитани на све релевантне околности, због чега

су, за сада, нејасни разлози првостепеног суда да у конкретном случају не стоји законски разлог за продужење притвора против окривљеног из члана 211. став 1. тачка 2. ЗКП.

*(решење Вишег суда у Јагодини Кв.бр.310/25 од 24.09.2025. године и
решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-676/25 од 14.10.2025. године)*

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

СПАЈАЊЕ КАЗНИ

(Члан 556. став 1. Законика о кривичном поступку)

Јединствена казна се изриче само на основу оних околности које су у редовном кривичном поступку цењене приликом одмеравања казне, те олакшавајуће околности које су настале после правноснажности пресуда којима су изречене казне нису од утицаја на правилност одлуке.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Аранђеловцу Кв бр. 6/25 од 24.02.2025. године, усвојен је захтев осуђеног А.А., па су преиначене у погледу одлуке о казни правноснажне пресуде Основног суда у Аранђеловцу Кв бр. 242/23 од 23.01.2024. године, којом је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 1 (једне) године и 11 (једанаест) месеци, као и Основног суда у Петровцу на Млави, Судска јединица у Жагубици 87 К бр. 78/23 од 31.07.2023. године, којом је осуђен на казну затвора у трајању од 1 (једне) године и 4 (четири) месеца и новчану казну у одређеном износу од 100.000,00 (стохиљада) динара, па је, на основу члана 556. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку (ЗКП) и члана 62. став 1. Кривичног законика (КЗ), осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 3 (три) године и 1 (један) месец, у коју казну му се урачунава целокупно издржана казна затвора у трајању од 1 (једне) године и 11 (једанаест) месеци по пресуди Основног суда у Аранђеловцу Кв бр. 242/23 од 23.01.2024. године, коју је осуђени издржао у периоду од 14.04.2022. године до 08.09.2024. године и време проведено на издржавању казне затвора по пресуди Основног суда у Петровцу на Млави, Судске јединица у Жагубици 87 К бр. 78/23 од 31.07.2023. године почев од 08.09.2024. године, па на даље, као и на новчану казну у одређеном износу

од 100.000,00 (стохиљада) динара, за коју је одређено да је окривљени дужан да је плати у року од 3 (три) месеца од дана правноснажности пресуде, као и да ће суд, уколико окривљени новчану казну не плати у наведеном року, суд исту заменити казном затвора, тако што ће за ваких започетих 1.000,00 динара новчане казне одредити један дан затвора.

Испитујући првостепену пресуду у делу одлуке о казни, која се побија жалбом осуђеног, Апелациони суд налази да је првостепени суд, имајући у виду отежавајуће и олакшавајуће околности, које су, у смислу члана 54. КЗ, правилно утврђене и цењене при одмеравању појединачних казни за свако од кривичних дела у стицају, правилно закључио да су јединствена казна затвора у трајању од од 3 (три) године и 1 (један) месец, у коју казну му се урачунава целокупно издржана казна затвора у трајању од 1 (једне) године и 11 (једанаест) месеци по пресуди Основног суда у Аранђеловцу Кв бр. 242/23 од 23.01.2024. године, коју је осуђени издржао у периоду од 14.04.2022. године до 08.09.2024. године и време проведено на издржавању казне затвора по пресуди основног суда у Петровцу на Млави, Судске јединица у Жагубици 87 К бр. 78/23 од 31.07.2023. године почев од 08.09.2024. године, па на даље, као и новчана казна у одређеном износу од 100.000,00 (стохиљада) динара, за коју је одређено да је окривљени дужан да је плати у року од 3 (три) месеца од дана правноснажности пресуде, као и да ће суд, уколико окривљени новчану казну не плати у наведеном року, суд исту заменити казном затвора, тако што ће за ваких започетих 1.000,00 динара новчане казне одредити један дан затвора, сразмерне тежини учињених кривичних дела и степену кривице осуђеног, те да су као такве нужне и довољне да се оствари сврха кажњавања прописана чланом 42. КЗ, а у оквиру опште сврхе прописивања и изрицања свих кривичних санкција прописаних чланом 4. став 2. КЗ.

Сходно наведеном, жалбени наводи осуђеног којима указује да првостепени суд није правилно одмерио казну с обзиром на чињенице које утичу да казна буде већа или мања, оцењени су као неосновани, с обзиром да се истима не доводи у питање правилност одлуке првостепеног суда у погледу примене одредаба о одмеравању јединствене казне за дела у стицају. Наиме, приликом одлучивања о захтеву за изрицање јединствене казне, суд не утврђује поново олакшавајуће и отежавајуће околности на страни окривљеног, с обзиром да су исте биле предмет оцене судова који су донели одлуке о казнама чије се спајање тражи. Такође, олакшавајуће околности које осуђени наводи у жалби, а које су настале после правноснажности пресуда

којима су изречене казне, не доводе у правилност првостепене одлуке, будући да се јединствена казна изриче на основу оних околности које су у редовном кривичном поступку цењене приликом одмеравања казне.

(пресуда Основног суда у Аранђеловцу Кв бр. 6/25 од 24.02.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-201/25 од 16.04.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОВРАЋАЈ ПРИВРЕМЕНО ОДУЗЕТИХ ПРЕДМЕТА (члан 151 став 1 Закона о кривичном поступку)

Суд је, сходно одредби члана 151. став 1. ЗКП, дужан дати разлоге за одлуку да не постоји основ за повраћај појединих предмета наведених у захтеву окривљеног за повраћај привремено одузетих предмета.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Крушевцу Кв 303/24 од 12.12.2024. године, одређено је да се окривљеном АА враћају привремено одузети предмети по потврди о привремено одузетим предметима МУП РС, ДП, ПУ Крушевац – ОКП Ку број: 1107/21 од 28.10.2021. године.

Одредбом члана 147. став 1. ЗКП је прописано да ће предмете који се по Кривичном законiku морају одузети или који могу послужити као доказ у кривичном поступку, орган поступка привремено одузети и обезбедити њихово чување. Одредбом члана 150. став 1. ЗКП је прописано да се лицу од кога су предмети одузети издаје потврда у којој ће се они описати, навести где су пронађени, подаци о лицу од кога се предмети одузимају, као и својство и потпис лица које радњу спроводи. Одредбом члана 151. став 1. ЗКП је прописано да ће се предмети који су у току поступка привремено одузети вратити држаоцу ако престану разлози због којих су предмети привремено одузети, а не постоје разлози за њихово трајно одузимање (члан 535.). Ставом 2. исте одредбе је прописано да се предмет из става 1. овог члана држаоцу, уколико му је неопходно потребан, може вратити и пре престанка разлога због којег је одузет, уз обавезу да га на захтев органа поступка донесе, док је у ставу 3. истог члана прописано да јавни тужилац и суд пазе по службеној дужности на постојање разлога за привремено одузимање предмета.

Апелациони суд налази да првостепени суд није у потпуности одлучио о захтеву браниоца окривљеног за повраћај привремено одузетих предмета, и то: свих привремено одузетих предмета од А.Б., по потврди од 28.10.2021. године – 108 ставки означених у потврди, као и свих привремено одузетих новчаница од А.Б., по потврди од 28.10.2021. године – 7 ставки у означеној потврди, нити су у образложењу побијаног решења дати разлози у погледу оцене основаности захтева у овом делу (првостепени суд је био дужан донети мериторну одлуку у том смислу, сходно одредби члана 151. став 1. ЗКП, имајући у виду да се у конкретном случају не ради о предметима који су одузети применом мере безбедности одузимање предмета из члана 87. КЗ, нити постоје разлози за њихово трајно одузимање из члана 535. став 1. ЗКП). Притом, из списка предмета произилази да се предмети одузети по потврдама МУП РС, ДП, ПУ Крушевац ОКП – ОЗСПК од 28.10.2021. године налазе у Вишем јавном тужилаштву у Краљеву – Одељењу за борбу против корупције, за потребе вођења кривичног поступка у предмету тог тужилаштва ОИККо. бр. 16/22. Међутим, у образложењу побијаног решења није наведено по ком основу се наведени предмети имају користити за потребе кривичног поступка у предмету Вишег јавног тужилаштва у Краљеву – Одељења за борбу против корупције ОИККо.бр. 16/22, нити против ког лица се води кривични поступак у том предмету – да ли против овде окривљеног А.А., лица А.Б., или евентуално неког трећег лица.

(решење Вишег суда у Краљевцу Кв 303/24 од 12.12.2024. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-334/25 од 27.05.2025. године)

*Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ИЗВРШЕЊЕ КАЗНЕ У ПРОСТОРИЈАМА У КОЈИМА ОСУЂЕНИ СТАНУЈЕ

(члан 29 став 2 Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера)

Законом о извршењу ванзаводских санкција и мера експлицитно су прописани случајеви када судија појединац суда који је донео првостепену пресуду доноси решење којим се одређује да осуђени остатак казне затвора коју издржава у просторијама у којима станује, издржи у заводу

за извршење казне затвора. Стога, првостепени суд не може дискреционо упутити осуђеног да остатак казне издржи у заводу за извршење казне затвора, без позивања на одговарајуће материјалноправне одредбе.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Крушевцу 1К бр. 69/20 од 02.10.2025. године, одређено је да ће осуђени А.А., казну затвора у трајању од 1 (једне) године, на коју је осуђен пресудом Основног суда у Крушевцу 1К бр. 69/20 од 10.03.2023. године, издржати у заводу за извршење казне затвора.

Апелациони суд налази да је нејасан закључак првостепеног суда да су испуњени услови да се осуђени А.А., упуте на издржавање казне затвора у завод за извршење казне затвора, јер нема стално место пребивалишта или боравишта, нити је доставио сагласност станодавца у погледу адресе на којој би могла да се изврши казна затвора на коју је осуђен пресудом Основног суда у Крушевцу 1К бр. 69/20 од 10.03.2023. године. Ово из разлога, што се првостепени суд у побијаном решењу није позвао ни на једну материјалноправну одредбу којом би аргументовао свој закључак да је у конкретном случају оправдано да осуђени А.А., казну затвора на коју је осуђен пресудом Основног суда у Крушевцу 1К бр. 69/20 од 10.03.2023. године издржава у заводу за извршење казне затвора, тим пре што из списка предмета произилази да је лице А.Б., дана 13.08.2025. године (дакле, пре доношења побијаног решења) оверила изјаву код јавног бележника, из које произилази да се она саглашава да осуђени А.А., пријави пребивалиште и казну затвора на коју је осуђен наведеном пресудом издржава у просторијама које су њено власништво.

(решење Основног суда у Крушевцу 1К бр. 69/20 од 02.10.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-746/25 од 10.11.2025. године)

***Сентенцу приредио Јанко Муњић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

ПРЕКОРАЧЕЊЕ ОПТУЖБЕ

(члан 438 став 1 тачка 9 Законика о кривичном поступку)

Пресуда се може односити само на лице које је оптужено (субјективни идентитет пресуде и оптужбе) и само на дело које је предмет оптужбе, садржане у поднесеној или на главном претресу измењеној или проширеној оптужници (објективни идентитет пресуде и оптужбе), из чега произлази да евентуалне измене из чињеничног описа дела у изреци пресуде, морају остати у границама оних чињеница и околности на којима се оптужба заснива.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Пријепољу 3К-22/25 од 13.08.2025. године, окривљени М. К. из Прибоја, оглашен је кривим да је радњама које су ближе наведене у изреци побијане пресуде, извршио кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а став 1 КЗ, те га је за наведено дело првостепени суд осудио на казну затвора у трајању од 6 (шест) месеци, а у коју казну му се урачунава време проведено на полицијском задржавању по решењу ПУ у Пријепољу ЕА-230-70/25, ЛС број 8/25 од 14.02.2025. године и време проведено у притвору, по решењима Основног суда у Пријепољу, КПП-1/25 од 16.02.2025. године, 2Кв-25/25 од 04.03.2025. године, 2Кв-38/25 од 01.04.2025. године, 2Кв56/25 од 28.04.2025. године, 2Кв-76/25 од 27.05.2025. године, 2Кв-86/25 од 20.06.2025. године и 2Кв-95/25 од 18.07.2025. године, почев од 14.02.2025. године, до доношења решења Основног суда у Пријепољу 3К-22/25 од 13.08.2025. године, па надаље.

Прекорачење оптужбе, по налажењу Апелационог суда, подразумева измену чињеничног описа дела из оптужног акта додавањем нове радње извршења и у другом смислу повећане криминалне активности исказане воље окривљеног, на који начин се погоршава његов положај у погледу правне оцене дела или кривичне санкције.

Према одредби члана 420 став 1 ЗКП, пресуда се може односити само на лице које је оптужено (субјективни идентитет пресуде и оптужбе) и само на дело које је предмет оптужбе, садржане у поднесеној или на главном претресу измењеној или проширеној оптужници (објективни идентитет пресуде и оптужбе), а одредбом става 2 истог члана је прописано да суд није везан за предлоге тужиоца у погледу правне квалификације кривичног дела.

Дакле, из цитираних законских одредаба произлази да закон не захтева идентитет у погледу правне оцене дела, али да захтева да између оптужбе и пресуде постоји идентитет и подударност у погледу субјективне и објективне истоветности дела, тако да евентуалне измене из чињеничног описа дела у изреци пресуде морају остати у границама чињеничног основа из оптужбе, тачније у границама оних чињеница и околности на којима се оптужба заснива.

Одредбом члана 246а став 1 КЗ, прописано је да ко неовлашћено држи у мањој количини за сопствену употребу супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се новчаном казном или затвором до три године, а може се ослободити од казне.

Одредбом члана 246а став 2 КЗ, прописано је да ко неовлашћено држи у великој количини супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге казниће се затвором од три до десет година.

Имајући у виду цитирана законска обележја означених кривичних дела, неспорно произлази да је радња извршења једног и другог облика неовлашћено држање, као и да је објект радње исти – супстанца или препарати који су проглашени за опојне дроге. У конкретном случају, предмет оптужења је био неовлашћено држање у великој количини, док је првостепени суд побијаном пресудом поред измене у погледу количине „у мањој количини“, додао и „за сопствену употребу“, односно „мотив“ неовлашћеног држања опојне дроге.

С обзиром да одредбом става 2 члана 246а КЗ, није прописана намера – „мотив“ због којег неко неовлашћено држи опојну дрогу, самим тим иста није ни морала бити обухваћена диспозитивом оптужног акта па, по оцени Апелационог суда, додавањем те намене, „за сопствену употребу“ у конкретном случају суд није прекорачио оптужбу, јер је остао у границама оптужбе, због чега су супротни жалбени наводи јавног тужиоца оцењени као неосновани.

(пресуда Основног суда у Пријеполу 3К-22/25 од 13.08.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-656/25 од 26.12.2025. године.)

*Сентенцу приредила Ања Стевановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЖАЛБА ОШТЕЋЕНОГ НА ОДЛУКУ О ИМОВИНСКОПРАВНОМ ЗАХТЕВУ

Када у кривичном поступку суд није одлучивао о имовинскоправном захтеву оштећеног, већ је оштећени, у складу са законом, ради остваривања тог захтева упућен на парнични поступак, оштећени нема право да изјави жалбу по том основу, те се таква жалба сматра недозвољеном.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Краљеву К-36/19 од 12.12.2024.године, која је објављена 20.12.2024. године, у осуђујућем делу, окривљена М.С., је оглашена кривом због продуженог кривичног дела проневера из члана 364. став 3. у вези става 1. у вези члана 61. Кривичног законика (КЗ) и осуђена на казну затвора у трајању од 3 (три) године и 6 (шест) месеци, у коју казну јој се урачунава време проведено у притвору од 19.06.2017. године до 14.09.2017. године. Истом пресудом окривљеној је на основу члана 85. КЗ изречена мера безбедности забрана вршења позива, делатности и дужности, па јој је забрањено вршење дужности везаних за располагање туђом имовином у трајању од три године од дана правноснажности пресуде, с тим да се време проведено на издржавању казне затвора окривљеној не урачунава у време трајања ове мере. Одлучено је да се оштећена А.Б., АД Београд за остваривање имовинскоправног захтева упуту на парнични поступак и да трошкови кривичног поступка падају на терет окривљене М. С. о чијој висини ће суд одлучити посебним решењем, као и да окривљена на име паушала плати суду износ од 10.000,00 динара у року од 15 дана по правноснажност пресуде.

Одлучујући о жалби пуномоћника оштећене АИК Банке АД Београд, Апелациони суд налази да је иста недозвољена.

Наиме, одредбом члана 433. став 1. ЗКП је прописано да жалбу против првостепене пресуде могу изјавити странке, бранилац и оштећени, док је у ставу 4. истог члана, прописано да оштећени може изјавити жалбу само због одлуке суда о трошковима кривичног поступка и о досуђеном имовинскоправном захтеву, а ако је јавни тужилац преузео кривично гоњење од оштећеног као тужиоца (члан 62 ЗКП), оштећени може изјавити жалбу због свих основа због којих се пресуда може побијати.

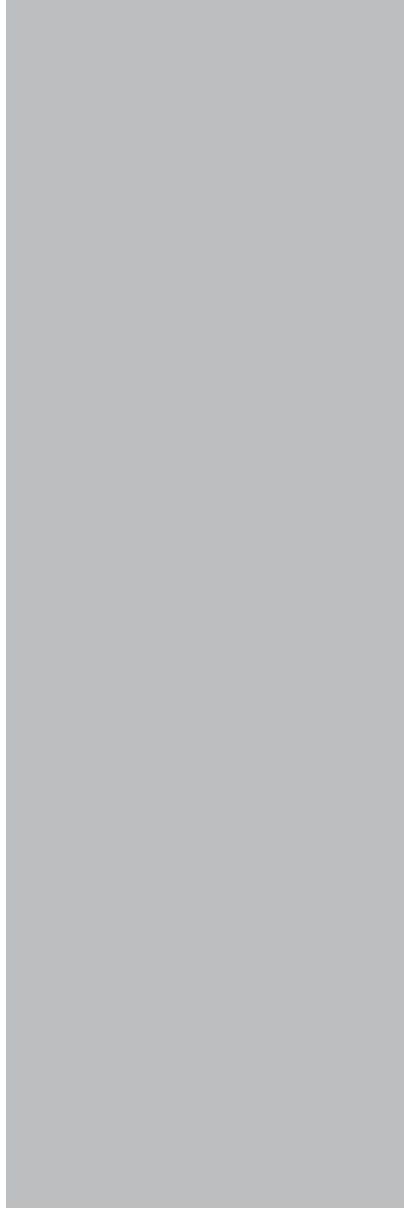
Како је пуномоћник оштећене оштећене АИК Банке АД Београд изјавио жалбу због имовинскоправног захтева оштећене који није досуђен (већ је оштећена само упућена на парнични поступак ради остваривања истог), а кривични поступак се води по оптужби јавног тужиоца (који није преузео кривично гоњење од оштећеног као тужиоца), то Апелациони суд налази да је иста недозвољена.

Наиме, по оцени Апелационог суда, у смислу одредбе члана 433. став 1. ЗКП оштећени може изјавити жалбу само на досуђени имовинскоправни захтев, а не и у случају када о том захтеву није одлучено или је оштећени ради остваривања тог захтева упућен на парнични поступак, као што је то у конкретном случају (првостепени суд је оштећену упутио на парнични поступак сходно одредби члана 258. став 4. ЗКП), због чега је применом одредаба чланова 455. став 1. и 456. став 2. ЗКП, Апелациони суд одлучио као у изреци решења под II.

(пресуда Вишег суда у Краљеву, К-36/19 од 12.12.2024. године, решење Апелационог суда у Крагујевцу, Кж1-252/25 од 03.07.2025. године)

*Сентенцу приредила Драгана Максимовић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ГРАЂАНСКО ПРАВО

*Дејан Лукић*¹²⁵

ОПРЕДЕЉЕН ЗАХТЕВ СТРАНKE О НАКНАДИ ТРОШКОВА ПО ВРСТИ И ИЗНОСУ ТРОШКОВА ЗА КОЈЕ СЕ ТРАЖИ НАКНАДА И ПОСТУПАЊЕ СУДА

УВОД

Парнични трошкови су издаци учињени у току или поводом поступка. Ови трошкови су у вези са одлуком о главној ствари, али последњих година са појавом масовних спорова (тужбе за дискриминацију ратних војних резервиста, тужбе против банака због ништавости појединих уговорних одредби, тужбе због замене дрвених стубова – бандера, претежни број тужби због фактичке експропријације), намеће се питање да ли су управо трошкови поступка и главни разлог подношења масовних тужби, јер често висина трошкова парничних поступака превазилази вредност главног захтева. Да би се одлучило о накнади трошкова поступка, нужно је да постоји захтев за накнаду истих. У судској пракси ови захтеви су по опредељености различити и то почев од захтева који су јасно и прецизно опредељени за сваку предузету радњу по врсти и износу, до захтева који се постављају паушално, уз позивање на Адвокатску тарифу без конкретизације шта се од трошкова парничног поступка тражи. Због оваквих захтева, судови различито поступају па у том смислу треба усагласити судску праксу кроз јединствено поступање у доношењу одлука. Понекад, у зависности од врсте и вредности спора, трошкови парничног поступка прелазе и милионске износе, па плаћањем истих у битном се утичу на економско – финансијско стање странке која треба да их плати, што се одражава не само на конкретне странке, већ и на њихове породице. Из ових разлога, иако на први поглед одлука о трошковима поступка је споредна у односу на одлуку о главној ствари, на трошкове парничног поступка суд мора да обрати пажњу и правилно одлучи у зависности од садржине поднетог захтева. У вези постављених захтева за

¹²⁵ Судија Апелационог суда у Крагујевцу, заменик в.ф. председника суда

накнаду трошкова у смислу опредељења истих и одлучивања суда, указаће се на најчешће случајеве у судској пракси.

Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011...10/23 и др. закон), у члану 150. став 1. прописује да су парнични трошкови издаци учињени у току или поводом поступка. У ставу 2. истог члана је прописано да парнични трошкови обухватају и награду за рад адвоката и других лица којима закон признаје право на награду. У члану 163. став 1. ЗПП је прописано да о накнади трошкова одлучује суд на одређен захтев странке без расправљања, а у ставу 2. да је странка дужна да у захтеву определи врсту и износ трошкова за које тражи накнаду. Исти члан у ставу 4. прописује да о захтеву за накнаду трошкова суд ће да одлучи у пресуди или решењу којим се окончава поступак пред тим судом. Претходни Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04 и 111/09), је имао нешто другачију одредбу, па је у члану 159. став 1. овог закона било прописано да о накнади трошкова одлучује суд на одређен захтев странке, без расправљања, а у ставу 2. истог члана је било прописано да је странка дужна да у захтеву опредељено наведе трошкове за које тражи накнаду. Очигледно је да је сада важећи Закон о парничном поступку покушао да прецизније дефинише шта је опредељени захтев, јер у члану 159. став 2. ЗПП, пише: „Странка је дужна да у захтеву **определи врсту и износ трошкова** за које тражи накнаду“, док је ранија одредба члана 159. став 2. ЗПП, прописивала: „Странка је дужна да у захтеву **опредељено наведе трошкове** за које тражи накнаду“.

Није спорна чињеница да о захтеву за накнаду трошкова одлучује суд који треба да има неутралан став приликом одлучивања како о главној ствари тако и о трошковима поступка, а водећи се искључиво постављеним захтевом странке. У том смислу је и одредба члана 3. став 1. ЗПП, где је прописано да у парничном поступку суд одлучује у границама захтева који су постављени у поступку. У члану 124. став 1. сада важећег ЗПП је прописано да суд доноси одлуке у облику пресуде или решења. Из наведених одредаба Закона о парничном поступку произилази да суд одлучује о постављеном захтеву странке.

У судској пракси, најчешће долази до различитих мишљења шта се сматра опредељеним захтевом када странка има пуномоћника адвоката. Наиме, ако се у захтеву за накнаду трошкова који се поставља или усмено или у писаној форми, тачно наведе датум и врста предузете радње са траженим износом за

сваку предузету радњу попут заступања странке на одржаним рочиштима, заступања на одложеним рочиштима, за састав сваког тачно опредељеног поднеска, за трошкове вештачења, сведока, увиђаја и других трошкова, тада је поступајућем суду јасно опредељена и врста и износ трошкова које странка тражи и задатак је суда да провери да ли су сви тражени трошкови заиста и настали у тој парници, да ли су исти били потребни ради вођења парнице (чл. 154 ст. 1 ЗПП), и потом о тако постављеном захтеву за накнаду трошкова поступка одлучи. Ово су најјасније ситуације и тада уколико суд пропусти да одлучи о неком постављеном захтеву за накнаду трошкова, о истом се мора одлучити кроз допуну одлуке, уколико то странка тражи, али у овој ситуацији имамо јасно шта странка све тражи по врсти и износу трошкова да јој се надокнади. Овакви захтеви странке која тражи трошкове, дају могућност да јасно након одлуке суда зна зашто јој евентуално неки тражени износ суд није досудио, а и супротна страна јасно зна на које трошкове поступка може бити обавезана да плати.

Супротно оваквом поступању које је неспорно правилно и јасно, дешава се да се трошкови одреде у смислу постављања захтева за накнаду свих трошкова према вредности спора и Адвокатској тарифи, на пример: за 10 одржаних рочишта и 5 неодржаних рочишта, за састав 3 поднеска, са навођењем новчаних износа који се траже како за одржана, тако и за неодржана и за састав поднесака. У таквим ситуацијама, суд најчешће изврши контролу колико је било одржаних, колико неодржаних рочишта и потом у зависности од тог броја, као и траженог новчаног износа доноси одлуку. Може доћи до проблема у овим ситуацијама код одређивања висине награде за састав поднесака, јер тарифни број 13 став 6. Тарифе о накнадама и наградама трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“, бр. 43/2023 и 56/2025), прописује да за састављање осталих поднесака, адвокату припада 50% награде из става 1. овог тарифног броја. У том смислу суд мора сам да одлучи да ли се неки поднесак рачуна са наградом од 100% или пак са 50%, али овај проблем је решив у смислу што је одредбом члана 154. ЗПП, прописано да ће суд, приликом одлучивања који ће трошкови да се накнаде странци и у ком износу ценити да ли се ради о поднеску који се може сматрати као „остали поднесци“ или не, а такође ће ценити да ли је састав неког поднеска био потребан-нужан, или се о садржини истог странка могла изјаснити пред судом. О томе који су трошкови били потребни, као и о износу трошкова, одлучује суд ценећи све околности.

За разлику од оваквог захтеva за накнаду трошкова поступка где је конкретизован износ тражених трошкова, постоје ситуације када се новчани износ не конкретизује, већ се траже трошкови на пример: за 10 одржаних рочишта и 5 неодржаних рочишта а према Адвокатској тарифи, што указује да за разлику од претходног случаја, нема конкретног траженог новчаног износа за предузету радњу, већ само позивање на Адвокатску тарифу. У оваквим ситуацијама, судови провере да ли је било одржаних на пример 10 рочишта а 5 неодржаних, (како је тражено кроз трошковник), а потом се према вредности спора, врсти спора и важећој Адвокатској тарифи, одмерава висина тражених трошкова. Проблем у оваквим ситуацијама може настати када пуномоћник заступа не једну већ више странака због чега му припада увећани износ накнаде. Наиме, тарифним бројем 17. Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката, прописано је да када адвокат заступа више странака, награда му се по овом основу, увећава за сваку радњу коју предузима за по 50% за другу и сваку наредну странку. У овом случају, увећан износ награде се обрачунава у односу на сваку процесну радњу појединачно, тако што се награда за заступање једне странке увећава процентом који одговара броју странака, које адвокат заступа у тренутку када се процесна радња предузима. Уколико суд, напред наведени тарифни број не примени, а адвокат односно пуномоћник странке је само тражио награду уз позивање на Адвокатску тарифу, отвара се могућност да након добијања такве одлуке суда пуномоћник странке тражи да му се кроз допунску одлуку, односно решење одлучи и о његовом праву које му припада на име заступања више странака кроз досуђење већег новчаног износа, иако пре одлуке суда није навео било који конкретни новчани износ за накнаду трошкова. Да ли ће суд усвојити или не овакав захтев пуномоћника је неизвесно, јер је одредбом члана 356. став 1. ЗПП, прописано да ако је суд пропустио да одлучи о свим захтевима о којима мора да се одлучи пресудом или је пропустио да одлучи о делу захтева, странка може у року од 15 дана од дана достављања пресуде, да предложи парничном суду да се изврши допуна пресуде. Према одредби члана 366. ЗПП, напред наведена одредба члана 356. ЗПП се примењује и на решења, а решењем се одлучује о трошковима поступка. У конкретном случају члан 356. став 1. ЗПП, упућује на доношење одлуке **ако је суд пропустио да одлучи о свим захтевима**, а као што је напред наведено конкретан захтев за досуђење конкретне висине за предузету судску радњу није ни постојао, већ је само паушално тражена висина трошкова по АТ, а

остало је суд сам одредио. Овако поступање доводи у неизвесност и станку која тражи трошкове и странку која треба да их плати.

Иако ово спорно питање на први поглед изгледа безначајно и лако отклоњиво, кроз судску праксу то баш и није тако једноставно и одлуке у том правцу у битном утичу на странке. Наиме, у судској пракси је био случај да је адвокат као привремени заступник тужених заступао више лица где је вредност предмета спора више милиона динара. Наравно, привремени заступник је заступао све те странке, али у току поступка су странке сазнале за парницу и ангажовале свог пуномоћника адвоката, због чега је сходно члану 83. став 2. ЗПП, привременом заступнику престало право да убудуће заступа странке, односно тужене. Привремени заступник је суду доставио у писаној форми захтев за накнаду трошкова у ком наводи датуме предузетих радњи, врсте предузетих радњи и тражене новчане износе за те радње, а што је у збиру било више од 3.000.000,00 динара. Суд је посебним решењем одлучио о овом захтеву и досудио тражени износ од преко 3.000.000,00 динара. По пријему овог решења, привремени заступник је изјавио жалбу у којој указује да због заступања више лица има право на увећање од 50% за другу и сваку наредну странку, па му припада већи износ који се у жалби и конкретизује. Разматрајући изјављену жалбу, утврђено је да је сходно извршеном обрачуну кроз жалбу, правилно примењен тарифни број 17, односно правилно кроз жалбу обрачуната награда и то би био износ још око 1.000.000,00 динара, с обзиром на вредност спора и број заступаних странака, међутим жалба је одбијена као неоснована, јер у првобитно постављеном трошковнику исти привремени заступник је сам приликом опредељења тражених укупних износа тражио мањи износ него износ који би му заиста припадао сходно тарифном броју 17. Међутим, како суд одлучује о захтеву који је постављен, а исти је био постављен у нижем износу, то је првостепено решење било и потврђено.

Ако се овај случај доведе у везу са ситуацијама да се кроз захтев за досуђење трошкова поступка, висина и износ предузете радње не определи, већ се само пуномоћник позове на Адвокатску тарифу, поставља се питање како суд да одлучи и да ли је „паметнији“ пуномоћник који је све новчане износе на име награде и накнаде на име трошкова парничног поступка само тражио по Адвокатској тарифи или неко ко је тражене новчане износе определио по врсти и конкретној висини па на тај начин ризиковао да му се не досуди награда и накнада која би му и заиста основано припадала да је правилно извршио обрачун и те трошкове тражио. Осим тога, у првом случају пуномоћ-

ник странке не би могао основано да тражи допуну судске одлуке – решења о трошковима поступка, јер је суд одлучивао у целости о захтеву за накнаду трошкова онако како је то тражено, док се у другом случају поставља спорно питање да ли би такав захтев који је суд прихватио и одлучивао о истом кроз досуђење новчаних износа награде био основан, па би пуномоћнику био досуђен максимални износ по тарифи где би суд сам поново водио рачуна (то већ прихватио кроз предходну одлуку), о сваком увећању, не само колико странака пуномоћник заступа већ и да ли је предузимао радње изван седишта адвокатске канцеларије (чл. 9 Тарифе о наградама и накнадама за рад адвоката), постојању више захтева јер се и ту увећава основни износ накнаде, што води у правну несигурност обе странке и до активног учешћа суда на штету супротне стране, што је по мишљењу аутора овог реферата погрешно.

У судској пракси се појављују и случајеви где се кроз захтев за накнаду трошкова поступка не опредељује ни број рочишта ни број поднесака, а ни новчани износи већ се само траже трошкови за свако одржано рочиште, за свако неодржано рочиште и сваки поднесак по АТ. У таквим случајевима су поступања судова различита и то од ситуације да суд листа предмет и евидентира сваку предузету радњу пуномоћника, а потом за сваку радњу сам утврђује који износ ће странци да досуди иако странка има пуномоћника адвоката, до одлука где се не досуђују трошкови јер захтев није опредељен ни по врсти ни по износу. Као што је напред наведено, у ситуацији усвајања паушално постављеног захтева за накнаду трошкова, суд практично преузима улогу пуномоћника странке и одлучује о свим трошковима, а пуномоћник је заштићен и осигуран да му припадају сви износи новчане накнаде за сваку предузету радњу, па и евентуална увећања од 50% уколико заступа више странака и свако друго право по АТ, иако то није опредељено тражио, што даље отвара могућност и да се тражи допунa одлуке о трошковима поступка, за разлику од пуномоћника који је кроз свој захтев за накнаду трошкова поступка тачно определио шта тражи и по врсти и по износу за сваку предузету радњу и свака странка унапред зна шта може да јој се досуди, односно колико дугује да плати.

ЗАКЉУЧАК

По мишљењу аутора овог реферата, као и код доношења одлуке о главној ствари тако и код доношења одлуке о трошковима поступка, треба да постоји јединствена судска пракса. Није спорно да пуномоћници странака подносе

различите захтеве за накнаду трошкова поступка јер је то њихово право, али суд треба и мора на исти начин да донесе одлуку о таквим захтевима и да у том смислу постоји правна сигурност и усаглашена судска пракса. С тим у вези, захтев за накнаду трошкова поступка треба да буде јасно опредељен како по врсти, тако и по износу трошкова за све радње које се предузимају и за које се накнада тражи, уз доследну рестриктивну примену чл. 163 ст. 2 ЗПП, а сви други паушални захтеви не треба да воде усвајању из напред наведених разлога, јер суд сходно члану 3. став 1. ЗПП, одлучује у границама захтева који су постављени у поступку, а и према одредби члана 163. став 4. ЗПП, о захтеву за накнаду трошкова суд ће да одлучи у пресуди или решењу којим се окончава поступак пред тим судом. Из ових одредаба Закона о парничном поступку, произилази да суд одлучује о захтеву, а не да захтев сам опредељује, преузима улогу пуномоћника једне странке, и да потом о тако опредељеном практично судском трошковнику исти суд и одлучује на штету супротне стране, као обвезника плаћања тих трошкова, при чему трошкови парничног поступка углавном нису у занемарљивом износу. Значај висине судских трошкова долази до изражаја нарочито у масовним типским парницама, где се основано може поставити питање да ли се ти поступци воде због одлуке о главној ствари или због трошкова парничног поступка.

ЛИТЕРАТУРА

Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04 и 111/09)

Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11...10/2023 и др. закон)

Тафира о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“, бр. 43/2023 и 56/2025)

*Слободан Петровић*¹²⁶

ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ ОД ОПАСНЕ СТВАРИ (нека спорна питања)

I

Одговорност за штету од опасне ствари јесте класичан облик објективне одговорности, дакле одговорности без обзира на кривицу. Основ те одговорности је ризик од штете, који се, међутим, различито објашњава у теорији, па тако неки сматрају да ризик штете треба да сноси онај који извлачи економску корист од употребе опасне ствари, „чија корист, тога и штета“, док други сматрају да ризик треба везивати за свако вршење активности којима се угрожава јавни ред, сигурност, правни ред и мир, јер штете од опасних ствари настају и у ванпривредним делатностима.

Закон о облигационим односима, као општи закон који у правном систему Републике Србије регулише институт проузроковања штете, у члану 154. став 2. садржи начелну одредбу која предвиђа да за штету од опасне ствари или делатности, од којих потиче повећана опасност штете за околину, одговара се без обзира на кривицу, а ову одговорност детаљно регулише члановима 173. – 179., па тако чланом 173. предвиђа претпоставку узрочности, што представља изузетак од општег правила да је на оштећеном терет доказивања узрочне везе између штетне радње и штетне последице, а чланом 174. да за штету од опасне ствари одговара њен ималац, али не даје дефиницију опасне ствари нити ко се сматра имаоцем исте.

У правној теорији углавном је изражено становиште, које прихвата и судска пракса, да је опасна ствар она покретна ствар која својим положајем, употребом, унутрашњим особинама или самим постојањем повећава опасност по околину, па мора бити надгледана и употребљавана са посебном пажњом. Као примери опасне ствари по положају најчешће се наводе дотрајала фасада, саксија на прозору, по унутрашњим особинама запаљива

¹²⁶ Судија Апелационог суда у Крагујевцу и руководица Одељења судске праксе

материја, киселина, експлозив, по постојању фабрички димњак, ТВ торањ, док је типичан пример опасне ствари по употреби моторно возило у покрету.

Као што смо видели, законодавац одговорност за штету од опасне ствари везује за њеног имаоца, који појам не користи нити дефинише Закон о основама својинскоправних односа, као општи закон који регулише стварна права, па се поставља питање ко се сматра имаоцем опасне ствари, да ли је то њен власник или пак држалац, дали и власник и држалац или то може бити и неко трећи. У правној теорији и судској пракси углавном је прихваћено становиште да се појам имаоца не одређује према формалном, него материјалном критеријуму, а одређивање се врши полазећи од идеје да штету изазвану опасном ствари треба приписати ономе ко се њоме у властитом интересу служи и ко је у могућности да опасност штете отклони, што би водила закључку да је ималац опасне ствари превасходно њен држалац, дакле онај ко има фактичку власт над њом.

II

Прво спорно питање које ће бити обрађено у овом реферату јесте домашај примене одредбе чл. 176. став 1. Закона о облигационим односима којом је предвиђено да уместо имаоца опасне ствари, и исто као он, одговара лице коме је ималац поверио ствар да се њоме служи, или лице које је иначе дужно да је надгледа, а није код њега на раду. Дакле, према наведеној одредби, за штету у овом случају неће одговарати ималац опасне ствари, већ лице коме је он ствар поверио да се њоме служи, дакле овлашћени држалац, односно лице које опасну ствар држи по неком правном основу, са знањем и по вољи имаоца, по истим правилима по којима одговара и ималац опасне ствари.

У старијој судској пракси, и пре доношења Закона о облигационим односима, постојао је став да ради преласка одговорности са имаоца на овлашћеног држаоца није довољно да је ималац овлашћеном држаоцу предао ствар на једнократну или виšekратну употребу, већ да је потребан извесан трајан однос држаоца према тој ствари, на пример да му је дата у закуп и слично.

С обзиром да наведена одредба чл. 176 став 1 ЗОО говори о поверавању опасне ствари другоме „да се њоме служи“, користи дакле трајни глагол „служити се“, а изоставља одговарајући тренутни глагол „послужити се“ и

судска пракса и правна теорија су углавном на становишту да краткотрајно поверавање опасне ствари другоме не доводи до престанка одговорности имаоца и настанка одговорности држаоца, него ималац остаје одговоран солидарно са држаоцем, при чему први одговара без обзира на кривицу, а други уколико је крив за штету. Оправдање за овај став налази се не само у граматичком већ и циљном тумачењу наведеног члана, односно самом основу на коме почива објективна одговорност да онај ко има опасну ствар мора сносити и ризик штете која од ње може настати, а да би се ослободио објективне одговорности и исту превалио на треће лице коме је ствар поверио, мора доказати да у садржини правног основа по коме се ствар налази код трећег лица лежи и прелазак ризика штете на трећег, који је дужан да предузима мере како би предупредио њен настанак.

Сматрам да овакав став може да трпи одређене критике.

Ако се вратимо на, у теорији и пракси, углавном прихваћен став да се појам имаоца не одређује према формалном, него материјалном критеријуму, те да се одређивање врши полазећи од идеје да штету изазвану опасном ствари треба приписати ономе ко се њоме у властитом интересу служи и ко је у могућности да опасност штете отклони, што би водила закључку да је ималац опасне ствари превасходно њен држалац, дакле онај који има фактичку власт над њом, а не нужно и њен власник, то би водило закључку да, у ситуацији када ималац опасне ствари њу повери другом лицу да се њоме „служи“ у дужем временском периоду, чиме се успоставља трајнији однос држаоца према тој ствари, као на пример код уговора о закупу, тај нови држалац заправо постаје ималац опасне ствари, јер у дужем временском периоду остварује фактичку власт над њом, користи је у сопственом интересу и има могућност да предупреди евентуалну штету која од ње може настати, па у том случају он не би одговарао по основу наведене одредбе чл. 176 став 1 ЗОО, већ по општем правилу из чл. 174 ЗОО. То би даље значило да се одредба чл. 176 ст. 1 ЗОО управо примењује у ситуацијама када ималац опасне ствари њу повери другом лицу на једнократну или виšekратну употребу у краћем временском периоду, чиме се не мења ималац опасне ствари, али одговорност за штету од исте прелази на лице коме ју је ималац поверио, јер је оно у тренутку када је настала штета имао фактичку власт над опасном ствари и користио је за сопствене потребе.

Као што смо рекли, моторно возило у покрету представља школски пример опасне ствари по основу употребе. Осим у изузетним случајевима

(када је, на пример, аутомобил остављен неосветљен ноћу на сред пута, када је он опасна ствар по положају) моторно возило постаје опасна ствар тек када је у погону и покрету, јер тада од њега настаје повећана опасност по околину. Управо због тога, сматрам да, посебно у ситуацији која је у пракси веома честа, када је власник возила, који је истовремено и његов ималац (возило редовно користи за сопствене потребе) то возило, које је иначе исправно, повери другом лицу, које је оспособљено и овлашћено да њим управља, да се њиме послужи, па штета настане док то друго лице управља возилом, за ту штету по основу одговорности за штету од опасне ствари увек одговара лице које је управљало возилом, не само из разлога који су напред наведени већ и из разлога што то моторно возило, у тренутку када га је њен ималац поверио другом лицу да се њиме послужи, и није било опасна ствар, (на пример налазило се паркирано у гаражи имаоца), већ је то постало тек у тренутку када га је лице коме га је ималац поверио ставио у погон и почео да користи, тако да је онај ко је одређену ствар и активирао као опасну ствар одговоран за штету која од ње настане. Наравно, може се аргументовати да је ималац опасне ствари знао да је другом лицу поверава како био је он употребљавао, дакле знао да ће је овај користити као опасну ствар, чиме сноси и ризик штете која од ње настане. Ипак, сматрам да је потпуно нелогично, неправедно и неживотно да власник технички потпуно исправног возила које повери на послугу лицу које је оспособљено и овлашћено да њим управља, и који можда и не зна када ће га овај конкретно користити и да ли уопште у месту у коме живи или и на неком можда и стотине километара удаљеном месту, одговара за штету која настане у тренутку када је возилом управљало то друго лице по основу одговорности за штету од опасне ствари, у ком тренутку није имао никакву ефективну контролу над возилом, није га користио за сопствене потребе и није имао било какву могућност да спречи настанак штете.

Заговорници става да у овом случају власник возила (који је и његов ималац) одговара по основу одговорности за штету од опасне ствари, а лице које је возилом управљало по основу кривице, при чему је њихова одговорност солидарна, на основу чл. 206 ст. 3 ЗОО, исти правдају, између осталог, потребом веће заштите оштећеног, коме се на овај начин омогућава да лакше оствари накнаду штете, те могућношћу да ималац возила у регресном поступку целокупан износ евентуално исплаћене штете оштећеном наплати од лица које је управљало возилом и које је криво за настанак штете.

Међутим, сматрам да се повећана заштита оштећеног не може на овај начин преваљивати на имаоца возила, те да је оштећени довољно заштићен тиме што лице које је управљало возилом у тренутку настанка штете одговара по основу објективне одговорности, а не по основу кривице, што значи да је оштећени једино дужан да докаже да је штета настала у вези са моторним возилом у покрету, а лице које је тим возилом управљало сноси терет доказивања да возило није било узрок штете или да постоје околности из чл. 177 ЗОО које потпуно или делимично искључује његову одговорност.

III

Наведена разматрања о одговорности за штету проузроковану моторним возилом у покрету односе се искључиво на ситуације када је узрок штете једно моторно возило у покрету (на пример када возач моторним возилом којим управља повреди пешака учесника у саобраћају или тим возилом, без утицаја другог моторног возила, слети са пута и начини материјалну штету). У савременом друштву, са изузетно развијеним саобраћајем, знатно чешће су ситуације када до штете дође као последица саобраћајног удеса чији је узрок интеракција више моторних возила у саобраћају, најчешће њихов судар, када, по правилу, настаје штета на свим тим возилима, али и штета на страни трећих лица (на пример путника у возилу, пешака и бициклиста). С тога је и Закон о облигационим односима, у делу у коме регулише одговорност за штету од опасне ствари и опасне делатности, ове ситуације посебно регулисао у члану 178 ЗОО, што значи да се општа правила о одговорности за штету од опасне ствари и опасне делатности примењују једино ако нису у супротности са посебним правилима садржаним у овом члану.

Одредбама чл. 178. предвиђено је да у случају удеса изазваног моторним возилом у покрету који је проузрокован искључивом кривицом једног имаоца, примењују се правила о одговорности по основу кривице (став 1), да ако постоји обострана кривица сваки ималац одговара за укупну штету коју су они претрпели сразмерно степену своје кривице (став 2), да ако нема кривице ниједног, имаоци одговарају на равне делове, ако разлози правичности не захтевају што друго (став 3), да за штету коју претрпе трећа лица имаоци моторних возила одговарају солидарно.

Анализом наведених одредби видимо да је, када се ради о штети насталој самим имаоцима моторних возила, примењују правила о одговорности по

основу кривице, док они за штету коју претрпе трећа лица одговарају по општим правилима одговорности за штету од опасне ствари.

И овде се, међутим, јавља дилема, на кога законодавац мисли када, пре свега у ставовима 1 – 3 овог члана, користи термин ималац опасне ствари и то конкретно у ситуацији, о којој је и напред било речи, када је власник и онај ко редовно управља возилом једно лице, али се конкретан удес десио када је возилом управљало лице коме га је власник поверио да се њиме послужи. Ако би смо прихватили иначе општеприхваћен став да у овој конкретној ситуацији ималац опасне ствари остаје њен власник и уобичајени држалац, то би значило да би судови, ради примене наведених одредаба чл. 178 став 1-3 ЗОО, у поступку требало да испитују кривицу за настали удес не лица које је управљало моторним возилом (јер он није ималац опасне ствари) већ њеног власника и уобичајеног држаоца, што се у пракси наравно никада не чини већ се, вештачењем од стране вештака саобраћајне струке, утврђује кривица лица која су управљала моторним возилима. Доследна примена овог става довела би до посебно апсурдне ситуације да, у случају када су са оба моторна возила у тренутку удеса управљала не лица која се сматрају њиховим имаоцима, већ лица којима су их имаоци поверили да се њима послуже, а који је настао искључиво кривицом управљача једног од возила, према ставу 3. чл. 178. ЗОО, за насталу штету на возилима одговарају имаоци возила (не управљачи) и то на равне делове.

Имајући у виду наведено чини се да, иако законодавац у ставовима 1-3 чл. 174 ЗОО говори о имаоцима моторних возила, он заправо мисли на лица која су у тренутку удеса изазваног моторним возилом у покрету у коме је учествовало више таквих возила њима управљала, односно да та лица сматра за имаоце моторних возила. Ово посебно имајући у виду да по општим правилима одговорности по основу кривице одговара лице које је предузело штетну радњу, док ималац одговара за штету од опасне ствари, као вид објективне одговорности, а која је, у случајевима регулисаним ставовима 1 - 3 члана 174 ЗОО искључена. Системско тумачење члана 174 ЗОО, будући да законодавац и у ставу 4, као и у ставовима 1-3 тог члана користи термин ималац моторног возила, који се не могу различито тумачити у оквиру истог члана закона, водило би закључку да се и у ставу 4 мисли на управљаче моторним возилима, те да су они, а не имаоци моторних возила, одговорни за штету коју претрпе трећа лица по правилима одговорности за штету од опасне ствари.

IV

Сматрам да је у претходном делу овог реферата изнет одређени број ваљаних аргумената због којих би, макар када се ради о, у праски далеко најчешћим, случајевима одговорности за штету изазвану моторним возилом у покрету, требало преиспитати већински став судске праксе, те да би у овим случајевима по правилима одговорности за штету од опасне ствари увек требало да одговара лице које је моторним возилом управљало у тренутку настанка незгоде. Иако је Закон о облигационим односима један од најдуговечнијих закона у нашем правном систему, који је, са незнатним изменама и допунама, на снази већ дуже од четрдесет година, у ком периоду је судска пракса у многоме разрешила дилеме у погледу примене појединих правних института регулисаних тим законом, дилеме о којима је овде било речи могле би се у будућем законодавном раду (на пример у будућем Грађанском законнику, чије доношење већ више година са нестрпљењем очекујемо) разрешити тиме што би био дефинисан појам имаоца опасне ствари, и што би, посебно код одговорности у случају удеса изазваног моторним возилом у покрету, био јасно раздвојен појам имаоца моторног возила од лица које тим возилом управља у тренутку удеса.

ЛИТЕРАТУРА

Слободан Перовић, Облигационо право, књига прва, Привредна штампа, Београд, 1980.

ПРОПИСИ

Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85, 45/98, - одлука УСЈ и 57/89, „Службени лист СРЈ“ број 31/93, „Службени лист СЦГ“ број 1/2003 – Уставна повеља и „Службени гласник РС“ 62/21 – одлука УС).

Коментар Закона о облигационим односима, књига прва, Савремена администрација, Београд, 1985., главни редактор проф. др Слободан Перовић.

ОДЛУКЕ

Пресуда Врховног суда Рев 2375372023 од 5.10.2023. године

Светлана Илић¹²⁷

ИЗМЕНА ОДЛУКЕ О ВИСИНИ ИЗДРЖАВАЊА

Одредбом чл. 164. Породичног закона РС изричито је прописано да се висина издржавања може променити – смањити или повећати ако се промене околности на основу којих је донета претходна одлука. Због тога су у судској пракси најчешћи спорови који су везани за измену висине издржавања. Дакле, разлог томе што су ово „најбројнији спорови“ не само у породичној материји, већ и у општој парници, свакако је чињеница да су пресуде које се доносе у овој врсти спорова подложне променама и доносе се ако дође до измењених околности, које су биле основ за доношење раније пресуде. Такође, „специфичност“ ове врсте пресуда је и у томе што се у редовном парничном поступку мења правноснажна пресуда новом пресудом којом се не укида и не преиначује ранија правноснажна пресуда, већ се доноси нова пресуда, те ранија правноснажна пресуда остаје без правног дејства, а да то није последица преиспитивања раније пресуде у поступку по редовном или ванредном правном леку. Овим радом се указује на могућност промене правноснажне пресуде, која је ваљана и не мења се због правних недостатка, већ због промењених околности, животних околности, које доводе до тога да је правноснажна пресуда остала без правног дејства, јер је замењена новом пресудом.

Кључне речи: одлука о висини издржавања, промена околности, правноснажност пресуде, правно дејство

УВОД

Иако делује, тужба која се подноси ради измене одлуке о висини издржавања није суштински тужба за измену правноснажне одлуке, јер да јесте таква тужба би по редовном току ствари била одбачена. Међутим, не ради се о пресуђеној правној ствари и суд ће поступајући по тужби у редовном судском поступку изменити правноснажну пресуду. Тужбом се тражи, промена садржине већ постојећег односа издржавања, због

¹²⁷ Судија Апелационог суда у Крагујевцу

промењених околности и тако се врши законом признато право на промену висине издржавања. Не ради се исто тако о измени правноснажне одлуке о издржавању, иако је неопходно навести која се то раније донета одлука мења.

Судска одлука може се мењати само у поступку по правном леку, а поступак у коме се врши измена висине издржавања то свакако није, јер је то редовни, поступак у породичној материји, дакле првостепени поступак. Није у питању поступак по редовном правном леку, нити поступак по ванредном правном леку, нити понављање поступка, иако је првобитна одлука о издржавању правноснажна. Не ради се ни о преиначењу раније одлуке о издржавању, јер до преиначења одлуке, долази у ситуацији када другостепени суд у поступку по редовном правном леку утврди да је побијана одлука незаконита и сам донесе одлуку о главној ствари, која се разликује од побијане одлуке.¹²⁸ Преиначена одлука непосредно замењује укинуту нижестепену одлуку у истој правној ствари, а то овде није случај. Не ради се исто тако о измени раније одлуке по ванредном правном леку, по ревизији, која је увек дозвољена у породичној материји.¹²⁹

У поступку у коме се тражи измена висине издржавања ради се о новом поступку у коме парнични суд решава нови спор. У овом поступку суд одлучује о новом захтеву за пресуду. У новој парници истиче се ново стање ствари, различито од оног које је било подлога претходне одлуке која није била обухваћена временским границама правноснажности претходне одлуке о издржавању. Захтев за нову пресуду је заправо мотивисан промењеним околностима које су настале после доношења раније одлуке о висини издржавања. У новопокренутом поступку раније правноснажна пресуда о издржавању се не побија, не испитује се, нити се укида. Иако, пресуда не престаје да постоји, њено правно дејство престаје. Одлучивањем у новој парници остварује се право на правну промену у складу са законом, тако што се врши мењање обавезе издржавања, односно мења се висина која је раније била досуђена или се обавеза правноснажно укида.

Дакле, новом одлуком мења се садржина правног односа, јер је то последица законом признатог права на правну промену односно права на измену висине издржавања. Ранија одлука измењене садржине правног односа

128 Чл. 387. ст 1. тач. 5. и 6. Закона о парничном поступку, Службени гласник РС, бр. 72/11 ... 10/23 – др. закон.

129 Чл. 208. Породичног закона РС, Службени гласник РС, бр. 18/05 ... 72/11 – др. закон и 6/15.

више није „релевантан регулатор“ односа међу странкама у погледу висине издржавања, јер је висина дуговања измењена и она иако правноснажна у том погледу више не може да произведе правно дејство. Њено временско важење је престало. Због тога и изгледа на први поглед, да нова одлука којом се одређује нова висина дуговања има карактер одлуке којом се мења ранија одлука иако то није случај.

Могућност да се једном утврђена висина обавезе издржавања мења, представља значајно обележје по коме се облигациони однос разликује од других облигација. Зато је законодавац и нормирао право на измену висине обавезе издржавања којим се омогућава корекција у самом односу издржавања да би се остварила његова сврха и друштвена функција. Право на измену висине обавезе издржавања, већ утврђене судском одлуком омогућава да се издржавање, због промењених субјективних и објективних околности прилагоди својој намени и стварном чињеничном стању и околностима које постоје у време доношења нове одлуке о висини издржавања. Специфичност нове одлуке којом се одлучује управо је нешто што треба истаћи када се одлучује у поступку у породичним споровима, јер се заиста ова врста одлуке разликује од свих других одлука које се доносе у породичним споровима и у општој парници. Дакле, у овој врсти поступка односно у овој врсти породичног спора суд је дужан да испита и утврди да ли је основан тужбени захтев за промену висине издржавања и да, када утврди да је основано затражена правна промена, одмери нови износ издржавања према измењеним околностима странака. Тужбени захтев има конститутивни карактер, међутим пресуда, по својим последицама има значај и природу пресуде за осуду на чинидбу, дакле кондемпнаторни карактер. Пресуда којом је измењена висина издржавања у новој парници омогућава остварење постојећег правног односа, чија је садржина измењена у складу са околностима које је одређују.

ОДРЕЂИВАЊЕ ПРИВРЕМЕНИХ МЕРА У СПОРУ ЗА ИЗМЕНУ ВИСИНЕ ИЗДРЖАВАЊА

У споровима из породичних односа, привремене мере суд може одредити на предлог странака, али и по службеној дужности, имајући у виду официјелна овлашћења која сходно чл. 205. Породичног закона суд има у поступцима у вези са породичним односима. Основ за одређивање привремених мера

обезбеђења новчаног потраживања према Закону о извршењу и обезбеђењу,¹³⁰ јесте овлашћење суда, поред осталог и да привремено уреди спорни однос да би се отклонила опасност од насиља или веће ненадокнадиве штете. Решење суда којим се одређује привремена мера има дејство правноснажног решења о извршењу.¹³¹ Уколико се у поднетој тужби у спору за измену висине издржавања укаже на то да су се околности у тој мери измениле да је неопходно да суд привремено, односно до правноснажног окончања поступка одреди висину издржавања, суд је дужан да то учини на предлог странака, али и по службеној дужности. У образложењу решења о привременој мери суд је дужан да наведе разлоге их којих произилази да су испуњени услови прописани Законом о извршењу и обезбеђењу за одређивање привремене мере (да је извршни поверилац учинио вероватним, да је мера потребна да би се спречила употреба силе или настанак ненадокнадиве штете).

Обезбеђење минимума егзистенције издржаваних лица је услов за одређивање привремених мера у породичним односима, али је с обзиром на природу ових односа, неопходан опрез и брижљиво испитивање релевантних околности, уз поштовање начела контрадикторности и пропорционалности, ради постизања правичне равнотеже супротстављених интереса и увек у најбољем интересу детета. При томе суд је дужан да поштује стандарде из чл. 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода о праву на правично суђење, они морају бити саставни део судске процедуре ради остварења једнаке, законите и правичне заштите пред судом у разумном року и правила домаће процедуре се морају примењивати сагласно овим стандардима. Релевантна ограничења тичу се најинтимније области приватног живота појединца и за то морају постојати нарочито озбиљни разлози да би били задовољени захтеви из чл. 8. ст. 2. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.¹³²

Дакле, уколико суд утврди, да су испуњени услови за одређивање привремене мере, јер су се околности на страни повериоца или дужника издржавања измениле, одредиће привремену меру, којом ће до правноснажности поступка, обавезати дужника издржавања да плаћа одређени новчани износ у складу са измењеним околностима, али уколико су

¹³⁰ Закон о извршењу и обезбеђењу, Службени гласник РС, бр. 106/15 ... 54/19.

¹³¹ Снежана Андрејевић, „Привремене мере и нови Закон о извршењу и обезбеђењу“, Билтен Врховног Касационог суда, бр. 3, Београд, 2011.

¹³² Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода.

се околности на страни дужника издржавања смањиле, до те мере, суд може привременом мером и укинути обавезу издржавања. Недовољно коришћење овог института у пракси од стране судија, када не постоји предлог странака, указује на то да је потребна активнија улога суда у поступку и одређивање привремених мера у породичним споровима по службеној дужности, посебно у околностима када је потребно да се привремено уреде имовински односи или обезбеди минимум егзистенције издржаваних лица.¹³³

ОКОЛНОСТИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ПРОМЕНУ ВИСИНЕ ИЗДРЖАВАЊА

Издржавање представља хуману, етичку и правну обавезу лица која се налазе у одређеном сродничком и грађанскоправном односу.¹³⁴ Због промењених околности значајних за одређивање висине обавезе издржавања, као што је наведено судска одлука о издржавању је подложна променама. Промена тих околности даје право даваоцу и примаоцу издржавања да траже смањење или повећање висине досуђеног издржавања. Измењене околности од којих зависи право на издржавање, могу довести чак и до престанка издржавања.

Породични закон РС изричито не прописује које су то околности које могу довести до промене висине издржавања, већ се одговор на то питање може наћи у судској пракси. На првом месту када је у питању промена материјалних могућности дужника издржавања није на одмет поменути став у судској пракси да се за повећање обавезе дужника издржавања не морају кумулативно испунити два услова – и повећање материјалних потреба повериоца и повећање материјалних могућности дужника издржавања. Довољан је и само један услов, јер се висина доприноса издржавања одмерава према потребама повериоца и материјалним могућностима дужника издржавања и та два параметра се доводе у одговарајући однос.

Постоје различити основи због којих се може изменити одлука о издржавању, односно о висини издржавања, које треба ценити у сваком конкретном случају, из разлога што суд узима у обзир све чињенице које могу

133 Светлана Илић, „Привремене мере у споровима из породичних односа“, Билтен Апелационог суда у Крагујевцу, бр. 1, Крагујевац, 2022.

134 Милан Почуча, Небојша Шаркић, *Породично право и породичноправна заштита*, Правни факултет Унион и Службени гласник, Београд, 2016.

бити од утицаја на одређивање висине издржавања, дакле како околности на страни даваоца издржавања, тако и околности на страни примаоца издржавања. Суд се свакако руководи чињеницом да висина издржавања треба да омогући најмање такав ниво животног стандарда за дете какав ужива родитељ – дужник издржавања.¹³⁵ Наиме, иако је основ исти, често су друге околности у конкретном случају могле бити различите и јесу различите и то ће утицати да судска одлука буде другачија, из ког разлога се често у судској пракси јављају контрадикторне одлуке у односу на одлуке које су раније донете.

Пресуда којом суд одређује висину издржавања управо је пресуда која је специфична зато што се доноси као што је наведено у односу на околности конкретног случаја и управо оно што је врло битно да се у таквој пресуди утврди, јесте које су околности постојале у време доношења раније одлуке и које околности постоје у време доношења одлуке у конкретном случају, односно нове одлуке којом треба да се изврши измена раније донете одлуке. При том суд мора да утврди колике су биле потребе повериоца издржавања, када је раније утврђена висина издржавања и наравно колике су биле могућности дужника издржавања и да ли је дошло до измењених околности, како на страни примаоца издржавања, тако и на страни даваоца издржавања, с тим, да као што је наведено није пресудно да дође до промењених околности и на страни једног и на страни другог, довољно је да се околности промене на страни примаоца издржавања, да се његове потребе увећају, па ће то бити свакако разлог за измену издржавања, али такође довољно је да се околности промене и на страни даваоца издржавања и то може бити разлог за смањење обавезе, односно за измену раније донете одлуке.

Када суд утврди какве су околности постојале у време доношења раније одлуке, даље утврђује околности у време подношења нове тужбе и при том мора посебно да обрати пажњу на потребе повериоца – није довољно да само паушално наведе да потребе представљају један одређени новчани износ без навођења конкретних потреба, односно које су то редовне, а које су то ванредне потребе повериоца издржавања. Такође, суд је дужан да утврди могућности дужника издржавања и све околности од које зависе могућности дужника издржавања и тек када утврди све те околности може се доћи до закључка да ли је дошло до измењених околности у односу на време доношења

¹³⁵ Чл. 162. ст. 3. *Породичног закона РС, Службени гласник РС, бр. 18/05 ... 72/11 – др. закон и 6/15.*

раније одлуке. Врло је чест случај у судској пракси да се у одлуци не утврде раније околности које су постојале у време доношења претходне пресуде о висини издржавања, већ се суд само руководи постојећим околностима, што је погрешно.

Врло је битно, као што је већ наглашено да се утврди какве су биле материјалне могућности дужника издржавања и потребе повериоца у време доношења раније одлуке да би се дошло до закључка да ли су се околности измениле или се нису измениле. Због тога ако дође до повећаних потреба, доћи ће и до подношења тужбе за измену одлуке у смислу повећања висине издржавања, ако дође до смањења могућности дужника издржавања доћи се до подношења тужбе за смањење обавезе,¹³⁶ и доношења следствено томе нове пресуде.

ТУЖБА ЗА ИЗМЕНУ РАНИЈЕ ОДЛУКЕ О ВИСИНИ ИЗДРЖАВАЊА

Поступак за измену висине издржавања покреће се тужбом и управо на подношење тужбе је овлашћено лице у чију корист је законом предвиђено право на издржавање, или лице које је у обавези да даје издржавање. Законско издржавање подразумева законску обавезу, право и дужност редовног обезбеђивања средстава за задовољење основних животних, културно–образовних и других потреба издржаваног лица.¹³⁷

Тужба се подноси и када се жели изменити досуђени износ издржавања, односно када се промене околности на основу којих је износ одређен. Када се повећају потребе детета, рецимо дође до уписа студија или му је потребно редовно лечење, то ће свакако бити разлог за измену висине издржавања. Такође, ако се родитељу, односно даваоцу издржавања знатно повећају примања, може се тражити измена износа издржавања који је досуђен у фиксном износу. Поверилац и дужник издржавања не могу се споразумети о самом праву, већ могу споразумно одредити једино висину и начин давања издржавања.¹³⁸

136 Чл. 164 . Породичног закона РС, Службени гласник РС, бр. 18/05 ... 72 /11 – др. закон и 6/15.

137 Гордана Станковић, *Заштита права на издржавање у Породичном закону РС, Новине у породичном законодавству*, Правни факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 2016.

138 Невена Петрушић, Слободанка Константиновић Вилић, *Остваривање права на издржавање – (не) моћ државе*, Источно Сарајево, 2014.

У складу са Породичним законом РС право на издржавање од стране родитеља имају пре свега малолетна деца, али и пунолетна деца, што је регулисано чл. 155. истог закона.¹³⁹ Наиме, када је у питању пунолетно дете, обавеза издржавања постоји ако је дете неспособно за рад, а нема довољно средстава за издржавање (док такво стање траје), као и уколико се редовно школује до 26. године, сразмерно могућностима родитеља. Нема право на издржавање пунолетно дете, ако би прихватање његовог захтева за издржавање представљало очигледну неправду за родитеље. Уколико би родитељи издржавањем пунолетног детета на школовању били материјално угрожени и њихова егзистенција доведена у питање, обавеза издржавања би престала.¹⁴⁰ Издржавање се по правилу одређује у новцу, може се одредити и на други начин, али само ако се поверилац или дужник издржавања о томе споразумеју. Међутим, поверилац издржавања може по свом слободном избору захтевати да висина издржавања буде одређена у фиксном месечном новчаном износу или у проценту редовних месечних новчаних примања дужника издржавања. Ако се висина издржавања одређује у проценту од редовних месечних новчаних примања дужника издржавања висина издржавања, по правилу, не може бити мања од 15% нити већа од 50% редовних месечних новчаних примања дужника издржавања, умањених за порезе и доприносе за обавезно социјално издржавање.¹⁴¹

ОКОЛНОСТИ ЗА ИЗМЕНУ ВИСИНЕ ИЗДРЖАВАЊА У СУДСКОЈ ПРАКСИ

Често се због измењених околности тражи и укидање обавезе издржавања, али у пресуди Врховног суда Рев. 12882 од 8. 6. 2023. године,¹⁴² заузет је став да запослење тужене (повериоца издржавања) не доводи аутоматски до престанка обавезе издржавања. Наиме, тужена, поверилац издржавања засновала је радни однос, али приходима од зараде није у могућности да подмири све своје потребе самофинансирајућег студента, а како дужник издржавања и даље има приходе да доприноси у издржавању тужене и то

¹³⁹ Чл. 155. Породичног закона РС, Службени гласник РС, бр. 18/05 ... 72 /11 – др. закон и 6/15.

¹⁴⁰ Илија Бабић, Коментар Породичног закона РС, Службени гласник, Београд, 2014.

¹⁴¹ Чл. 162. ст. 2. Породичног закона РС, Службени гласник РС, бр. 18/05 ... 72 /11 – др. закон и 6/20.

¹⁴² Врховни касациони суд, пресуда Рев. 12882 од 8. 6. 2023.

за њега не представља очигледну неправду, тужбени захтев је одбијен као неоснован.

Врховни касациони суд (сада Врховни суд), у пресуди број Рев. 2234/2021 од 2. 6. 2021. године,¹⁴³ заузео је став да промена економских могућности даваоца издржавања представља основ за измену висине издржавања. У конкретном случају имајући у виду чињенично стање у наведеној пресуди, односно да су могућности дужника издржавања да даје издржавање знатне умањене, по ставу суда то води закључку да давалац издржавања, односно дужник издржавања ужива знатно нижи животни стандард од стандарда који је уживао у време раније одлуке о издржавању. Уколико је једном родитељу током времена смањена зарада, то може да утиче на висину издржавања, али он је дужан да докаже чињенице од којих зависи оцена његових могућности да доприноси издржавању своје малолетне деце (из пресуде ВКС број Рев. 2909/2020 од 21. 10.2020. године).¹⁴⁴ Такође, останак без посла дужника издржавања свакако утиче на промену висине издржавања (из пресуде, Рев. 204/2016 од 7. 4.2016. године).¹⁴⁵ Поред зараде и друга врста примања дужника издржавања могу утицати на промену висине издржавања, па тако ако дужник издржавања (родитељ), може да оствари приходе од ауторских права, као и додатну зараду, то такође утиче на висину издржавања (из пресуде ВКС Рев. 3989/2020 од 1. 10. 2020. године).¹⁴⁶ Опште је познат став у бројним судским одлукама да заснивање радног односа даваоца издржавања у иностранству свакако може утицати на промену у висини издржавања. Најчешће се ради о раду у некој држави, чланице Европске уније, па суд полази од ноторне чињенице да је стандард у земљама Европске уније условљен социјалним давањима, више него у домаћим приликама, због чега се повећава износ доприноса издржавања. Како утицај професије дужника издржавања утиче на правилно одмерену висину издржавања када за тим постоји потреба наведено је у пресуди ВКС Рев. 239 /2020 од 30. 1. 2020. године.¹⁴⁷ Наиме, у наведеној одлуци се истиче да је у конкретном случају оправдано повећање висине издржавања радно способног родитеља, с обзиром на висину зараде и професију са којом има могућност за остваривање прихода и додатним

143 Врховни касациони суд, пресуда Рев. 2234/2021 од 2. 6. 2021.

144 Врховни касациони суд, пресуда Рев. 2909/2020 од 21. 10. 2020.

145 Врховни касациони суд, пресуда Рев. 204/2016 од 7. 4. 2016.

146 Врховни касациони суд, пресуда Рев. 3989/2020 од 1. 10. 2020.

147 Врховни касациони суд, пресуда Рев. 239/2020 од 30. 1. 2020.

радом. Такође, став да је само одрастање детета основ за измену издржавања различит је у одлукама из судске праксе, јер најчешће одрастање детета води само по себи измени висини издржавања у смислу повећања висине, али могу се наћи и другачије одлуке. Из пресуде ВКС Рев.681/2021 од 10. 3. 2021. године,¹⁴⁸ јасно се види потреба да се промени висина издржавања због самог одрастања детета, с обзиром на то да се, како суд наводи, трошкови потреба детета са његовим развојем и одрастањем увећавају (потребе које се огледају у исхрани, одевању, хигијени, образовању, становању и разоноди, повећавају се са узрастом детета). Такође, и у пресуди ВКС, Рев. 2362/2020 од 19. 10. 2020. године,¹⁴⁹ наводи се да ако су се на страни примаоца издржавања (детета) од доношења претходне одлуке промениле околности, ако су му потребе веће, јер је сада ученик средње школе, због чега има веће трошкове или ако има здравствених проблема, због којих користи лекове и на посебном је начину исхране, те ако су се повећали трошкови гардеробе и обуће, то значи да су се његове потребе промениле у односу на време када је донета претходна одлука о висини издржавања, па постоји основ за измену исте. Када су се од доношења претходне пресуде за издржавање, са календарским узрастом детета и преласком из основне у средњу школу, повећале његове месечне потребе (исхрана, одржавање хигијене, одевање, набавка школских уџбеника, прибора, изласци са вршњацима), оправдано је повећање издржавања (из пресуде ВКС, Рев. 1446/2020 од 6. 3. 2020. године).¹⁵⁰

Не утиче само прелазак из основне у средњу школу у смислу повећања потреба детета, односно промене висине издржавања, већ и упис на студије представља основ за измену одлуке о висини издржавања, ово нарочито ако су истовремено повећане могућности на страни дужника издржавања. С друге стране неизвршавање редовних школских обавеза, свакако представља основ за измену одлуке о висини издржавања, па тако Апелациони суд у Новом Саду у пресуди Gž 2.471/2016 од 17. 8. 2016. године,¹⁵¹ наводи да уколико студент (до своје 26 године) не извршава своје школске обавезе, дужник издржавања (родитељ), увек има могућност да захтева измену одлуке о висини издржавања или чак укидање обавезе издржавања.

148 *Врховни касациони суд, пресуда Рев. 681/2021 од 10. 3. 2021.*

149 *Врховни касациони суд, пресуда Рев. 2362/2020 од 19. 10. 2020.*

150 *Врховни касациони суд, пресуда Рев. 1446/2020 од 6. 3. 2020.*

151 *Апелациони суд у Новом Саду, пресуда Gž2.471/2016 од 17. 8. 2016.*

Са друге стране, постоји супротни став Врховног суда, где се наводи да старост детета не утиче на промену висине издржавања, па тако из пресуде ВКС Рев. 2909/2020 од 21. 10.2020. године,¹⁵² произилази да ако су утврђене потребе и износ издржавања, за малолетну децу, исто се не може повећати по основу старости детета, иако су деца у међувремену напунила 15 година, јер деца у тој доби немају увећане потребе.

Промене околности у смислу издржавања још једног малолетног детета, не ослобађа родитеља обавезе да доприноси издржавању детета (из пресуде ВКС, Рев.2247/2016 од 21. 12.2016. године),¹⁵³ али свакако може утицати на промену висине издржавања. Па тако ВКС у пресуди Рев. 2362/2020 од 19. 11. 2020. године,¹⁵⁴ где су се у конкретном случају на страни даваоца издржавања – родитеља, промениле околности, који има обавезу издржавања још једног малолетног детета, које је рођено после доношења раније одлуке о висини издржавања, заузима став да је то разлог за промену одлуке о висини издржавања.

Такође, накнадно закључени брак може бити основ за измену одлуке о висини издржавања. Наиме, у пресуди ВКС Рев. 3989/2020 од 1. 10. 2020. године,¹⁵⁵ суд наводи да при одређивању износа издржавања суд води рачуна о приходима и обавезама које родитељ (давалац издржавања) има за случај издржавања других лица, па тако уколико је поново закључио брак, то су његове обавезе увећане према супрузи која је незапослена, што указује да је давалац издржавања у обавези да доприноси у издржавању још једног лица које нема сопствене приходе, те наведено недвосмислено указује на то да су се могућности дужника издржавања у знатној мери смањиле.

Одлазак на издржавање казне затвора представља основ за измену висине издржавања, па тако у пресуди ВКС, Рев. 2844/2017 од 7. 12. 2017. године,¹⁵⁶ наводи се да се обавеза издржавања детета не може задржати на актуелној висини уколико су на страни дужника издржавања наступиле промене околности – одлазак на издржавање казне затвора, услед којих ванредних прилика је исти спречен да остварује зараду већу од накнаде за

152 Врховни касациони суд, пресуда Рев. 2909/2020 од 21. 10. 2020.

153 Врховни касациони суд, пресуда Рев. 2247/2016 од 21. 12. 2016.

154 Врховни касациони суд, пресуда Рев. 2362/2020 од 19. 11. 2020.

155 Врховни касациони суд, пресуда Рев. 3989/2020 од 1. 10. 2020.

156 Врховни касациони суд, пресуда Рев. 2844/2017 од 7. 12. 2017.

рад у ангажовању у затвору, која је мања од просечног прихода који се може остварити у редовним условима.

У судској пракси је опште познат став да давалац издржавања – родитељ, који није доприносио издржавању своје деце, те је на тај начин сам себе довео у ситуацију да се нагомилају износи неплаћених доприноса издржавања, да та чињеница, не може водити смањењу обавезе висине доприноса за издржавање малолетне деце, нити ослобађању од те обавезе. Такође, опште је познато да ако родитељ – дужник издржавања не плаћа издржавање или престане са плаћањем подноси се кривична пријава због неплаћања издржавања и управо у кривичном поступку се утврђује одговорност односно да ли има кривичног дела неплаћање издржавања и доноси се пресуда тим поводом, због које најчешће лица која не плаћају издржавање управо плате све заостале рате како би избегла казну која им је одређена, услед извршења наведеног кривичног дела.

ПОСТУПАЊЕ СУДА ПРИЛИКОМ ОДЛУЧИВАЊА О ИЗМЕНИ ВИСИНЕ ИЗДРЖАВАЊА

Право на издржавање је лично имовинско право и није преносиво, не може се наследити, нити се право на издржавање може пребијати. У погледу минималног износа издржавања треба навести да управо Породични закон указује на то да је минимални износ за дете једнак износу накнаде предвиђене за малолетне храњенике. Износ накнаде за храњенике редовно утврђује Министарство надлежно за социјална питања.¹⁵⁷ У јануару 2022. године износ накнаде за храњенике је износио 35.177,00 динара. У 2023. години тај износ накнаде знатно је повећан, па износи преко 40.000,00 динара, као и у 2024. години. Приликом досуђивања износа висине издржавања суд се не може нужно држати наведеног износа, јер је то само један коректив за одређивање висине издржавања, већ је суд дужан процењивати све околности конкретног случаја.

У том смислу врло је интересантна судска пракса из разлога што се у „Централној Србији“ често досуђују мањи износи од претходно наведене „минималне суме“, те нису ретки случајеви да се висина издржавања досуђује у износу од 5.000,00 динара. Породични закон не прописује максимални износ,

157 Чл. 160. ст. 4. Породичног закона РС, Службени гласник РС, бр. 18/05 ... 72 /11 – др. закон и 6/15.

па тако када су родитељи „имућнији“ то значи да би износ издржавања могао бити и већи од „минималне суме“. Виши износи издржавања се најчешће досуђују на подручју града Београда, где су приходи дужника издржавања на знатно вишем нивоу него у „Централној Србији“, а такође опште је позната чињеница да су и трошкови живота, различити у наведеним подручјима, односно да су знатно виши на подручју града Београда.

Дакле, коју ће висину издржавања одредити суд, може зависити од тога на ком подручју се одређује висина издржавања, те као што је наглашено „минимална сума“ је само коректив, о којој суд води рачуна поред свих других околности које су од утицаја на висину издржавања. Притом нужно је још једном нагласити да суд има у виду да висина издржавања треба да омогући најмање такав ниво животног стандарда за дете какав ужива родитељ – дужник издржавања.¹⁵⁸ Наиме, Породичним законом јасно је предвиђено да квалитет живота дужника издржавања, условљава висину издржавања, односно да животни стандард детета – повериоца не сме да буде лошији од оног стандарда који ужива родитељ – дужник.

Ако је рецимо висина издржавања одређена у процентуалном износу од месечних примања родитеља, она ће се мењати, повећавати како буду расла и примања, што иде само по себи и у том смислу није ни потребно подносити тужбу да се измени раније донета одлука. Међутим, ако је висина издржавања одређена у фиксном износу као што је наведено у случају промењених околности подноси се тужба за измену одлуке.

Врло је значајно напоменути да се издржавање не може одредити уназад – ретроактивно. Најчешће се у пресуди одређује издржавање од дана подношења тужбе, али се дешавају случајеви у пракси да се одређује и од дана пресуђења, што је неправилно, зато што се околности од којих зависи висина издржавања, процењују према дану подношења тужбе и због тога је најисправније да се нова висина издржавања одреди од дана подношења тужбе.

У пракси је врло често спорно шта се подразумева под појмом редовно школовање и по правилу редовно школовање се сматра редовно пријављивање испита и упис наредне школске године по истеку претходне године, осим када постоји оправдан разлог да је дете спречено у томе. Редовно школовање

158 Чл. 162, ст. 3. Породичног закона РС, Службени гласник РС, бр. 18/05 ... 72 /11 – др. закон и 6/15.

– редовни студент може бити на буџету, на самофинансирању, може бити на приватном факултету. Међу појединим факултетима може доћи до разликовања у начину стицања и задржавање статуса редовног школовања, што може довести до наведене спорне ситуације. У сваком случају о редовном школовању не би могло бити речи када се обнови година или ако се на пример две године не положи ниједан испит. Међутим, код плаћања издржавања за дете на студијама, односно за пунолетно дете, од значаја је напоменути и правни стандард „очигледне неправде“, који је од значаја и код супружничког издржавања. Наиме, у наведеним случајевима, обавезаће се дужник издржавања (родитељ или супружник) да даје издржавање уколико плаћање издржавања за њега не би представљао „очигледну неправду“.

Наведени правни стандард није од значаја када се одлучује о издржању малолетног детета од стране родитеља. У овом случају плаћање издржавања представља обавезу утврђену законом, које се родитељ као дужник издржавања не може ослободити чак ни да је то за њега неправично, односно и да нема довољно средстава и за сопствено издржавање. Дакле, родитељи се не могу ослободити законске обавезе да доприносе у издржавању своје малолетне деце, чак и на штету властитог издржавања. Због тога су у обавези да раде и додатне послове, те да допунском зарадом остваре довољно новчаних средстава како би допринели издржавању малолетног детета. Потребе за издржавањем малолетног детета морају се утврдити као што је наведено у сваком конкретном случају и морају бити у судској пресуди, јасно и појединачно наведене, а не у паушалном износу. Често се у пресуди наводи висина потреба у паушалном износу, што је погрешно, као што је неправилно поступање суда да у пресуди не утврди висину потреба, а што по правилу води укидању одлуке првостепеног суда и давању упута од стране другостепеног суда да у поновљеном поступку првостепени суд утврди висину потреба повериоца и исто тако могућности дужника издржавања, јасно и конкретно.

Критеријуми за одређивање висине издржавања прописани су одредбом чл. 160. Породичног закона,¹⁵⁹ и битан су предуслов за евентуално повећање или смањење висине издржавања. Сходно наведеној законској одредби приликом одређивања висине издржавања ради повећања и смањења издржавања битно је да суд цени као што је наведено не само потребе детета

¹⁵⁹ Чл. 160. Породичног закона РС, Службени гласник РС, бр. 18/05 ... 72 /11 – др. закон и 6/15.

и то појединачно, већ да цени целокупну ситуацију на страни детета као повериоца издржавања односно године старости, образовање, да ли похађа основну или средњу школу или факултет, такође да ли дете има имовину (да ли остварује одређене приходе, поседује ли покретне ствари веће вредности или непокретности у својини).

У погледу могућности дужника издржавања треба истаћи да исте зависе од његових прихода, односно од могућности за запослење, стицање зараде, од имовине (да ли поседује непокретности у својини или покретне ствари веће вредности), као и од његових личних потреба и обавезе дужника издржавања да издржава и друга лица и других околности битних за одређивање висине издржавања. Висина издржавања се по правилу одређује у новцу, али као што је наведено поверилац и дужник издржавања (дете и родитељ) могу се договорити око другачијег начин давања издржавања. Уколико је то случај, то је потребно да се наведе и у судској пресуди. Потребно је још једном напоменути да у пресуди о измени висине издржавања одређује се нова висина издржавања од дана подношења тужбе, јер се с тим даном утврђује постојање промењених околности које доводе до доношења нове одлуке.

У поступку у споровима за издржавање – као и у свим осталим споровима у вези са породичним односима у којима је садржана одлука о издржавању, пожељно је да пресуда садржи образложење, чак иако су се странке након објављивања пресуде одрекле права на правни лек. Наведено је пожељно, из разлога да би када се поднесе нова тужба, могло да се утврди које су биле могућности дужника издржавања и које су биле потребе повериоца у време доношења раније одлуке и ако су се измениле, то ће бити предуслов за доношење нове усвајајуће одлуке. Супротно, уколико одлука о висини издржавања не садржи детаљно образложење о томе, суд који поступа по тужби за измену одлуке о висини издржавања, дужан је да осим околности које постоје у тренутку подношења тужбе за измену, детаљно утврди и све околности на основу којих је донета одлука, чија се измена тражи и на основу тога процени да ли постоје и у чему се састоје промењене околности. Када се утврђује висина обавезе, нису од значаја нека друга давања, односно остала давања дужника, као што су куповина гардеробе, књига, рачунара, мобилних телефона и других потроштина. Наведена давања дужника издржавања мимо, односно преко утврђене обавезе сматрају се извршењем природне односно моралне или доброчине обавезе и иста се као таква не сматрају испуњењем обавезе издржавања ни делимично ни у целости нити се у

извршном поступку уколико до истог дође узимају у обзир. Она су од значаја само утолико што указују на спремност дужника обавезе издржавања да исту испуњава и да има могућности да купује ствари повериоцу издржавања мимо своје утврђене обавезе да плаћа издржавање.

ЗАКЉУЧАК

До измене одлуке о висини издржавања, најчешће се долази услед повећања потреба повериоца издржавања, али може доћи услед смањења могућности дужника издржавања, у ком случају се смањује обавеза или се обавеза укида, ако је дошло до потпуног губитка радне способности дужника издржавања, када је у питању малолетно дете, а када је у питању пунолетно дете (када је навршило 26. година живота или пре тога ако не извршава своје школске обавезе или би плаћање издржавања представљало очигледну неправду за дужника издржавања). Дакле, обавеза издржавања утврђена ранијом правноснажном пресудом, мења се у редовном судском поступку, у ком се раније донета одлука не преиспитује у смислу ваљаности, већ иста остаје без правног дејства услед измењених околности.

Могућност да се једном утврђена висина обавезе издржавања мења, представља значајно обележје по коме се овај облигациони однос разликује од других облигација. Наиме, законодавац је нормирао право на измену висине обавезе издржавања којим се омогућава корекција у самом односу издржавања да би се остварила његова сврха и друштвена функција. Право на измену висине обавезе издржавања, већ утврђене судском одлуком омогућава да се издржавање, због промењених субјективних и објективних околности прилагоди својој намени и стварном чињеничном стању, односно околностима које постоје у време доношења нове одлуке о висини издржавања. У том смислу суд је дужан у новој парници, када одлучује има ли места да се измени ранија правноснажна пресуда, да утврди да ли су се околности које су биле релевантан фактор за доношење раније одлуке измениле, уколико утврди да јесу, новом пресудом уредиће облигациони однос на другачији начин и та нова пресуда, такође може бити замењена уколико се изнова измене околности које су биле одлучујуће за њено доношење. Због могућности промене, одлуке о измени висине издржавања јесу најчешће одлуке у породичној материји и у општој парници и јединствене по томе

да иако су правноснажне, а самим тим и ваљане, остају без правног дејства услед нових животних околности.

ЛИТЕРАТУРА

Андрејевић С., „Привремене мере и нови Закон о извршењу и обезбеђењу“, *Билтен Врховног касационог суда*, бр. 3, Београд, 2011.

Бабић И., *Коментар Породичног закона РС*, ЈП Службени гласник, Београд, 2014.

Илић С., „Привремене мере у споровима из породичних односа“, *Билтен Апелационог суда у Крагујевцу*, бр. 1, Крагујевац, 2022.

Петрушић Н., Константиновић Вилић С., *Остваривање права на издржавање – (не)моћ државе*, Источно Сарајево, 2014.

Почуча М., Шаркић Н., *Породично право и породичноправна заштита*, Правни факултет Унион и Службени гласник, Београд, 2016.

Станковић Г., *Заштита права на издржавање у Породичном закону РС*, *Новине у породичном законодавству*, Правни факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 2016.

Зорица Радаковић¹⁶⁰

ШТЕТА - ОДГОВОРНОСТ И НАКНАДА

ПОСЕБАН ОСВРТ НА ШТЕТУ НА РАДУ И У ВЕЗИ СА РАДОМ

Штета на раду и у вези са радом је позната у три облика: 1) штета коју послодавац проузрокује запосленом; 2) штета коју запослени проузрокује послодавцу; 3) штета коју запослени проузрокује трећем лицу. Штету на раду и у вези са радом и одговорност за ту штету регулише посебан пропис Закон о раду и општи пропис Закон о облигационим односима и то тако што посебни пропис искључује примену општег, а на део који се посебним не регулише, супсидијарно се примењују одредбе општег.

Како се овај реферат конкретно базира на штету коју послодавац проузрокује запосленом, на самом почетку се даје кратак осврт на штету коју запослени проузрокује послодавцу и штету коју запослени проузрокује трећем лицу.

За штету коју запослени проузрокује послодавцу, одговара запослени под условом: 1. да је штета настала; 2. да постоји узрочна веза између радње запосленог и штете; 3. да не постоје разлози за искључење одговорности. Овај облик штете регулисана је одредбом члна 163. став 1. Закона о раду, према коме је запослени одговоран за штету коју на раду или у вези са радом, намерно или крајњом непажњом, проузрокује послодавцу у складу са Законом односно Законом о облигационим односима.

Одговорност за штету коју запослени проузрокује трећем лицу, регулисана је одредбом члна 164. став 7. Закона о раду, према коме запослени који је у раду или у вези са радом, намерно или крајњом непажњом, проузроковао штету трећем лицу, а коју је накнадио послодавац, дужан је да послодавцу накнади исплаћени износ. Ради се дакле о регресном односу између послодавца и запосленог који је штету проузроковао трећем лицу, који се успоставља од момента када послодавац исплати трећем лицу накнаду штете коју му је на

¹⁶⁰ Судија Апелационог суда у Крагујевцу

раду или у вези са радом, проузроковао запослени. Овом односу претходи однос између трећег лица и послодавца који је регулисан одредбом члана 170. став 1. и 171. став 1. Закона о облигационим односима. Према конкретној одредби члана 170. став 1. ЗОО, за штету коју запослени на раду или у вези са радом проузрокује трећем лицу, одговара његов послодавац, осим ако докаже да је запослени у датим околностима поступао како је требало. Дакле реч је о одговорности за другог, односно одговорности послодавца која се у за овај облик штете заснива на кривици за поступке запосленог, што значи да се претпоставља, која се претпоставка може обарати од стране послодавца, доказима да се запослени понашао онако како је, у датим околностима требало да се понаша. У питању је искључење обавезе накнаде штете као што су нужна одбрана, стање нужде, дозвољена самопомоћ или пристанак оштећеног на штету (члан 161. до 163. ЗОО). Запослени које послодавац запошљава могу проузроковати штету трећим лицима на различите начине и у различитим околностима, а одговорност се своди на штету услед: смрти, телесне повреде, оштећење здравља, повреда имовине, повреда части и угледа, што подразумева и накнаду материјалне и нематеријалне штете (члан 193, 194, 195, 198. и 200. ЗОО). Материјална штета се у случају смрти запосленог може односити и на изгубљено издржавање блиских сродника запосленог радника, као трећих лица.

ШТЕТА КОЈУ ПОСЛОДАВАЦ ПРОУЗРОКУЈЕ ЗАПОСЛЕНОМ И ОДГОВОРНОСТ

Овај облик штете је регулисан Законом о облигационим односима, на који Закон о раду, само има упућујућу норму и то се чини одредбом члана 164. Закона о раду, којом се прописује да ако запослени претрпи повреду или штету на раду или у вези са радом, послодавац је дужан да му надокнади штету, у складу са законом и општим актом. „У складу са законом“, би значило у складу са Законом о облигационим односима (ЗОО), а „У складу са општим актом“, би значило у складу са Колективним уговором, односно Правилником о раду, па како се одговорност за штету регулише Законом, то би општи акт могао, али не и морао, уређивати начин остваривања права на накнаду штете.

Поменута упућујућа одредба Закона о раду, омогућава да се ближе одреди порекло штете, односно врста штете. Тако, у зависности од узрока настанка

штете и начина њиховог настанка, а коначно и по самој природи ствари у правној теорији и судској пракси најприхватљивија подела штете, настале по основу радног односа јесте: 1) штета по основу повреде права запосленог и 2) штета због повреде на раду и професионалне болести. Порекло штете коју послодавац проузрокује запосленом је садржано у повреди права запослених или у повреди, односно нарушавању здравља запослених.

Повреда права запосленог постоји када послодавац својом одлуком или предузме радњу која није у складу са Законом или општим актом о појединачним правима запосленог одлучи супротно Закону и општем акту или уговору о раду, и то због чињења, односно не чињења, односно боље речено, због фактичких радњи послодавца због којих запослени није у могућности да оствари права која му по закону припадају.

Штета се у наведеним случајевима увек јавља као последица незаконитог поступања послодавца, чиме се повређују права запосленог, па одговорност за насталу штету нужно сноси послодавац. Дакле, штета проузрокована незаконитим поступањем послодавца, коју запослени претрпи „на раду“ и „у вези са радом“, у највећем броју случајева, је због:

- незаконитог престанка радног односа,
- премештаја на друге послове,
- удаљења са рада,
- онемогућавања коришћења годишњег одмора,
- онемогућавањем запосленог да ради и остварује зараду,
- онемогућавањем коришћења права која му припадају као технолошком вишку и слично.

Штета због повреде, односно нарушавање здравља запосленог, тиче се повреде запосленог на послу и професионалне болести, те с тога, аутор полази од одредби Закона о пензијском и инвалидском осигурању, који регулишу повреду, односно професионалну болест. Према члану 22. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, повреда на раду подразумева повреду осигураника, проузроковану непосредним и краткотрајним механичким, физичким или хемијским дејством, наглим променама положаја тела, изненадним оптерећењем тела или другим променама физиолошког стања организма. Ова дефиниција повреде је проширена, тако да се повредом на раду сматрају и повреде запосленог на путу од куће до посла и обрнуто, на путу предузетом ради извршавања радних задатака, на путу предузетом

ради ступања на рад, као и у вези са коришћењем права на здравствену заштиту поводом повреде на раду или професионалне болести. Према члану 24. Закона о пензијском и инвалидском осигурању, професионалне болести су болести настале у току осигурања, проузроковане дужим, непосредним утицајем процеса и услова рада на радним местима, односно пословима које је осигураник обављао, уколико су обухваћене листом професионалних болести које утврђују министар надлежан за послове Пензијског и инвалидског осигурања и министар за послове здравља, на предлог Фонда за пензијско и инвалидско осигурање. Обе правне чињенице су битне, како за остваривање права из пензијског, инвалидског и здравственог осигурања, тако и за остваривање права на накнаду штете. Без обзира на различито порекло, обе врсте штете имају исти циљ: санирање последица повреде, односно професионалне болести, а како имају исти циљ који је у комплементарном односу, права из социјалног осигурања, треба разликовати од права на накнаду штете. Повреда на раду, односно професионална болест запосленог, увек је довољна за остваривање права по основу социјалног осигурања, а не мора бити довољна за остваривање права на накнаду штете. Ово зато што, ако на пример, повреду на путу од куће до посла или на службеном путу изазове треће лице, запослени ће моћи да оствари права по основу здравственог, пензијског и инвалидског осигурања, али не увек и по основу накнаде штете, јер кривица трећег лица искључује одговорност послодавца. У вези са наведеним закључком, постоји судска пракса Врховног суда Србије.

Што се основа одговорности тиче, битно је да се одређује у зависности од врсте штете.

Ако је штета настала због повреде права радника, основ одговорности је кривица која се претпоставља и то у смислу одредбе члана 154. став 1. Закона о облигационим односима, која претпоставка је оборива, а терет њеног обарања сноси послодавац, па би основ претпоставке био незаконити акт послодавца или поступак послодавца, којим онемогућава запосленог у остваривању неког свог права.

У случају да је штета настала због повреде или професионалне болести запосленог радника, основ одговорности може бити кривица послодавца или ризик у пословању послодавца.

Кривица је основ одговорности када штета није настала услед опасне ствари или опасне делатности, која се према поменутој одредби члана 154.

став 1. ЗОО, претпоставља, али је оборива, коју послодавац може обарати доказима да није крив.

Ризик је основ одговорности, када је штета настала услед опасне ствари или опасне делатности послодавца, када се према поменутој одредби члана 154. став 2. ЗОО, одговара независно од кривице. Ваља напоменути појмове када је у питању ризик као основ одговорности и то да је опасна ствар она покретна или непокретна ствар која својим положајем, употребом, особинама или самим постојањем, повећава опасност за околину, па мора бити и надгледана и употребљавана са посебном пажњом. Опасна делатност је делатност која својом природом или условима вршења повећава опасност за околину, независно од опасних ствари, па мора бити организована уз примену посебних мера опреза и контроле. У такву делатност спадају масовно окупљање људи (спортске и друге масовне приредбе, снимање масовних сцена у филмовима и слично, или бављење другим пословима високог ризика, послови државне јавне безбедности, спровођење принудног извршења судских и других одлука, лечење душевних болесника и слично).

Оно што треба рећи, јесте, да се за штету због професионалне болести радника, ангажује само ризик. Зато што професионална болест настаје услед дужег непосредног утицаја процеса и услова рада на здравље запосленог, па се и штета изазвана том болешћу не може одвојити од опасне ствари или опасне делатности. За штету због повреде радника на раду, послодавац може одговарати и по основу кривице и по основу ризика. Ако је повреда настала независно од опасне ствари или опасне делатности, ангажује се кривица, а ако је настала од опасне ствари или опасне делатности, ангажује се ризик.

Такође, ваља истаћи да када се као основ одговорности ангажује кривица, примењују се правила о субјективној одговорности, односно кривица која се претпоставља (члан 154. став 1. ЗОО), а када се ангажује ризик примењују се правила о објективној одговорности, за коју се одговорност, узрочност претпоставља (члан 173. ЗОО).

Услови за одговорност послодавца за штету коју проузрокује запосленом су: 1) да је запослени претрпео штету, 2) да постоји узрочна веза између радње послодавца и штете и 3) да не постоје разлози за искључење одговорности. 1) Штета, односно постојање штете је предуслов одговорности. Када је штета последица повреде права, она је углавном материјална и своди се на заосталу зараду и друга изостала примања запосленог, али повреда права може да

изазове и нематеријалну штету, јер радник коме је повређено право из радног односа може поред накнаде настале материјалне штете, остварити и насталу накнаду нематеријалне штете, у случају када је повреда права изазвала озбиљан поремећај психичке и емоционалне равнотеже, што је најчешће у случају ако је поремећај равнотеже последица мобинга, дискриминације.

Штета као последица повреде на раду или професионалне болести, може бити материјална и нематеријална, при чему се материјална штета редовно појављује у виду изгубљене зараде и осталих изгубљених личних примања запосленог, а може се односити и на свако друго умањење имовине запосленог у виду обичне штете или спречавања њеног повећања, у виду измакле добити.

Нематеријална штета се испољава и препознаје као физички бол, страх, душевни бол због умањене опште животне активности и душевни бол због наружености. Трајање, интензитет физичког бола, страха и душевног бола, мора бити такво да трајањем и интензитетом указује на озбиљан поремећај психичке и емоционалне равнотеже оштећеног.

Када смо код другог услова одговорности, треба рећи да узрочност постоји када се радње и други поступци послодавца односе према штети коју запослени трпи као узрок према последици, дакле када су радње и други поступци послодавца у узрочној вези према штети коју запослени трпи.

Када је штета настала услед повреде права, узроци леже у доношењу незаконите одлуке или акта, или другом противправном понашању на раду или у вези са радом.

Када је штета настала услед повреде или професионалне болести, узроци леже у пропустима да се осигурају безбедни услови рада и спрече последице професионалне патологије.

Како је штета, међутим, често последица више узрока, који извиру један из другог, то је и према аутору овог рада, проблем узрочности код деликтне одговорности у томе што намеће потребу изналажења оних узрока који у конкретном случају објашњавају настанак штете, односно у чему се састоји последица. За проблем штете која је последица више узрока, имамо више теорија, од којих су најпознатије: теорија еквивалентних узрока, теорија најближих узрока и теорија адекватне узрочности. По теорији еквивалентних узрока, сви узроци штете, без обзира на њихов квалитет и снагу, имају једнак

значај за њен настанак. Теорија најближег узрока полази од тога да су, у низу узрока, релевантни само они који су непосредно изазвали штету. Теорија адекватне узрочности из низа узрока издваја оне који су типични за настајање одређене штетне последице. По теорији адекватне узрочности, узрок штете може бити само она радња или догађај који, у одређеној животној ситуацији и по редовном току ствари, доводи до одговарајућих штетних последица, а све што је атипично, нередовно, не би било ни узрочно.

Теорија адекватне узрочности је најприхваћенија, како у нашој науци, тако и у судској пракси. О томе сведоче бројне одлуке Врховног суда Србије, почев од Рев 1879/94 од 13.04.1992. године, па надаље.

Наиме, ако је штета настала услед деловања више услова, онда је узрочан услов онај који је типичан за настанак штете, с тим што ова теорија захтева да се одреде границе адекватне узрочности. Ово зато што је штета коју је запослени претрпео и сама узрок нових последица из којих могу настати даљи узроци и последице. Шта је ту “на раду” идентификују узроци у огранској вези са процесом рада, а штету “у вези са радом” идентификују узроци у функционалној вези са процесом рада.

Што се тиче разлога за искључење одговорности они се препознају као сметња за конституисање одговорности послодавца и разликују се у зависности од основа одговорности. Када је основ одговорности кривица разлози за искључење одговорности су: нужна одбрана, стање нужде, дозвољена самопомоћ и пристанак оштећеног и предвиђени су одредбом члана 161. до 163. ЗОО. Ове одредбе су међутим за овај разлог искључења одговорности послодавца због повреде права запосленог неприменљиве, јер се повреда прва ничим не може правдати као и у ситуацији када се одговорност послодавца заснива на повреди, односно професионалној болести запосленог, јер је и ту реч о повреди права на безбедне услове рада.

Код ризика пословања, разлози за искључење одговорности су кривица оштећеног, кривица трећег лица и виша сила, а предвиђени су одредбом члана 177. Закона о облигационим односима.

Ваља истаћи да је применљив принцип подељене одговорности односно подела одговорности у зависности од доприноса да до штете дође.

НАКНАДА ШТЕТЕ НА РАДУ И У ВЕЗИ СА РАДОМ

Накнаду у случајевима повреде права запослени може остварити у виду материјалне штете, а под одређеним условима и накнаду нематеријалне штете. Накнада материјалне штете код повреде права запосленог се најчешће односи на зараду, друга лична примања која запослени није остварио због незаконите одлуке послодавца, па тако:

Накнада штете због незаконите одлуке о престанку радног односа одређује се према висини изостале зараде и других личних примања која би запослени остварио, а основ одговорности туженог предузећа, односно послодавца је незаконита одлука о престанку радног односа, поништена правноснажном пресудом којом је запослени враћен на рад, јер у периоду од престанка радног односа до враћања на рад радник није радио, самим тим нема право на зараду, будући да се она остварује радом. Међутим, такав радник има право на накнаду штете због тога што је незаконитом одлуком био спречен да ради, а висина те штете се одређује према изосталој заради, а како накнада штете не може бити већа од штете, утврдиће се колико је тужилац-запослени у спорном периоду зарадио да би се за толико смањила висина накнаде штете по основу изостале зараде, при чему се зарада остварена код другог не урачунава само у случају ако је остваривана и раније (после радног времена раније). Поред изостале зараде, накнада штете обухвата и друга изостала примања, и то: накнаду зараде, регрес за годишњи одмор, јубиларну награду, отпремнину и друго, што је прописано одредбом члана 191. став 2. Закона о раду, којим се обавезује послодавац да запосленом исплати накнаду штете у висини изгубљене зараде и других примања која му припадају по закону, општем акту или Уговору о раду, без икаквих изузетака, с тим што запослени који није тражио да се врати на рад остварује накнаду штете до правноснажности пресуде којом је поништен акт о престанку радног односа, наравно ако поднесе захтев и запослени који није у року тражио извршење пресуде о враћању на рад, остварује накнаду штете само до истека рока у коме је то могао учинити.

Накнада штете због незаконитог премештања на друге послове се састоји у разлици између зарада и других примања која је запослени остваривао на новим пословима и зараде и других примања које би остваривао на ранијим пословима, да није премештен.

Накнада штете због незаконитог удаљења са рада се односи на исплату разлике између накнаде зараде која је исплаћивана и зараде која је требало да се исплаћује да до удаљења није дошло.

Накнада штете због онемогућавања рада запослени може да захтева у случају када је спречен на физички начин да обавља рад (остаје нераспоређен, не поверавају му се послови и задаци односно на други начин се искључује из процеса рада) а накнада се одређује према висини зараде и других примања које запослени није остварио зато што је онемогућен да ради.

Накнада штете због онемогућавања коришћења годишњег одмора се одређује према висини накнаде зараде коју би радник остварио да је годишњи одмор искористио. Наиме, запослени је у овом случају радио и у време када је требало да се одмара, за тај рад је примио зараду, али како би накнаду зараде примио и без рада, оштећен је управо за износ те накнаде.

Штета због изостале зараде и других периодичних примања настаје сукцесивно, па сукцесивној штети одговара сукцесивна накнада, тако да се накнада штете за остала примања одређује према висини зараде коју би оштећени остварио у сваком месецу спорног периода (нпр. у условима инфлације висина накнаде штете изгубљене зараде има се утврдити у валоризованом износу од дана вештачења), што је сагласно начелу једнаких вредности престација односно давања из члана 15. ЗОО.

Накнада нематеријалне штете у случајевима повреде права запосленог се може признати само ако је повреда права таква да је изазвала озбиљни поремећај психичке односно емоционалне равнотеже у виду душевних болова чији интензитет трајања оправдава одређивање правичне новчане сатисфакције, а прописан је одредбом члана 200. став 1. ЗОО. Такав поремећај се обично јавља код незаконитог престанка радног односа и онемогућавања рада када је запослени изложен таквим душевним боловима због повреде права на рад као и случају мобинга, дискриминације, а због повреде личног интегритета односно достојанства, односно неког личног својства. И запослени може остварити право на накнаду нематеријалне штете без обзира што му је накнада материјалне штете већ досуђена, а по основу повреде неког права.

Накнада штете у случајевима повреде на раду или професионалне болести подразумева и накнаду материјалне и накнаде нематеријалне штете коју запослени редовно остварују и овом приликом ће бити посебно обрађена.

Накнада материјалне штете у случајевима повреде на раду или професионалне болести подразумева:

- изосталу зараду и друга лична примања за време лечења и због губитка радне способности,
- на издатке поводом лечења, неге и опоравка,
- на издатке због губитка радне способности,
- на оштећене или уништене ствари повређеног радника.

Накнада штете за изосталу зараду и друга лична примања за време лечења повређеног запосленог утврђује се према висини негативне разлике између накнаде зараде за време привремене неспособности за рад, зараде и других личних примања које би запослени за то време остварио.

Накнада штете за изосталу зараду и друга лична примања због губитка радне способности, утврђује се према висини негативне разлике између зараде, односно других личних примања које запослени остварује и зараде, односно других личних примања које би остваривао да до повреде и професионалне болести није дошло. Ова штета је сетимо се сукцесивна, и зато се она која је доспела досуђује у једнократном износу односно једнократном накнадом, а будућа рентом, с тим што се досуђени износ ренте може повећавати или смањивати у зависности од околности а које утичу на висину штете, а знамо да се под одређеним условима, запосленом може досудити и капитализирани износ ренте, наравно ако захтева капитализацију ренте, што је сада све чешћи случај јер се сумња у солвентност и постојаност послодавца.

Накнада штете за издатке за време лечења, неге и опоравка, обухвата трошкове који су били потребни за лечење повреде или професионалне болести запосленог и који нису запосленом надокнађени према Фонду здравствене заштите.

Накнада штете за издатке због губитка радне способности утврђује се према висини трошкова за задовољавање свакодневних животних потреба (набавке, одржавање хигијене, рад у домаћинству, које би оштећени имао да до повреде или професионалне болести није дошло. Ова накнада се досуђује

у виду ренте и у ову накнаду се урачунава износ накнаде за туђу помоћ у случају да је запослени остварио по прописима о инвалидском осигурању.

Накнада штете за уништене или оштећене ствари утврђује се у висини вредности оштећених ствари – одеће, обуће и осталог које су оштећени у моменту његовог повређивања.

Накнада штете за изгубљено издржавање може се остварити у случају повреде на раду која је изазвала смрт запосленог, а могу је захтевати, родитељи, деца, брачни друг и друга лица која је покојни радник, по закону био дужан издржавати. Износ породичне пензије коју остварују блиски сродници покојног радника урачунава се у накнаду ове штете. Такође блиски сродници могу остварити и накнаду штете за трошкове у вези са сахраном, подушјима и подизањем надгробног споменика.

Накнада нематеријалне штете у случајевима повреде на раду или професионалне болести утврђује се у новчаном износу и односи се на физичке болове, претрпљени страх, и претрпљене душевне болове због наружености и умањења животне активности радника.

Што се тиче случаја смрти или тешког инвалидитета запосленог, његови блиски сродници могу захтевати накнаду за душевне болове, с тим што накнада штете за душевне болове због смрти запосленог могу остварити брачни друг, деца и родитељи, а браћа, сестре и ванбрачни друг само ако је између њих постојала трајнија заједница живота, како је прописано одредбом члана 201. став 1, 2. и 3. ЗОО.

Накнада штете за физичке болове одређује се поводом физичких болова којима је запослени био изложен у току или после штетног догађаја, у току и после хируршких и других интервенција током лечења.

Накнада штете за страх одређује се поводом страха који је запослени претрпео и био изложен у току и после штетног догађаја као и током лечења.

Накнада штете за душевне болове због наружености одређује се према степену интензитета, патњи, којима је запослени изложен у току и после штетног догађаја, као и у току и после хируршких и других интервенција за време лечења.

Накнада штете за душевне болове због умањења животне активности утврђује се према степену умањења способности запосленог да обавља

физиолошке –опште животне функције, да се креће, да врши свакодневне послове и радње, да се бави одређеним позивом, спортом, хобијем, и друге активности којима би испуњавао свој живот да није дошло до повреде односно професионалне болести.

Накнада ове штете досуђује се у једнократном, паушалном износу а изузетно се може досудити и у виду ренте за период умањења животне активности пре дефинитивног стабиловања, односно коначног здравственог стања, које би било везано за хируршку или другу медицинску интервенцију. У износ накнаде ове штете урачунава се накнада за телесно оштећење остварена по основу инвалидског осигурања као и износ остварен по основу осигурања запосленог за случај телесног оштећења ако је премију осигурања уплатио послодавац.

Досуђивање правичне штете у свим овим случајевима зависи од јачине и интензитета поремећаја психичке, односно емоционалне равнотеже оштећеног и регулише се одредбом члана 200. став 1. ЗОО, а потребно је утврдити да ли је умањење животне активности привременог или трајног карактера.

О праву на накнаду штете настале на раду и у вези са радом, односно висини накнаде, по тужби у случају спора одлучује стварно надлежан суд и то Основни суд односно Виши суд у зависности да ли је висина накнаде штете испод или изнад вредности одређене за изјављивање ревизије.

ЛИТЕРАТУРА

З.Ивошевић и М.Ивошевић, Коментар Закона о раду, Службени гласник, 2007. година.

Л.Карамарковић, зборник радова Глосаријум 2005. године и 2007. године.

*Богосав Самарџић*¹⁶¹

ПУНОВАЖНОСТ КЛАУЗУЛЕ ЗАБРАНЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ

Клаузула забране конкуренције је регулисана члановима 161. и 162. Закона о раду. У њима је описано на који начин се регулише забрана конкуренције у вези са радним односом. Ова два члана закона, објашњавају да се делом уговора о раду, може уредити које послове запослени не може да ради без сагласности послодавца, након престанка радног односа, у своје име и за свој рачун или у име и за рачун трећег лица, у ком временском периоду, на којој територији, накнада на име придржавања клаузуле забране конкуренције и начин исплате накнаде, коју ће послодавац, запосленом, исплатити на име тога. Клаузула конкуренције је одредба у уговору о раду, која ограничава запосленог, да након престанка радног односа ради код конкурентске фирме или започне властити конкурентски посао.

Међутим, она се не може односити на сваког запосленог, нити на свако радно место, већ само на запослене који су у току свог рада код послодавца, стекли посебно важна технолошка знања, посебне вештине или широк круг пословних партнера или су дошли до сазнања о важним пословним информацијама и тајнама.

Дакле, на овај начин, законодавац је ограничио домашај клаузуле забране конкуренције само на оне запослене и на она радна места, на којима се могу стећи посебна знања или пословне информације, односно, упознати широк круг пословних партнера.

Када се прочита сама законска одредба, стиче се погрешан утисак да она ограничава слободно тржиште рада, односно да може спречити запосленог да напредује у каријери, или да ће спречити запосленог да нађе боље запослење са већом зарадом, а који став је заузет у неколицини судских одлука првостепеног суда, које су касније укинуте. Међутим, домашаји клаузуле забране конкуренције су јако мали, и скоро непримењиви на већину радних места. Наиме, да би се сматрало да је запослени стекао посебна технолошка знања и вештине, потребно је да таква знања не може стећи ни на једном другом месту осим код послодавца, као и да

¹⁶¹ Адвокат, Академик СКАНУ

таква знања није могуће стећи из литературе или на други начин. Такође, услов који се односи на стицање широког круга пословних партнера, или посебна знања и посебне информације, које се односе на пословну тајну послодавца, су ограничени само на оне пословне partnere са којима послодавац има закључене уговоре из области своје делатности, и клаузула је примењива, само у области делатности послодавца. Тако на пример, уколико је послодавац специјализован за производњу аутомобилских гума, запослени не сме остварити пословну комуникацију односно сарадњу са пословним партнерима бившег послодавца, након престанка радног односа, у делатности производње аутомобилских гума, али запослени може основати своју фирму и са истим пословним партнерима које је упознао код послодавца, обављати послове производње аутомобилских фелни.

Сада долазимо до оног, у пракси најзначајнијег дела клаузуле, а то су посебна знања, посебене информације и вештине.

То могу бити само информације, које су од значаја за пословање послодавца, дакле, само оне информације, које директно утичу на рад послодавца и које се чувају као пословна тајна. Те информације се односе нпр. на начин формирања цена, удруживање више предузећа ради реализације посла, стање опреме код послодавца са којим се може/не може извршити неки конкретан посао, структура цена, начин формирања понуда и сл.

Дакле, само она радна места, на којима запослени може доћи до ових информација, могу бити обухваћена клаузулом забране конкуренције, што указује на врло мали број радних места.

Да би клаузула забране конкуренције имала правно дејство, она мора бити територијално дефинисана. Законодавац је ограничио примену клаузуле забране конкуренције на територију Републике Србије. Међутим, ово оставља отворено питање, да ли на запосленог у иностраном правном лицу, које учествује у пословима који се изводе у Ребулици Србији, клаузула забране конкуренције има домаћај?

Став аутора је да има, а ово посебно, уколико та инострана правна лица учествују у поступцима јавних набавки у Републици Србији, у којима би знања запосленог о начину пословања послодавца, могла бити од великог значаја приликом формирања понуда, односно учешћа у тржишној утакмици.

Следеће питање које се поставља је, да ли клаузула забране конкуренције, онемогућава запосленог да заснује радни однос, односно да ли се на овај

начин крши Уставом загрантовано право на рад. Одредбом члана 60. Устава Републике Србије, прописано је да се јемчи право на рад, у складу са законом, да свако има право на слободан избор рада, да су свима, под једнаким условима, доступна сва радна места. Међутим, клаузула забране конкуренције, не забрањује рад, нити заснивање радног односа, па чак ни у конкурентској компанији, већ забрањује употребу посебних знања, информација и пословних тајни бившег послодавца, са којим је запослени имао закључен уговор о раду и на кога се примењује клаузула забране конкуренције.

Управо због напред наведеног, законодавац није дефинисао као одређену или одредиву накнаду коју послодавац мора да исплати запосленом, да би се примењивала клаузула забране конкуренције. Законодавац је оставио запосленом и послодавцу, да сами уговоре износ накнаде коју ће послодавац исплатити запосленом, уколико жели да користи клаузулу забране конкуренције. У том контексту, накнада за придржавање клаузуле забране конкуренције, није износ који је неопходан запосленом да задовољи своје основне потребе и не представља замену за зараду. Запослени може засновати радни однос, може обављати свој редован посао, уз забрану коришћења посебних технолошких знања и вештина, до којих је дошао код бившег послодавца. Комуникација запосленог, са пословним партнерима, бившег послодавца, искључује пословну сарадњу из делатности бившег послодавца, уколико је иста заснована на информацијама о раду бившег послодавца и пословним тајнама бившег послодавца. Дакле, клаузула забране конкуренције не ограничава слободу рада, нити се крши право на рад запосленима.

Закон о раду (Службени гласник РС, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017. – одлука УС, 113/2017. и 95/2018. – аутентично тумачење) није прописао висину накнаде коју послодавац мора исплатити запосленом, али је прописао да висина накнаде мора бити уговорена, да би клаузула забране конкуренције била пуноважна.

Дакле, висина накнаде се уговара приликом закључења уговора о раду, а не приликом престанка радног односа, што и запосленог и послодавца, доводи у равноправан положај приликом преговарања. Уколико накнада није уговорена, клаузула није пуноважна и нема правно дејство у правном саобраћају.

Одредба члана 162. Закона о раду, прописује уговарање клаузуле забране конкуренције само под условом да послодавац запосленом исплати новчану

накнаду у уговореном износу. Наиме, да би се послодавац након престанка радног односа запосленог, а за период трајања забране конкуренције, могао позвати на повреду, дужан је да исплати новчану накнаду која је у конкретном случају утврђена уговором о раду. Дакле, приликом престанка радног односа, послодавац мора запосленом, на име забране конкуренције исплатити накнаду, како је уговорено, уговором о раду.

Накнада може бити исплаћена једнократно или може бити исплаћивана месечно за цео период важења забране конкуренције, али мора бити исплаћена са позивом на забрану конкуренције, у противном клаузула забране конкуренције остаје без дејства, односно тренутак исплате накнаде на име забране конкуренције, је тренутак у ком клаузула забране конкуренције ступа на снагу и почиње да дејствује.

Послодавац, пропуштањем да испуни своју законску обавезу на исплату уговорене накнаде запосленом, на име клаузуле забране конкуренције, губи могућност да од запосленог захтева накнаду штете због кршења забране конкуренције, јер закон право на накнаду штете послодавца због кршења забране конкуренције, везује за исплату уговорене накнаде од стране послодавца. Пракса је утврдила да велики број клаузула, није у складу са минималним законским захтевима и самим тим, не може законски ни да се примени. Насупрот решењима из одређених страних права, важећи Закон о раду Републике Србије, не прописује минимални износ накнаде, који послодавац у овом случају, има обавезу да исплати. Такође, још једна „олакшица” за послодавце је присутна у томе што се на ову накнаду не обрачунавају доприноси за обавезно социјално осигурање. За разлику од домаћег права које, како је напред наведено, које не прописује минимални износ накнаде који послодавац има обавезу да исплаћује у случају трајања забране конкуренције по престанку трајања радног односа, у земљама ЕУ законодавац је прописао минимални износ, што свакако јесте повољније решење за запослене и може послужити као смерница, за измену и допуно домаћег законодавства. Минимални, односно максимални износ накнаде, креће се од исплате 1/3 просечне зараде запосленог, коју је остваривао у периоду од три месеца пре окончања радног односа, како је то регулисано Законом о радним односима у Републици Словенији, па до регулативе у Немачком законодавству, којом је предвиђена исплата износа 50% последње накнаде на коју је запослени остваривао право. У оба случаја, накнада се исплаћује у временском трајању не дужем од две године, рачунајући од дана

престанка радног односа. Интересантно је, да словеначко законодавство, дозвољава забрану конкуренције по престанку радног односа само ако је до престанка радног односа дошло вољом или кривицом запосленог. Према мишљењу аутора овог текста, решење домаћег законодавства је боље, јер омогућава слободу уговарања, али не ограничава запосленог у заснивању радног односа код другог послодавца.

Школски пример кршења клаузуле забране конкуренције је када запослени, оснује своју сопствену фирму, која се бави идентичном делатношћу као и послодавац, користећи се информацијама до којих је дошао код послодавца, закључи уговоре са истим пословним партнерима са којима је послодавац сарађивао на истим пословима.

Управо овај пример и јесте најчешћи у пракси, јер запослени који је упознат са структуром цена послодавца, техником и технологијом рада послодавца, даје понуду пословним партнерима послодавца, која је повољнија од цена које је имао послодавац. Клаузула је и предвиђена да би се овакве злоупотребе спречиле.

ЗАКЉУЧАК

Да би клаузула забране конкуренције била пуноважна, мора бити писмено уговорена, опис послова не сме бити преширок, односно, клаузула мора бити конкретизована на одређене послове. Такође, мора бити предвиђена накнада на име придржавања клаузуле забране конкуренције и иста мора бити исплаћена запосленом, приликом престанка радног односа у целини или у месечним износима, сваког месеца за време трајања забране из клаузуле. Клаузула је временски и територијално органичена. Уколико недостаје било који од ових елементата, клаузула забране конкуренције није пуноважна.

*Тамара Ранковић Ђусић*¹⁶²

НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ НЕДОСТАТКА ПРИРОДНОГ ОСВЕТЉЕЊА ПРОУЗРОКОВАНОГ ИЗГРАДЊОМ СУСЕДНЕ ЗГРАДЕ

1. Увод

Убрзана изградња вишеспратних зграда до које је дошло у последњој деценији у Републици Србији у свим градовима имаће за последицу све чешћу појаву спорова у којима су права постојећих власника ометана накнадном изградњом суседне непокретности. У зависности од мере и начина којима се ограничавају права власника може доћи, не само до повреде права на неометано уживање имовине гарантовано чланом 1 Протокола бр. 1, већ и до повреде права на поштовање приватног и породичног живота гарантованог чланом 8 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Предмет разматрања овог рада је накнада штете због недостатка природног осветљења проузрокованог изградњом суседне зграде.

2. Општа правила за изградњу

У складу са одредбом члана 110 Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр.72/2009...91/2025), грађење објекта се врши на основу грађевинске дозволе и техничке документације, под условима и на начин утврђен овим законом. Чланом 134 истог закона издавање грађевинске дозволе за изградњу објекта који нису наведени у члану 133 наведеног закона (не односе се на објекте од општег интереса) је поверено јединици локалне самоуправе. Обједињена процедура за остваривање права на изградњу обухвата првенствено издавање локацијских услова. Ово због тога што, према одредби члана 53а став 1 истог закона, локацијски услови садрже све урбанистичке, техничке и друге услове и податке потребне између осталог и за израду пројекта за грађевинску дозволу. Локацијске услове за објекте који

¹⁶² Судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу

су предмет овог рада издаје надлежни орган јединице локалне самоуправе. У складу са чланом 57 истог закона локацијски услови се издају на основу плана детаљне регулације, а за делове територије за које није предвиђен, на основу плана генералне регулације. У пракси локацијски услови садрже урбанистичке параметре међу којима су и максимална спратност, висина и удаљеност од суседних објеката према правилима грађења садржаним у плану детаљне регулације или евентуално у плану генералне регулације. Према члану 135 став 17 грађевинска дозвола се издаје на основу важећих локацијских услова који су саставни део решења о грађевинској дозволи.

Релевантан правни оквир који прописује општа правила за изградњу је Правилник о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Службени гласник РС“ број 22/15), који доноси Министар грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, као основни подзаконски акт се примењује када урбанистички документ (план детаљне регулације, план генералне регулације) не садржи прецизна правила грађења, а примењује се и при њиховој изради. Наведени Правилник прави разлику између различитих зона и то: зоне кућа за одмор, сеоске зоне, зоне ретких насеља и породичне градње, опште стамбене и мешовите зоне у насељима средњих густина, градске стамбене и опште зоне већих густина, централне градске и пословне зоне и периферне пословне, привредне и индустријске зоне. Зоне у којима се јављају вишеспратне зграде су најчешће ограничене на опште стамбене и мешовите зоне у насељима средњих густина, градске стамбене и опште зоне већих густина и централне градске и пословне зоне.

2.1. Општа правила за изградњу за опште стамбене и мешовите зоне у насељима средњих густина

Када су у питању опште стамбене и мешовите зоне у насељима средњих густина чланом 53 наведеног Правилника је предвиђено да највећа дозвољена спратност објеката свих врста у стамбеним зонама и насељима средњих густина је до 5 надземних етажа. Чланом 55 став 1 је прописано да међусобна удаљеност слободностојећих вишеспратница и објеката који се граде у прекинутом низу износи по правилу половину висине вишег објекта, тако што се обезбеђује удаљеност новог објекта од границе суседне грађевинске парцеле. Ставом 2 истог члана је прописано да се удаљеност може смањити на четвртину ако објекти на наспрамним бочним фасадама не садрже наспрамне отворе на просторијама за становање (као и атељејима и

пословним просторијама). Ставом 3 истог члана је прописано да удаљеност планираних од околних објеката, осим објеката у низу, по правилу је 5,0 м, а минимум 4,00 м ако један од зидова објекта садржи отворе за дневно осветљење. Ставом 5 је прописано да вишеспратни слободностојећи објекат не може заклањати директно осунчање другом објекту од половине трајања директног осунчања. Ставом 7 је прописано да при изградњи објеката који се граде у непрекидном низу на новом објекту се оставља светларник исте величине и симетричан светларнику постојећег објекта.

2.2. Општа правила за изградњу за градске стамбене и опште зоне већих густина

У градској стамбеној и општој зони већих густина чланом 57 наведеног Правилника је прописано да спратност објеката свих врста у градским стамбеним и општим зонама већих густина до 7 надземних етажа. Чланом 59 став 1 је прописано да међусобна удаљеност нових и околних објеката, осим објеката у низу, је 5,0 м, тако што се обезбеђује удаљеност новог објекта од границе суседне парцеле. Ставом 2. истог члана је прописано да за изграђене објекте који су међусобно удаљени мање од 4,00 м не могу се на суседним странама предвиђати наспрамни отвори.

2.3. Општа правила за изградњу за централне градске и пословне зоне

Чланом 61 Правилника је прописано да спратност објеката свих врста у зони реконструкције и обнове у централној урбаној зони, као и у пословној зони и осталим изграђеним подручјима утврђује се локацијским условима у складу са околном постојећом градњом. Чланом 63 став 1 је прописано да објекти који се по правилу граде у зонама реконструкције и обнове и централним урбаним и пословним зонама су објекти у низу. Ставом 2 истог члана је прописано да је међусобна удаљеност нових слободностојећих и околних објеката, осим објеката у низу, 5,0 м, тако што се положајем новог објекта обезбеђује наведена удаљеност од постојећег објекта. Ставом 3 истог члана је прописано да за изграђене објекте који су међусобно удаљени мање од 5,00 м не могу се на суседним странама предвиђати наспрамни отвори.

Из наведених одредаба произилази да када је у питању изградња у градским стамбеним и општим зонама већих густина, као и изградња у централним градским и пословним зонама питање заклањања директног

осунчања није изричито регулисано, нити је спратност објекта доведена у везу са међусобном удаљеношћу слободностојећих вишеспратница како је то прописано чланом 55 Правилника за опште стамбене и мешовите зоне у насељима средњих густина. У градским стамбеним и општим зонама већих густина и централним градским и пословним зонама државни органи уживају широко поље слободне процене при урбанистичком планирању.

3. Заштита права власника суседних парцела

Поступак којим се оспорава грађевинска дозвола се покреће пред надлежним управним органима у складу са одредбама Закона о општем управном поступку и Закона о управним споровима. Против решења о издавању грађевинске дозволе се може изјавити жалба у року од 8 дана од дана достављања према члану 136 став 4 Закона о планирању и изградњи. По жалби на решење о грађевинској дозволи јединице локалне самоуправе, решава министарство надлежно за послове грађевинарства. Поступак против грађевинске дозволе може покренути свако лице које има интерес, односно лице чија су права или обавезе непосредно погођена доношењем решења о грађевинској дозволи. Према члану 151 став 6 Закона о општем управном поступку против првостепеног решења жалбу може поднети свако лице на чија права, обавезе или правне интересе може да утиче исход управног поступка, у року у коме жалбу може поднети странка. Против коначног решења се може покренути управни спор. Одредбом члана 11 став 1 Закона о управним споровима је прописано да странка у спору може да буде физичко, правно или друго лице ако сматра да му је управним актом повређено неко право или на закону заснован интерес. Ипак погођена лица, због дужине трајања поступка, ретко када бирају пут пред управним органима оспоравајући издату грађевинску дозволу, већ најчешће своја права настоје да остваре у парничном поступку пред редовним судовима позивајући се на одредбе члана 5 Закона о основама својинскоправних односа („Сл.лист СФРЈ“ бр.6/80... „Сл.гласник РС“ бр. 115/2005-др.закон) којим је прописано да је власник непокретности дужан да се при коришћењу непокретности уздржава од радњи и да отклања узроке који потичу од његове непокретности којима се отежава коришћење других непокретности (преношење дима, непријатних мириса, топлоте, чађи, потреса, буке отицање отпадних вода и слично), преко мере која је уобичајена с обзиром на природу и намену непокретности и на месне прилике или којима се проузрокује знатнија штета, члан 42 став

1 истог закона којим је прописано да ако треће лице неосновано узнемирава власника или претпостављеног власника на други начин, а не одузимањем ствари, власник односно претпостављени власник може тужбом захтевати да то узнемиравање престане. Ставом 2 истог члана је прописано да када је узнемиравањем из става 1. овог члана проузрокована штета власник има право да захтева накнаду штете по општим правилима о накнади штете. Такође се позивају на одредбе члана 185 став 1 и 3 Закона о облигационим односима („Сл.лист СФРЈ“ бр.29/78...“Сл.гласник РС“бр.18/2020) којима је прописано да је одговорно лице дужно успоставити стање које је било пре него што је штета настала, а кад успостављање ранијег стања није могуће, или кад суд сматра да није нужно да то учини одговорно лице, суд ће одредити да оно исплати оштећенику одговарајућу своту новца на име накнаде штете.

4. Одговорна лица за накнаду штете

Одговорност за накнаду штете због недостатка природног осветљења проузрокованог изградњом суседне зграде може постојати на страни инвеститора и јединице локалне самоуправе која је издала грађевинску дозволу у зависности од тога да ли је при изградњи одступљено од грађевинске дозволе или не.

Поред напред наведеног, посебна одговорност је предвиђена у случају штете настале као последица примене техничке документације на основу које је издата грађевинска дозвола за коју се накнадно утврди да није у складу са прописима и правилима струке. У таквој ситуацији за штету солидарно одговарају пројектант који је изradio и потписао техничку документацију, вршилац техничке контроле и инвеститор (члан 8ђ став 9 Закона о планирању и изградњи). Ово због тога што надлежни орган искључиво врши проверу испуњености формалних услова за изградњу и не упушта се у оцену техничке документације, нити испитује веродостојност докумената које прибавља у тој процедури, већ локацијске услове, грађевинску и употребну издаје, а пријаву радова потврђује, у складу са актима и другим приложеним документима (члан 8ђ став 1 истог закона).

У поступку који је вођен пред Основним судом у Рашкој П.бр. 146/21 поднета је тужба власника стана тужиоца А.Б. ради накнаде штете против М. д.о.о. као инвеститора и Општине Рашка, чији органи су издали грађевинску дозволу. Пресудом Основног суда у Рашкој П.бр. 146/21 од 18.05.2022. године

обавезан је тужени инвеститор М.д.о.о. да тужиоцу на име накнаде штете исплати износ од 421.890,00 динара са законском затезном каматом почев од 18.05.2022. године као дана пресуђења па до исплате. Ставом 2. изреке одбијен је тужбени захтев према туженој Општини Рашка да солидарно са туженим инвеститором М. д.о.о. на име накнаде штете исплати наведени износ. Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2569/22 од 22.11.2022. године, одбијена је као неоснована жалба туженог М. д.о.о. па је првостепена пресуда потврђена у ставу 1. и 3. изреке. У наведеном предмету дошло је до умањења тржишне вредности стана у власништву тужиоца због продужења фасаде спољног објекта и због спратности чиме је повећан утицај заклоњености стана тужиоца, његовог осунчавања и визуелног погледа уз одбитак дневне светлости од 15% која превазилази уобичајену меру. Утврђено је да је при изградњи предметног објекта туженог М. д.о.о. одступљено од правила грађења наведених у локацијским условима, те је применом одредби члана 5 став 1 и члана 42 став 1 Закона о основама својинскоправних односа утврђено да је инвеститор причинио штету тужиоцу у виду умањења тржишне вредности његовог стана у траженом износу.

Пракса Европског суда за људска права која је изражена у предмету Ђорђевић против Србије, представка број 11212/23, пресуда од 07.10.2025. године је указала на постојање солидарне одговорности инвеститора и јединице локалне самоуправе у ситуацији уколико је услед изградње нове зграде власнику суседне непокретности проузрокована знатнија штета, чак и када је нови објекат изграђен у складу са одобрењем надлежног органа. Такође, према пракси Врховног суда у одлукама Рев. 415/2010 од 15.06.2010. године, Рев. 6866/97 од 12.05.1998. године и Рев. 1610/99 од 07.10.2001. године постоји обавеза надокнаде штете настала изградњом нове зграде, њеним коришћењима или вршењем права суседа повезаних са том зградом, чак и када је зграда изграђена у складу са дозволом коју је издао надлежни орган, када се суседска права врше на начин који превазилази уобичајену употребу или вршење тих права проузрокује значајну штету.

У конкретном случају који је био предмет разматрања пред Европским судом за људска права је подносиатеља представке 2002. године купила гарсоњеру површине 22 м², која се налазила у приземљу стамбене зграде у ул. Захумска бр 43. Између 2004. и 2006. године, на основу грађевинске дозволе коју је издао Град Београд, изграђена је шестоспратница у непосредној близини зграде у Захумској улици бр.43. Сви прозори стана

подносиоце били су окренути ка новоизграђеној згради. Подносиоца је, чим је сазнала за планове за изградњу нове зграде, заједно са другим станарима зграде у Захумској улици бр. 43 контактирала инвеститора, Град Београд и Грађевинску инспекцију града Београда, захтевајући од њих да измене пројекат јер би евентуалном изградњом у складу са постојећим плановима значајно била умањена вредност станова и квалитет живота због недостатка природног светла и ваздуха. Инспектор је наложио Граду Београду да преиспита урбанистички план и планове на основу којих је издао грађевинску дозволу инвеститору, посебно у погледу растојања између новоградње и суседних зграда, захтевајући да се достави извештај о предузетим мерама у том погледу, што је игнорисано. Вештаци су се сложили да је, након изградње нове зграде, квалитет живота подносиоце смањен због недостатка природног светла и вентилације у стану. Даље су навели да је, у погледу осветљења, стан ефикасно претворен у подрум и да је у таквим условима немогуће нормално живети или чак читати било шта без вештачког осветљења. Што се тиче смањења тржишне вредности стана, процењено је на 20%. Вештаци су такође приметили да урбанистички план није прецизирао потребну удаљеност између нове зграде и зграде у Захумској улици бр. 43. Растојање између две зграде било је између 1,75 и 1,92 метра, што је мање од растојања прописаног релевантним прописима о планирању.

Одговорност јединице локалне самоуправе произилази из њене надлежности да доноси урбанистичке планове (план генералне регулације, план детаљне регулације) који садрже правила уређења и грађења за целокупни обухват планског документа и по целина и зонама, да врши стручну контролу урбанистичких планова образовањем комисије предвиђене чланом 52 Закона о планирању и изградњи, као и да примењује Правилник о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу када урбанистички план не садржи прецизна правила грађења при доношењу решења о издавању грађевинске дозволе. Такође, јединица локалне самоуправе је дужна да решење о грађевинског дозволи достави инспекцији која врши надзор над изградњом објекта према члану 138 истог закона. Сходно наведеном, одговорност јединице локалне самоуправе постоји и у случају непоступања по мерама предложеним од стране инспекције по одредбама Закона о инспекцијском надзору („Сл. Гласник РС“ бр.36/2015...95/2018).

У ситуацији када се изградњом нове зграде проузрокује штета у виду умањене вредности стана на суседној непокретности и погоршања

квалитета живота, Европски суд за људска права одговорност јединице локалне самоуправе која је издала грађевинску дозволу заснива на начелу „добре управе“ у складу са којим јединица локалне самоуправе сноси ризик од било какве грешке коју направи у вршењу надлежности наведених претходним ставом, а које се не смеју исправљати на штету појединаца који су у питању (Ђорђевић против Србије, представка 11212/23, став 91, пресуда од 07.10.2025. године). Начело захтева да у контексту питања од општег интереса, нарочито када су у питању основна људска права која се тичу имовине, државни органи морају деловати делотворно и на одговарајући и пре свега доследан начин (Rysovskyy – против Украјине, представка број 29979/04 став 70 – 71, пресуда од 20.10.2011. године). Ово због тога што се смањење природног светла власника суседне непокретности не може правдати као резултат динамичног урбаног развоја који се могао очекивати у становима који се налазе у центру великих градова, чак уколико је изградња предметне зграде била у складу са свим прописима и дозволама.

Европски суд за људска права је пресудом од 07.10.2025. године подносиољки представке досудио материјалну штету у висини умањене тржишне вредности стана, као и нематеријалну штету која јој је проузрокована повредом права из члана 8 Конвенције.

4.1. Накнада материјалне штете због умањене тржишне вредности стана

Према пракси Европског суда за људска права, накнада материјалне штете се образлаже као позитивна обавеза према члану 1 Протокола број 1 уз Конвенцију којом је прописано да свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. У контексту члана 1 Прокотола број 1, када се приватно лице меша у право на мирно уживање имовине за државу настаје позитивна обавеза да осигура да су у складу са њеним домаћим правним системом имовинска права довољно заштићена и да су обезбеђена одговарајућа правна средства којима жртва мешања може да покуша да заштити своја права укључујући где је то потребно, захтев за накнаду штете за било какав претрпљени губитак (Котов против Русије, представка број 54522/00, став 113, пресуда од 03.04.2012. године и Blumberga против Летоније, представка број 70930/01, став 67, пресуда од 14.10.2008. године.

Накнада материјалне штете је оправдана у случају када је изградња нове зграде негативно утицала на вредност имовине власника суседне непокретности тако да је претрпео прекомерни индивидуални терет. На наведени начин се тумачи знатнија материјална штета предвиђена одредбом члана 5 Закона о основама својинскоправних односа. У конкретном случају који је био предмет разматрања у предмету Ђорђевић против Србије, представка број 11212/23, пресуда од 07.10.2025.године тржишна вредност стана је смањена за 20% због близине новој згради која је отежавала приступ природном светлу и вентилацији. Европски суд је проценио да се значајна материјална штета претпоставља када је тржишна вредност смањена за 20%, да се не може претпоставити такво умањење тржиште вредности у центру великог града и поред брзог урбаног развоја које је типично.

У Републици Србије је Закон о облигационим односима цитираним одредбама члана 185 регулисао питање накнаде материјалне штете за конкретан случај када је проузрокована умањењем тржишне вредности успостављањем ранијег стања и одређивањем накнаде у новцу.

4.2. Накнада нематеријалне штете због повреде права личности

Према члану 8 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода став 1 свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, свог дома и коренсподенције.

Наведени члан 8 Конвенције штити право појединца на поштовање његовог или њеног приватног и породичног живота, његовог или њеног дома или преписке. Дом ће обично бити место, физички дефинисано подручје, где се одвија приватни и породични живот. Појединац има право на поштовање свог дома, што значи не само право на сам физички простор већ и на мирно уживање у том простору. Повреде права на поштовање дома нису ограничене на конкретне или физичке повреде, као што је неовлашћен улазак у дом особе, већ укључују и оне који нису конкретне или физичке као што су бука, емисије, мириси или други облици ометања. Озбиљно кршење може довести до повреде права особе на поштовање његовог или њеног дома, ако њега или њу спречава у уживању погодности или слобода свог дома (*Natton* и др.против Уједињеног Краљевства, број 36022/97, став 96, пресуда од 08.07.2003. године и *Kara* и др. против Пољске, број 75031/13, став 148, пресуда од 14.10.2021. године). Иако је циљ члана 8 Конвенције у суштини заштита појединца од производног мешања јавних органа може укључивати

и усвајање мера од стране тих власти, осмишљених да обезбеде поштовање приватног живота, чак и у сфери односа између појединаца.

Додуше, право на поштовање приватног и породичног живота, дома и коренспонденције подлеже одређеним ограничењима (изузецима). Ограничења утврђена су одредбом члана 8 став 2 Конвенције тако што је прописано да државни органи немају право да се мешају у остваривање наведеног права осим ако је то у складу са законом и неопходно у демократском друштву, у интересу националне безбедности и јавне сигурности или економског благостања земље, ради спречавања нереда или злочина, заштите здравља или морала или заштите права и слобода других.

Сходно наведеном произилази да при оцени повреде која оправдава накнаду нематеријалне штете неопходно је применити троделни тест. Ово због тога што је ограничење права на поштовање приватног и породичног живота прихватљиво, уколико је легално и легитимно, неопходно у демократском друштву и сразмерно легитимном циљу чијем се остварењу тежи.

У складу са праксом Европског суда за људска права, утврђивање сразмерности легитимном циљу чијем се остварењу тежи подразумева:

- процена правичне равнотеже која се мора постићи између супротстављених интереса појединаца и заједнице у целини;
- да ли сметње превазилазе уобичајене тешкоће живота са суседима;
- процена утицаја близине нове зграде на квалитет свакодневног живота према специфичним личним околностима у зависности од које категорије становника припада власник, којом се професијом бави, да ли недостатак природног светла намеће још веће тешкоће свакодневном животу од оних које се обично очекују;
- да ли је негативан утицај на свакодневни живот и благостање постојао у дужем временском периоду тако да је достигао неопходан ниво озбиљности да се примени члан 8 Конвенције.

Заштита права на поштовање приватног и породичног живота се у Републици Србије остварује на основу чл. 16 став 2 и чл. 194 став 4 и 5 Устава Републике Србије, према којима је Европска конвенцију за заштиту људских права и основних слобода саставни део нашег правног поретка и непосредно се примењује. Накнада нематеријалне штете због повреде права на поштовање приватног и породичног живота, као права личности, се

досуђује применом члана 200 ЗОО којим је прописано да ће за претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности, смрти блиског лица, као и за страх, суд ако нађе да околности случаја то оправдавају, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде материјалне штете, као и у њеном одсуству (став 1). Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом (став 2).

5. Закључак

Негативне последице урбаног развоја на појединачне власнике захтевају да се стари правни институти настали пре савремених изазова политике планирања тумаче у светлу заштите основних људских права и слобода. Европски суд за људска права је основан за заштиту права и слобода гарантованих Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода. Република Србија је ратификовала Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода која је, сходно чл. 16 став 2 и чл. 194 став 4 и 5 Устава Републике Србије, саставни део нашег правног поретка и непосредно се примењује. Закони и други општи акти донети у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права. Из тих разлога је потребно угледати се на праксу Европског суда за људска права који је заштиту суседских права из члана 5 Закона о основама својинскоправних односа, прописаном дужношћу да се не отежава коришћење друге непокретности преко мере која је убичајена с обзиром на природу и намену непокретности и на месне прилике или којима се проузрокује знатнија штета проширио потребом процене правичне равнотеже која се мора постићи између супротстављених интереса, успостављањем сразмерности и забраном прекомерног индивидуалног терета. На тај начин се омогућава власницима чија су права ометана изградњом суседне непокретности да своја права заштите мимо законитих решења о грађевинским дозволама у поступку у којем тежиште неће бити на формализму већ на заштити благостања појединца, заштити уздања да се квалитет живота не може променити напрасно мимо његове сагласности. Наведено не значи злоупотребу судске

заштите постојећих власника који су свесно бирали живот у градским зонама динамичног урбаног развоја на одређену меру трпљења која мора постојати због чега је потребно критеријуме које је поставио Европски суд за људска права тумачити према околностима сваког конкретног случаја.

ПРОПИСИ

1. Устав Републике Србије („Службени гласник РС“ број 98/2006 и 115/2021)
2. Европска конвенције за заштиту људских права и основних слобода
3. Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78... „Службени гласник РС“ број 18/2020)
4. Закона о основама својинскоправних односа („Сл.лист СФРЈ“ бр.6/80... „Сл.гласник РС“ бр. 115/2005-др.закон)
5. Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“ бр.72/2009...91/2025)
6. Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС“ бр.18/2016...2/2023)
7. Закон о управним споровима („Службени гласник РС“ бр.111/2009)
8. Закона о инспекцијском надзору („Сл. Гласник РС“ бр.36/2015...95/2018).
9. Правилник о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Службени гласник РС“ број 22/15)

ОДЛУКЕ

1. Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2569/22 од 22.11.2022. године
2. Пресуда Европског суда за људска права, Ђорђевић против Србије, представка број 11212/23, од 07.10.2025. године
3. Пресуда Европског суда за људска права, Rysovskyu – против Украјине, представка број 29979/04 став 70 – 71, од 20.10.2011. године

4. Пресуда Европског суда за људска права *Natton* и др.против Уједињеног Краљевства, број 36022/97, став 96, од 08.07.2003. године

5. Пресуда Европског суда за људска права, *Кага* и др. против Пољске, број 75031/13, став 148, од 14.10.2021. године

6. Пресуда Европског суда за људска права, *Котов* против Русије, представка број 54522/00, став 113, од 03.04.2012. године

7. Пресуда Европског суда за људска права, *Blumberga* против Летоније, представка број 70930/01, став 67, од 14.10.2008. године

8. Одлуке Врховног суда Рев. 415/2010 од 15.06.2010. године, Рев. 6866/97 од 12.05.1998. године и Рев. 1610/99 од 07.10.2001. године

Александра Арнаутовић¹⁶³

ПОЈАМ И ОДНОС БРАЧНЕ И ВАНБРАЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ИМОВИНСКЕ ОДНОСЕ ПАРТНЕРА

1. Увод

Породични односи представљају једну од темељних области правног поретка у којој се преплићу личне, имовинске и друштвене вредности. Брак је, као традиционално најважнији облик заједнице живота мушкарца и жене, дуго уживао искључиву правну заштиту. Међутим, развој друштвених односа и промена породичних образаца довели су до тога да све већи значај у савременом друштву добија ванбрачна заједница, тако да је законодавац препознао потребу да се, у одређеној мери, изједначе правне последице брачне и ванбрачне заједнице.

2. Појам и правна природа брачне заједнице

Брак (брачна заједница) је законом уређена заједница живота жене и мушкарца. У складу са одредбама Породичног закона Републике Србије, брак се заснива сагласном изјавом воља будућих супружника пред надлежним државним органом, у законом прописаној форми.¹⁶⁴ На тај начин брак добија карактер формалне, институционализоване заједнице чије закључење, трајање и престанак производе јасно дефинисане правне последице.

Лични и имовински односи партнера дефинишу правну природу брака. Поред права и дужности личне природе (узајамно поштовање, помагање, верност), брак ствара и специфичан имовински режим између супружника, који се заснива на начелу равноправности.¹⁶⁵

¹⁶³ Судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу

¹⁶⁴ Члан 3 Породичног закона („Службени гласник РС“, број 18/2005...109/2025)

¹⁶⁵ Члан 25-29 Породичног закона („Службени гласник РС“, број 18/2005...109/2025)

3. Појам и правна природа ванбрачне заједнице

Са друге стране, ванбрачна заједница, у смислу Породичног закона, представља трајнију заједницу живота жене и мушкарца између којих не постоје сметње за закључење брака, а која није заснована у законом прописаној форми.¹⁶⁶ За разлику од брачне заједнице, ванбрачна заједница настаје фактички, без формалног чина и мора да има елементе стабилности, трајности и заједничког живота.

Правна природа ванбрачне заједнице је специфична – она није институционализована као брачна заједница, али закон ипак признаје одређене правне последице њеног постојања. На тај начин, ванбрачна заједница се налази на граници фактичког и правног односа, што је често извор практичних и доказних проблема у судској пракси. Остваривање права ванбрачних супружника је условљено доказивањем постојања ванбрачне заједнице.

4. Однос брачне и ванбрачне заједнице

Брачна и ванбрачна заједница се, у основи, разликују по начину настанка и начину доказивања постојања заједнице.

Постојање брачне заједнице, која настаје сагласним изјавама воља будућих супружника пред надлежним државним органом у законом прописаној форми, доказује се достављањем јавне исправе - извода из матичне књиге венчаних.¹⁶⁷

Са друге стране, постојање ванбрачне заједнице представља фактичко питање које се утврђује на основу свих околности конкретног случаја, при чему није одлучно постојање појединачних, изоловано посматраних чињеница, већ њихова међусобна повезаност и континуитет заједничког живота.¹⁶⁸ Терет доказивања постојања ванбрачне заједнице је на ономе ко се на њено постојање позива и подразумева доказивање како постојања битних елемената заједничког живота, тако и постојање трајне и стабилне заједнице живота ванбрачних партнера у смислу члана 4 Породичног закона. Захтеви

¹⁶⁶ Члан 4 ПЗ

¹⁶⁷ Закон о матичним књигама ("Сл. гласник РС", бр. 20/2009, 145/2014 и 47/2018)

¹⁶⁸ Пресуда Врховног касационог суда Рев 2232/19 од 09.09.2020. године

који су засновани искључиво на постојању емотивне везе између партнера или намери странака да закључе брак, без доказа о фактичком заједничком животу, нису основани и судови доследно одбијају такве захтеве.¹⁶⁹

5. Имовински односи у брачној заједници

Брачни партнери за време трајања брачне заједнице својим радом стичу заједничку имовину.¹⁷⁰ Специфичност личних и имовинских односа партнера у овој врсти заједнице захтева широко тумачење појма “рад”. Појам “рада” са аспекта стицања имовине у брачној заједници, поред рада неопходног за остваривање прихода, подразумева и вођење домаћинства, бригу о деци и породици и стварање услова за остваривање прихода од стране партнера.

Сва имовина која је стечена за време трајања заједнице сматра се заједничком имовином чији су партнери сувласници у једнаким уделитема, без обзира на висину појединачног доприноса, осим уколико се другачије не докаже, што значи да приликом утврђивања постојања заједничке имовине није релевантно ко је формални титулар права својине.¹⁷¹

Посебна имовина обухвата имовину коју је партнер имао пре закључења брака, као и имовину стечену током трајања заједнице по основу наслеђа, поклоне или других правних основа који не представљају рад.¹⁷² Посебну имовину чини имовина прибављена заменом или улагањем посебне имовине, уколико се не докаже да је дошло до њеног мешања са заједничком имовином у мери која оправдава другачији правни закључак.¹⁷³

6. Имовински односи у ванбрачној заједници

Породични закон изричито прописује да се на имовинске односе ванбрачних партнера сходно примењују одредбе Породичног закона о имовинским односима супружника.¹⁷⁴ То значи да се на имовину коју су стекли ванбрачни супружници заједничким радом у току трајања ванбрачне

¹⁶⁹ Пресуда Врховног касационог суда Рев 6131/20 од 04.03.2021. године

¹⁷⁰ Члан 171 ПЗ

¹⁷¹ Пресуда Врховног касационог суда Рев 904/21 од 08.04.2021. године

¹⁷² Члан 168 ПЗ

¹⁷³ Пресуда Врховног касационог суда Рев 4463/2021 од 18.01.2023. године

¹⁷⁴ Члан 191. став 2 ПЗ

заједнице примењује режим заједничке имовине, тако да, у односу на заједничку имовину, ванбрачни супружници имају иста имовинска права и обавезе као и брачни супружници, под условом да је доказано постојање ванбрачне заједнице, односно да заједница која је постојала између мушкарца и жене испуњава законске критеријуме за постојање ванбрачне заједнице.

7. Подела имовине стечене у брачној и ванбрачној заједници

По престанку брачне или ванбрачне заједнице, долази до поделе имовине коју су супружници стекли радом за време трајања заједнице, тј. заједничке имовине.

Сада већ бивши супружници могу постићи споразум у погледу поделе те имовине или могу покренути судски поступак у коме ће, уз помоћ суда, заједнички стечену имовину поделити. У судском поступку се полази од законске претпоставке једнаких удела, при чему сваки од партнера има право да доказује да је његов допринос стицању заједничке имовине био већи, у ком случају суд неће ценити само рад ради остваривања непосредног новчаног доприноса заједници, већ и сваки други рад који доприноси функционисању породице, обзиром да су приходи које партнери остварују за време трајања заједнице само један од критеријума за утврђивање удела у заједничкој имовини током брака.¹⁷⁵

У поступцима за деобу имовине која је стечена радом у току трајања брачне или ванбрачне заједнице, кључну улогу имају стварноправни захтеви који означавају правни темељ за утврђивање права својине и сувласничких удела. Њихов циљ је утврђивање заједничке имовине супружника, утврђивање њихових сувласничких удела и развргнуће сувласништва физичком или цивилном деобом ствари. Насупрот томе, облигационо правни захтеви се односе на новчана потраживања, као што је накнада улагања у заједничку или посебну имовину.

Посебну пажњу треба обратити на ствари које су стечене у заједници и које представљају заједничку имовину супружника, али су намењене за обављање заната, професије или другог личног занимања једног од партнера. Приликом деобе тих предмета, суд је нарочито дужан да води рачуна о намени

¹⁷⁵ Пресуда Врховног касационог суда Рев 5733/20 од 13.10.2021. године и пресуда Врховног касационог суда Рев 904/21 од 08.04.2021. године

ствари и њиховој функционалној повезаности са обављањем конкретне делатности, имајући у виду да би физичка подела или додела тих ствари другом партнеру могла довести до онемогућавања или битног отежавања обављања занимања.

Посебна имовина, коју чини имовина стечена пре заснивања заједнице, као и имовина стечена од стране једног од партнера за време трајања заједнице наслеђем, поклоном или другим бестеретним правним послом, не подлеже деоби, али може бити предмет спора кроз захтеве за накнаду улагања у посебну имовину супружника која су довела до повећања вредности посебне имовине.¹⁷⁶

8. Доказивање постојања ванбрачне заједнице

Брачна и ванбрачна заједница су изједначене и у погледу остваривања права на породичну пензију,¹⁷⁷ а ванбрачни партнер се сматра чланом породице.¹⁷⁸ Међутим, остваривање права на породичну пензију од стране ванбрачног партнера условљено је, пре свега, доказивањем постојања ванбрачне заједнице, што се остварује у ванпарничном поступку.¹⁷⁹

У поступку којим се утврђује постојање ванбрачне заједнице испитује се постојање свих елемената који чине ванбрачну заједницу-јавност и стабилност односа, постојање заједничког домаћинства, емотивна и економска повезаност и трајање заједнице. У ситуацији када заједница мушкарца и жене нема све елементе ванбрачне заједнице, захтев за утврђивање постојања ванбрачне заједнице ће бити одбијен.¹⁸⁰

Правноснажно решење о утврђивању постојања ванбрачне заједнице има деклараторно дејство, али је истовремено одлучујући правни основ за остваривање бројних личних и имовинских права која закон везује за постојање такве заједнице. Решењем о утврђивању постојања ванбрачне заједнице потврђује се статус ванбрачних партнера и омогућава остваривање

¹⁷⁶ члан 170 ПЗ

¹⁷⁷ Закон о пензијском и инвалидском осигурању ("Службени гласник РС", број 34/03...94/24)

¹⁷⁸ члан 27 и 28 Закона о пензијском и инвалидском осигурању

¹⁷⁹ члан 28. став 4 Закона о пензијском и инвалидском осигурању

¹⁸⁰ решење Врховног суда Србије Рев-21344/2024 од 24.10.2024. године

права пред надлежним органима, како у области пензијског и инвалидског осигурања, тако и у погледу имовинских односа.¹⁸¹

9. Уговори супружника

Уговори између супружника представљају дозвољен правни инструмент којим супружници, односно будући супружници уређују своје имовинске односе како би спречили евентуалне спорове приликом деобе заједнички стечене имовине у случају престанка брачне или ванбрачне заједнице. Породични закон као уговоре супружника препознаје брачни уговор¹⁸², уговор о управљању и располагању заједничком имовином¹⁸³ и уговор о поклону¹⁸⁴. Уговори супружника се закључују у писаном облику, као јавнобележнички потврђена исправа, а приликом потврђивања уговора јавни бележник је дужан да уговорнике нарочито упозори на то да се тим уговорима искључује законски режим заједничке имовине, о чему ставља напомену у клаузули о потврђивању, а брачни уговор који се односи на непокретности уписује се у јавни регистар права на непокретностима.

Уговори супружника су у основи облигационо-правни уговори на које се примењују правила облигационог права и који морају бити у складу са начелима и императивним нормама породичног права.

10. Закључак

Брачна и ванбрачна заједница представљају два различита облика заједнице живота мушкарца и жене које се, пре свега, разликују по начину настанка и доказивања постојања заједнице. Међутим, те две заједнице се у великој мери приближавају када је реч о имовинским односима партнера, при чему је за заштиту имовинских односа ванбрачних партнера потребно да буде доказано постојање и трајање ванбрачне заједнице.

181 пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1724/23 од 01.08.2023. године и пресуда Врховног суда Србије 24826/2023 од 15.10.2025. године

182 Члан 188 ПЗ

183 Члан 189 ПЗ

184 Члан 190 ПЗ

ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА СА ЗАЈЕДНИЧКЕ СЕДНИЦЕ ПРЕДСТАВНИКА ГРАЂАНСКИХ ОДЕЉЕЊА АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА, ПРИВРЕДНОГ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА И ПРЕДСТАВНИКА ВРХОВНОГ СУДА ОДРЖАНЕ ДАНА 16.01.2025. ГОДИНЕ

На заједничком састанку представника грађанских одељења, одељења за радне спорове и одељења судске праксе апелационих судова Републике Србије, Привредног апелационог суда и Врховног суда Србије, одржаном дана 21.02.2025. године, разматрана су спорна правна питања која је кандидовао Апелациони суд у Крагујевцу на седници Грађанског одељења одржаној дана 16.01.2025. године, ради уједначавања судске праксе, која гласе:

1. У случају када родитељ који самостално врши родитељско право, коме Полицијска управа супротно Закону о путним исправама одбије или одбаци захтев за издавање путне исправе или промену пребивалишта за малолетно дете, условљавајући га достављањем писане сагласности другог родитеља или судске одлуке, покрене поступак делимичног лишења родитељског права другог родитеља у делу давања сагласности за издавање путне исправе за малолетно дете, да ли ће суд делимично лишити родитељског права другог родитеља ако је то у најбољем интересу малолетног детета и уколико без оправданих разлога (што би се могло подвести под несавесно вршење родитељског права) одбије давање сагласности за издавање путне исправе или промену пребивалишта малолетног детета?

Апелациони судови су се сагласили по првом спорном правном питању и усвојили мишљење, које гласи:

Доказивање несавесности у вршењу дужности из садржине родитељског права родитеља уз доказивање да надлежни орган инсистира на давању сагласности другог родитеља и код издавања путних исправа и код промене пребивалишта или путовања детета у иностранство представља основ за делимично лишење родитељског права одлуком суда у наведеном делу.

2. Да ли се у случају, када је уговорено да се интеркаларна камата обрачуна у грејс периоду отплате дуга приписује главном дугу код намирења застарелог потраживања обезбеђеног хипотеком, искључује примена члана 368 став 2 ЗОО, односно, да ли се износ доспеле а неплаћене интеркаларне камате у том случају намирује поред главног дуга из оптерећене ствари сагласно члану 368 став 1 ЗОО?

Апелациони судови су сагласни по првом спорном правном питању и усвојили мишљење, које гласи:

Уколико је дуг, чије је потраживање застарело, обезбеђено хипотеком, поверилац може намирити само главницу дуга, односно износ кредита који је банка одобрила без обзира на уговорену формулацију да се доспела интеркаларна камата прописује дугу.

3. Да ли су спорови у којима је предмет тужбеног захтева тужилаца физичких лица против тужене Електродистрибуције Србије д.о.о. Београд обавезивање тужене да са парцеле тужиоца уклони постојећи стуб или стубове нисконапонске мреже и замени новим на које ће закачити проводнике нисконапонске мреже, а у којима је као вредност предмета спора означен износ који не прелази износ од 3.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе, спорови мале вредности?

Став Грађанског одељења Апелационог суда у Крагујевцу је да спорови са овако постављеним тужбеним захтевом под условом да је као вредност предмета спора означен износ који не прелази динарску противвредност износа од 3.000 евра по средњем курсу НБС на дан подношења тужбе су спорови мале вредности у смислу члана 468 став 4 ЗПП.

Апелациони судови нису сагласни по трећем спорном правном питању.

На седници Грађанског одељења Врховног суда одржаној дана 25.03. и 15.04.2025. године, разматрана су три спорна правна питања о којима су се изјаснили апелациони судови на заједничком састанку од 21.02.2025. године. Седница Грађанског одељења је донела следеће закључке:

Прво спорно правно питање:

Недавање сагласности родитеља који не врши родитељско право, за издавање путне исправе, није разлог за делимично лишење родитељског права.

Недавање сагласности родитеља који не врши родитељско право, за прелаз државне границе када дете путује са другим родитељем који самостално врши родитељско право, није разлог за делимично лишење родитељског права, осим ако прописи државе у коју дете путује захтевају сагласност оба родитеља за улазак детета у ту државу.

Неоправдано одбијање сагласности родитеља који не врши родитељско право за промену пребивалишта детета, разлог је за његово делимично лишење родитељског права.

Друго спорно правно питање:

Уколико је дуг, чије је потраживање застарело, обезбеђено хипотеком, поверилац може само намирити главницу дуга, односно износ кредита који је банка одобрила без обзира на уговорену формулацију да се доспела интеркаларна камата приписује дугу.

Треће спорно правно питање:

Грађанско одељење је одлучило да се о овом питању неће изјашњавати, јер је на истој седници већ разматрано кроз конкретан предмет у којем је Врховни суд одлучивао о сукобу стварне надлежности за суђење у другом степену између апелационог и вишег суда у истој врсти спора.

**ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА СА ЗАЈЕДНИЧКЕ СЕДНИЦЕ
ПРЕДСТАВНИКА ГРАЂАНСКИХ ОДЕЉЕЊА АПЕЛАЦИОНИХ
СУДОВА, ПРИВРЕДНОГ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА
И ПРЕДСТАВНИКА ВРХОВНОГ СУДА
ОДРЖАНЕ ДАНА 13.06.2025. ГОДИНЕ**

На заједничком састанку представника грађанских одељења, одељења за радне спорове и одељења судске праксе апелационих судова Републике Србије, Привредног апелационог суда и Врховног суда Србије, одржаном дана 13.06.2025. године, разматрана су спорна правна питања која је кандидовао Апелациони суд у Београду и Апелациони суд у Нишу, ради уједначавања судске праксе, која гласе:

1. Да ли странка има правни интерес за утврђење ништавости валутне клаузуле код уговора индексираних у CHF након закључења уговора о конверзији у валуту евра?

Апелациони судови су сагласни по првом спорном правном питању и усвојили мишљење, које гласи:

Странка има правни интерес за утврђење ништавости валутне клаузуле код уговора индексираних у CHF и након закључења уговора о конверзији преосталог дуга у валуту евро и да захтева пун повраћај користи који је банка остварила по основу такве одлуке до закључења уговора о конверзији.

2. Када је предмет потраживања накнада за употребу туђе ствари коју тужени користи без правног основа, а истакнут је приговор застарелости потраживања да ли се ради о накнади штете из члана 154, 155 и 189 став 3 ЗОО и члана 39 Закона о основама својинскоправних односа и року застарелости од 3 године прописан чланом 376 ЗОО и чланом 40 Закона о основама својинскоправних односа или се ради о накнади користи остварене употребом туђе ствари у своју корист прописане чланом 219 ЗОО и року застарелости од 10 година прописаном чланом 371 ЗОО?

Став Грађанског одељења Апелационог суда у Крагујевцу је када је предмет потраживања накнада за употребу туђе ствари коју тужени користи без правног основа, рок застарелости је 10 година, тиме се не искључује право на накнаду штете у зависности од чињеничног стања.

Апелациони судови нису сагласни по трећем спорном правном питању.

3. Да ли је у смислу члана 194 ЗПП допуштена тужба наследника умрлог осигураника за утврђење да није постојала ванбрачна заједница умрлог осигураника и лица по чијем предлогу је у ванпарничном поступку претходно правноснажним решењем утврђено да је била у ванбрачној заједници са умрлим осигураником на основу кога је у управном поступку пред надлежним фондом и остварила право на породичну пензију у ситуацији када је наведени ванпарнични поступак вођен као једностраначки поступак?

Апелациони судови су сагласни по трећем спорном правном питању и усвојили мишљење, које гласи:

Наследник умрлог осигураника има правни интерес да у парници утврђује да није постојала ванбрачна заједница умрлог осигураника и лица по чијем предлогу је у ванпарничном поступку претходно правноснажним решењем утврђено да је било у ванбрачној заједници са умрлим осиграником, на основу кога је у управном поступку пред надлежним фондом и остварило право на породичну пензију у ситуацији када је наведени ванпарнични поступак вођен као једностраначки.

На седници Грађанског одељења Врховног суда одржаној дана 21.10.2025. године, разматрана су три спорна правна питања о којима су се изјаснили апелациони судови на заједничком састанку од 13.06.2025. године. Седница Грађанског одељења је донела следеће закључке:

Прво спорно правно питање:

Врховни суд није донео одлуку, јер су подељени гласови.

Друго спорно правно питање:

Одговор је садржан у начелном ставу заједничке седнице Савезног суда, Врховног суда и Врховног војног суда из 1988. године.

Треће спорно правно питање:

Врховни суд се сагласио са апелационим судовима.

**ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА СА ЗАЈЕДНИЧКЕ СЕДНИЦЕ
ПРЕДСТАВНИКА ГРАЂАНСКИХ ОДЕЉЕЊА АПЕЛАЦИОНИХ
СУДОВА, ПРИВРЕДНОГ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА
И ПРЕДСТАВНИКА ВРХОВНОГ СУДА
ОДРЖАНЕ ДАНА 28.11.2025. ГОДИНЕ**

На заједничком састанку представника грађанских одељења, одељења за радне спорове и одељења судске праксе апелационих судова Републике Србије, Привредног апелационог суда и Врховног суда Србије, одржаном дана 28.11.2025. године, разматрана су спорна правна питања која је кандидовао Апелациони суд у Новом Саду и Апелациони суд у Нишу, ради уједначавања судске праксе, која гласе:

1. Да ли у процесној ситуацији постојања примарног и евентуалног тужбеног захтева, предлогом за одређивање привремене мере се може захтевати обезбеђење потраживања које је предмет евентуалног тужбеног захтева?

Апелациони судови су сагласни по првом спорном правном питању и усвојили мишљење, које гласи:

У процесној ситуацији постојања примарног и евентуалног тужбеног захтева, предлогом за одређивање привремене мере се може захтевати обезбеђење потраживања које је предмет евентуалног тужбеног захтева.

2. Да ли делимичан успех тужиоца у спору може бити основ и у којим случајевима за досуђење трошкова парничног поступка туженом?

Став Грађанског одељења Апелационог суда у Крагујевцу је да у случају делимичног (незнатног) успеха тужиоца у спору, трошкови поступка се не досуђују туженом.

Апелациони судови се нису усагласили по другом спорном правном питању.

*Приредила судија Тања Павловић Недељковић
Председник Грађанског одељења*

СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

ПРОЦЕСНО ПРАВО

УСЛОВИ ЗА ОЦЕНУ ПОСТОЈАЊА ИДЕНТИТЕТА ПРЕДМЕТА СПОРА КОД ОДБАЧАЈА ТУЖБЕ ЗБОГ ПОСТОЈАЊА ДВОСТРУКЕ ЛИТИСПЕНДЕНЦИЈЕ (члан 203 и члан 298 Закона о парничном поступку)

Идентитет предмета спора постоји када се захтев заснива на идентичним чињеницама, при чему правна последица која се захтева, такође, мора бити иста. Када постоји идентитет чињеница владајуће схватање је да се ради о истим чињеницама када се све чињенице на које се позивају конкурентни тужбени захтеви могу подвести под диспозицију исте материјалноправне норме.

Из образложења:

Првостепени суд је у образложењу своје одлуке навео да је тужбом тужиља тражила поред осталог, да се утврди да је предуговор о купопродаји непокретности у изградњи, закључен између тужиље А.А. и туженог Б.Б., потврђен од стране Јавног бележника Милке Средојевић из Ужица, под бројем ОПУ: дана ...09.2023. године раскинут изјавом о једностраном раскиду од стране тужиље од 03.03.2025. године. Првостепени суд даље наводи да је заказао рочиште за одбачај тужбе за 15.09.2025. године, у делу којим се тражи да се утврди да је предуговор о продаји непокретности у изградњи, раскинут, сагласно члану 294. ЗПП и оценио да је о истом захтеву, између истих странака, у току поступак који је покренут пре подношења ове тужбе, у предмету П-33/25, односно да је овде тужени, у својству тужиоца, против ове тужиље, у својству тужене, по тужби којом је тражио да се утврди да је раскинут предуговор о купопродаји непокретности у изградњи, закључен између тужиоца и тужене, потврђен од стране Јавног бележника Милке Средојевић из Ужица, под бројем ОПУ: дана ...09.2023. године, те према наведеном произилази да је тужба тужиље у овом делу недозвољена, јер је између истих странака са идентичним тужбеним захтевом, који је

заснован на идентичном чињеничном и правном основу у току поступак који је покренут пре подношења ове тужбе, то је применом одредбе члана 294 став 1 тачка 3 и члана 203 ЗПП, одлучено као у изреци побијаног решења.

Овакав закључак првостепеног суда за сада се не може прихватити као правилан.

По оци Апелационог суда, основано се жалбом тужиље указује да је првостепена одлука заснована на погрешно и непотпуно утврђеном чињеничном стању, односно да између захтева тужиље да се утврди да је раскинут предметни предуговор о купопродаји на дан 03.03. 2025. године и већ постављеног захтева о коме тече парница под пословним бројем 33/25 да се раскине предуговор о купопродаји нема идентитета предмета спора. Идентитет предмета спора подразумева да се на основу идентичног чињеничног стања тражи иста правна последица. Идентитет предмета спора постоји када се захтев заснива на идентичним чињеницама, при чему правна последица која се захтева, такође, мора бити иста, односно обе тужбе се морају заснивати на истим чињеницама на основу којих се поставља исто правно питање. Из списка предмета произилази да тужила свој захтев заснива на члану 128 ЗОО и на чињеници да је писменим путем изјавила према овде туженом да раскида предуговор сходно овлашћењу датом истим чланом закона, а да тужени као тужилац у другом, претходно покренутом поступку, свој захтев за утврђење да је предметни предуговор раскинут заснива на члану 125 ЗОО и одредби чл.3 ст.5 предметног предуговора, којим је предвиђено да у случају неблаговременог испуњења обавезе исплате купопродајне цене купца, предуговор се раскида, а продавац може задржати део примљене купопродајне цене све док ствар не прода трећем лицу и наплати пун износ купопродајне цене од тог трећег лица. Тужбени захтев овде туженог заснива се на чињеницама да тужила није благовремено извршила своју обавезу исплате оброка купопродајне цене, као разлога за раскид из самог предуговора, у коме је наведено да је испуњење исплате купопродајне цене битан састојак уговора, у смислу чл. 125 став 1 ЗОО којим је прописано да када испуњење обавезе у одређеном року представља битан састојак уговора, а кад дужник не испуни обавезу у том року, уговор се раскида по самом закону. Тужбени захтев тужиље се заснива на чињеницама које се могу подвести под чл. 128 ЗОО којим је прописано да кад је пре истека рока за испуњење обавезе очигледно да једна страна неће испунити своју обавезу из уговора, друга страна може раскинути уговор и захтевати накнаду штете. За примену ове материјално правне норме нужно је утврдити да ли

је пре рока за испуњење обавезе изградње и предаје ствари било очигледно да продавац неће испунити своју обавезу из предуговора, односно да ли је изјава о једностраном раскиду предуговора упућена туженом произвела правно дејство и да ли је предуговор раскинут дана 03.03.2025. године, како тужила тражи да се утврди. Када се ради о постојању идентитета чињеница владајуће схватање је да се ради о истим чињеницама када се све чињенице на које се позивају конкурентни тужбени захтев могу подвести под диспозицију исте материјално правне норме. Како то у конкретној процесној ситуацији није случај, то не постоји идентитет предмета спора у парницама које се воде под посл.бр. П 33/2 и посл.бр. П 45/25.

Основано се жалбом указује и да је садржина правних последица другачија за сваки од тужбених захтева понаособ, јер уколико би суд утврдио раскид предуговора на основу тужбеног захтева у поступку П 33/25, раскид предуговора би био заснован на испуњењу обавезе исплате купопродајне цене у року, те би тужени био обавезан на повраћај исплаћеног дела купопродајне цене (при чему је важно имати у виду да је тужила исплатила купопродајну цену у претежном делу), тек након даље продаје стана, који је предмет предуговора и наплате пуне купопродајне цене за предметни стан, а сагласно одредби члана 3. став 5. предуговора, а по основу тужилиног захтева уколико би се утврдило да су испуњени услови за утврђивање да је предуговор раскинут једностраном изјавом тужиле, даном достављања изјаве о раскиду 03.03.2025.године, тужилац – противтужени би имао обавезу да врати купопродајну цену одмах, а у складу са важећим одредбама Закона о облигационим односима.

(решење Вишег суда у Ужицу П 45/25 од 15.09.2025. године, решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж-3352/2025 од 19.11.2025. године)

*Сентенцу приредила Наталија Радојичић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**СУБЈЕКТИВНО ПРЕИНАЧЕЊЕ ТУЖБЕ КОД
ТУЖБЕ ЗА ГЛАВНО МЕШАЊЕ
(члан 207 и члан 298 Закона о парничном поступку)**

Субјективно преиначење по тужби за главно мешање не може се дозволити, јер тужба за главно мешање подразумева процесну ситуацију на страни тужених странака из првобитне парнице (која је прекинута до окончања спора по тужби за главно мешање).

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу у првостепеном поступку, пред Вишим судом у Крагујевцу вођен је парнични поступак 4П-4/21, коју је поднео тужилац А.А. из А., против тужене Б.Б. из А., ради проглашења извршења недопустивим, због чињенице да је решењем о извршењу Основног суда у Крагујевцу И.бр.6703/2015 од 01.03.2016. године, по предлогу Б.Б. из као извршног повериоца одређено извршење против извршног дужника В.В. (његове супруге), ради наплате новчаног износа и то продајом стана који се налази у Крагујевцу, у у ул..., укупне површине м2 који је поступак даље настављен, ради спровођења извршења код Јавног извршитеља Небојше Вујанца из Крагујевца под бројем Ии.бр.1530/19. Тужилац у тој парници А.А. из А. је супруг извршног дужника В.В. и тврди да је стан предмет извршења купио заједно са супругом још 22.11.2024. године, од заједничких средстава током брачне заједнице. Навео је да се извршење без сагласности супружника као заједничара у смислу одредбе члана 174. Породичног закона, не може спровести на предмету у заједничкој својини, због чега је тужбеним захтевом тражио да се извршење на том предмету прогласи недопуштеним. Тужила Г.Г. из Крагујевца, поднела је тужбу против тужених А.А. из А. и Б.Б. из А., ради утврђења ништавости судског поравнања и утврђења права својине, дана 22.03.2023. године, у смислу одредбе члана 207. ЗПП, као тужба за главно мешање и заведена под пословним бројем 4П-45/21. Виши суд у Крагујевцу је решењем 4П-4/21 од 28.12.2023. године, одредио прекид парничног поступка у коме се тражи недопустивост извршења до правноснажног окончања ове парнице која је покренута по тужби за главно мешање, оцењујући да је одлука о захтеву тужиле Г.Г. у парници 4П-45/23 претходно питање за доношење одлуке у парници 4П-4/21. У овој парници тужила је поднеском од 27.09.2024. године преиначила тужбу утолико што је до сада туженог А.А., навела као тужено друго лице В.В. из А., са

образложењем да за то има правни интерес, као ванкњижни власник спорног стана, на коме је као власник погрешно уписана њена ћерка В.В., а који стан је предмет извршења. Тужена Б.Б. из А., је преко пуномоћника у поднеску од 01.11.2024. године изразила противљење субјективном преиначењу тужбе.

Супротно жалбеним наводима, правилно је првостепени суд нашао да се овакво преиначење противи сврси због које постоји институт тужбе за главно мешање, а што произилази из чињенице да је тужени А.А. свој првобитно постављени тужбени захтев (у коме тврди да предметна непокретност представља заједничку својину њега и његове супруге В.В.) управо на недопустивост извршења које је овде тужена Б.Б. на предметној непокретности тражила према његовој супрузи В.В. Чињеница да је пристао да његова супруга ступи на његово место у овој парници, није од значаја за другачију одлуку у предметној правној ствари, с обзиром на начин покретања овог поступка (тужба за главно мешање).

Чл. 207 ЗПП прописано је да лице које за себе у целини или делимично тражи ствар или право о коме између других лица већ тече парница, може пред судом пред којим та парница тече да тужи обе странке једном тужбом, до закључења главне расправе пред првостепеним судом. Парница покренута по тужби за главно мешање има прејудисијелни значај за првобитно покренуту парницу, због чега се ови поступци могу спојити ради заједничког расправљања и може се донети заједничка одлука или суд може прекинути поступак у првобитној покренутој парници до окончања поступка по тужби за главно мешање, као што је у конкретној ситуацији учињено, јер се о тужби главног умешача мора прво одлучити, као о претходном питању. Дакле, подношење тужбе за главно мешање, како из самог чл. 207 ЗПП, подразумева постојање парнице између лица која се споре о ствари или праву који главни умешач тражи за себе. Због тога, правилно налази првостепени суд да би, допуштањем субјективног преиначења, дошло до процесне ситуације којом се обесмишљава цео досадашњи поступак, јер тужбом више не би биле обухваћене парничне странке из основне парнице, те је првостепени суд правилно овакву процесну диспозицију тужиље санкционисао побијаним решењем. Ово из разлога што тужила и првотужени А.А. само процесно представљају супротстављене стране, а тужена Б.Б. не пристаје да на место А.А. у парници ступи његова супруга В.В., с обзиром да против В.В., као извршни поверилац, већ води поступак извршења у коме је предмет извршења непокретност коју тужила тражи за себе у овом поступку, а која је, такође,

предмет расправљања и у парници за утврђење недопустивости извршења између овде тужених (парница у предмету Вишег суда у Крагујевцу 4П-4/21), а који је поступак прекинут управо услед подношења тужбе главног мешања у овом поступку.

(решење Вишег суда у Крагујевцу 4П-45/23 од 21.11.2024. године, исправљено решењем Вишег суда у Крагујевцу 4П-45/23 од 04.12.2024. године, решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж-529/2024 од 19.02.2025. године)

*Сентенцу приредила Наталија Радојичић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**КВАЛИФИКОВАНИ ЕЛЕКТРОНСКИ ПОТПИС
ПОДНОСИОЦА ЖАЛБЕ
(члан 157а Судског пословника)**

Жалба изјављена против првостепене пресуде преко пуномоћника адвоката и достављена суду путем електронске поште, је непотпуна и као такву је треба одбацити, ако није потписана квалификованим електронским потписом подносиоца.

Из образложења:

Пуномоћник тужиоца је против првостепене пресуде, изјавио жалбу електронским путем, на тај начин што је доставио у прилогу електронске поште дана 15.07.2025. године на адресу суда за пријем електронске поште. На крају предметне жалбе, на месту где је означено „Пуномоћник“ стоји потпис и печат пуномоћника тужиоца. Дакле, ради се о документу који је, након што је физички потписан, скениран и затим достављен као прилог електронске поште. Међутим, наведена жалба не садржи квалификовани електронски потпис подносиоца.

Одредбом члана 98 став 2 ЗПП прописано је да писану форму испуњавају и поднесци упућени суду телеграмом и електронском поштом, у складу са посебним законом. Члан 157а Судског пословника („Сл. гласник РС“, бр. 110/2009, 70/2011, и 18/2022) прописује да електронска писмена у облику оригиналног електронског документа снабдевена одговарајућим електронским потписом и интегрисана временским жигом могу се у суду примити помоћу програма за пријем електронског документа, у складу са

посебним прописима, након што се одговарајућим техничким средствима изврши провера електронског потписа и временског жига (став 1), електронска писмена достављају се суду путем електронске поште на адресу електронске поште која је од суда одређена за пријем електронских поднесака или другим електронским путем, у складу са законом (став 2) и ако је законом прописано да акт треба да буде потписан од стране одређеног лица, сматра се да је тај услов испуњен за акт у облику електронског документа ако је на крају електронског документа наведено име и презиме одговарајућег лица и електронски документ потписан квалификованим електронским потписом тог лица (став 3).

Одредбом члана 50 став 2 Закона о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању („Сл. гласник“ РС, бр. 94/2017 и 52/2021) прописано је да квалификовани електронски потпис има исто правно дејство као и својеручни потпис. Члан 53 став 2 наведеног закона прописује да за квалификовани електронски временски жиг и податке којима је тај временски жиг придружен важи правна претпоставка тачности датума и времена исказаног у временском жигу и очуваности интегритета тих података у односу на тај временски тренутак. Чланом 20 став 4 истог закона прописано је да у општењу странке са органима јавне власти идентитет странке утврђен на основу регистроване шеме електронске идентификације високог нивоа поузданости замењује потпис странке на поднеску, а чланом 43 је прописан садржај квалификованог електронског сертификата.

Из наведених законских одредаба произилази да ако је законом прописано да акт треба да буде потписан од стране одређеног лица, сматра се да је тај услов испуњен за акт у облику електронског документа ако је на крају електронског документа наведено име и презиме одговарајућег лица и електронски документ потписан квалификованим електронским потписом тог лица.

У конкретном случају жалба тужиоца која је изјављена против првостепене пресуде преко пуномоћника адвоката и достављена суду путем електронске поште, није потписана квалификованим електронским потписом подносиоца, односно пуномоћника тужиоца и непотпуна је у смислу члана 98 и члана 370 став 1 тачка 4 ЗПП, у вези члана 157а став 3 Судског пословника.

Због свега наведеног, имајући у виду да је одредбом члана 371 став 1 ЗПП између осталог прописано и да ако жалба није потписана (непотпуна жалба), првостепени суд ће решењем, против кога није дозвољена жалба, да одбаци жалбу као непотпуну (члан 101 став 5 ЗПП), Апелациони суд је, применом члана 389 став 1 ЗПП, жалбу тужиоца одбацио као непотпуну, обзиром да то није учинио првостепени суд.

(пресуда на основу признања Основног суда у Брусу, Судска јединица у Александровцу П бр.1539/24 од 01.04.2025. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2965/25 од 20.11.2025. године)

*Сентенцу приредио Стефан Петрић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**НЕПОСТОЈАЊЕ ОБАВЕЗЕ СУДА
ДА ТУЖИОЦУ ДОСТАВИ ПОДНЕСАК ТУЖЕНОГ
КОЈИМ ПРИЗНАЈЕ ТУЖБЕНИ ЗАХТЕВ
(члан 348 став 1 Закона о праничном поступку)**

Првостепени суд нема обавезу достављања поднеска туженог тужиоцу, којим је признат тужбени захтев, јер се одлука којом се тужбени захтев усваја доноси без даљег расправљања.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу у првостепеном поступку тужилац је тужбом тражио да се утврди да је тужена извршила фактичко заузеће његове парцеле у одређеним мерама и границама и да се обавезе тужена да тужиоцу на име накнаде за заузети део парцеле плати износ од 10.000,00 динара са затезном каматом почев од дана пресуђења па до исплате.

Заступник тужене је поднеском признао тужбени захтев.

Како је тужени признао тужбени захтев то је, по оцени Апелационог суда, првостепени суд правилно одлучио тако што је без даљег расправљања, донео пресуду којом тужбени захтев усваја сходно одредби члана 348 став 1 ЗПП.

По оцени Апелационог суда, жалбени наводи тужиоца да је првостепени суд био дужан да остави могућност тужиоцу да се о признању изјасни, што је пропустио да уради, па је на тај начин учинио битну повреду поступка из члана 374 став 2 тачка 7 ЗПП, се не могу прихватити.

У конкретном случају признање тужбеног захтева није представљало располагање странака које је у супротности са принудним прописима, јавним поретком и добрим обичајима (члан 3 став 3 ЗПП), а супротно жалбеним наводима тужиоца, првостепени суд није имао обавезу достављања поднеска туженог, којим је признат тужбени захтев, из разлога што у ситуацији када тужени поднеском призна тужбени захтев, суд доноси пресуду којом усваја тужбени захтев тужиоца без даљег расправљања.

Правила о достављању писмена и општењу странака преко суда у парничном поступку су установљења ради конкретизације расправног начела, па је у том смислу одредбом члана 5 ЗПП прописано да ће суд свакој странци да пружи могућност да се изјасни о захтевима, предлозима и наводима противне странке (став 1), да је суд овлашћен да одлучи о захтеву о коме противној странци није била пружена могућност да се изјасни, само ако је то законом прописано (став 2). По оцени апелационог суда управо наведеном одредбом члана 348 став 1 ЗПП, суду је пружена могућност да о захтеву одлучи без омогућавања супротној страни, овде тужиоцу, да се о наводима-признању туженог изјасни, јер се одлука којом се тужбени захтев усваја доноси без даљег расправљања, па у случају када поднесак тужене, којим признаје тужбени захтев, тужиоцу није достављен, нема ни повреде расправног начела.

*(пресуда на основу признања Основног суда у Рашкој
П.бр.258/24 од 03.09.2024. године и пресуда Апелационог
суда у Крагујевцу Гж-3070/24 од 14.11.2024. године)*

*Сентенцу приредио Стефан Петрић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

СТВАРНО ПРАВО

СТИЦАЊЕ И ЗАШТИТА ПРАВА СВОЈИНЕ

(члан 20 и члан 37 Закона о основама својинскоправних односа)

Непоступање надлежног органа по правноснажној и извршној пресуди и одсуство уписа права својине у катастру непокретности, услед чега није расправљено право наслеђивања на накнадно пронађеној имовини оставиоца, не лишава његове правне следбенике права која би на тој имовини остварили да је поступљено по правноснажној и извршној пресуди и уписано право својине оставиоца на имовини која је била предмет наведене пресуде.

Из образложења:

Тужилац је правноснажним оставинским решењем Ов-***/15 од **.02.2015. године наследио његовог брата и непокретност из које тражи иселење тужених и уписао се у јавне књиге. Приликом уписа на предметној непокретности није било уписаних терета и није му било познато да је тужена са њеним мал. сином живела у тој кући. Правноснажном пресудом Општинског суда у Параћину П.бр.***/95 од **.12.2002. године усвојен је делимично противтужбени захтев Д.Т., сада бив. и утврђено да је власник породичног стамбеног објекта површине 137м² у Параћину у ул. *** бр. 6, на кп.бр.***у лн.бр.4236 за КО Параћин-град и обавезан је да Г.О., сада бив. из Параћина да брату овде тужиоцу Р.О., исплати на име остатка купопродајне цене динарску вредност износа од 15.000 еура, са каматом на тај износ која би се рачунала почев од 01.03.1994. године. Као мера обезбеђења новчаног потраживања, ставом 3. изреке, одређена је привремена мера забране отуђења и оптерећења туженом Д.Т. Право својине је тужилац реализовао кроз оставински поступак после смрти брата Г.О., оставиоца и уписао право својине у јавне књиге, а наследници Д.Т., сада бив. нису реализовали њихово право својине, које би евентуално произашло из правноснажне пресуде П.бр.***/95, обзиром да је правноснажним решењем О.бр.***/13 обустављен поступак дана **.10.2014. године, јер је тамо оставински суд утврдио да нема имовине која би чинила заоставштину пок. Д.Т.

Првостепени суд је правилно закључио да правноснажна и извршна пресуда решава питање својине правног претходника тужених, али је

погрешно оценио да неуписивање права својине у корист Д.Т., сада бив. од стране управног органа који је овлашћен да такав упис својинских права врши у јавне књиге, лишава тужене својинског права које су тужени могли да стекну да је решено право наслеђивања накнадно пронађене имовине оставиоца Драгољуба, која је његова својина по одлуци државног органа, у смислу чл. 20 ст. 2 ЗОСПО.

Правноснажном и извршном судском одлуком је Д.Т., сада бив. из Параћина, постао власник објекта из кога тужилац тражи исељење тужених. По оцени Апелационог суда неправилан је чињенично правни закључак првостепеног суда да тужилац може имати право да захтева враћање индивидуално одређене ствари, у смислу чл. 37 ст. 1 ЗОСПО у ситуацији када је право власништва тужиоца уписано у јавне књиге по оставинском решењу иза смрти тужиоцевог правног претходника, а није извршен упис права власништва правног претходника тужених, Д.Т., сада бив. које је стекао пре расправљања заоставштине пок. Г.О.

Из тих разлога, с обзиром на правилно и потпуно утврђено чињенично стање у првостепеном поступку, погрешно је примењено материјално право, те се не може сматрати да је тужилац, у конкретној ситуацији, власник објекта из кога тражи исељење тужених, па тужилац не може тражити враћање индивидуално одређене ствари у смислу чл. 37 ст. 1 ЗОСПО, с обзиром на раније стечено право власништва правних предходника туженог, у смислу члана 20 ст. 2 ЗОСПО на објекту који је предмет захтева тужиоца за исељење тужених.

(пресуда Основног суда у Параћину 5П-1475/23 од 04.12.2023. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-503/24 од 05.12.2024. године, пресуда Врховног суда Рев-5379/2025 од 24.04.2025. године)

*Сентенцу приредила Александра Арнаутовић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

РАСПОЛАГАЊЕ ЗАЈЕДНИЧКОМ СТВАРИ
(члан 15 Закона о основама својинскоправних односа)

Уговарање извођења прикључка на јавну комуналну мрежу не представља располагање заједничком ствари, већ редован посао који не мења правни режим сувласништва, нити задире у право других сувласника на коришћење заједничке непокретности

Из образложења:

Утврђено је да је уговор о купопродаји закључен између Ј.М. и Б.М., обоје из Горње Мутнице, као продаваца, и Самосталне трговинске радње Златни делишес Д.М. ПР Параћин, као купца, да је предмет уговора непокретност која се налази у Параћину на кп. бр.***, улица М.М, бр. 33, и то породична стамбена зграда бр. 1, површине 72м², и помоћна зграда број 2 површине 15м², као и кп.бр.*** укупне површине 8 ари 11м², све уписано у листу непокретности *** КО Параћин град, као приватна својина продаваца са обимом удела од по ½. У уговору је наведено да продавци непокретности продају у виђеном стању са прикључцима на електричну енергију, водоводну и канализациони мрежу, и да су продавци сагласни да купац код ЈП ЕПС Београд, ЈП Водовод Параћин и ЈКП Параћин и осталих државних органа пренесе наведене прикључке на име купца.

Из садржине уговора о купопродаји непокретности од 31.10.2019. године, којим су Ј. и Б. продали непокретност овде тужиоцима, произилази да заједно са објектима продају у виђеном стању са прикључцима на електричну, водоводну и канализациону мрежу, из чега се закључује да је свим уговарачима било познато постојање прикључка на канализациону мрежу, па је самим тим и постојала сагласност Ј.М. за закључење оспореног уговора чија се ништавост тражи. Из свих наведених разлога, првостепени суд је одлучио као у ставу првом изреке првостепене пресуде.

У конкретном случају, предмет уговора није био пренос својине, нити оптерећење заједничке непокретности, па се не може говорити о уговору који би био ништав из разлога прописаним наведеним чланом. Са друге стране, институт сусвојине уређен је одредбом члана 15 Закона о основама својинскоправних односа, према којем сувласник може самостално предузимати послове редовног управљања заједничком ствари, док је за ванредне послове (као што су отуђење, оптерећење, знатније преуређење),

потребна сагласност свих сувласника. Следом изнетог, уговарање извођења прикључка на јавну комуналну мрежу не представља располагање заједничком ствари, већ редован посао који не мења правни режим сувласништва, нити задире у право других сувласника на коришћење заједничке непокретности.

*(пресуда Основног суда у Параћину 4П 1316/22
од 13.11.2023. године и пресуда Апелационог суда у
Крагујевцу Гж-3217/25 од 12.11.2025. године)*

*Сентенцу приредила Јелена Тимотијевић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ГРАЂЕЊЕ СУВЛАСНИКА НА ЗЕМЉИШТУ
У РЕЖИМУ СУСВОЈИНЕ
БЕЗ САГЛАСНОСТИ ОСТАЛИХ СУВЛАСНИКА
(члан 25 и члан 22 став 1 Закона о основама
својинскоправних односа)**

Грађење објекта једног од сувласника на сувласничком земљишту посао је који премашује оквире редовног управљања и потребна је сагласност свих сувласника, а када такве сагласности нема, у ком случају се примењују правила о стварању нове ствари.

Из образложења:

Изведеним доказима утврђено је да је тужилац својим радом и средствима 80-их година прошлог века изградио спорне објекте на парцели која је сада у сувласништву странака, да спорни објекти физички немају везе са кућом – „блатњаром“ која је постојала на предметној парцели и на којој је правни претходник туженог био уписан са уделом од 1/6, то се закључује да је тужилац, сходно члану 22 став 1 Закона о основама својинскоправних односа, грађењем изградио нову ствар, при чему је право својине и дефинитивно стекао на основу закона, обзиром да се тужени нити његов правни претходник, својим правом избора, прописаним одредбом члана 25 став 1 наведеног закона, није користио у за то предвиђеном року из става 4 истог члана.

Апелациони суд указује да је тачно да је грађење једног од сувласника на сувласничком земљишту посао који премашује оквире редовног управљања,

сходно члану 15 став 4 Закона о основама својинскоправних односа, те је потребна сагласност свих сувласника. Када такве сагласности нема, у случају када се као градитељ појављује један од сувласника, као у конкретної ситуацији, сходно се примењују правила о стварању нове ствари.

Без утицаја су и жалбени наводи туженог да је нејасно како је суд замислио да тужилац постане власник објеката али не и земљишта испод објеката, које је у уделу од 1/6 у власништву туженог. Наиме, суд се кретао у границама постављеног захтева којим је тражено утврђење права својине са обимом удела од 1/1 на објектима, а не и на земљишту. За постојање права својине на објекту није нужно постојање права својине на земљишту испод објекта, пре свега код чињенице да је тужилац сувласник на предметној парцели са уделом од 5/6, те имајући у виду одредбу члана 16 став 4 Закона о основама својинскоправних односа која прописује да сувласници споразумно одређују начин деобе ствари, а у случају да се не може постићи споразум, одлучује суд.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу 24П-7038/23 од 01.11.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1274/25 од 22.01.2026. године)

*Сентенцу приредио Стефан Петрић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРАВО СЕЗОНСКЕ СЛУЖБЕНОСТИ (члан 49 Закона о основама својинскоправних односа)

Код утврђивања права сезонске службености, поред прецизног одређења повласног и послужног добра и трасе службености, битно је да буде одређено и доба године у коме се та службеност остварује.

Из образложења:

Побијаном пресудом погрешно је примењено материјално право када је првостепени суд ставом I и ставом III изреке усвојио тужбени захтев тужилаца за утврђење постојања права сезонске службености пролаза преко кп.бр. * и кп.бр. * обе КО * и ставом II изреке евентуални тужбени захтев тужилаца за утврђење постојања сезонске службености пролаза преко кп.бр. * КО * и обавезао тужене да изведу описане радове на овим парцелама, а о чему апелациони суд води рачуна по службеној дужности. У члану 49.

Закона о основама својинскоправних односа прописано је у ставу 1. да је стварна службеност право власника једне непокретности (повласно добро) да за потребе те непокретности врши одређене радње на непокретности другог власника (послужно добро) или да захтева од власника послужног добра да се уздржава од вршења одређених радњи које би иначе имао право вршити на својој непокретности, а у ставу 2. да се стварна службеност може установити на одређено време или за одређено доба године. Из наведеног произилази да је код сезонске службености, поред прецизног одређења повласног и послужног добра и трасе службености, битно да буде одређено и доба године у коме се та службеност остварује. У конкретном случају тужиоци у тужбеном захтеву нису навели на које се доба године односи сезонска службеност за коју траже да се утврди да су је стекли, нити су током поступка пред првостепеним судом истицали у које доба године су њихови правни претходници остваривали ту службеност. Стога је првостепени суд погрешно применио материјално право када је утврдио да је у корист повласне кп.бр. * КО * стечена сезонска службеност пролаза преко наведених послужних парцела тужених, без одређења доба године у коме се та сезонска службеност остварује, јер истом трасом преко истог послужног добра може постојати више сезонских службености, за различита доба године, тако да се без тачног одређења доба године не може оценити основаност тужбеног захтева за утврђење постојања сезонске службености пролаза.

(пресуда Основног суда у Крушевцу 13П бр. 1921/19 од 22.06.2021. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гжс-1623/22 од 13.09.2022. године и пресуда Врховног суда Рев 17085/2023 од 05.03.2025. године)

*Сентенцу приредила Кристина Раковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОГРАНИЧЕЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ У СЛУЧАЈУ ПЛОДОУЖИВАЊА СТАНА (Параграф 374 Српског грађанског законика)

Титулар права својине на стану нема право да тражи исељење чланова породице имаоца плодоуживања као ни других лица која ради одржавања домаћинства са њим живе, осим ако начин употребе послужног добра од стране тих лица доводи до промене њене суштине или намене.

Из образложења:

Институт плодуживања регулисан је Српским грађанским законом, који у параграфу 374. прописује да коме припада право на уживање туђе ствари, онај може туђу ствар, само суштину њену не нарушавајући, без сваког ограничења уживати. Плодуживалац употребљава ствар лично или преко другог лица, на исти начин као и власник, с ограничењем да не сме да мења послужно добро, ни његову намену. Плодуживаочево право обухвата и овлашћење да сам одреди како ће ствар користити, а у складу са природом послужног добра и на уобичајени начин. Под редовном употребом се може подразумевати како вршење правних аката (на пример издавање ствари у закуп), тако и вршење материјалних аката према ствари (нпр. становање у кући). С обзиром на наведена правна правила, право плодуживалаца је да користе предмет плодуживања становањем у њему, на начин како њима одговара, па је у овлашћењу родитеља тужених, као плодуживалаца, да у предметној непокретности, а у смислу остварења свог приватног живота, живе са члановима своје породице или лицима која им помажу у свакодневним потребама. Тужени не живе без основа у непокретности која је у власништву тужиоца, већ по одобрењу и уз сагласност плодуживалаца.

*(пресуда Основног суда у Крушевцу
3 П.бр. 495/25 од 30.07.2025. године, пресуда Апелационог
суда у Крагујевцу Гж-2813/2025 од 28.01.2026. године)*

*Сентенцу приредио Александар Спасојевић
Судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ОБАВЕЗА ВЛАСНИКА ПОСЛУЖНОГ ДОБРА ДА ВЛАСНИКУ
ПОВЛАСНОГ ДОБРА ИСПЛАТИ НАКНАДУ ЗА
ДОДАТНО ОПТЕРЕЋЕЊЕ ИСТЕ СЛУЖБЕНОСТИ
(члан 53 став 3 Закона о основама својинскоправних односа
(„Сл. лист СФРЈ“, бр. 6/80 и 36/90, „Сл. лист СРЈ“, бр. 29/96 и
„Сл. гласник РС“, бр. 115/2005 - др. закон))**

Власник послужног добра има право да од власника повласног добра тражи накнаду за додатно оптерећење већ конституисане службености на свом послужном добру, ако је тиме додатно оптерећено послужно

добро, под условом да од тренутка додатног оптерећења послужног добра није протекао општи рок застарелости од 10 година.

Из образложења:

У првостепеном поступку утврђено је да је решењем Општинског секретаријата за комунално-стамбене послове и урбанизам од 24.09.1982. године, преко парцеле чији је власник тужилац, на којој се налази и његова породична стамбена зграда, туженом, као инвеститору, одобрена изградња мреже ниског напона. Решењем Општинског комитета за стамбено-комуналне, имовинске послове и урбанизам од 27.10.1983. године, туженом је одобрена употреба наведене врсте мреже. У тужиоцевом дворишту прво је постављен један стуб у углу до главног пута, у време када је његов отац био жив, да би после неколико година, у тужиоцевом дворишту, у другом углу и то у углу до друге улице, био постављен и други стуб. После постављања другог стуба доведен је вод који иде преко главне улице и који се на том месту спаја са другим водом који иде паралелно. Када су радници туженог спајали водове, улазили су у тужиочево двориште, а да од њега за то нису тражили сагласност, нити сада траже сагласност за постављање нових струјомера на постојећим стубовима. У међувремену, од стране радника туженог, на оба стуба у дворишту тужиоца, постављени су нови струјомери за нове потрошаче. Сада је преко дворишта тужиоца преплетено пуно жица, пошто се са стубова струјом снабдевају потрошачи из комшилука. Из налаза и мишљења вештака електротехничке струке утврђено је да је у односу на време када је одобрена употреба електромреже ниског напона која пролази преко тужиоцеве парцеле (1983. године), тужени у протеклих 3 до 4 године (2020 - 2021. године), постављао нове каблове који иду преко парцеле тужиоца у различитим правцима, неки са леве, а неки са десне стране, што зависи од удаљених објеката који су прикључени на тој мрежи, а од којих објеката иду каблови преко парцеле тужиоца до стуба. Неки од проводника су голи проводници, немају изолацију и представљају опасност по живот и имовину у случају да се откину. Постављање нових електроенергетских каблова представља тужиоцу сметњу за даљу градњу на његовој парцели.

У конкретном случају, стоји чињеница да је дана 27.10.1983. године, када је решењем Општинског комитета за стамбено-комуналне, имовинске послове и урбанизам одобрена употреба мреже ниског напона на тужиочевој парцели, постављањем стубова конституисана законска службеност у корист

туженог. Међутим, имајући у виду да је вештачењем од стране вештака електротехничке струке утврђено да је тужени у протеклих 3 до 4 године (2020 - 2021. године) на парцели тужиоца постављао нове каблове који иду преко његове парцеле у различитим правцима, и то неки са леве, а неки са десне стране, што зависи од удаљених објеката који су прикључени на тој мрежи, а од којих објеката иду каблови преко парцеле тужиоца до стуба, те да су неки од постављених проводника голи проводници, који немају изолацију и представљају опасност по живот и имовину у случају да се откину, при чему су на тужиочевој парцели постављена и нова бројила, то је тужени наведеним радњама додатно оптеретио послужно добро, односно фактички надоградио већ постојећу службеност која је конституисана 27.10.1983. године, услед чега тужилац као власник тог послужног добра, сходно члану 53 став 3 Закона о основама својинскоправних односа може захтевати накнаду у висини смањене вредности тог добра. Како тужилац у овој правној ствари управо за то и тражи накаду - за пролазак каблова преко његове парцеле и постављање нових бројила на стубу на предметној парцели, а не накнаду за већ конституисану службеност – постављене старе стубове, то у конкретном случају важи општи рок застарелости из члана 371 ЗОО, те тужилац у овој правној ствари није преклудиран да тражи наведену накнаду.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу П-159/24 од 08.10.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-676/25 од 30.10.2025. године)

***Сентенцу приредио Душан Живковић,
Судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

АКТИВНА ЛЕГИТИМАЦИЈА ЗАСНОВАНА НА УГОВОРУ О ДАВАЊУ ПРАВА НА ИЗДАВАЊЕ У ЗАКУП НЕПОКРЕТНОСТИ (члан 567 Закона о облигационим односима)

У ситуацији када је оставилац током живота закључио са бившом супругом уговор о давању права на издавање у закуп непокретности, на основу кога је и закључен уговор о закупу са закупцем, закуподавац је активно легитимисан да поред законских наследника, поднесе тужбу против закупца, ради исељења из пословног простора и плаћања закупнине.

Из образложења:

Тужени жалбеним наводима углавном оспорава правилност закључка првостепеног суда о правној ваљаности наведеног уговора о давању права на издавање у закуп непокретности од 01.05.2017. године закљученог између тужиље ** и сада пок. ** и уговора о закупу закљученог дана 01.05.2017. године између тужиље ** и туженог чији је законски заступник тада био сада пок. **, али тужени не истиче да он има неки други правни основ за државину предметног стана у * у ул. * бр. * на који се односи тужбени захтев тужилаца. По оцени Апелационог суда правилан је закључак првостепеног суда о правној ваљаности наведеног уговора о давању права на издавање у закуп непокретности од 01.05.2017. године, да се ради о неименованом уговору који проистиче из пуног обима права својине, да власник предметног стана има право да своје право на издавање стана у закуп пренесе на треће лице, у конкретном случају на тужиљу **. С обзиром на наведено, правилан је и закључак првостепеног суда да тужиља **, на основу наведеног уговора о давању права на издавање у закуп непокретности има право да од туженог потражује да се тужени исели из предметног стана и тужиљи преда у државину предметни стан, с обзиром да тужени током поступка пред првостепеним судом није истицао да има неки правни основ по коме би био у државини предметног стана.

(пресуда Основног суда у Краљеву 47П бр. 793/20 од 07.02.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2159/24 од 08.10.2024. године)

*Сентенцу приредила Сузана Марковић,
виши судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ОСИГУРАЊЕ ОД АУТООДГОВОРНОСТИ И НАКНАДА
НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ УСЛЕД СМРТИ БЛИСКОГ ЛИЦА
(члан 29 Закона о обавезном осигурању
у саобраћају и члан 200 ЗОО)**

Осигуравајуће друштво је дужно да накнади штету која је настала услед смрти блиског лица у ситуацији када је до штетног догађаја и смрти оштећеног дошло употребом путничког моторног возила осигураног уговором о осигурању од аутоодговорности код осигуравајућег друштва као средства извршења кривичног дела, без обзира што до штетног догађаја није дошло употребом путничког моторног возила у саобраћају.

Из образложења:

У току поступка је утврђено да је возило марке „Мазда 323“ 1.5, регистарских ознака KG *** TR било осигурано код туженог „МО“ по полиси о обавезном осигурању од аутоодговорности број *** у периоду од 22.12.2015. године до 22.12.2016. године. Због тога се тужилац обраћао туженом за накнаду нематеријалне штете на име душевних болова због смрти блиског лица – сина, али је његов захтев одбијен првостепеном и другостепеном одлуком.

Првостепени суд је закључио да у конкретном случају возило није коришћено за редовну употребу и да се не ради о радњи из саобраћаја, односно да наступела последица, смрт оштећеног није последица саобраћајне незгоде, за коју је С.Г., закључио полису обавезног осигурања од аутоодговорности, већ да је последица извршења кривичног дела убиство, где је окривљени са умишљајем, у урачунљивом стању свестан да је његово дело забрањено употребом предметног моторног возила као предмета извршења кривичног дела другог лишио живота. Закључак је првостепеног суда да тужени није пасивно легитимисан у овој правној ствари, па је применом норми материјалног права на које се позвао у образложењу одбио тужбени захтев тужиоца као неоснован и одлучио као у изреци побијане пресуде.

По оцени Апелационог суда, првостепени суд је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право, на шта се основано указује жалбом тужиоца, због чега је првостепена пресуда морала бити преиначена.

Осигурање од одговорности се заснива на обавезном закључивању уговора о осигурању од аутоодговорности између осигуравајућег друштва и власника моторног возила. Такав уговор производи правно дејство и према трећим лицима која су због употребе моторног возила претрпела штету (материјалну или нематеријалну), па је, сходно наведеном, смисао закључења уговора о аутоосигурању управо заштита трећих лица због употребе моторног возила као опасне ствари, при чему, у смислу напред наведених законских норми, накнада штете која је настала приликом употребе моторног возила од стране осигуравајућег друштва није условљена употребом возила у саобраћају.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу 16П-3648/23 од 15.09.2023. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1117/24 од 19.11.2024. године)

*Сентенцу приредила Александра Арнаутовић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОДГОВОРНОСТ ПРАВНОГ ЛИЦА ЗА ШТЕТУ (члан 172 Закон о облигационим односима)

У ситуацији када је код окривљеног наступило душевно обољење или душевна поремећеност или друга тешка болест због које трајно не може учествовати у кривичном поступку (у смислу члана 416 став 1 тачка 3 Законика о кривичном поступку), па је решењем одбачена оптужница, то лице као тужилац нема право на накнаду штете због неоснованог лишења слободе јер против њега правноснажним решењем није поступак обустављен или оптужба одбијена или је поступак правноснажно окончан одбијајућом или ослобађајућом пресудом

Из објасњења:

У конкретном случају против тужиоца ** је вођен кривични поступак и поднета оптужница која је одбачена дана 17.12.2021. године из разлога предвиђених одредбом чл. 416. ст. 1. тач. 3. ЗКП, односно јер према вештачењу вештака медицинске струке обављеном у кривичном поступку тужилац ** није био способан да учествује у поступку због дијагноза Ф29, Ф33.9 и Ф43, која неспособност је процењена на период до годину дана, а затим је оптужница одбачена другим решењем од 18.04.2023. године из разлога предвиђених

одредбом чл. 416. ст. 1. тач. 3. ЗКП, односно јер је према вештачењу вештака медицинске струке обављеном у кривичном поступку тужилац због лечења под дијагнозом Ф60.9, Ф29, Ф33.9 и Ф43, трајно неспособан да учествује у судском поступку и прати ток главног претреса, услед психичких поремећаја које сада манифестује и који су настали након критичног догађаја.

Одредбом чл. 416. ст. 1. тач. 3. ЗКП прописано је да у току или по завршетку главног претреса веће ће решењем одбацити оптужницу ако утврди да је код окривљеног наступило душевно обољење или душевна поремећеност или друга тешка болест због које трајно не може учествовати у поступку. Одредбом чл. 417. ст. 1. тач. 2. ЗКП прописано је да кривични поступак у којем је решењем оптужница одбачена наставиће се на захтев овлашћеног тужиоца кад престану разлози из чл. 416. ст. 1. тач. 3. овог закона, изузев ако је надлежни државни орган повукао одобрење за кривично гоњење.

Имајући у виду напред наведене законске одредбе ЗКП и утврђено чињенично стање, у конкретном случају се не може применити одредба чл. 584. ст. 1. тач. 1. ЗКП на коју се тужилац изричито позива у тужби јер је дошло до покретања кривичног поступка у смислу одредбе чл. 7. ст. 1. тач. 1. ЗКП и то доношењем наредбе о спровођењу истраге Вишег јавног тужилаштва у Чачку Кти.бр.** од ** (на основу чл. 296. ЗКП). Право на накнаду штете због неоснованог лишења слободе зависи од исхода кривичног поступка, јер је реч о посебном облику објективне одговорности државе која се заснива на ризику од неоснованог покретања кривичног поступка и стиче се правноснажношћу одлуке којом је поступак обустављен, оптужба одбијена или је донета правноснажна одбијајућа или ослобађајућа пресуда, док у конкретном случају кривични поступак против овде тужиоца није окончан доношењем решења К.бр.** од ** којим је оптужница против тужиоца као окривљеног одбачена на основу чл. 416. ст. 1. тач. 3. ЗКП, а који поступак ће се наставити када се испуне услови предвиђени цитираном одредбом чл. 417. ст. 1. тач. 2. ЗКП, па и због тога тужилац нема право на тражену накнаду нематеријалне штете, а не постоји други правни основ по коме би иста била досуђена тужиоцу.

(пресуда Основног суда у Чачку 5П.бр.1162/22 од 11.10.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-162/25 од 06.08.2025. године)

***Сентенцу приредила Невена Николић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА НАКНАДЕ ШТЕТЕ (члан 376 . Закон о облигационим односима)

Рокови за застарелост потраживања накнаде штете примењују се и када се захтев за накнаду материјалне штете односи на успостављање ранијег стања.

Из образложења:

Првостепени суд је утврдио да је штета на садашњој парцели тужиље свој коначни облик добила свакако 2004. године и да је стање до сада неизмењено, које утврђење се жалбом тужиље не оспорава, правилан је закључак првостепеног суда да је потраживање накнаде тако проузроковане штете застарело с обзиром да је тужба у овој парници од стране правног претходника тужиље, њеног оца сада пок. **, поднета 16.06.2010. године, до када су протекли и субјективни и објективни рок застаревања потраживања накнаде штете прописани одредбама члана 376. став 1. и 2. Закона о облигационим односима.

Погрешно је првостепени суд применио материјално право када је ставом 1. изреке побијане пресуде делимично усвојио тужбени захтев тужиље за чинидбу, извођење радова који су потребни да би се парцела тужиље у наведеном делу довела у првобитно стање. Правилно се првостепени суд приликом одлучивања о тужбеном захтеву тужиље позвао на одредбе члана 185. Закона о облигационим односима, који регулише у оквиру накнаде материјалне штете успостављање ранијег стања и накнаду у новцу, тако што прописује у ставу 1. да је одговорно лице дужно успоставити стање које је било пре него што је штета настала, у ставу 2. да уколико успостављање ранијег стања не уклања штету потпуно, одговорно лице дужно је за остатак штете дати накнаду у новцу, у ставу 3. да кад успостављање ранијег стања није могуће, или кад суд сматра да није нужно да то учини одговорно лице, суд ће одредити да оно исплати оштећенику одговарајућу своту новца на име накнаде штете и у ставу 4. да ће суд досудити оштећенику накнаду у новцу кад он то захтева, изузев ако околности датог случаја оправдавају успостављање ранијег стања. Из наведеног произилази да је успостављање ранијег стања један од видова накнаде материјалне штете. Правилан је закључак првостепеног суда да је потраживање тужиље накнаде штете из напред наведених разлога застарело, али је погрешан закључак да се то

односи само на накнаду штете у новцу, јер и захтев тужиле за извођење наведених радова на предметној парцели ради успостављања стања које је било пре него што је штета настала представља захтев за накнаду штете, који је из истих разлога као и захтев за накнаду штете у новцу застарео.

(пресуда Основног суда у Деспотовцу 6П.бр. 1312/21 од 18.01.2023. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1209/23 од 09.05.2023. године и пресуда Врховног суда Рев 21726/2023 од 29.01.2025. године)

*Сентенцу приредила Кристина Раковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**МОГУЋНОСТ НАКНАДЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ
У СЛУЧАЈУ ПРОДАЈЕ ОШТЕЋЕНЕ СТВАРИ
(чл. 190. у вези са чл. 189. Закона о облигационим односима)**

Уколико је тужилац, чије је возило оштећено у саобраћајној незгоди, пре ступања у парницу продао предметно возило, а није поправио, нема могућност накнаде (стварне) штете у висини цене оштећених делова који би били потребни за поправку возила, већ може потраживати само разлику у купопродајној цени за коју је возило продао у односу на његову стварну вредност коштања да штетног догађаја није било.

Из образложења:

Дана 19.11.2021. године возило марке „Мерцедес Бенз“, тип „Актрос“, регистарске ознаке ***, које је у власништву тужиоца, а којим је наведеног дана управљао А.А., запослен код тужиоца у то време као возач, био је учесник у саобраћајној незгоди која се десила у месту Бела Земља, општина Ужице, и то на деоници пута Ужице-Бела Земља, тако што је приликом проласка наведеног возила дошло до обрушавања стене са брда и том приликом је дошло до оштећења на возилу. На возилу је дошло до оштећења дистанцера раздаљине, пода браника – средњи део, нагазног лима – доњи и носача таблице. Наведена оштећења настала су услед одрона камења у тренутку наилаaska скупа возила и нису постојале техничке могућности за избегавање ове незгоде, а није утврђен ни допринос возача скупа возила у настанку ове саобраћајне незгоде. Тужилац је предметно возило користио наредних 4-5 месеци, а потом исто продао фирми „ББ“ у Пријепољу.

Основано се жалбеним наводима туженог указује на пропуст првостепеног суда да утврди да ли је тужилац заиста претрпео штету у висини износа који потражује уређеним тужбеним захтевом.

Наиме, одредбама члана 189. ЗОО прописано је да оштећеник има право како на накнаду обичне штете, тако и на накнаду измакле користи (ст. 1.), да се висина накнаде штете одређује према ценама у време доношења судске одлуке, изузев случаја кад закон наређује што друго (ст. 2.), да се при оцени висине измакле користи узима у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, а чије је остварење спречено штетниковом радњом или пропуштањем (ст. 3.). Одредбом чл. 190. прописано је да ће суд, узимајући у обзир и околности које су наступиле после проузроковања штете досудити накнаду у износу који је потребан да се оштећеникова материјална ситуација доведе у оно стање у коме би се налазила да није било штетне радње или пропуштања.

У конкретном случају остаје нејасно како је то тужилац претрпео штету и у чему се она огледа, јер првостепени суд у свом образложењу предочава само оштећења која су настала на возилу и прихвата налаз вештака који утврђује цену поправке. У периоду након саобраћајне незгоде, тужилац је изјавио да је предметно возило користио пар месеци, а потом га продао другој фирми, али да возило није поправио. У налазу вештака обрачуната је и цена рада која је потребна да би се оштећења које је предметно возило претрпело поправила, и иста је ушла у новчани износ штете коју би требало накнадити, а који износ и првостепени суд прихвата и исти досуђује изреком пресуде.

*(пресуда Основног суда у Пријеполу, 6П-177/22 од 16.09.2025. године;
пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гжс-3292/25 од 14.01.2026. године)*

*Сентенцу приредио Страхиња Вукановић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПРАВО СУВЛАСНИКА НА НАКНАДУ ЗА
ЗАУЗЕТИ ДЕО НЕПОКРЕТНОСТИ
(члан 189 и 200 Закона о облигационим односима)**

Сувласник нема право на накнаду за целокупни заузети део непокретности јер се у конкретном случају ради о дељивој новчаној обавези код које није уговорена солидарност поверилаца.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању првостепеног суда произилази да је тужила сувласник кп.бр. **** КО Нови Пазар са обимом удела од 438/2014. Стара кп.бр. ****/* (која је ушла у састав нове кп.бр. ****) подељена је судским поравнањем између А.А. (правног претходника тужиле) и других лица.

Одлучујући о основаности тужбеног захтева, првостепени суд закључује да тужила као сувласник кп.бр. **** КО Нови Пазар, која улази у састав улице Моше Пијаде са 180 м2, има право на накнаду за целокупни заузети део парцеле, будући да се део спорне парцеле користи као улица, односно добро у општој употреби и у јавној својини, на којем тужени има право својине, а све сходно члановима чл. 58 Устава РС, чл. 1 Протокола 1 уз Конвенцију за заштиту основних људских права и слобода и чл. 10 ст. 2 и ст. 7 Закона о јавној својини.

Међутим, погрешан је закључак првостепеног суда да тужила, сходно чл. 425 и 426 ЗОО, има право на накнаду за целокупни заузети део парцеле. У конкретном случају, нема места примени чл. 425 и 426 ЗОО, а којим члановима је регулисана солидарност поверилаца, будући да је чл. 425 ЗОО прописано да солидарност поверилаца код дељивих обавеза постоји само када је уговорена или законом одређена. Ово због тога што у конкретном случају солидарност поверилаца (у овом случају сувласника) није ни уговорена, нити је одређена законом, па тужила као један од сувласника кп.бр. **** КО Нови Пазар има право тражити накнаду само за свој удео парцеле који је ушао у састав улице и тиме постао добро у општој употреби.

***(пресуда Основног суда у Новом Пазару ЗП.бр.150/24
од 25.03.2025. године, решење Апелационог суда у
Крагујевцу Гж-1438/25 од 10.12.2025. године)***

***Сентенцу приредила Јелена Јовановић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

**ПРАВО НА ИСПЛАТУ МАТЕРИЈАЛНЕ
И НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ
ОД СТРАНЕ ПОДНОСИОЦА КРИВИЧНЕ ПРИЈАВЕ ЛИЦУ
КОЈЕ ЈЕ ПРАВНОСНАЖНОМ ПРЕСУДОМ
ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА ОСЛОБОЂЕНО ОД ОПТУЖБЕ
(члан 189 и 200 Закона о облигационим односима)**

Лице које је у кривичном поступку правноснажном пресудом ослобођено од оптужбе, нема право на накнаду нематеријалне штете због повреде части и угледа, док право на накнаду материјалне штете у виду изгубљене зараде због доласка на главне претресе, може остварити у кривичном, а не у парничном поступку.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању првостепеног суда произилази да је ОЈТ у Новом Пазару дана 03.03.2020. године поднело оптужни предлог Кт.бр. 822/19 против овде тужиоца А.А, због постојања основане сумње да је извршио кривично дело крађа из чл. 203 ст. 1 КЗ, а на основу кривичне пријаве која је поднета против А.А. Правноснажном пресудом Основног суда у Новом Пазару 20К-174/20 од 11.05.2023. године, окривљени А.А. ослобођен је од оптужбе да је учинио кривично дело крађа из чл. 203 ст. 1 КЗ. Тужилац тужбом тражи накнаду материјалне штете од подносиоца кривичне пријаве, а која се по наводима тужиоца састоји у изгубљеној заради, будући да 27 дана није могао да одлази на посао, јер је морао да се одазива позивима суда, као и нематеријалне штете због повреде части и угледа, јер су га људи, због покренутог кривичног поступка због кривичног дела крађе из чл. 203 КЗ, називали „лоповом“.

Из тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је извео чињенично правни закључак да је тужбени захтев тужиоца неоснован, те да нису испуњени законски услови, прописани одредбама чланова 154, 155 и 200 ЗОО и одлучио као у изреци пресуде, налазећи да нема основа одговорности туженог, нити узрочно –последичне везе између евентуално настале штете код тужиоца и радњи туженог.

Одредбом чл. 3 ст. 1 Законика о кривичном поступку, прописано је да се свако сматра невиним, док се његова кривица за кривично дело не утврди

правноснажном одлуком суда. Напред цитирана претпоставка невиности је једно од основних начела кривичног поступка, чији се значај, поред осталог, огледа у томе да штити част и углед окривљеног током кривичног поступка, због чега је правилно првостепени суд закључио да су част и углед тужиоца били заштићени судском одлуком, с обзиром на чињеницу да је донета ослобађајућа пресуда у кривичном поступку који се водио против њега.

Кривични поступак се покреће и води због постојања одређеног степена сумње да је одређено лице учинило кривично дело, а који је релевантан степен сумње виши у свакој наредној фази кривичног поступка, све до потпуне извесности да је окривљени учинио кривично дело, која извесност је потребна за доношење осуђујуће пресуде, због чега је свако лице дужно да трпи поступак који се против њега води. У конкретном случају, тужилац је лице које је ослобођено од оптужбе да је извршило кривично дело које му је оптужним предлогом стављено на терет, а та одлука кривичног суда није основ за накнаду штете због вођења кривичног поступка. Поступци полицијских органа, јавног тужиоца, истражног судије и судије на претресу у случају постојања основа сумње и основане сумње да је извршено кривично дело, ако су предузети по правилима процедуре коју прописује Закон о унутрашњим пословима и Законик о кривичном поступку, не представљају основ за накнаду материјалне или нематеријалне штете, јер су засновани на закону.

Приликом доношења пресуде, апелациони суд је имао у виду и да је одредбом чл. 18 Законика о кривичном поступку прописано да лице које је неосновано лишено слободе или осуђено за кривично дело, има право на накнаду штете од државе и друга права прописана законом, те да је у глави XXV истог Законика прописан поступак за остваривање права лица неосновано лишеног слободе или неосновано осуђеног, да би потом одредба чл. 584 истог Законика прецизно прописала која се лица имају сматрати неосновано лишеним слободе, а у чл. 585 се тачно прописује ко се сматра неосновано осуђеним лицем, па та лица имају право на накнаду штете и друга законом прописана права. Међутим, обзиром да према неспорно утврђеном чињеничном стању, сада тужилац никада није због конкретног кривичног поступка био лишен слободе нити је исти кривични поступак окончан осуђујућом, већ, напротив, ослобађајућом пресудом која је постала правноснажна, то не постоји пропис у позитивном материјалном праву који омогућава лицу ослобођеном од оптужбе да оствари накнаду нематеријалне

штете коју тужилац тужбеним захтевом тражи. Ово тим пре што је у цитираном чл. 18 Законика о кривичном поступку предвиђено да се накнада штете може тражити од државе, а не од лица које је поднело кривичну пријаву, као у конкретном случају, као и када се узме у обзир чињеница да је тужена у обављању редовне контроле купаца електричне енергије поступала у свему у складу са законским прописима, о чему правилне разлоге даје првостепени суд, које и овај суд прихвата.

Када је реч о накнади штете на име изгубљене зараде, Правилником о накнади трошкова у судским поступцима („Сл. Гласник РС“ бр. 9/16, 62/16 и 13/20) прописани су услови, висина и начин накнаде трошкова који у судским поступцима између осталих припадају и окривљеном. Чл. 21 наведеног Правилника прописано је да награда за нужне издатке која између осталих припада и окривљеном у кривичном поступку обухвата накнаду путних трошкова, трошкова за исхрану и преноћиште и накнаду изгубљене зараде по одредбама овог Правилника, док је чл. 10 предвиђено да се изгубљена зарада надокнађује учеснику у поступку који је у радном односу, који је земљорадник или предузетник или који остварује зараду на други начин у складу са законом, због чега је правилан закључак првостепеног суда да је тужилац трошкове на име изгубљене зараде због одсуствовања са посла 27 дана могао тражити у кривичном, а не у парничном поступку.

(пресуда Основног суда у Новом Пазару 22П-1232/24 од 14.05.2025. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2455/25 од 08.10.2025. године)

*Сентенцу приредила Јелена Јовановић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОРОДИЧНО ПРАВО

УВЕЋАЊЕ ВРЕДНОСТИ ПОСЕБНЕ ИМОВИНЕ У ТОКУ ТРАЈАЊА ВАНБРАЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

(члан 170. Породичног закона)

Када се посебна имовина једног ванбрачног партнера састоји у уделу и акцијама у привредном друштву, њена вредност не мора да зависи само од улагања и радног ангажовања члана друштва, односно акционара и лица која су са њим повезана, већ може да се мења и под утицајем разних чинилаца и фактора, а да на неке од њих члан друштва, односно акционар, па ни са њим повезана лица, не могу да утичу.

Из образложења:

Тужилжа примарним тужбеним захтевом тражи исплату износа од 216.083.804,46 динара на име доприноса увећању вредности посебне имовине туженог, а евентуалним тужбеним захтевом утврђење сувласничког удела у друштву * * и акцијама у друштву *. У члану 170. Породичног закона прописано је да ако је током трајања заједничког живота у браку дошло до незнатног увећања вредности посебне имовине једног супружника, други супружник има право на потраживање у новцу сразмерно свом доприносу, а у ставу 2. да ако је током трајања заједнице живота у браку дошло до знатног увећања вредности посебне имовине једног супружника, други супружник има право на удео у тој имовини, сразмерно свом доприносу, док је одредбом члана 191. став 2. истог закона прописано да се на имовинске односе ванбрачних партнера сходно примењују одредбе овог закона о имовинским односима супружника.

Правилан је став првостепеног суда да се евентуални допринос тужилже у увећању вредности посебне имовине туженог не може утврђивати према уделу, односно процентуалном учешћу зараде тужилже у односу на укупну зараду коју су тужилжа и тужени остварили за време трајања њихове заједнице, јер се у случају доприноса једног супружника, односно ванбрачног партнера увећању вредности посебне имовине другог супружника, односно ванбрачног партнера мора доказати у чему се конкретно тај допринос састоји и до коликог је увећања дошло доприносом тог супружника, односно ванбрачног партнера и терет

доказивања тих чињеница је на супружнику, односно ванбрачном партнеру који тврди да је допринео увећању вредности посебне имовине другог супружника, односно ванбрачног партнера, а није довољно доказати само да је дошло до увећања вредности посебне имовине другог супружника, односно ванбрачног партнера. Све ово посебно имајући у виду, врсту посебне имовине туженог на коју се односи тужбени захтев тужиље, удео и акције у привредним друштвима, чија вредност не мора да зависи само од улагања и радног ангажовања члана друштва, односно акционара и светуално лица која су са њима повезана, већ њихова вредност може да се мења и под утицајем разних чинилаца и фактора, микро и макроекономских, а да на неке од њих члан друштва, односно акционар, па ни са њима повезана лица, не могу да утичу.

*(пресуда Вишег суда у Ужицу П.3790/18 од 08.04.2022. године,
пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1609/22 од 06.10.2022.
године и пресуда Врховног суда Рев 3822/2023 од 30.10.2024. године)*

*Сентенцу приредила Сузана Марковић,
виши судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ВИСИНА ИЗДРЖАВАЊА И ЛИЧНИ ОДНОСИ ДЕТЕТА СА РОДИТЕЉЕМ СА КОЈИМ НЕ ЖИВИ (члан 160 став 1 Породичног закона)

Начин уређења личних односа малолетног детета са родитељем који не врши родитељско право, није сам по себи одлучујући критеријум за одређивање висине издржавања, али може бити релевантан ако је начин виђања такав да родитељ који не врши родитељско право учествује у свакодневном старању о детету, тако да значајно доприноси његовом издржавању и ако се ради о приближно равномерном боравку детета код оба родитеља, услед чега значајан део потреба малолетног детета подмирује непосредно родитељ који не врши родитељско право, то ће његова обавеза да доприноси издржавању малолетног детета бити сразмерно мања.

Из образложења:

Основано се жалбеним наводима тужиље оспорава досуђена висина доприноса за издржавање мал. деце на коју је тужиља обавезана. Наиме, првостепени суд је пропустио да узме у обзир да ће деца боравити код мајке

скоро сваки други дан и да ту чињеницу доведе у везу са висином издржавања. Наиме, део потреба детета се подмирује не само новцем, већ и непосредном бригом и старањем родитеља коме је дете поверено, а када дете проводи време са родитељем са којим не живи, тај родитељ тада непосредно подмирује део дететових потреба (храна, хигијена, рекреација), из чега следи да проширени модел виђања доводи до тога да се значајан део потреба мал. деце подмирује непосредно током контакта, те се самим тим смањују потребе деце које треба намирити новцем. Сходно томе, начин уређења личних односа мал. деце са родитељем који не врши родитељско право није сам по себи одлучујући за висину издржавања, али може бити релевантан ако је начин виђања такав да родитељ који не врши родитељско право учествује у свакодневном старању о детету, тако да сноси значајан део трошкова издржавања и ако се ради о приближно равноправном временском боравку детета код оба родитеља. Имајући у виду наведено, висина новчаног доприноса у издржавању мал. деце треба да буде у односу обрнуте пропорционалности са обимом контаката мал. деце са родитељем са којим не живе, што значи да у оној мери у којој је шири модел виђања деце са родитељем са којим не живе, утолико треба новчани износ на име издржавања бити сразмерно мањи.

*(пресуда Основног суда у Аранђеловцу, Судска јединица
у Тополи 14П2-59/25 од 09.10.2025. године, пресуда Апелационог
суда у Крагујевцу Гж2-5/26 од 29.01.2026. године)*

*Сентенцу приредио Никола Пековић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ ПРЕМА ОБА СУПРУЖНИКА (члан 198 Породичног закона)

У случају обостраног насиља у породици, суд може изрећи мере заштите од насиља у породици према странкама (чланова породичне заједнице), без обзира на то, ко је покренуо поступак за заштиту од насиља у породици и без обзира на облик и интензитет испољавања насиља, с тим што ће суд о наведеним околностима водити рачуна приликом избора мере заштите, па ће странкама изрећи мере породичноправне заштите које одговарају утврђеној врсти и степену испољеног насиља.

Из образложења:

Неосновано се жалбеним наводима тужиље оспорава одлука првостепеног суда о усвајању противтужбеног захтева туженог, наводима да се речи које је упутила туженом не могу квалификовати као насиље у породици. Правилно је првостепени суд проценио да су се у понашању тужиље, упућивањем порука увредљиве садржине туженом, стекли елементи насиља у породици, те да је суд дужан да покаже „нулту толеранцију“ на насиље што подразумева и свако понашање које одступа од стандарда нормалног и прихватљивог опхођења и комуницирања са члановима породице, будући да је вређање изричито предвиђено као вид насиља у породици одредбом члана 197. став 2. тачка 6. Породичног закона, којим је прописано да се насиљем у породици нарочито сматра, између осталог, вређање, као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање. У том погледу, правилно је првостепени суд оценио да у конкретној ситуацији постоји висококонфликтни однос бивших супружника, па да је због опасности од даљег продубљивања конфликта и ризика од ескалације насиља оправдано одређивање мере заштите од насиља у породици - забрана даљег узнемиравања туженог, у складу са предлогом Центра за социјални рад. Супротно жалбеним наводима тужиље да се изреченом мером заштите од насиља у породици тужиља као жртва насиља изједначава са туженим као насилником, првостепени суд је у конкретном случају тужиљи изрекао најблажу меру заштите од насиља у породици, док мере које су изречене туженом, садржане у ставу 1. изреке побијане пресуде (забрана приступа у простор око места становања тужиље), као и ставу II изреке ове пресуде (забрана приближавања тужиљи на удаљености мањој од 200м), представљају мере породичноправне заштите са тежим последицама, због чега из наведеног произилази да мере заштите од насиља у породици изречене странкама одговарају степену испољеног насиља.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу 4П2-860/24 од 13.11.2024. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж2-124/25 од 21.03.2025. године, пресуда Врховног суда Рев 10750/2025 од 10.09.2025. године)

***Сентенцу приредио Никола Пековић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

**НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ И МОДЕЛ ВИЂАЊА ДЕТЕТА
СА РОДИТЕЉЕМ СА КОЈИМ НЕ ЖИВИ
(члан 197. став 1. Породичног закона)**

У ситуацији у којој тужени, приликом преузимања детета од тужиље, предузима радње које имају елементе насиља у породици према тужиљи, постојећи модел виђања не може представљати сметњу за изрицање мере заштите од насиља у породици према туженом, будући да се модел виђања може изменити тако да се преузимање детета врши преко трећих лица и на тај начин се може прилагодити изреченим мерама заштите од насиља у породици, на који начин би се омогућило остваривање личних односа туженог са дететом.

Из образложења:

Основано се жалбом тужиље указује да је првостепени суд на утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право када је у ставу 2. изреке одбио тужбени захтев тужиље којим је тражила да се забрани туженом да се приближава тужиљи на удаљености мањој од 200 метара.

Наиме, не може се прихватити закључак првостепеног суда да би се одређивањем наведене мере заштите од насиља у породици онемогућило остваривање контакта између туженог и малолетног детета странака, с обзиром на начин уређења личног контакта према решењу Основног суда у Трстенику П2-*/22 од 26.07.2024. године, којим је одређено да ће тужени преузимати дете од тужиље. У конкретном случају, пресуда Основног суда у Трстенику П2-*/22 од 29.04.2024. године којом је одлучено о начину одржавања личних односа између туженог и мал. детета није правноснажна, а на снази је искључиво решење које привремено уређује начин одржавања личних односа између мал. детета и оца до правноснажног окончања поступка о поверавању мал. детета, па стога у ситуацији у којој постоје претње по живот тужиље и њене породице од стране туженог, апелациони суд налази да није сврсисходно одбијање тужбеног захтева за изрицање мера заштите од насиља у породици према туженом због привремено одређеног модела виђања који се, ако је то потребно, може изменити и прилагодити изреченим мерама заштите од насиља у породици, на који начин би се омогућило остваривање личних односа туженог са дететом. Имајући у виду да је сврха мера породичноправне заштите да се отклоне околности које погодују и

подстичу понављање насиља, а да је тужени у ситуацијама када преузима дете добацивао тужиљи, упућивао псовке и увредљиве речи, апелациони суд налази да се у конкретном случају сврха заштите не може остварити уколико би туженом било допуштено да се приближава тужиљи на растојање са којег би могао да понови насиље, за које постоји ризик да поприми теже облике.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу 4П2-860/24 од 13.11.2024. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж2-124/25 од 21.03.2025. године)

*Сентенцу приредио Никола Пековић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НАСЛЕДНО ПРАВО

ГУБИТАК ПРАВА ЗАКОНСКОГ НАСЛЕЂИВАЊА БРАЧНОГ ДРУГА

(члан 22 став 3 Закона о наслеђивању)

До губитка права законског наслеђивања брачног друга доводи престанак заједнице живота брачних другова, јер се услед престанка заједнице живота више не остварује сврха брака.

Из образложења:

Одредбом члана 22. став 3. Закона о наслеђивању прописано је да брачни друг губи право законског наслеђивања ако је његова заједница живота са оставиоцем била трајно престала његовом кривицом или у споразуму са оставиоцем.

У конкретном случају правилно је првостепени суд, правилном оценом изведених доказа, утврдио да је тужени са сада пок. * живео двадесетак дана, марта 2000. године, када је отишао у Швајцарску ради закључења брака, да је њихова заједница престала неколико месеци након закључења брака, колико су били у редовном телефонском контакту, те да је заједница живота супружника престала кривицом туженог, све из разлога које наводи првостепени суд у побијаној пресуди. Неосновани су жалбени наводи туженог да се из изведених доказа види да њихова брачна заједница никада није престала, да су се поштовали, волели и испуњавали заједничке потребе, те упркос свему неговали однос мужа и жене, да су сада пок. * и тужени уредили своју заједницу на начин како су они сматрали да треба и могу обзиром на животне околности које су их задесиле, те да је тужени, сачињавањем тестаментa пред сведоцима, покушао да обезбеди своју супругу за случај његове смрти која би по природи ствари требало да наступи пре. Правилно првостепени суд није поклатио веру и није прихватио као истините исказе туженог саслушаног у својству парничне странке и сведока * и * у делу у коме су се изјашњавали да је тужени, након боравка у Швајцарској у марту 2000. године, у више наврата долазио у Швајцарску и са * на по дан или неколико дана боравио у њиховим становима, јер је крајње нелогично и неприхватљиво да тужени, уколико је како тврди након 2000. године више пута одлазио у

Швајцарску и виђао се са *, о томе нема баш никакав материјални доказ, а поготово након визне либерализације крајем 2009. године. То што је тужени евентуално * за живота посветио песме не може се сматрати остваривањем сврхе брака у смислу одредаба члана 25. до 29. Породичног закона ради које се брак закључује.

(пресуда Основног суда у Трстенику 5П-214/23 од 26.09.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-705/25 од 20.05.2025. године)

*Сентенцу приредила Сузана Марковић,
виши судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ДЕОБА НАСЛЕДСТВА (члан 228 став 1 Закона о наслеђивању)

Усмени уговор о деоби заједничке непокретности између заједничара производи правно дејство, јер се деобом не преноси својина, већ се само утврђују односи међу заједничарима при развргнућу заједнице.

Из образложења:

Одредбом чл. 228 ст. 1 Закона о наслеђивању је прописано да деобу наследства може захтевати сваки наследник у свако доба, осим у невреме.

Из изведених доказа у првостепеном поступку произилази да су сви наследници поштовали вољу своје покојне мајке да предметна парцела под шумом, коју је наследила од свог покојног оца, буде у искључивој својини тужиле М., да су са вољом своје покојне мајке били међусобно сагласни и након њене смрти, да су испоштовали договор са њом и фактички закључили усмени уговор о физичкој деоби наслеђа који је само формално спроведен кроз оставински поступак доношењем решења о наслеђу О-*/19 од 06.10.2020. године, а које у потпуности одржава њихову раније извршену поделу наследне масе, да је са поменутом деобом био сагласан и отац туженог који је надживео мајку. Тужилца је поднела тужбу првостепеном суду 21.05.2021. године када је већ и формално постала власник предметне непокретности, на којој је сечом шуме од стране туженог настала штета и то у законском року од 3 године од дана извршене сече (октобар 2018. године), сходно чл. 376 ЗОО.

У тренутку смрти оставиоца заоставштина прелази на његове наследнике. Наследници од тог тренутка стичу на предметима заоставштине заједничку својину која представља својину више лица на неподељеној ствари када су њихови удели одредиви али нису унапред одређени, а она постоји до деобе, односно доношења решења о наслеђивању у коме се одређује сувласнички део сваког наследника. Деобу права која чине заједничку имовину може захтевати сваки наследник у свако време, осим у невреме. Усмени уговор о деоби заједничке непокретности између заједничара производи правно дејство, јер се деобом не преноси својина, већ се само утврђују односи међу заједничарима при развргнућу заједнице и одређује ко је власник на одређеним непокретностима и на којим деловима одређених непокретности. Овде се не преноси власништво, јер су санаследници постали власници на свакој непокретности и деловима истих моментом смрти оставиоца (чл. 212 ЗОН-а).

Имајући у виду наведено, по налажењу апелационог суда, првостепени суд је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно применио одредбе Закона о наслеђивању када је тужиљи досудио 1/5 укупне штете, уз погрешан закључак да је тужиља у тренутку сече имала право својине на 1/5 парцеле на којој се шума налази. Због тога је апелациони суд преиначио побијану пресуду у ставу II изреке и обавезао туженог да тужиљи (поред износа досуђеног ставом I изреке), сходно одредбама чл. 154, 155, 189 и 277 ЗОО, исплати износ од још 904.708.74 динара (односно укупну штету), на име посечених стабала на предметној парцели, која је у време сече, а према усменом договору о деоби непокретности, била у власништву тужиље (чл 228 ст. 1 ЗОН-а), са законском затезном каматом почев од дана пресуђења 08.12.2022. године, сходно чл. 189 ст. 2 ЗОО.

(пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-656/23 од 10.05.2023. године, пресуда Врховног суда Рев 23333/2023 од 17.04.2024. године)

***Сентенцу приредио Далибор Јаблановић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

**ПРАВНО ДЕЈСТВО УГОВОРА О ДОЖИВОТНОМ
ИЗДРЖАВАЊУ У СЛУЧАЈУ КАДА СУ ДАВАОЦИ
ИЗДРЖАВАЊА МАЛОЛЕТНА ЛИЦА
(Члан 194 Закона о наслеђивању)**

У ситуацији када су даваоци издржавања малолетна лица, закључили уговор о доживотном издржавању уговор је правно ваљан, уколико је обавеза давалаца издржавања уговорена, да ту обавезу, према примаоцу издржавања преузео законски заступник давалаца издржавања, а малолетни уговарачи су били заступани од стране законског заступника.

Из образложења:

Чињеница да су даваоци издржавања приликом закључења уговора о доживотном издржавању били малолетна лица, не утиче на правилност примене материјалног права, јер је обавеза давалаца издржавања у предметном уговору дефинисана тако да је ту обавезу према примаоцу издржавања преузео њихов законски заступник, отац С.С., коју обавезу је и извршавао на начин како је то било уговорено, и то у највећој мери преко свог оца Т.С. Отац тужилаца је закључио и судски оверио уговор о доживотном издржавању у име и за рачун малолетних давалаца издржавања као њихов законски заступник у смислу члана 72. став 1. Породичног закона, тако да је у свему испоштована и форма уговора прописана одредбом члана 195 Закона о наслеђивању. Воља странака је управо била да се закључи предметни уговор и била је потпуно слободно изражена, при чему су примаоцу издржавања била позната лична својства малолетних давалаца издржавања, који је управо такав уговор желео да закључи, због чега је исти правно ваљан правни посао у погледу извршења обавеза, имајући у виду праву вољу уговорника, односно да ће уговорне обавезе испуњавати законски заступник давалаца издржавања, без обзира на узраст давалаца издржавања, а малолетни уговарачи су били заступани од стране свог оца као законског заступника,

због чега су неосновани жалбени наводи тужене да тужиоци нису могли да имају државину на непокретностима, јер то не утиче на правилност примене материјалног права о основаности тужбеног захтева тужилаца.

*(пресуда Основног суда у Петровцу на Млави
П-568/20 од 16.03.2022. године, пресуда Апелационог суда
у Крагујевцу Гж-1554/22 од 08.11.2022. године, пресуда
Врховног суда Рев-7549/23 од 06.03.2025. године)*

*Сентенцу приредила Милена Пајкић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

МОГУЋНОСТ КОРИШЋЕЊА ПИСМЕНОГ ЗАВЕШТАЊА ПРЕД СВЕДОЦИМА (Члан 85 Закона о наслеђивању)

Облик писменог завештања пред сведоцима може користити само лице које је у стању да прочита завештање, јер је могућност завештаоца да такво завештање прочита показатељ да је завештање, са садржином коју је и сам прочитао, одраз његове последње воље, у ситуацији када је завешталац слепо лице, које није у стању да га само прочита, такво завештање сачињено у наведеном облику није пуноважно.

Из образложења:

Правилно је првостепени суд, у ситуацији када је на основу усаглашеног налаза и мишљења два вештака одговарајуће медицинске струке утврђено да Б.Б. сада бив, са оштећењем вида од 95%, није могао да чита ни уз помоћ лупе, нити другог помагала, као и да је код истог у време сачињавања спорног завештања, дошло до погоршања вида и смањења његове видне способности и преко 95%, закључио да у конкретном случају нису испуњени услови за пуноважност писменог завештања пред сведоцима, сходно одредби чл. 85 Закона о наслеђивању, који у ставу првом прописује да писмено завештање пред сведоцима може сачинити завешталац који зна да чита и пише, тако што ће пред два сведока изјавити да је већ сачињено писмено прочитао, да је то његова последња воља и потом се на писмену својеручно потписати. Ово из разлога што писмено завештање пред сведоцима представља изјаву воље завештајно способног лица које зна и може да чита и пише, при

чему осим познавања читања и писања у моменту када потписује исправу о завештању, завешталац мора бити у стању да је прочита и потпише. Наиме, потребно је знање и могућност читања писмена на коме је исправа о завештању сачињена, тако да овај облик завештања не могу сачинити неписмена лица, односно лица која нису у стању да прочитају завештање, те у ситуацији када је завешталац слеп, иако је евентуално знао читати и могао писати, такав тестамент није пуноважан, будући да за испуњеност форме која је прописана одредбом чл. 85 Закона о наслеђивању није довољно да се такво завештање прочита завештаоцу од стране било ког трећег лица, јер је могућност завештаоца да такво завештање прочита, показатељ да је управо то завештање, са садржином коју је и сам прочитао, одраз његове последње воље. Како је у првостепеном поступку утврђено да Б.Б. сада бив, није могао да прочита припремљен текст спорног завештања, који је сачињен од стране адвоката, ни уз помоћ лупе, нити другог помагала, то је првостепени суд у конкретном случају донео правилну и закониту одлуку.

Правно дејство може да произведе само такво завештање које је, слободно изражавајући своју вољу, сачинило завештајно способно лице у једном од облика који су прописани законом и чија је садржина сагласна позитивним прописима и правилима морала, па недостатак било којег од ових елемената у време завештања чини завештање непуноважним.

Правилно је првостепени суд закључио да у предметној правној ствари нису од значаја околности да се Б.Б. сада бив, самостално кретао, да није користио штап, да је код адвоката ради сачињавања тестамена дошао самостално, а што се и жалбом сада неосновано указује, код чињенице да се формом тестамена пред сведоцима може користити само лице које је у стању да прочита тестамент, а што Б.Б. сада бив. није био у стању, при чему је у првостепеном поступку утврђено и да је исти у међувремену развио друга чула, која су му омогућавала да се самостално креће у познатом простору и да иде устаљеним путањама, наученим ходом оријентације, будући да је завршио школу за слепа лица, а што је преостали проценат његове видне способности и омогућавао.

Будући да су правне последице поништаја завештања такве да сва оставиочева располагања учињена поништеним завештањем после такве судске одлуке губе правну снагу у целини на основу члана 164. Закона о наслеђивању, при чему је оставински поступак иза завештаоца прекинут, то

су у конкретном случају правне последице рушљивог завештања изједначене последицама ништавог, па на правилност примене материјалног права у овој правној ствари не утиче то што је захтевано утврђење ништавости, а не поништај завештања, о чему је првостепени суд дао довољне и јасне разлоге, а што се конкретним жалбеним наводима тужене и не указује.

*(пресуда Основног суда у Крагујевцу П-10230/21
од 10.06.2024. године, пресуда Апелационог суда у
Крагујевцу Гж-2989/24 од 21.05.2025. године)*

*Сентенцу приредила Милена Пајкић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НЕДОСТОЈНОСТ ЗА НАСЛЕЂИВАЊЕ УСЛЕД ТЕЖЕГ ОГРЕШЕЊА О ЗАКОНСКУ ОБАВЕЗУ ИЗДРЖАВАЊА (члан 4. Закона о наслеђивању)

За оцену недостојности за наслеђивање услед тежег огрешења о законску обавезу издржавања, потребно је сагледати околности у којима су се налазили и оставилац и наследник, односно ценити способност оставиоца за рад и да ли је имао довољно средстава за издржавање, као и могућност наследника да испуњава обавезу издржавања, те да ли је свесно избегавао своју обавезу, у погледу којих чињеница је терет доказивања на ономе који се позива на овај разлог недостојности за наслеђивање.

Из образложења:

Неосновано се жалбеним наводима туженог оспорава закључак првостепеног суда да нису испуњени услови из члана 4. став 1. и 2. Закона о наслеђивању, указујући да се тужилац теже огрешио о законску обавезу издржавања према пок. Б. М. Наиме, да би наследник био недостојан за наслеђивање, у смислу наведене одредбе, потребно је да постоји дужност наследника да издржава оставиоца по закону и да се наследник теже огрешио о ту законску обавезу, а питање законске обавезе детета на издржавање родитеља, уређено је одредбом члана 156. став 1. Породичног закона, којим је прописано да родитељ који је неспособан за рад, а нема довољно средстава за издржавање, има право на издржавање од пунолетног детета или

другог крвног сродника у правој нисходној линији, односно од малолетног детета, које стиче зараду или има приходе од имовине, сразмерно његовим могућностима. За оцену тежег огрешења о законску обавезу издржавања треба сагледати околности у којима су се налазили и оставилац и наследник, те на основу тога закључити да ли је оставилац био неспособан за рад и да ли има довољно средстава за издржавање, као и околности у којима се налазио наследник, односно да ли је он објективно могао да испуњава ове обавезе, те да ли је свесно избегавао да удовољи овој својој обавези, коју је иначе у могућности да испуни, а на туженом је био терет доказивања наведених чињеница у складу са одредбом члана 231. став 3. Закона о парничном поступку, којим је прописано да странка која оспорава постојање неког права, сноси терет доказивања чињенице која је спречила настанак или остваривање права или услед које је право престало да постоји, ако законом није другачије прописано.

У конкретном случају, на предлог туженог су се изјашњавали сведоци који немају непосредних и конкретних сазнања о наведеним околностима, а тужени није пружио релевантне писане доказе од надлежних органа да је пок. Б.М. био незапослено лице без имовине и прихода, нити је приложио медицинску документацију на основу које би се могло утврдити да је услед болести, инвалидности или старости био неспособан да својим радом оствари средства за издржавање, те да је тужиочева помоћ била неопходна за обезбеђење минимума његове егзистенције. Питање тежег огрешења о законску обавезу издржавања цени се у сваком конкретном случају, у зависности од објективних околности случаја, при чему се мора узети у обзир и наследников субјективни доживљај целе ситуације, односно потребно је доказати и да је наследнику познато да је оставилац неспособан за рад и да нема довољно средстава за живот, што у конкретном случају није доказано, а такође тужени није доказао ни да је тужилац, према својим имовинским приликама и околностима под којим је живео, био у могућности да испуњава обавезу издржавања.

Нису од утицаја на другачију одлуку у овој правној ствари ни жалбени наводи туженог којима се указује да тужилац није долазио да посећује пок. Б.М., као и да није питао за њега, с обзиром на то да се наведене околности не могу довести у везу са тежим огрешењем о законску обавезу издржавања, па би овакво понашање евентуално могло представљати само повреду моралне

обавезе тужиоца према оцу, а не разлог недостојности за наслеђивање из члана 4. став 1. тачка 4. Закона о наслеђивању.

*(пресуда Основног суда у Крагујевцу 35П-11777/20
од 07.06.2024. године, пресуда Апелационог суда у
Крагујевцу Гж-2373/24 од 24.07.2025. године)*

*Сентенцу приредио Никола Пековић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ИЗВРШНИ ПОСТУПАК

ПРАВНО ДЕЈСТВО ЗАБЕЛЕЖБЕ (члан 155 став 2 Закона о извршењу и обезбеђењу)

За правно дејство забележбе одлучан је моменат подношења захтева надлежном органу, а не моменат његовог фактичког стања.

Из образложења:

Закључак о спровођењу извршења Иив.***/18 од 12.01.2019. године, постао је правноснажан дана 03.12.2018. године, а одређено је спровођење извршења на непокретној имовини извршног дужника и то: кп.бр.***/1, површине 11091 м2, са обимом удела 914/11091, уписана у Лист непокретности број *** КО Зубовац, помоћних зграда на кп.бр. ***/1, објекта број 5, објекта број 6, објекта број 7 и објекта број 8, све КО ***, забележбом решења о извршењу у одговарајућу јавну књигу, утврђењем тржишне вредности непокретности, продајом непокретности и намирењем извршног повериоца од износа добијеног продајом. Дана 14.01.2019. године, јавни извршитељ поднео је захтев за упис забележбе закључка о спровођењу извршења Иив. бр.***/18, који је примљен у надлежну службу РГЗ СКН Крушевац, дана 15.01.2019. године.

Утврђено је да је у „Г“ листу – подаци о теретима, од стране РГЗ СКН, дана 01.02.2019. године, уписана забележба закључка Иив.бр.**/18 од 12.01.2019. године, а на основу закључка Јавног извршитеља М.Ђ., о спровођењу извршења решења Иив.бр.***/18 од 13.11.2018. године, против извршног дужника Б. И., из Зубовца, на непокретности у обиму заједничког удела, у корист извршног повериоца Фонда за развој РС Ниш.

Првостепени суд закључује да није од значаја чињеница да је од стране РГЗ СКН извршен упис забележбе у „Г“ листу дана 01.02.2019. године, јер је применом наведене одредбе члана 155 ЗИО, фикција забележбе поменутог закључка наступила истеком 72 часа од момента подношења захтева, тачније 17.01.2019. године.

Наиме, одредбом члана 155 став 2 Закона о извршењу и обезбеђењу прописано је да је орган који води катастар непокретности дужан да упише забележбу решења о извршењу у року од 72 часа од пријема захтева за упис,

иначе се сматра да је забележба уписана истеком 72 часа од пријема захтева за упис, док је ставом 4 истог члана прописано да уписом забележбе решења о извршењу извршни поверилац стиче право да се намири на непокретности (право на намирење) и ако друго лице касније стекне својину на њој. У смислу наведене одредбе закона, супротно жалбеним наводима тужиоца, правилно је првостепени суд закључио да је за правно дејство забележбе одлучан моменат подношења захтева надлежном органу, а не моменат његовог фактичког уписа, јер евентуално кашњење органа управе у поступању не може производити правне последице у корист трећих лица. Рок у коме је катастар дужан да поступи по захтеву за упис, има за циљ обезбеђење ефикасности рада органа, али не представља материјалноправни рок, чијим пропуштањем би се губила права лица у чију корист је упис затражен. Стога, пропуст надлежног органа да изврши упис у законом предвиђеном року, не може ићи на терет извршног повериоца, нити може створити правни основ за стицање права без терета извршења од стране тужиоца.

*(пресуда Основног суда у Крушевцу П.бр.1813/23
од 14.03.2025. године и пресуда Апелационог суда у
Крагујевцу Гж-2294/25 од 14.01.2026. године)
Сентенцу приредила Јелена Тимотијевић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

РАДНО ПРАВО

ПРЕОБРАЖАЈ РАДНОГ ОДНОСА И МИНУЛИ РАД

(члан 108. став 1. тачка 4. Закона о раду
(„Службени гласник РС“, број 24/05 и др.))

Запослени, коме је судском одлуком преображен радни статус на основу закључених уговора са послодавцем у радни однос на неодређено време, има право на увећану зараду за минули рад за период обухваћен тим уговорима, јер је и у том периоду био у радном односу.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању првостепеног суда, пресудом Основног суда у Прибоју П1 бр.153/16 од 14.3.2017. године, и то ставом I изреке усвојен је тужбени захтев тужиље против туженог, па је у тачки 1. става I изреке пресуде утврђено да су ништава 24 сукцесивно закључена уговора и шест анекса тих уговора, који су закључени између правног претходника туженог и тужиље у временском периоду од 12.11.2007. године до 31.8.2014. године, квалификовани као привремени и повремени послови, већ да су по својој правној природи, а сходно намери и циљу странака испунили услове за конверзију у уговоре о раду на одређено време, јер су тужила и тужени тада међусобно закључивали пуноважне уговоре о раду на одређено време. У тачки 2. става I изреке утврђено је да је радни однос на одређено време који је тужила засновала код правног претходника туженог, на основу 24 сукцесивно закључена уговора и шест анекса тих уговора, закључених у временском периоду од 12.11.2007. године до 31.8.2014. године прерастао у радни однос на неодређено време почев од 24.2.2014. године, а да је радни однос тужили неосновано престао дана 31.8.2014. године, што је тужени дужан признати. Тачком 3. става I изреке тужени је обавезан да у року од осам дана од дана правноснажности пресуде тужилу врати на рад на послове који одговарају њеном радном искуству и стручној спреми. Ставом II изреке одлучено је о трошковима парничног поступка. Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1845/17 од 2.3.2018. године, ставом I изреке, потврђена је првостепена пресуда у ставу I тачке 2. и 3. изреке, као и у ставу II изреке, док је ставом II изреке другостепене пресуде, првостепена пресуда укинута у ставу I тачка 1. изреке, а тужба тужиље одбачена као недозвољена. Правни претходник

туженог је, поступајући по пресуди Апелационог суда у Крагујевцу, као послодавац, са тужиљом, као запосленом, закључио уговор о раду број 8 М 000-Д-09.15-107690/1-18 дана 16.4.2018. године, којим је тужиља засновала радни однос код туженог на неодређено време почев од 18.4.2018. године. Пресудом Врховног касационог суда Рев2-1656/2018 од 7.2.2019. године одбијена је као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу број Гж1-1845/17 од 2.3.2018. године.

Чланом 108. став 1. тачка 4. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05 и др.) прописано је да запослени има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду, и то: по основу временаведеног на раду за сваку пуну годину рада остварену у радном односу код послодавца (минули рад)-најмање 0,4% од основице. Ставом 2. истог члана закона прописано је да се, при обрачуну минулог рада, рачуна и времеведено у радном односу код послодавца претходника из члана 147. тог закона, као и код повезаних лица са послодавцем у складу са законом. Ставом 5. истог члана закона предвиђено је да основицу за обрачун увећане зараде чини основна зарада утврђена у складу са законом, општим актом и уговором о раду.

Како је правноснажном пресудом Основног суда у Прибоју П1-153/2016 од 14.3.2017. године утврђено да је радни однос на одређено време, који је тужиља засновала код правног претходника туженог, на основу 24 сукцесивно закључена уговора и шест анекса тих уговора, закључених у временском периоду од 12.11.2007. године до 31.8.2014. године прерастао у радни однос на неодређено време, то тужиљи припада право на увећану зараду по основу минулог рада и за овај период (при чему је тужени обрачунавао тужиљи увећану зараду по основу минулог рада за период од 24.2.2014. године до 31.8.2014. године), јер је тужиља била у радном односу и у овом периоду.

(пресуда Основног суда у Прибоју П бр. 349/2023 од 10.4.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1457/24 од 10.4.2025. године)

***Сентенцу приредила Марија Цимеша Фуртула,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу***

**ЗАКОНСКА КАМАТА
НА ТЗВ. “ПАУШАЛНУ” НАКНАДУ ШТЕТЕ
(члан 191. став 5. Закона о раду
(„Службени гласник РС“, број 24/05 и др.)
и члан 277. став 1. ЗОО)**

Запосленом, коме је судском одлуком досуђена накнада штете уместо враћања на рад (тзв. “паушална” накнада штете) има право на законску камату на досуђени износ по наведеном основу која тече од дана пресуђења, јер се у моменту пресуђења одмерава висина ове штете применом критеријума прописаних чланом 191. став 5. Закона о раду.

Из образложења:

Према члану 191. став 5. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14) ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, а запослени не захтева да се врати на рад, суд ће, на захтев запосленог, обавезати послодавца да запосленом исплати накнаду штете у износу од највише 18 зарада запосленог, у зависности од временаведеног у радном односу код послодавца, година живота запосленог и броја издржаваних чланова породице.

Запослени коме је престао радни однос без правног основа, може у смислу цитиране законске норме, да у судском поступку уместо враћања на рад код послодавца, тражи накнаду штете до прописаног максималног износа. Имајући то у виду, те у поступку несумњиво утврђене чињенице да је решење туженог од 21.9.2015. године којим је тужиоцу отказан уговор о раду, поништено као незаконито правноснажном пресудом Основног суда у Ивањици П1-219/15 од 14.3.2018. године, да је тужилац у радном односу код туженог провео 28 година (што представља релативно дуг период), да је исти рођен 1957. године, да је у моменту престанка радног односа имао 58 година живота, као и да издржава незапослену ћерку са здравственим проблемима, то тужиоцу припада накнада штете у смислу члана 191. став 5. Закона о раду у максималном износу од 18 зарада (имајући у виду износ месечне зараде за август 2015. године који је међу странкама неспоран). Тужиоцу на досуђени износ припада и законска затезна камата сходно члану 277. став 1. Закона о облигационим односима, и то почев од 14.9.2021. године, као дана пресуђења, с обзиром на то да се у моменту пресуђења одмерава њена висина применом

критеријума прописаних чланом 191. став 5. Закона о раду, због чега тек од тог момента може да тече законска затезна камата.

*(пресуда Основног суда у Ивањици П1 15/19 од 14.9.2021. године,
пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 3592/21 од 13.9.2022. године
и пресуда Врховног касационог суда Рев2 246/2023 од 8.3.2023. године)*

*Сентенцу приредила Марија Цимеша Фуртула,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**УМАЊЕЊЕ ТЗВ. “ПАУШАЛНЕ” НАКНАДЕ ШТЕТЕ
(члан 191. ставови 5. и 9. Закона о раду
(„Службени гласник РС“, број 24/05 и др.))**

Лицу коме се судском одлуком досуђује накнада штете уместо враћања на рад (тзв. “паушална” накнада штете) иста се не умањује за износе примљене по основу породичне пензије, јер се породична пензија не може подвести под приход на основу рада имајући у виду да се ради о посебном примању које се остварује применом одредби Закона о пензијском и инвалидском осигурању.

Из образложења:

Одредбом члана 191. став 5. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14) прописано је да ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, а запослени не захтева да се врати на рад, суд ће, на захтев запосленог, обавезати послодавца да запосленом исплати накнаду штете у износу од највише 18 зарада запосленог, у зависности од временаведеног у радном односу код послодавца, година живота запосленог и броја издржаваних чланова породице, док се према ставу 8. истог члана закона под зарадом из ставова 5. и 7. овог члана сматра зарада коју је запослени остварио у месецу који претходи месецу у коме му је престао радни однос. Ставом 9. наведеног члана закона предвиђено је да се накнада из ставова 1, 5, 6. и 7. овог члана умањује за износ прихода које је запослени остварио по основу рада, по престанку радног односа.

Како одредба члана 191. став 9. Закона о раду прописује да се накнада штете уместо враћања на рад умањује за износ прихода које је запослени

остварио по престанку радног односа, али само по основу рада, при чему се породична пензија не може подвести под приход по основу рада, имајући у виду да се ради о посебном примању које се остварује применом одредби Закона о пензијском и инвалидском осигурању, то нису испуњени услови за умањење припадајуће накнаде за износе које је тужилац остварио по престанку радног односа као корисник породичне пензије.

(пресуда Основног суда у Ивањици П1 15/19 од 14.09.2021. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 3592/21 од 13.9.2022. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2 246/2023 од 8.3.2023. године)

*Сентенцу приредила Марија Цимеша Фуртула,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**НЕМОГУЋНОСТ ИЗДАВАЊА И ДОСТАВЉАЊА ПОТВРДЕ О
ПРИВРЕМЕНОЈ СПРЕЧЕНОСТИ ЗА РАД ЗБОГ КАШЊЕЊА
У ИЗМИРИВАЊУ ОБАВЕЗА ПОСЛОДАВЦА У ВЕЗИ
ДОПРИНОСА ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРАЊЕ
(члан 179. став 3. тачка 2.) у вези са чланом 103. Закона
о раду („Службени гласник РС“, број 24/05...95/18))**

У ситуацији када потврда о наступању привремене спречености за рад запосленог не буде издата због неуплаћених доприноса за обавезно здравствено осигурање, односно кашњења у плаћању, недостављање потврде послодавцу у року од три дана, не представља акт непоштовања радне дисциплине због које је послодавац могао запосленом да откаже уговор о раду.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда тужилац је био у радном односу код тужене на неодређено време и дана 23.5.2022. године претрпео је повреду на раду. Истог дана се обратио лекару који је препоручио поштеду до контроле у трајању од 10 дана, којом приликом лекар тужиоцу није издао потврду о привременој спречености за рад из разлога што тужиоцу није била оверена здравствена књижица, јер тужена није за тужиоца уплатила доприносе за обавезно здравствено осигурање. О овој чињеници тужилац је усменим путем обавестио супруга тужене предузетнице, а потом је

препорученом пошиљком од 25.5.2022. године о овоме обавестио тужену. Тужена је 31.5.2022. године донела упозорење број 1/2022 којим је тужиоца упозорила на постојање разлога за отказ уговора о раду због учињене повреде радне обавезе из члана 179. став 3. тачка 2. Закона о раду - зато што није доставио потврду о привременој спречености за рад до 26.5.2022. године у смислу члана 103. Закона о раду. Тужилац је у изјашњењу између осталог навео да није могао да отвори боловање и достави дознаке јер му није оверена здравствена књижица, те да му је по основу новог извештаја лекара специјалисте од 1.6.2022. године наложена поштеда од још 30 дана. Поред овог изјашњења тужилац је обавештењем од 4.6.2022. године обавестио тужену да му је на контролном лекарском прегледу обављеном дана 1.6.2022. године лекар продужио поштеду на још 30 дана и доставио је извештај лекара специјалисте од 1.6.2022. године. Дана 15.6.2022. године тужилац је примио обавештење туженог (број 2/22 од 13.6.2022. године) којим га тужена обавештава да је на дан 1.6.2022. године измирила обавезе за његово здравствено осигурање и да сада може да овери књижицу, да је потребно да у року од три дана достави потврду лекара да се налази на боловању и да ће му у противном због учињене повреде радне обавезе из члана 179. став 3. тачка 2. Закона о раду отказати уговор о раду. Обавештењем од 16.6.2022. године тужилац је обавестио тужену да не може да поступи по обавештењу зато што му књижица и даље није оверена, а што је утврдио увидом у преглед картице здравственог осигурања од 16.6.2022. године, те да је и даље спречен за рад. Тужилац је дана 7.6.2022. године Пореској управи, филијала у поднео пријаву против тужене захтевајући теренску контролу и инспекцијски надзор, а овај орган је дописом од 23.6.2022. године обавестио тужиоца да је тужена извршила обавезе закључно са даном 1.6.2022. године. Из дописа Републичког фонда за здравствено осигурање, филијала ... утврђено је да је овера картице здравственог осигурања за тужиоца извршена 24.6.2022. године. Тужилац се на заказани контролни преглед код лекара јавио 28.6.2022. године, када му је отворено боловање од овог датума, а потврду о наступању привремене спречености за рад и извештај о привременој спречености за рад тужилац је препорученом пошиљком послао туженој дана 29.6.2022. године. Тужена је оспореним решењем број 3/2022 од 27.6.2022. године тужиоцу отказала уговор о раду због непоштовања радне дисциплине из члана 179. став 3. тачка 2. Закона о раду, недостављање потврде о привременој спречености за рад у смислу члана 103. Закона о раду. У решењу је наведено између осталог да је тужена извршила уплату доприноса дана 1.06.2022.

године, да је по извршеној уплати заосталих доприноса, послодавац о томе обавестио запосленог дописом од 13.06.2022. године, уз упозорење да у року од три дана донесе потврду о привременој спречености за рад или да се јави на посао, те да иако је од наводне повреде прошло више од месец дана, а запослени није доставио потврду лекара о привременој спречености за рад нити има намеру да исту уопште доставља, то је донето решење којим се тужиоцу отказује уговор о раду.

Сходно наведеном, по оцени Апелационог суда, правилно је првостепени суд закључио да је отказ незаконит. Наиме, недостављање потврде о наступању привремене спречености за рад у року од три дана, односно чињеница да је ову потврду тужилац доставио послодавцу 29.6.2022. године, у конкретном случају не представља акт непоштовања радне дисциплине због које је послодавац могао тужиоцу да откаже уговор о раду. Ово стога јер су разлози за недостављање потврде били потпуно изван воље и могућности деловања тужиоца, а тужилац је и усменим и писаним путем обавестио послодавца о спречености за рад због задобијене повреде, као и о немогућности лекара да изда потврду о спречености за рад услед разлога за које је одговорна тужена - неплаћања доприноса за обавезно здравствено осигурање за тужиоца, када је послодавцу доставио и извештај лекара. Сврха достављања потврде је да послодавац буде обавештен о разлозима одсуства запосленог и о времену очекиваног одсуства, односно на тај начин запослени правда своје одсуство са рада. У конкретном случају, није спорно да је тужилац био одсутан са рада почев од 24.5.2022. године, а по оцени Апелационог суда ово одсуство је било и оправдано, јер је стварни разлог тог одсуства била повреда тужиоца, што је и наведено у извештајима лекара специјалисте од 23.5.2022. године, 1.6.2022. године и 28.6.2022. године (који извештаји су достављени послодавцу), у извештају о привременој спречености за рад од 28.6.2022. године, као и потврди о наступању привремене спречености за рад од 28.6.2022. године. У конкретном случају тужилац је поступио у свему према обавези коју прописује одредба члана 103. Закона о раду, а потврду коју је требало да изда лекар на основу овог члана закона, лекар није издао из разлога што тужена није испунила своју обавезу и измирила доприносе за здравствено осигурање, па је ни тужилац није могао доставити туженој, а када су се стекли услови за издавање потврде то је и учинио (28.6.2022. године издата потврда) и исту је тужилац доставио туженој у року од три дана (29.6.2022. године). Такође, чињенице: да је тужена уплату доприноса извршила 1.6.2022. године, да је

надлежна служба оверу здравствене књижице извршила 24.6.2022. године, а да је тужилац потврду доставио послодавцу 29.6.2022. годину нису од утицаја на законитост и правилност првостепене пресуде јер је тужилац учинио све што је требало: јавио се лекару, обавестио послодавца, доставио извештај лекара, периодично се јављао на заказане контролне прегледе (1.6.2022. године и 28.6.2022. године), о томе обавештавао послодавца и достављао извештаје лекара, вршио увид у податке на картици здравственог осигурања и о томе обавештавао тужену (6.6.2022. године и 16.6.2022. године), те се не може ставити на терет тужиоцу што није свакодневно проверавао да ли су послодавац и надлежне службе извршиле своје обавезе, већ је отишао код лекара у заказаном термину.

(пресуда Основног суда у Крушевцу П1.бр.1095/22 од 26.2.2024. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1060/24 од 10.10.2024. године)

*Сентенцу приредила Драгана Танасковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОВРЕДА РАДНЕ ОБАВЕЗЕ

**- Видео снимак са сигурносне камере као доказ -
(члан 179. став 2. Закона о раду („Службени гласник РС“,
број 24/05...95/18) у вези са чланом 8. и чланом 231. Закона о
парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11...10/23)**

Постављење сигурносних видео камера у објекту послодавца као јавног предузећа представља вид физичко-техничког обезбеђења тог објекта, да би послодавац на основу видео снимка са сигурносне камере имао сазнања о поступању запослених, при чему није потребно постојање сазнања и сагласности запослених за постављање и коришћење сигурносних камера.

Из образложења:

Одредбом члана 179. став 2. Закона о раду („Службени гласник РС“ број 24/05...95/18) прописано је да послодавац може да откаже уговор о раду запосленом који својом кривицом учини повреду радне обавезе, и то ако несавесно или немарно извршава радне обавезе (тачка 1.) и ако злоупотреби положај или прекорачи овлашћења (тачка 2), док је одредбом члана 15. тачке 1. и 2. истог закона прописано да је запослени дужан да савесно и одговорно обавља

послове на којима ради, да поштује реализацију рада и пословање код послодавца, као и услове и правила послодавца у вези са испуњавањем уговорних и других обавеза из радног односа. Одредбом члана 180. Закона о раду прописано је да је послодавац дужан да пре отказа уговора о раду у случају из чл*ана 179. ст. 2. и 3. овог закона, запосленог писаним путем упозори на постојање разлога за отказ уговора о раду и да му остави рок од најмање осам дана од дана достављања упозорења да се изјасни на наводе из упозорења (став 1.) и у упозорењу из става 1. овог члана послодавац је дужан да наведе основ за давање отказа, чињенице и доказе који указују на то да су се стекли услови за отказ и рок за давање одговора на упозорење (став 2). Чланом 185. став 1. истог закона прописано је да се уговор о раду отказује решењем, у писаном облику, и обавезно садржи образложење и поуку о правном леку. Чланом 102. став 1. Колективног уговора туженог предвиђено је непрописно и неблаговремено извршавање радних обавеза. Закон о заштити података личности („Службени гласник РС“, број 87/18) уређује услове за прикупљање и обраду података о личности, права лица и заштиту права лица чији се подаци прикупљају и обрађују, као и ограничење заштите података о личности, поступак пред надлежним органом за заштиту података о личности, обезбеђење података, евиденцију, изношење података из Републике Србије и надзор над извршавањем овог закона. Подаци о личности који се овим законом штите су информације које се односе на физичко лице и то на лично име, јединствени матични број грађана, адресу или адресни код или друго обележје физичког лица као што су национална или расна припадност, вероисповест, здравствено стање, сексуална оријентација, породични статуси други лични подаци и одређења која индивидуализују одређено физичко лице, због чега оно има право на њихову заштиту и исти се могу обрађивати и преносити само уз сагласност тог физичког лица. Дакле, понашање запосленог на радном месту не представља податак о личности у смислу Закона о заштити података личности, а постављење сигурносних видео камера у објекту туженог као јавном предузећу представља вид физичко-техничког обезбеђења тог објекта, па постављање ових камера и снимање лица у објекту, дакле, и запослених и корисника услуга које пружа тужени као послодавац, а само сазнање о поступању запослених тужени је као послодавац могао добити и на основу сазнања добијених путем видео снимака са сигурносне камере и то без обзира на постојање или непостојање сазнања и сагласности запослених за постављање и коришћење сигурносних камера.

Следствено изнетом, а код чињеница: да је тужилац радио на пословима радног места поделе приспеле поште; да је против тужиоца вођен

дисциплински поступак када су му снимци предочени, да је он у изјави коју је потписао признао извршење радњи које су му стављене на терет, али се изјаснио да се због болести истих не сећа као и самог начина извршења повреде радне обавезе који се састоји у отварању поштанских пошиљки, што је утврђено прегледом снимака са видео надзора на којима да је тужилац више пута у једном дану отварао поштанске пошиљке, прелепљивао надзорну камеру, прегледао садржај поштанских пошиљки, задржавао поједине делове из поштанске пошиљке, те саму поштанску пошиљку прелепљивао и разврставао, на начин описан у оспореном решењу и за које понашање је претходно био правилно упозорен у смислу одредбе члана 180. Закона о раду да исто представља повреду радне обавезе због које му може бити отказан уговор о раду и да је на објекту поште било истакнуто упозорење да је објекат под видео надзором, која чињеница је тужиоцу била позната, то је правилно првостепени суд закључио да је тужилац учинио повреде радне обавезе које му се стављају на терет несавесно и немарно извршавање радне обавезе, злоупотреба положаја и прекорачење овлашћења и непрописно извршавање радне обавезе и да је за исте одговоран. Супротно наводу жалбе, тужилац на коме је био терет доказивања незаконитости отказа, није доказао своје наводе да услед болести коју је имао у ранијем периоду критичних прилика није био урачунљив, односно постојање основа за искључење одговорности.

Жалбени наводи тужиоца да је повреда радне обавезе утврђена на незаконито прибављеном доказу који се односи на видео снимак са сигурносних камера, као и изјави коју је дао и потписао, оцењен је као неоснован. Ово из разлога, што постављење сигурносних видео камера у објекту туженог као јавног предузећа представља вид физичко-техничког обезбеђења тог објекта, да послодавац на основу видео снимка са сигурносне камере има сазнања о поступању запослених, за које није потребно постојање или непостојање сазнања и сагласности запослених за постављање и коришћење сигурносних камера.

*(пресуда Основног суда у Чачку III-217/20 од 21.02.2024. године,
пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1686/24 од 04.12.2024.
године и пресуда Врховног суда Рев2-1322/2025 од 22.10.2025. године)*

*Сентенцу приредила Ана Добрић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**НАКНАДА ШТЕТЕ ЗАПОСЛЕНОМ ЗБОГ МАЊЕ ЗАРАДЕ
НА ДРУГОМ ОДГОВАРАЈУЋЕМ ПОСЛУ**

Чланови 61., 62., 63., 67. и 88.

**Закона о пензијском и инвалидском осигурању
(„Службени гласник РС“, број 27/92,...12/96) и
чланови 18. и 19в Закона о пензијском и инвалидском осигурању
(„Службени гласник РС“, број 34/03,...86/19)**

У ситуацији када је запослени решењем Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање због болести проглашен инвалидом III категорије и утврђено му право на запослење са пуним радним временом на другом одговарајућем послу и право на новчану накнаду због мање зараде на другом одговарајућем послу, а која новчана накнада се остварује преко Републичког фонда, то у поступку пред судом неосновано потражује од послодавца накнаду штете у виду разлике у заради до пуног износа зараде коју би остварио да до инвалидности није дошло.

Из образложења:

Одредбом члана 61. став 2. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“, број 27/92,...12/96) прописано је да осигураник код кога настане III категорија инвалидности има право да буде распоређен на други одговарајући посао, односно право на одговарајуће запослење, са пуним радним временом, као и право на преквалификацију или доквалификацију ако се без те преквалификације или доквалификације не може распоредити на други одговарајући посао, односно запослити са пуним радним временом. Чланом 62. став 1. тачка 5. истог закона прописано је да се осигуранiku који користи право на преквалификацију или доквалификацију, право на распоређивање на одговарајуће радно место, односно право на запослење, обезбеђује право на одговарајуће новчане накнаде због мање зараде на другом одговарајућем послу. Чланом 63. став 3. истог закона прописано је да осигураник - запослени код кога је утврђена II или III категорија инвалидности, право на новчане накнаде из члана 62. став 1. тач. 4. и 5. овог закона остварује преко фонда, односно на терет фонда. Одредбом члана 67. Закона о пензијском и инвалидском осигурању прописано је да осигураник

инвалид рада II или III категорије, који права из чланова 61. и 62. овог закона остварује за време запослења, односно за време обављања делатности према основу које је осигуран, та права стиче без обзира на дужину пензијског стажа. Чланом 88. наведеног закона прописано је да новчана накнада због мање зараде на другом одговарајућем послу заједно са износом зараде који запослени инвалид рада остварује, не може прећи износ највише зараде за такве или сличне послове код послодавца. Одредбом члана 179. истог закона прописано је да поступак за остваривање права по основу инвалидности и опасности од настанка инвалидности покреће Фонд на захтев осигураника, на основу предлога за утврђивање инвалидности издатог у складу са општим актом Фонда (став 1); да за раднике који раде на пословима са посебним условима рада поступак за остваривање права из става 1. овог члана покреће осигураник односно послодавац на основу предлога службе медицине рада (став 2.) и да изузетно од става 1. овог члана, поступак се може покренути на захтев осигураника и без предлога за утврђивање инвалидности уз медицинску документацију, с тим да уколико се не утврди инвалидност или опасност од настанка инвалидности осигураник сам сноси трошкове вештачења (став 3). Одредбом члана 18. тачка 4. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“, број 34/03,...86/19) прописано је да су права из пензијског и инвалидског осигурања између осталог и за случај телесног оштећења проузрокованог повредом на раду или професионалном болешћу - право на новчану накнаду за телесно оштећење. Чланом 19в истог закона прописано је да изузетно од члана 19б овог закона, осигураник стиче право на превремену старосну пензију кад наврши и то, у 2021. години, 40 година стажа осигурања и најмање 59 година живота (мушкарац), односно 39 година и четири месеца стажа осигурања и најмање 58 година и четири месеца живота (жена).

Имајући у виду да је у конкретном случају, решењем Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање од 12.3.1997. године, тужилац услед болести проглашен инвалидом III категорије, да му је признато право на запослење са пуним радним временом на другом одговарајућем послу у складу са преосталом радном способношћу, које решење о распоређивању тужилац није побијао као и да је у периоду од 1.1.1999. године до 21.11.2021. године остварио право на разлику у виду новчане накнаде због мање зараде, а потом дана 21.11.2021. године стекао право на превремену старосну пензију,

то је правилно првостепени суд поступио када је одбио тужбени захтев тужиоца за исплату накнаде штете због мање исплаћене зараде за утужени период и одлучио као у ставу 1. изреке побијане пресуде.

(пресуда Основног суда у Сјеници П1-51/23 од 15.4.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1832/25 од 14.1.2026. године)

*Сентенцу приредила Наташа Јанковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОСЕБНА КАТЕГОРИЈА ОБАВЕЗНО ОСИГУРАНИХ ЛИЦА

Члан 10. Закона о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“, број 34/03 и други)

У ситуацији када тужбом није тражена накнада штете због незаконитог отказа послодавац није у обавези да за запосленог коме је незаконито престао радни однос изврши уплату доприноса за обавезно социјално осигурање надлежним фондовима, по основу запослења, за период незаконитог престанка радног односа.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда тужилац је био у радном односу код туженог до 19.8.2005. године, када му је решењем туженог отказан уговор о раду и истог датума је одјављен са евиденције Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање. Делимичном пресудом Општинског суда у Жабарима П1-6/2008 од 5.3.2009. године, која је потврђена пресудом Окружног суда у Пожаревцу Гж1-191/09 од 17.12.2009. године, утврђено је према овде туженом да је тужиоцу незаконито престао радни однос решењем туженог о отказу уговора о раду број 277 од 19.8.2005. године и тужени обавезан да тужиоца врати на рад. Тужилац се 4.2.2010. године вратио на рад код туженог, по претходно назначеној одлуци суда, тј. почев од наведеног датума тужилац је пријављен код Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање од стране туженог као послодавца. У периоду од 19.8.2005. године закључно са 3.2.2010. године, тужилац није остваривао радни ангажман код другог послодавца. Решењем Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање од 13.6.2014. године, тужиоцу је утврђено својство осигураника по основу пољопривредног осигурања за период од 20.8.2005. године до 3.2.2010. године, као носиоцу домаћинства. За

наведени период тужилац је дана 16.9.2014. године извршио уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање на своје име. Из уверења Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање филијала на име тужиоца од 3.9.2024. године, које није оспорено у поступку, утврђено је да је за период почев од 20.8.2005. године закључно са 3.2.2010. године, на име тужиоца евидентирана уплата доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, те да у истом периоду тужилац није био у евиденцији Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање у својству осигураника по основу запослења код овде туженог. Такође, у периоду почев од 20.8.2005. године закључно са 3.2.2010. године, тужилац ни формално, ни фактички није био радно ангажован код туженог.

Одредбом члана 10. Закона о пензијском и и инвалидском осигурању („Службени гласник РС“, број 34/03,...и други) прописано је да обавезно осигурана лица у смислу овог закона, јесу: 1) запослени; 2) лица која самостално обављају делатност и 3) пољопривредници (став 1.) и ако лице истовремено испуњава услове за осигурање по више основа из става 1. овог члана, основ осигурања одређује се на тај начин што постојање основа осигурања по претходној тачки искључује основ осигурања из наредне тачке (став 2).

Чланом 218. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85,45/89, 57/89 и „Службени лист СРЈ“, број 31/93, 22/99 и 44/99) прописано је да ко за другог учини какав издатак или нешто друго што је овај по закону био дужан учинити, има право захтевати накнаду од њега.

У конкретном случају, тужилац није тражио накнаду штете због незаконитог отказа. Како је тужилац извршио уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање на своје име, по основу пољопривредног осигурања за период од 20.8.2005. године до 3.2.2010. године, што је утврђено решењем Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање од 13.6.2014. године, које осигурање представља посебну категорију обавезно осигураних лица по основу пољопривредне делатности, то је правилно нашао и закључио првостепени суд да тужилац у овом периоду није био запослено лице, нити тужени његов

послодавац, а самим тим ни обвезник уплате доприноса на име тужиоца по основу пољопривредне делатности, те није дошло до неоснованог обогаћења туженог, због чега је тужбени захтев одбио као неоснован.

(пресуда Основног суда у Пожаревицу П1-13/24 од 15.11.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-186/25 од 2.4.2025. године)

*Сентенцу приредила Наташа Јанковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА (члан 175. став 1. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05 и други))

У ситуацији када запослени у установи образовања и васпитања, заснује радни однос на одређено време и то до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по конкурс, тада је, преузимањем запосленог са листе запослених за чијим је радом делимично или у потпуности престала потреба, наступио услов за престанак тако заснованог радног односа.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда, тужилца је уговором о раду од 13.11.2015. године засновала радни однос код тужене на радном месту наставника разредне наставе у издвојеном одељењу у ... и то на одређено време до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по конкурс. Директор тужене је дана 31.8.2020. године донео решење број 558 по основу ког је тужилци, са истим даном, престао радни однос у смислу одредбе члана 175. став 1. тачка 1. Закона о раду, јер је споразумом о преузимању број 503/1 од 27.8.2020. године, на радно место наставника разредне наставе као технолошки вишак из друге Основне школе преузета запослена, те су се стекли услови да тужилци престане радни однос. Против наведеног решења, тужилца је изјавила приговор Школском одбору тужене, који је решењем број 749 од 6.10.2020. године одбијен као неоснован. Такође је утврђено да је у тренутку доношења оспорених решења код тужене, поред тужилце, у радном односу било још пет запослених на истом радном месту – наставника разредне наставе, такође на одређено време, као и да је

тужена расписала конкурс за пријем у радни однос на неодређено време за четири извршиоца на радном месту наставника разредне наставе.

Одредбом члана 132. став 1. тачка 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09, 52/11, 55/13, 35/15 – аутентично тумачење и 68/15) прописано је да установа може да прими у радни однос на одређено време без конкурса лице до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по конкурс. Одредбом члана 175. став 1. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 – одлука УС, 113/17 и 95/18 – аутентично тумачење) прописано је да радни однос престаје истеком рока за који је заснован. Тужилца је са туженом закључила уговор о раду којим је засновала радни однос на радном месту наставника разредне наставе са пуним радним временом и то на одређено време до преузимања запосленог, односно до коначности одлуке о избору кандидата по конкурс. Имајући у виду да је наведеним уговором јасно одређена дужина трајања овако заснованог радног односа (између осталог, до преузимања запосленог), а код у поступку несумњиво утврђене чињенице да је тужена споразумом о преузимању број 503/1 од 27.08.2020. године на радно место наставника разредне наставе као технолошки вишак из Основне школе ... преузела другу запослену, то је радни однос тужилце заснован на одређено време, у складу са законом престао на законит начин у складу са горе наведеним одредбама закона, јер је истекао рок на који је радни однос заснован, односно, дошло је до преузимања другог запосленог. У смислу члана 175. став 1. тачка 1. Закона о раду, радни однос престаје истеком рока за који је заснован, при чему наведена одредба не предвиђа обавезу послодавца да примењује критеријуме приликом доношења решења о престанку радног односа запосленог, а одредба члана 34. Посебног колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, број 21/15 и 92/20) која прописује примену критеријума на запослене у основним и средњим школама, приликом престанка радног односа, односи се на утврђивање запослених који су засновали радни однос на неодређено време а за чијим је радом престала потреба, са пуним или непуним радним временом, што у предметном спору није случај. Стога, преузимањем запослене са листе запослених за чијим је радом делимично или у потпуности престала потреба, наступио је услов за престанак радног односа тужилце код тужене.

*(пресуда Основног суда у Рашкој П1 71/22 од 14.2.2023.године,
пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1408/23 од 8.11.2023.
године и пресуда Врховног суда Рев2 845/24 од 17.4.2025. године)*

*Сентенцу приредила Милица Аксентијевић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА ЗАПОСЛЕНОГ
УСЛЕД СМРТИ И ПРАВО НА НАКНАДУ ШТЕТЕ ЗА
НЕИСКОРИШЋЕНИ ГОДИШЊИ ОДМОР
(Члан 68. и члан 76. Закона о раду (“Службени гласник
РС”, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017
- одлука УС, 113/2017 и 95/2018 - аутентично тумачење))**

Престанком радног односа смрћу запосленог (сходно члану 175. став 1. тачка 6. Закона о раду) не настаје за правног следбеника право на обештећење за накнаду материјалне штете за неискоришћени годишњи одмор.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању првостепеног суда, правни претходник тужиоца, сада пок. А.А., бив. из ..., био је у радном односу код туженог до 23.05.2023. године, када му је радни однос код туженог престао услед смрти запосленог. Из потврде туженог од 30.01.2024. године, утврђено је да правни претходник тужиоца није искористио 15 дана годишњег одмора за 2023. годину, као и додатних 19 слободних дана. Из решења јавног бележника Слађане Шћурић УПП:87/23 од 08.02.2024. године, утврђено је да је А.А., преминуо 23.05.2023. године и да је за јединог законског наследника оглашен његов брат Б.Б. из ..., овде тужилац.

Одредбом члана 68. Закона о раду (“Службени гласник РС”, бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - одлука УС, 113/2017 и 95/2018 - аутентично тумачење), прописано је да запослени има право на годишњи одмор у складу са законом. Ово право запослени стиче у календарској години после месец дана непрекидног рада од дана заснивања радног односа код послодавца. Ставом 4. исте законске норме прописано је да запослени не може да се одрекне права на годишњи одмор, нити му се то право може ускратити

или заменити новчаном накнадом, осим у случају престанка радног односа у складу са овим законом, што је сагласно и Конвенцији МОР-а о плаћеном годишњем одмору број 132. Чланом 76. став 1. Закона о раду, прописано је да је у случају престанка радног односа, послодавац дужан да запосленом који није искористио годишњи одмор у целини или делимично, исплати новчану накнаду уместо коришћења годишњег одмора, у висини просечне зараде у претходних 12 месеци, сразмерно броју дана неискоришћеног годишњег одмора. Накнада из става 1. овог члана има карактер накнаде штете (став 2.).

Имајући у виду напред изнете одредбе материјалног права, јасно је да годишњи одмор, као институт радног права, представља неotuђиво право запосленог који има за основну сврху заштитни карактер, односно ревитализацију радних способности запосленог утрошених услед рада, када запослени истовремено остварује и право на накнаду зараде. Код оваквог законског регулисања права запосленог и неспорне чињенице да је право на годишњи одмор везано за личност запосленог, а право на накнаду штете за неискоришћен годишњи одмор доспева престанком радног односа, што се у конкретном случају није остварило, јер је радни однос правног предходника тужиоца сада пок. А.А. бив. из ..., престао смрћу, сходно члану 175. став 1. тачка 6. Закона о раду, то ово право за правног предходника тужиоца, као и за тужиоца, није ни настало.

(пресуда Основног суда у Рашкој ПП-15/25 од 07.08.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1513/25 од 21.01.2026. године)

*Сентенцу приредила Тања Вујасиновић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПРОЦЕНА РАДНЕ СПОСОБНОСТИ ЗАПОСЛЕНОГ
(Члан 81. став 2, члан 101, члан 102. став 2. и члан 179.
став 5. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“,
број 24/05...113/17, 95/18-аутентично тумачење) у вези
са чланом 9. Закона о професионалној рехабилитацији
и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени
гласник РС“, број 36/2009, 32/2013 и 14/2022-др. закон))**

Решење о престанку радног односа запосленог је незаконито због неиспуњавања законских услова из члана 179. став 5. тачка 1. Закона

о раду у вези са члановима 101. и 102. став 2. Закона о раду услед изостанка процене радне способности запосленог од стране законом овлашћене службе.

Из образложења:

Одредбом члана 81. став 2. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05...113/17, 95/18-аутентично тумачење) прописано је да запослени са здравственим сметњама, утврђеним од стране надлежног здравственог органа у складу са законом, не може да обавља послове који би изазвали погоршање његовог здравственог стања и последице опасне за његову околину. Одредбом члана 101. истог закона прописано је да запосленом – особи са инвалидитетом и запосленом из члана 81. став 2. овог закона послодавац је дужан да обезбеди обављање послова према радној способности, у складу са законом. Према члану 102. став 2. истог закона, ако послодавац не може запосленом да обезбеди одговарајући посао у смислу члана 101. овог закона, запослени се сматра вишком у смислу члана 179. став 5. тачка 1. овог закона којим је прописано да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдан разлог који се односи на потребе послодавца и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављање одређеног посла или дође до смањења обима посла. Из наведених одредби Закона о раду произлази да послодавац може да откаже уговор о раду запосленом са здравственим сметњама, уколико не може да му обезбеди обављање послова према његовој радној способности. Поступак процене радне способности и могућности запослења или одржања запослења регулисан је Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник РС“, број 36/2009, 32/2013 и 14/2022-др закон). Чланом 1. наведеног закона прописано је, поред осталог, и да се истим уређује процена радних способности. Чланом 9. овог закона прописано је да се захтев за процену радне способности подноси организацији надлежној за послове запошљавања (став 1); да се изузетно, захтев за процену радне способности подноси организацији надлежној за послове пензијског и инвалидског осигурања – уз захтев за остваривање права на инвалидску пензију (став 2); да налаз, мишљење и оцену у погледу радне способности и могућности запослења или одржања запослења даје орган вештачења организације надлежне за послове пензијског и инвалидског осигурања (став 3); да решење о процењеној радној способности и могућности запослења или одржања запослења доноси организација надлежна за послове запошљавања, као поверени посао, на основу налаза, мишљења и оцене

органа вештачења из става 3. овог члана (став 4); да по жалби на решење из става 4. овог члана решава министар надлежан за послове запошљавања.

Запослени је био у радном односу код туженог по основу Уговора о раду на радном месту ватрогасац I. Редовним периодичним лекарским прегледом обављеним дана 17.1.2022. године код Завода за здравствену заштиту радника запосленом је утврђено да није здравствено способан за рад на радном месту „ватрогасац I“ (за рад на висини, за послове ватрогасца и тешка физичка оптерећења). Решењем туженог о престанку радног односа од 26.10.2022. године тужиоцу је престао радни однос на пословима ватрогасац I из разлога што послодавац не може запосленом да обезбеди одговарајући посао према радној способности у складу са чланом 101. и чланом 102. став 2. Закона о раду. Пре отказа уговора о раду тужиоцу је дана 26.10.2022. године достављено обавештење туженог од 26.10.2022. године о начину регулисања статуса поводом утврђене здравствене сметње, у коме је наведено да тужени због оцене Завода за здравствену заштиту радника дате у извештају о извршеном периодичном лекарском прегледу од 17.1.2022. године не може да запосленог задржи на радном месту „ватрогасац I“ и да, према Правилнику о организацији и систематизацији послова код послодавца нема послова на које послодавац може да га премести према његовој личној квалификацији утврђеној уговором о раду. Након доношења решења о отказу уговора о раду, Национална служба за запошљавање је, на захтев тужиоца, решењем од 2.11.2022. године утврдила код тужиоца I степен тешкоћа и препрека у раду, односно да су тешкоће и препреке мале и да утичу на радну способност у односу на занимање или послове које лице може да обавља и да има статус особе са инвалидитетом која се запошљава под општим условима.

Имајући у виду наведено, како оспорено решење о отказу уговора о раду није донето на основу оцене радне способности запосленог извршене у прописаном поступку пред надлежном Националном службом за запошљавање већ на основу периодичног лекарског прегледа запосленог дана 17.1.2022. године од стране Завода за здравствену заштиту радника то послодавац применом чланова 101. 102. и 179. став 5. тачка 1. Закона о раду, није могао да запосленог огласи технолошким вишком, што оспорено решење о отказу

уговора о раду чини незаконитим јер у време доношења оспореног решења није била извршена процена радне способности запосленог од стране Националне службе за запошљавање (која је на то овлашћена наведеним прописом).

(пресуда Основног суда у Ужицу ПП. 3/23 од 27.09.2024.године и Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-2211/24 од 15.05.2025. године)

*Сентенцу приредила Бојана Цветковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НИШТАВОСТ ВАНСУДСКОГ ПОРАВНАЊА ЗАКЉУЧЕНОГ ОД СТРАНЕ ИСТОГ ЛИЦА У СВОЈСТВУ ЗАПОСЛЕНОГ И У СВОЈСТВУ ПОСЛОДАВЦА

(члан 13, 103. и 109. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85,45/89, 57/89 и „Службени лист СРЈ“, број 31/93, 22/99, 44/99, “Службени лист СЦГ”, бр. 1/2003 - Уставна повеља и “Службени гласник РС”, бр. 18/2020) и члан 4. Закона о задругама (“Службени гласник РС”, бр. 112/2015))

У случају када исто лице закључи вансудско поравнање у својству запосленог и у својству законског заступника послодавца - директора задруге ради наплате сопственог потраживања из радног односа без претходног одобрења од стране скупштине задруге, такав уговор је ништав јер је на тај начин дошло до злоупотребе права од стране тог лица и јер је противан задружним принципима прописаним Законом о задругама.

Из образложења:

Одредбом члана 13. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85,45/89, 57/89 и „Службени лист СРЈ“, број 31/93, 22/99, 44/99, “Службени лист СЦГ”, број 1/2003 - Уставна повеља и “Службени гласник РС”, број 18/2020) прописано је да је забрањено вршење права из облигационих односа противно циљу због кога је оно законом установљено или признато. Одредбом члана 103. истог закона прописано је да је уговор који је противан принудним прописима, јавном поретку или

добрим обичајима ништав ако циљ повређеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује што друго. Одредбом члана 1089. истог закона прописано је да уговором о поравнању лица између којих постоји спор или неизвесност о неком правном односу, помоћу узајамних попуштања прекидају спор, односно уклањају неизвесност и одређују своја узајамна права и обавезе. У члану 1093. истог закона прописано је да за уговор о поравнању важе опште одредбе о двостраним уговорима, ако за њега није шта друго прописано.

Одредбом члана 4. став 3. тачка 2. Закона о задругама (“Службени гласник РС”, број 112/2015) прописано је да се оснивање и рад задруга заснива на следећим међународним задружним принципима контрола од стране задругара остварује се кроз задругу као демократску организацију контролисану од стране својих чланова, који активно учествују у доношењу одлука и формулисању њене пословне и развојне политике, као и одговорност изабраних представника задруге свим члановима задруге, а сваки задругар има једнако право гласа у управљању и контроли пословања задруге (по принципу: један задругар - један глас). Одредбом члана 37. став 1, 2. и 3. истог закона, прописано је да скупштину задруге чине сви задругари, да је скупштина задруге највиши орган задруге, као и да скупштина задруге, између осталог, одлучује и о располагању имовином. Одредбом члана 53. став 1. и 4. истог закона прописано је да имовину задруге чине, право својине на покретним и непокретним стварима, новчаним средствима, хартијама од вредности и друга имовинска права које је задруга стекла пословањем или другим правним послом и представља имовину у задружној својини. Задруга управља, користи и располаже својом имовином, у складу са законом, уговором о оснивању, односно задружним правилима.

Уговором о оснивању Земљорадничке задруге ... у члану 22. одређено је да су органи земљорадничке задруге скупштина, управни одбор, надзорни одбор и директор задруге. У члану 24. став 1. и 5. истог уговора прописано је између осталог да директор задруге врши функцију пословодног органа задруге, на начин утврђен законом, уговором, задружним правилима и другим актима задруге, као и да је директор задруге за свој рад одговоран скупштини задруге.

Из цитираних одредби материјалног права произилази да је вансудско поравнање двострани уговор којим субјекти уређују свој постојећи

материјално правни, односно облигациони однос тако што одређују меру својих постојећих обавеза према стању односа у моменту закључења поравнања. Стога, како је у конкретном случају тужилац закључио Уговор о вансудском поравнању, заведен код тужене под бр. 25 дана 14.02.2017. године у име тужене који је исти потписао у својству законског заступника, односно директора, преузимајући обавезу на туженог да тужиоцу исплати појединачне износе утврђене поравнањем на име потраживања из радног односа, али је такође исто потписао и у својству запосленог, то је тужилац на овај начин, по оцени Апелационог суда, иступајући у име обе уговорне стране, злоупотребио овлашћење директора тужене ради наплате сопственог потраживања према туженој тиме што је закључио наведени Уговор о вансудском поравнању без претходног одобрења органа тужене, а пре свега скупштине задруге, која између осталог, одлучује и о располагању имовином. Према члану 13. Закона о облигационим односима, забрањена је радња којом се врши злоупотреба права, из чега следи да забрањена радња не може бити ни основ остварења наплате потраживања тужиоца из радног односа. Оваквим понашањем тужилац је очигледно злоупотребио право, оштетио тужену и грубо занемарио интересе и задружне принципе задруге, противно члану 4. став 3. тачка 2. Закона о задругама према којем се контрола од стране задругара остварује кроз задругу као демократску организацију контролисану од стране својих чланова, који активно учествују у доношењу одлука и формулисању њене пословне и развојне политике, као и одговорност изабраних представника задруге свим члановима задруге, а сваки задругар има једнако право гласа у управљању и контроли пословања задруге. Према томе, правилно је закључио првостепени суд да је Уговор о вансудском поравнању, заведен код туженог под бр. 25 дана 14.02.2017. године ништав, водећи рачуна о ништавости по службеној дужности сходно члану 109. Закона о облигационим односима. Наиме, тачно је да је директор овлашћен да одлучује о питањима из радног односа и да закључује уговоре и споразуме са запосленима, али не и сам са собом, јер у том случају нема сагласне изјаве воље две уговорне стране, стога, по оцени Апелационог суда, с обзиром на то да се тужилац приликом закључења наведеног вансудског поравнања налазио у сукобу интереса, имајући у виду да је вансудско поравнање потписао и у својству законског заступника – директора, али и у својству запосленог, а све ради наплате својих новчаних потраживања из радног односа и располагања имовином туженог, то је тужилац у таквој ситуацији, пре свега био дужан да

добије одобрење за располагање имовином од стране скупштине задруге и за закључење таквог споразума.

(пресуда Основног суда у Пожеги П1-85/23 од 22.10.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-37/25 од 01.10.2025. године)

*Сентенцу приредио Душан Пековић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**НАКНАДА ШТЕТЕ У ВИСИНИ РАЗЛИКЕ ДО ПУНОГ ИЗНОСА
ОТПРЕМНИНЕ ЗБОГ ОДЛАСКА У ПЕНЗИЈУ
НАКОН УДАЉЕЊА СА РАДА И ОБУСТАВЕ
ДИСЦИПЛИНСКОГ ПОСТУПКА**

(члан 175. Закона о полицији (“Службени гласник РС”, бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018) и члан 125. Закона о државним службеницима („Службени гласник РС“, број 79/05... 142/2022))

Када је против полицијског службеника вођен дисциплински поступак током којег је због удаљења са рада примао 2/3 плате, а који поступак је обустављен услед престанка радног односа због одласка у пензију, у том случају полицијском службенику припада накнада штете до пуног износа отпремнине коју би остварио према висини шест пуних износа месечних плата које би примао да није дошло до удаљења са рада.

Из образложења:

Наиме, одредбом члана 175. Закона о полицији (“Службени гласник РС”, број 6/2016, 24/2018 и 87/2018), прописано је да полицијском службенику који оствари право на пензију припада отпремнина у висини шест месечних плата, без пореза и доприноса, примљених за последњих шест месеци. Одредбом члана 125. Закона о државним службеницима

(„Службени гласник РС“, број 79/05... 142/2022) прописано је да Република Србија одговара за штету проузроковану државном службенику на раду или у вези са радом, према општим правилима облигационог права (став 1), а руководиоца и државни службеник могу да закључе писмени споразум којим одређују висину и начин накнаде штете (став 2).

Код чињеница да је дисциплински поступак вођен против тужиље обустављен решењем тужене ДС 116-9/24 од 09.12.2024. године, да не постоји одлука тужене којом би била утврђена дисциплинска одговорност тужиље за извршење тешке повреде службене дужности која јој је била стављена на терет, па како тужена није утврдила одговорност тужиље, то се не може ни говорити о постојању кривице тужиље за покретање дисциплинског поступка, која би искључила кривицу тужене за штету коју је тужиља претрпела, стога тужиља, има право на тражену разлику у исплаћеној отпремнини, јер је због оваквог поступања тужене као послодавца претрпела штету, коју је послодавац дужан да јој накнади у смислу члана 125. Закона о државним службеницима („Службени гласник РС“, број 79/05...142/22) и члана 154. став 1. у вези члана 172. став 1. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78...57/89 и „Службени лист СРЈ“, број 31/93, 22/99 и 44/99, бр. 1/2003 - Уставна повеља и «Службени гласник РС», број 18/2020). Како тужена није оправдала удаљење са рада доношењем одговарајуће дисциплинске одлуке, то су испуњени услови прописани цитираним одредбама материјалног права, применом којих тужиљи припада накнада штете у висини утврђеној вештачањем, која представља разлику између мање исплаћеног износа отпремнине и пуног припадајућег износа отпремнине због одласка у пензију, који износ би тужиља остварила по редовном току ствари да није била привремено удаљена са рада, односно да јој у последњих шест месеци пре престанка радног односа није исплаћивана плата у умањеном износу 2/3 износа плате и то са припадајућом законском затезном каматом. Ово све имајући у виду и да је одредбом члана 190. Закона о облигационим односима прописано да ће суд, узимајући у обзир и околности које су наступиле после проузроковања штете досудити накнаду у износу који је потребан да се оштећеникова материјална ситуација доведе у оно стање у коме би се налазила да није било штетне радње или пропуштања.

(пресуда Основног суда у Новом Пазару П1-308/24 од 24.11.2025. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-55/26 од 03.02.2026. године)

*Сентенцу приредио Душан Пековић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**НЕПРИМЕЊИВАЊЕ РЕШЕЊА О ДИСЦИПЛИНСКОМ
КАЖЊАВАЊУ ОД СТРАНЕ ПОСЛОДАВЦА**

**(Члан 211. Закона о облигационим односима (“Службени
лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и
57/89, “Службени лист СРЈ”, бр. 31/93, “Службени
лист СЦГ”, бр. 1/2003 - Уставна повеља)**

У случају када послодавац изрекне дисциплинску меру привременог карактера - распоређивање запосленог на друго радно место на коме се обављају послови за које је као услов прописана нижа стручна спрема, односно нижа платна група, али не примени наведену дисциплинску меру, већ и даље исплаћује плату запосленом применом првобитно донетог решења којим је утврђена висина плате запосленог, послодавац нема право на потраживање од стране запосленог по основу стицања без основа, јер је на њему да ли ће исту дисциплинску меру извршити или не, а основ за исплату плате у погледу првобитно донетог решења није отпао.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда, тужени запослени код тужиоца је завршио средњу школу, четврти степен стручне спреме и запослен је у МУП-у РС на радном месту полицајац, а у радном односу је од 27.10.1992. године у звању виши полицајац. Тужени је решењем тужиоца од 12.09.2018. године бр. 116-1728/18, које је исправљено решењем бр. 116-1728/18-1 од 28.09.2018. године, оглашен одговорним да је учинио кривично дело преваре из члана 208. став 1. КЗ РС и тешку повреду службене дужности из члана 207. став 1. тачка 7. Закона о полицији (понашање које штети угледу министарства) и поступање противно члану 12. Кодекса полицијске етике (понашање супротно одредбама Кодекса представља понашање које штети угледу министарства и полицијске професије), а у вези члана 10 Кодекса полицијске етике (међусобни односи полицијских службеника засновани су на поверењу, поштовању, искрености, узајамној помоћи, толеранцији, солидарности и колегијалности). Наведеним решењем је на основу члана 209. став 1. тачка 2. Закона о полицији туженом изречена дисциплинска мера распоређивањем на радно место за административне послове у саобраћајној полицијској испостави у одељењу саобраћајне полиције ПУ у ... ПД/IV, утврђено под редним бројем 03.23.4.2.16 у складу са Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места

у Министарству унутрашњих послова (ИНТ 01 бр. 4685/18-13 од 13.06.2018. године) на којем се обављају послови за које је као услов прописана нижа платна група у трајању од 8 месеци. Наведена решења постала су коначна и производе правно дејство од 25.09.2018. године. Тужени је решењем бр. 112-2793/19 од 24.05.2019. године враћен на рад и распоређен од 26.05.2019. године на радном месту полицајац прве категорије у Полицијској станици ...у Полицијској управи ... и одређен му је чин водника прве класе полиције. Туженом је од стране тужиоца упућена опомена пред утужење коју је он лично примио 27.09.2019. године. Туженом је у утуженом периоду плата исплаћивана применом првобитно утврђеног коефицијента 1,816, а не применом коефицијента 1,241 према решењу којим је тужилац премештен на ниже плаћено радно место.

Институт стицања без основа из одредбе чл. 210. Закона о облигационим односима («Сл. лист СФРЈ», бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, «Сл. лист СРЈ», бр. 31/93, «Сл. лист СЦГ», бр. 1/2003 - Уставна повеља) постоји у случају кад неки део имовине једног лица пређе на било који начин у имовину неког другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или закону, као и у случају када се нешто прими с обзиром на основ који се није остварио или који је касније отпао. У оба случаја стицалац је дужан да примљено врати, а кад то није могуће да накнади вредност постигнутих користи. Међутим, ово правило враћања има изузетак прописан у члану 211. истог закона, за ситуацију када неко изврши исплату знајући да није дужан платити, изузев ако је задржао право да тражи враћање или ако је платио да би избегао принуду.

Имајући у виду цитиране одредбе материјалног права, а како је тужилац знао, односно морао знати да плату туженом треба да врши исплатом по решењу бр. 116-1728/18 од 12.09.2018. године, након којег је донео и друго решење од 28.09.2018. године бр. 116-1728/18-1 којим је исправљена техничка грешка у решењу бр. 116-1728/18 од 12.09.2018. године и истим је ближе одређено на које радно место је тужени распоређен, конкретно на радно место за административне послове у саобраћајној полицијској испостави у одељењу саобраћајне полиције ПУ у ..., па како тужилац након што су наведена решења постала коначна дана 25.09.2018. године и од тада производе правно дејство, није исплаћивао плату тужиоцу применом коефицијента 1,241 за ниже плаћено радно место, већ применом првобитно утврђеног коефицијента од 1,816, произлази да је у спорном периоду вршио исплату знајући да није дужан платити, што у смислу члана 211. ЗОО, указује на то да уопште нема право да захтева враћање, изузев ако је задржао право да тражи враћање или ако је

платио да би избегао принуду, што тужилац у поступку није доказао сходно члану 231. ЗПП. У чињенично правној ситуацији основ за исплату применом коефицијента 1,816 није отпао с обзиром на то да су решења од 12.09.2018. године и од 28.09.2018. године којим је тужени дисциплински кажњен, била привременог карактера, у трајању од 8 месеци, а на тужиоцу, као послодавцу је да ли ће исту дисциплинску меру извршити или не.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу П1-808/23 од 05.07.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1796/24 од 11.12.2024. године)

*Сентенцу приредио Душан Пековић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**УПЛАТА ДОПРИНОСА ОД СТРАНЕ ЗАПОСЛЕНОГ И
СТИЦАЊЕ БЕЗ ОСНОВА НА СТРАНИ ПОСЛОДАВЦА
(Члан 218. Закона о облигационим односима (“Службени
лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и
57/89, “Службени лист СРЈ”, бр. 31/93, “Службени
лист СЦГ”, бр. 1/2003 - Уставна повеља)**

У случају када запослени самостално изврши исплату дуга по основу неуплаћених доприноса за пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за ПИО што је било потребно да би му решењем Републичког фонда за ПИО било утврђено право на пензију, имајући у виду да исти дуг није уплатио послодавац који је по закону био дужан да учини, као обвезник уплате доприноса за обавезно социјално осигурање, запослени је на тај начин извршио издатак за другог, а послодавац је стекао без основа неуплаћени износ доприноса за пензијско и инвалидско осигурање.

Из образложења:

Одредбом члана 210. став 1. Закона о облигационим односима («Сл. лист СФРЈ», бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, «Сл. лист СРЈ», бр. 31/93, «Сл. лист СЦГ», бр. 1/2003 - Уставна повеља и «Сл. гласник РС», бр. 18/2020) прописано је да кад је неки део имовине једног лица прешао на било који начин у имовину другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или у закону, стикалац је дужан да га врати, а кад то није могуће - да накнади вредност постигнутих користи, док је ставом 2 истог

члана прописано да обавеза враћања, односно накнада вредности настаје и кад се нешто прими с обзиром на основ који се није остварио или који је касније отпао. У члану 214. наведеног закона прописано је да кад се враћа оно што је стечено без основа, морају се вратити и плодови и платити и затезна камата и то, ако је стицалац несавестан, од дана стицања, а иначе од дана подношења захтева. Одредбом члана 218. истог закона прописано је да ко за другог учини какав издатак или нешто друго што је овај по закону био дужан учинити, има право захтевати накнаду од њега.

Опште правило стицања без основа прописано је цитираном одредбом члана 210. ЗОО, према којем је стицање без основа случај када је неки део имовине једног лица прешао на било који начин у имовину другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или у закону, док је у члану 218. истог закона предвиђен један од посебних облика стицања без основа, издатак за другог, којим је предвиђен случај када једно лице за другог учини какав издатак или нешто друго што је овај, као прави дужник законске обавезе био дужан учинити и да лице које је учинило издатак има право захтевати накнаду од стицаоца. Дакле, у случају издатка за другог не долази само до видљивог повећања вредности имовине једног лица, већ се исти огледа у очувању од очекиваног умањења, као и у обавези да се исто накнади другом лицу који је такав издатак учинило.

Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање («Сл. гласник РС», бр. 84/2004 и др.) у члану 51. став 1. прописано је да је послодавац обвезник обрачунавања и плаћања доприноса из основице и на основицу за запослене, изабрана, именована и постављена лица и лица која обављају привремене и повремене послове. У ставу 2. истог члана прописано је да је послодавац дужан да доприносе из става 1. овог члана обрачуна и уплати истовремено са исплатом зараде, разлике зараде или уговорене накнаде за привремене и повремене послове, по прописима који важе у моменту исплате тих примања.

Сходно наведеном, а код несумњиво утврђених чињеница да је обавештењем о утврђеном доприносу РФ за ПИО - Филјала у Крагујевцу од 20.02.2015. године тужилца обавештена о висини дуга на име утврђеног доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за период од 01.01.2011. године до 31.12.2011. године и за период од 01.09.2013. године до 01.03.2014. године, и да је рок за уплату 15 дана од дана пријема обавештења; да

је закључком Републичког фонда ПИО од 27.02.2015. године прекинут поступак за остваривање права тужиле на старосну пензију до решења претходног питања – уплате доприноса за ПИО од стране послодавца за период од 01.01.2011. године до 31.12.2011. године и од 01.09.2013. године до 25.12.2014. године; да је сама тужилца дана 15.03.2015. године на име дуга по основу неуплаћених доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за период од 01.01.2011. године до 31.12.2011. године и за период од 01.09.2013. године до 01.03.2014. године, Републичком фонду за ПИО – Филијала у Крагујевцу извршила уплату, а да то није учинио првотужени Привредно друштво АА који је по закону био дужан да учини, као обвезник уплате доприноса за обавезно социјално осигурање и послодавац тужиле сходно члану 51. Закон о доприносима за обавезно социјално осигурање, већ је тужилца исто самостално учинила да би јој решењем Републичког фонда за ПИО било утврђено право на пензију и да би могла да остварује примања по том основу, чиме је тужилца извршила издатак за другог, на који начин је првотужени стекао без основа потраживани износ у смислу одредбе члана 218. ЗОО. При том је без утицаја чињеница што је првотужени накнадно, након подношења тужбе у овој парници уплатио доприносе за пензијско и инвалидско осигурање, када је Републичком фонду за ПИО предао М8 образац за 2011. годину дана 29.03.2024. године и М8 образац за 2014. годину, који је предат 24.02.2024. године, имајући у виду да је исте уплатио на рачун Републичког фонда за ПИО, а исте није рефундирао тужили, иако је и сам преузео обавезу да то учини у обавештењу тужили од 04.03.2015. године. Ово и из разлога јер првотужени није поступио по пресуди на основу признања Основног суда у Крагујевцу од 01.12.2016. године и уплатио на име тужиле доприносе за пензијско и инвалидско осигурање на досуђене зараде у периоду од децембра 2013. године закључно са августом 2014. године, иако је сходно члану 51. Закона о доприносима био дужан да исте истовремено са исплатом зараде обрачуна и уплати на име тужиле, због чега је по оцени овог суда, морао да зна да за тужилу нису уплаћени доприноси у целости на основице утврђене наведеном пресудом. Стога је тужени као несавестан стичалац, јер је знао за постојање потраживања тужиле још пре саме уплате од стране тужиле, али и јер је знао да није извршио своју законску обавезу уплате доприноса за пензијско и инвалидско осигурање на име тужиле, дужан да сходно члану 214. ЗОО исплати и законску затезну камату почев од дана уплате тужиле дана 05.03.2015. године, па све до коначне исплате.

Како је друготужени Град Б.Б. закључењем Уговора о преносу оснивачких права у Привредном друштву А.А. од 22.04.2016. године, стекао удео, односно 100 % оснивачког капитала и сва оснивачка права и како је преузео и обавезе према запосленима по основу рада сходно члану 3. наведеног Уговора, то је Град Б.Б. пасивно легитимисан и солидарно одговоран за исплату потраживања запосленог.

Поред наведеног, према члану 361. став 1. ЗОО, застарелост почиње да тече првог дана од када је поверилац стекао право да захтева испуњење обавезе ако законом за поједине случајеве није шта друго прописано (чл. 361. ст 1.), а наступа када истекне последњи дан законом одређеног времена (члан 362. ст. 1. и 2.). Чланом 371. ЗОО прописано је да потраживања застаревају за десет година, ако законом није одређен неки други рок застарелости.

Из изнетих разлога, а како је основ потраживања тужиље стицање без основа, то су оцењени као неосновани истакнути приговори застарелости од стране првотуженог и друготуженог, имајући у виду да потраживање тужиље на име стицања без основа застарева применом општег рока застарелости од 10 година, сходно члану 371. ЗОО и како се исти рачуна почев од дана уплате потраживањаног износа од стране тужиље дана 05.03.2015. године, до дана подношења тужбе дана 01.09.2023. године, то је јасно да потраживање тужиље није застарело.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу П1-1035/23 од 04.07.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1972/24 од 19.02.2025. године)

*Сентенцу приредио Душан Пековић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ОБАВЕЗА УПЛАТЕ ДОПРИНОСА ЗА ПЕНЗИЈСКО И
ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ ЗА ЛИЦА КОЈА ОСТВАРУЈУ
УГОВОРЕНУ НАКНАДУ ИЗ УГОВОРА О ДЕЛУ
(члан 7. став 2. и 28. став 1. Закона о доприносима за обавезно
социјално осигурање („Службени гласник РС“, број 84/04...138/22))**

Када извршилац посла остварује уговорену накнаду по основу уговора о делу, према којем се наручилац посла обавезао да ће заједно са исплатом накнада по уговору на име извршиоца посла обрачунати и

уплатити прописане доприносе, извршилац посла има право на уплату доприноса на основицу коју представља опорезиви приход од уговорене накнаде у складу са законом којим се уређује порез на доходак грађана.

Из образложења:

Одредбом члана 7. став 2. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање („Службени гласник РС“, број 84/04, и др.) прописано је да су обвезници доприноса на основицу, за осигуранике из става 1. тач. 1) до 5) овог члана и послодавци, односно други исплатиоци прихода на исту основицу као и осигураници, а по стопи прописаној овим законом. Одредбом члана 28. став 1. овог закона, прописано је да је основица доприноса за лица која остварују уговорену накнаду опорезиви приход од уговорене накнаде у складу са законом којим се уређује порез на доходак грађана.

Сходно цитираним законским одредбама, а код чињенице и да се тужени у већем броју уговора о делу које је закључио са тужиоцем у периоду од 02.06.2011. године до 15.10.2022. године као наручилац посла обавезао да ће заједно са исплатом накнада по уговору извршиоцу посла обрачунати и уплатити прописане порезе и доприносе, а како тужени није уплаћивао доприносе, то је правилно првостепени суд обавезао туженог да на име тужиоца уплати доприносе за пензијско и инвалидско осигурање надлежном Фонду ПИО на појединачне износе основица утврђене вештачењем, које су утврђене на основу уговорених нето износа накнаде по основу уговора о делу. С тим у вези, неосновани су жалбени наводи којим се оспорава право тужиоца на уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање чињеницом да тужилац није био у радном односу, имајући у виду да се тужени уговорима о делу које је закључивао у утуженом периоду обавезао да за тужиоца уплати и припадајуће доприносе, а иста обавеза произилази и из цитиране одредбе члана 28. став 1. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање којом је прописана обавеза плаћања доприноса за лица која остварују уговорену накнаду. Такође, из уверења Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, Филијала ... од 19.03.2024. године, које је састављено на основу података у матичној евиденцији о осигураницима Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање (што значи да се односи на све осигуранике, а не само на осигуранике по основу рада у радном односу), произилази да није било уплата доприноса од стране туженог на име тужиоца, стога су оцењени као неосновани жалбени наводи да се уверење

Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, Филијала ... од 19.03.2024. године, односи само на уплате доприноса за запослене у радном односу.

(пресуда Основног суда у Јагодини П1-403/23 од 04.07.2024. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1483/25 од 11.12.2024. године)

*Сентенцу приредио: Душан Пековић
Судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

Pravna i ekonomska izdanja
za uspešno i zakonito poslovanje

www.paragraf.rs